

TABELA WYMAGAŃ DYDAKTYCZNYCH

Przedmiot: historia	Klasa: 3 LOi
Nauczyciel Anna Burakowska	Poziom: podstawowy
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 2	Półrocze I i II
Program nauczania: Program nauczania historii dla liceum i technikum	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: <ol style="list-style-type: none"> 1. Europa i świat od 1815-połowy XIX wieku (październik) 2. Polacy i ziemie polskie w połowie XIX wieku (listopad) 3. Europa i świat od połowy XIX wieku do 1914 r. (grudzień) 4. Ziemie polskie w II połowie XIX wieku i na pocz. XX wieku (luty) 5. Polska i świat w okresie wielkiej wojny (marzec) 6. Europa i świat w okresie międzywojennym (kwiecień) 7. Polska w XX-leciu międzywojennym (maj)	
Podręczniki obowiązkowe : Historia 4 A.Zawistowski WSiP	
Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne:	
Wymagania formalne: zeszyt,	

<p>Formy sprawdzania wiadomości:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sprawdzian pisemny z zamkniętej partii materiału, zapowiadany z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, może mieć formę testu, - sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany lub nie, może mieć formę testu, - kartkówka może odbyć się bez zapowiadania i obejmuje ostatnią poprzedzającą jednostkę lekcyjną, może mieć formę testu, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, - odpowiedź ustna, - praca domowa, - aktywność i postawa na lekcji (zależnie od sytuacji stworzonych na lekcji, nie musi dotyczyć wszystkich uczniów). 	<p>Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praca na lekcji, - udział w konkursach przedmiotowych, - udział w olimpiadach, - referaty, - wykonywanie pomocy szkolnych, - inne prace dodatkowe – do wyboru przez nauczyciela.
<p>Uwagi o ocenianiu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczeń 2 razy w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), - jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), - w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, - kartkówki nie podlegają poprawie. 	

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. POLACY I ZIEMIE POLSKIE W 1. POŁOWIE XIX WIEKU					
1. Stracone złudzenia: Królestwo Kongresowe	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne postanowienia konstytucji Królestwa Polskiego; • podaje przykłady łamania konstytucji przez cara; • pokazuje na mapie granice Królestwa Polskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia nadzieje Polaków związane z Aleksandrem I po utworzeniu Królestwa Polskiego; • wymienia tajne organizacje zakładane przez Polaków i charakteryzuje ich cele; • wymienia przykładowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że konstytucja Królestwa Polskiego miała liberalny charakter; • przedstawia cele polityki gospodarczej Ksawerego Druckiego-Lubeckiego; • przedstawia przemiany w rolnictwie w Królestwie Polskim w I połowie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia, czy cele polityki Ksawerego Druckiego-Lubeckiego zostały zrealizowane; • porównuje politykę Aleksandra I wobec Królestwa Polskiego w drugim i trzecim dziesięcioleciu XIX w.; • porównuje dzia- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia, czy w przypadku Królestwa Polskiego w latach 1815–1830 możemy mówić o autonomii, czy unii personalnej z Rosją

<p>2. Powstanie listopadowe</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i pokazuje na mapie miejsca bitew powstania listopadowego; wymienia przywódców powstania listopadowego; wymienia represje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny powstania listopadowego; wymienia organy władz powstańczych; wymienia represje Mikołaja I zmierzające do likwidacji samo- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dzieli przyczyny powstania listopadowego na wewnętrzne i zewnętrzne (wpływ wydarzeń europejskich); przedstawia proces przekształcania się ZRVWU 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że działania zbrojne powstania listopadowego mogą być nazywane wojną polsko-rosyjską; ocenia szanse powstania listopadowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia obraz powstania listopadowego w utworach literackich i innych tekstach kultury; przedstawia udział Polaków z pozostałych zaborów
<p>3. Polacy na emigracji i pod trzema zaborami (1831–1846)</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia główne założenia programu Hotelu Lambert i Towarzystwa Demokratycznego Polskiego; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zmiany w strukturze społecznej na ziemiach polskich w I połowie XIX w.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje programy Hotelu Lambert i Towarzystwa Demokratycznego Polskiego; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia poglądy i działania członków Młodej Polski; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia program Gromad Ludu Polskiego

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozwój gospodarczy Wielkiego Księstwa Poznańskiego w I połowie XIX w.; • wymienia grupy w strukturze społecznej na ziemiach polskich w I połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje sposoby odzyskania przez Polskę niepodległości sformułowane w programach Hotelu Lambert i Towarzystwa Demokratycznego Polskiego; • wymienia organy władzy w Wielkim Księstwie Poznańskim powstałym 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego emigrację po powstaniu listopadowym nazywamy Wielką Emigracją; • wymienia organizacje spiskowe działające na ziemiach polskich po powstaniu listopadowym; • wyjaśnia, co wpłynęło na zmiany w strukturze społecznej Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje sytuację w trzech zaborach po powstaniu listopadowym; • przedstawia działania Polaków w Wielkim Księstwie Poznańskim, które miały wzmocnić ich pozycję wobec Prus; • charakteryzuje dzia- 	
4. Powstanie krakowskie i Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje w czasie i przestrzeni rabację galicyjską 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to była rabacja galicyjska 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia okoliczności wybuchu rabacji galicyjskiej (powstanie krakowskie); • pokazuje na mapie teren objęty 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia skutki rabacji galicyjskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego rabacja galicyjska przyczyniła się do klęski powstania krakowskiego
5. Kultura polska w 1. połowie XIX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykładowe przedsięwzięcia arystokracji polskiej w dziedzinie kultury w I połowie XIX w.; • wymienia głównych twórców emigracyjnych i ich dzieła 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę, jaką odgrywały uniwersytety i liceum w Krzemieńcu w rozwoju oświaty; • wyjaśnia, na czym polegał spór klasyków z romantykami; • wyjaśnia, na czym polegała idea mesjanizmu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego arystokracja polska w I połowie XIX w. podejmowała inicjatywy w sferze kultury; • przedstawia rolę, jaką odgrywały uniwersytety i liceum w Krzemieńcu w rozwoju kultury i nauki; • wyjaśnia, jak klęska powstania listopadowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia, czy działania arystokracji polskiej z I połowy XIX w. są ważne także i dziś dla kultury polskiej; • porównuje nurt sentymentalny i romantyzm w kulturze polskiej; • przedstawia realizację założeń klasycznych i romantycznych w tekstach kultury 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę prac Joachima Lelewela dla rozwoju historiografii

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
II. EUROPA I ŚWIAT OD POŁOWY XIX W. DO 1914 ROKU					
6. Przemiany gospodarcze, rozwój nauki i techniki	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nowe surowce, które pojawiły się w II połowie XIX w.; wymienia wynalazki, które wpłynęły na życie ludzi; wymienia przykładowych wynalazców z II połowy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły życie codzienne ludzi; wymienia przykładowe odkrycia naukowe i ich odkrywców; definiuje monopol i przedstawia jego wpływ na życie gospo- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób nowe surowce i wynalazki przyczyniły się do rozwoju gospodarczego świata w II połowie XIX w.; wyjaśnia, dla- czego w II połowie XIX w. mówimy o „drugiej rewolucji przemy- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia, które wynalazki najbardziej zmieniły życie codzienne ludzi; ocenia zjawisko monopolizacji gospodarki z punktu widzenia producentów i konsumentów; przedstawia związki między rozwojem na- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sylwetki przykładowych wynalazców z II połowy XIX w. i ich osiągnięcia
7. Przemiany obyczajowe i rozwój kultury masowej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nurty w sztuce II połowy XIX w. i przykładowych twórców każdego z tych nurtów; wymienia przykładowych pisarzy II połowy XIX w.; wymienia przykładowe zabytki i utwory literackie II połowy XIX w. definiuje pojęcie: kultura 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia założenia filozofii pozytywistycznej; wymienia czynniki, które przyczyniły się do rozwoju kultury masowej; wymienia cechy kultury masowej; przedstawia przemiany, jakie nastąpiły w życiu rodzinnym w mieście 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między poszczególnymi nurtami w sztuce II połowy XIX w.; przedstawia związki między zmianami w życiu gospodarczym i społecznym a rozwojem kultury masowej; wymienia dyscypliny sportowe, które rozwi- jały się w II połowie XIX w., wskazuje, które 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia różnice między kulturą wysoką a kulturą masową; daje przykłady twórczości z kultury wysokiej i kultury masowej z II połowy XIX w. charakteryzuje wpływ przemian społecznych na więzi rodzinne i międzyludzkie; wyjaśnia, dlaczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia, czym różniły się igrzyska olimpijskie w starożytnej Grecji od igrzysk olimpijskich wznowionych w końcu XIX w.
8. Demokratyzacja życia politycznego. Ideologie i ruchy polityczne	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zmiany w prawie wyborczym w krajach europejskich w II połowie XIX w.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co rozumiano wówczas przez powszechne prawo wyborcze; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia czynniki, które doprowadziły do ukształtowania się 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę Międzynarodówek; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym różnią się sufrażystki od sufrażetek;

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: emancypacja kobiet, sufrażystki; • wymienia główne założenia ideologii nacjonalistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między emancypantkami a sufrażystkami; • wymienia główne założenia społecznej nauki 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje nurty w ideologii socjalistycznej i wymienia ich przedstawicieli; • wymienia metody 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia stosunek społeczeństw do walki kobiet o prawa wyborcze; • przedstawia sytuację Żydów w II połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przywódczynię walki o prawa kobiet w Kanadzie (pomnik przed budynkiem
9. Zjednoczenie Włoch. Zjednoczenie Niemiec	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne etapy jednoczenia Włoch w II połowie XIX w.; • wymienia główne etapy jednoczenia Niemiec w II połowie XIX w.; • pokazuje na mapie prze- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę Królestwa Sardynii w procesie jednoczenia Włoch; • przedstawia rolę Prus w procesie jednoczenia Niemiec; • wymienia postanowienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje proces jednoczenia Włoch i Niemiec w II połowie XIX w.; • przedstawia okoliczności powstania Austro-Węgier; • uzasadnia, odwołując się do postanowień 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Królestwo Sardynii i Prusy odgrywały przewodnią rolę w procesach zjednoczeniowych Włoch i Niemiec; • ocenia pozycję monarchii habsburskiej na scenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego używa się określenia, że Niemcy zostały zjednoczone „krwią i żelazem”; • przedstawia, jak Włosi upamiętnili Wiktora Emanuela II
10. Wojna secesyjna w Stanach Zjednoczonych	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych w XIX w.; • wymienia przykładowe przyczyny i skutki wojny secesyjnej; • wymienia strony walczące w wojnie secesyjnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych w XIX w.; • pokazuje na mapie tereny kolejno przyłączane do Stanów Zjednoczonych; • wyjaśnia pojęcia: abolicjonizm, segregacja 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje metody powiększania obszaru i stref wpływów Stanów Zjednoczonych w XIX w.; • porównuje gospodarkę stanów północnych i południowych; • wymienia bitwy z 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego wybór Abrahama Lincolna na prezydenta doprowadził do secesji stanów południowych; • wymienia czynniki, które ułatwiły zwycięstwo Unii w wojnie secesyjnej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie bitwy pod Gettysburgiem; • przedstawia informacje o dowódcach Unii i Konfederacji z czasów wojny secesyjnej
11. Ekspansja kolonialna mocarstw w Afryce i Azji	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokazuje na mapie tereny kolonii państw europejskich (Anglii, Francji, Niemiec, Włoch); 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: kolonia, protektorat, dominium i podaje przykłady terytoriów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokazuje na mapie tereny kolonii państw europejskich i ich strefy wpływów; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje tereny zajęte przez państwa europejskie w XV–XVI w. oraz w II połowie XIX w.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegała polityka otwartych drzwi, która miała być prowadzona

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe przyczyny ekspansji kolonialnej w II połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> pokazuje na mapie obszary zajęte przez Japonię na przełomie XIX i XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia konflikty Wielkiej Brytanii związane z tworzeniem imperium kolonialnego; przedstawia przyczyny i skutki wojny japońsko-rosyjskiej 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje tereny kolonii, które w okresie od XV–XIX w. przeszły pod władzę innego państwa; wskazuje związki między ekspansją kolonialną a sytuacją wewnętrzną mocarstw; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Stany Zjednoczone były zwolennikiem tej polityki
12. Polityka między narodowa u schyłku XIX i na początku XX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia płaszczyzny rywalizacji mocarstw w II połowie XIX i początkach XX wieku; wymienia państwa, które tworzyły trójprzymierze i trójporozumienie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady polityki zagranicznej Wielkiej Brytanii; przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich z początku XX w.; pokazuje na mapie tereny, na których Niemcy chcieli zwiększyć swoje wpływy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia proces kształtowania się trójprzymierza i trójporozumienia; przedstawia proces rozpadu Imperium Osmańskiego w II połowie XIX w.; wyjaśnia, jaki wpływ na kształtowanie się trójporozumienia miała niemiecka polityka kolonialna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie czynniki wpłynęły na zmianę układu sojuszy na przełomie XIX i XX w.; ocenia, czy zasady polityki zagranicznej Wielkiej Brytanii były wystarczające, by zapewnić jej bezpieczeństwo na przełomie XIX i XX w.; wskazuje związki między wojnami bałkańskimi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rywalizację Rosji, Wielkiej Brytanii i Niemiec na terenie Persji i jej wpływ na kształtowanie się trójporozumienia
III. POLACY I ZIEMIE POLSKIE W 2. POŁOWIE XIX I NA POCZĄTKU XX WIEKU					
13. Królestwo Polskie przed wybuchem powstania styczniowego	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania Polaków, które rozbudzały w społeczeństwie nastroje patriotyczne przed wybuchem powstania styczniowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia reformy przeprowadzone w Rosji i Królestwie Polskim w ramach odwilży posewastopolskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje sytuację w Rosji I połowy XIX w. i w czasie odwilży posewastopolskiej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia, czy były szanse na przywrócenie chociaż części praw narodowych Polakom; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje działalność pozapolityczną Andrzeja Zamoyskiego i Leopolda Kronenberga

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim byli biali i czerwoni; • Wyjaśnia termin: odwilż posewastopolska 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykładowe reformy Aleksandra Wielopolskiego w Królestwie Polskim; • formułuje cel reform Aleksandra Wielopolskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje możliwości działania Polaków w Królestwie Polskim w czasie odwilży posewastopolskiej; • wymienia organizacje i instytucje polskie, które powstały i 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia, czy Aleksander Wielopolski miał szansę na uzyskanie poparcia Polaków dla swojej działalności 	
14. Powstanie styczniowe	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia rejon największego natężenia walk powstańczych i pokazuje je na mapie; • wymienia dowódców powstania styczniowego; • wymienia organy władz powstańczych; • wymienia postanowienia dekretów uwłaszcze- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co spowodowało wybuch powstania styczniowego; • przedstawia działania Romualda Traugutta jako dyktatora powstania; • wymienia represje zastosowane przez cara wobec Polaków po klęsce powstania styczniowego; • wyjaśnia, jaki cel 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje postanowienia dekretów uwłaszczeniowych wydanych przez władze powstańcze i cara; • porównuje politykę władz powstańczych w zależności od tego, czy przewagę w nich miało ugrupowanie białych, czy czerwonych; • przedstawia stosunek państw za- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje powstanie listopadowe i styczniowe pod względem organizacji władz i sposobu prowadzenia działań wojennych; • wyjaśnia, co wpływało na stanowisko państw zachodnich wobec powstania styczniowego; • porównuje represje zastosowane 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje działania podjęte przez władze powstańcze (powstanie listopadowe i styczniowe) w sprawie chłopskiej; • wyjaśnia, do jakiej idei nawiązuje pieczęć Rządu Narodowego (ilustracja w podręczniku)
15. Sytuacja Polaków w zaborach: rosyjskim, pruskim i austriackim	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cele i działalność Komisji Kolonizacyjnej i Harkaty; • wymienia polskie organy władzy Galicji powstałe w ramach autonomii; • wymienia prawa na- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację Polaków w zaborze rosyjskim; • wyjaśnia, na czym polegała polityka kulturkampfu; • przedstawia rozwój rolnictwa i przemysłu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje sytuację Polaków na ziemiach zabranych i w Królestwie Polskim w II połowie XIX w.; • formułuje cele polityki władz pruskich (nie- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia skuteczność działań podejmowanych przez władze pruskie (niemieckie) i Polaków w II połowie XIX w.; • przedstawia proces kształtowania się pol- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje działalność Aleksandra Wielopolskiego i Agenora Gołuchowskiego; • wyjaśnia, dlaczego Agenor Gołuchowski uzyskał poparcie Polaków dla swoich działań

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nowe grupy społeczne, które pojawiły się w społeczeństwie polskim w XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia działania Polaków, które miały na celu obronę przed polityką germanizacyjną 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje sytuację Polaków w zaborze austriackim z sytuacją Polaków w zaborze pruskim i rosyjskim; porównuje rozwój gospodarczy ziem 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje konflikty społeczno-narodowościowe na terenie Galicji w II połowie XIX w.; wyjaśnia, co wpływało na 	
16. Masowe ruchy polityczne na ziemiach polskich	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje program warszawskich pozytywistów; wymienia przykładowe partie polityczne powstałe w ramach ruchów ludowego, socjalistycznego i narodowego oraz ich przywódców 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki, które spowodowały powstanie nowoczesnego narodu polskiego i kształtowały polską świadomość narodową; wymienia główne założenia programowe partii politycznych powstałych w ramach ruchów ludowego, socjali- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje dwa nurty w polskim ruchu socjalistycznym; wymienia partie polityczne i działaczy związanych z każdym z nurtów w polskim ruchu socjalistycznym; przedstawia programy ruchów lu- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje pojęcie narodu w społeczeństwie polskim w epoce nowożytnej i XIX w.; wyjaśnia, na czym polegał trójjolingizm; wyjaśnia, w których zaborach poszczególne ruchy polityczne miały największe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia partie polskie działające w XX w. i obecnie, które wywodzą się z partii politycznych powstałych na ziemiach polskich w II połowie XIX w.
17. Rewolucja 1905–1906 w Królestwie Polskim	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny i skutki rewolucji 1905 r. w Królestwie Polskim; przedstawia orientacje polityczne na ziemiach polskich przed wybuchem I wojny światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny rewolucji 1905 r. w Rosji; wymienia zmiany, na które zgodził się Mikołaj II w wyniku rewolucji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przebieg rewolucji 1905 r. w Królestwie Polskim; przedstawia grupy społeczne, które wystąpiły w czasie rewolucji 1905 r. i ich postulaty; charakteryzuje działalność orientacji proaustriac- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja w Rosji na początku XX w. wpłynęła na wybuch rewolucji 1905 r.; wyjaśnia, w jaki sposób wydarzenia w Rosji z lat 1905–1907 wpływały na sytuację w Królestwie Polskim; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia inne orientacje polityczne, które wykształciły się na ziemiach polskich przed I wojną światową

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
18. Polska kultura i nauka przełomu XIX i XX stulecia	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze cechy kultury okresu Młodej Polski; wymienia przykładowych artystów polskich II połowy XIX i początku XX w.; przedstawia rozwój kultury masowej na ziemiach polskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy pozytywizmu w kulturze; przedstawia osiągnięcia naukowe Polaków w II połowie XIX i początku XX w.; wyjaśnia, w jaki sposób wydarzenia kulturalne łączyły Polaków z 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę przykładowych artystów w kulturze polskiej II połowy XIX i początku XX w.; wyjaśnia, co wpływało na rozwój kultury masowej na ziemiach polskich; przedstawia zmiany 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rozwój szkolnictwa na ziemiach polskich w II połowie XIX w.; przedstawia rolę historii w twórczości artystów polskich w II połowie XIX i początku XX w.; wyjaśnia, dlaczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia osiągnięcia artystów i uczonych polskich poza granicami ziem polskich

IV. POLSKA, EUROPA I ŚWIAT W OKRESIE WIELKIEJ WOJNY

19. Początek wojny i działania zbrojne w latach 1914–1916	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia państwa walczące po stronie państw ententy i państw centralnych; wymienia i pokazuje na mapie najważniejsze bitwy na froncie zachodnim i wschodnim z lat 1914–1916; wymienia nowe ro- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia bezpośrednie przyczyny I wojny światowej; wyjaśnia, co oznaczają pojęcia: wojna pozycyjna, wojna totalna; uzasadnia, że działania wojenne na froncie zachodnim miały charakter wojny pozycyjnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia cele i konsekwencje realizacji przez Niemców planu Schlieffena; wyjaśnia, dlaczego kolejne państwa przyłączały się do państw centralnych lub ententy; wyjaśnia, jak wojna wpływała na życie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przebieg działań wojennych na Półwyspie Bałkańskim i froncie włoskim; wyjaśnia, w jaki sposób nowe rodzaje broni wpłynęły na prowadzone działania wojenne; wyjaśnia rolę kolonii i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia, do jakich działań wykorzystywano zwierzęta w czasie I wojny światowej
20. Rewolucja lutowa i przewrót bolszewicki w Rosji	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej; wymienia przyczyny i skutki rewolucji październi- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia dekrety wprowadzone przez władze bolszewickie; wyjaśnia, co to była Czek; przedstawia zasady komunizmu wojenne- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sytuację w Rosji w pierwszych latach wojny i wskazuje jej wpływ na wybuch rewolucji lutowej; przedstawia przebieg i skutki wojny domowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polegała dwuwładza po rewolucji lutowej; wyjaśnia, co ułatwiło bolszewikom dokonanie zamachu stanu (rewolucja październikowa); 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to była „Dziecięca arka”

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
21. Sprawa polska w czasie I wojny światowej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przypomina orientacje polityczne istniejące na ziemiach polskich przed wybuchem I wojny światowej; • wymienia dokumenty, w których była mowa o powstaniu niepodległego państwa polskiego i ich najważniejsze postanowienia; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykładowe działania Komitetu Narodowego Polskiego; • przedstawia różnice w stanowiskach państw walczących wobec kwestii odzyskania przez Polskę niepodległości; • wyjaśnia, co to była Błękitna Armia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sytuację Polaków w pierwszych latach wojny; • wyjaśnia przyczyny wydania <i>Aktu 5 listopada</i>; • wymienia organy władz polskich powołane na mocy <i>Aktu 5 Listopada</i>; • przedstawia rolę Komitetu Narodowego Polskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie <i>Aktu 5 listopada</i> dla odzyskania przez Polskę niepodległości; • charakteryzuje politykę państw centralnych na okupowanych terenach Królestwa Polskiego; • wyjaśnia, co wpływało na stosunek państw walczących do kwestii odzyska- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia udział Polek w walkach o odzyskanie niepodległości w czasie I wojny światowej
22. Koniec Wielkiej Wojny. Odzyskanie niepodległości przez Polskę	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia postanowienia pokoju brzeskiego; • przedstawia proces kształtowania się władz centralnych odrodzonej Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego udział Stanów Zjednoczonych w wojnie był ważny dla państw ententy; • przedstawia konsekwencje trudnej sytuacji gospodarczej i politycznej Niemiec oraz Austro- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Stany Zjednoczone przystąpiły do wojny po stronie państw ententy; • wyjaśnia, dlaczego Rosja bolszewicka zdecydowała się na podpisanie pokoju brzeskiego; • charakteryzuje trudności gospodarcze Niemiec i Austro- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje trudności polityczne Niemiec i Austro-Węgier jesienią 1918 r.; • wymienia lokalne ośrodki władzy na ziemiach polskich istniejące jesienią 1918 r. i działaczy stojących na ich czele; • wyjaśnia, w jaki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego konflikt zbrojny z lat 1914–1918 był na początku określany jako Wielka Wojna, a potem jako I wojna światowa

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
V. EUROPA I ŚWIAT W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM					
23. Ukształtowanie się systemu wersalskiego	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze postanowienia traktatu wersalskiego; wymienia cele i przykłady działalności Ligi Narodów; pokazuje na mapie państwa, które powstały po I wojnie światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie pojęć: ład wersalski, ład waszyngtoński; wymienia przykładowe problemy związane utrzymaniem ładu wersalskiego; wyjaśnia, co było największą słabością Ligi Narodów; pokazuje na mapie straty terytorialne Niemiec po I wojnie światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> pokazuje na mapie obszary plebiscytowe po I wojnie światowej i zmiany, które zaszły w wyniku plebiscytów; przedstawia stanowiska państw ententy wobec powojennych losów państw centralnych; wymienia postanowienia traktatów pokojowych zawartych z pozostałymi państwami centralnymi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób postanowienia traktatu wersalskiego i pozostałych traktatów pokojowych były kompromisem różnych stanowisk państw zwycięskich; ocenia szanse trwałości ładu wersalskiego i ładu waszyngtońskiego; ocenia, czy Liga Narodów spełniła pokładane w niej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> interpretuje karykaturę ze strony 256 w podręczniku, z uwzględnieniem polityki Stanów Zjednoczonych po I wojnie światowej; wymienia przykłady nieskutecznych działań Ligi Narodów w okresie dwudziestolecia międzywojennego
24. Świat po Wielkiej Wojnie. Wielki kryzys gospodarczy	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe skutki społeczne i gospodarcze I wojny światowej; przedstawia, jak zmieniła się pozycja kobiet w społeczeństwach europejskich po I wojnie światowej; wymienia przykładowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, które państwa i dlaczego mogły najbardziej odczuć skutki I wojny światowej; wyjaśnia, co wpłynęło na zmianę pozycji kobiet w społeczeństwach europejskich po I wojnie światowej; wymienia przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia polityczne skutki I wojny światowej dla krajów europejskich i ich kolonii; wyjaśnia, dlaczego wielki kryzys gospodarczy dotknął prawie cały świat 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia odbicie przeżyć związanych z doświadczeniami wielkiej wojny w dziełach kultury; przedstawia bilans I wojny światowej; ocenia, czy wprowadzenie prohibicji w Stanach Zjednoczonych spełniło pokładane 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego wielki kryzys gospodarczy był w niewielkim stopniu odczuwany w ZSRS i Hiszpanii; porównuje sposoby walki z epidemią grypy hiszpanki i jej konsekwencje po I wojnie światowej z sytuacją związaną

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
25. Narodziny faszyzmu we Włoszech	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia założenia ideologii faszystowskiej; przedstawia proces przejęcia władzy przez Mussoliniego; pokazuje na mapie tereny ekspansji Włoch faszystowskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia trudności gospodarcze i polityczne Włoch po I wojnie światowej; wymienia organy władzy w faszystowskich Włoszech i ich kompetencje; przedstawia politykę Benito Mussoliniego wobec 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Włosi byli niezadowoleni z postanowień traktatów pokojowych po I wojnie światowej; charakteryzuje politykę gospodarczą Mussoliniego; wyjaśnia pojęcia: etatyzm 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Mussolini zyskał poparcie Włochów; charakteryzuje stosunki między państwem włoskim a Kościołem katolickim; wyjaśnia znaczenie traktatów laterańskich; uzasadnia, że państwo włoskie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób Benito Mussolini nawiązywał do tradycji imperium rzymskiego
26. System nazistowski w Niemczech	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia założenia ideologii nazistowskiej; przedstawia okoliczności objęcia przez Adolfa Hitlera funkcji kanclerza; przedstawia wydarzenia określone jako noc kryształowa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia postanowienia układu w Locarno; wymienia cechy państwa totalitarnego na przykładzie III Rzeszy; <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, cel uchwalenia ustaw norymberskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sytuację w Niemczech po I wojnie światowej; przedstawia walkę o władzę w łonie NSDAP; przedstawia politykę NSDAP wobec przeciwników politycznych; charakteryzuje politykę władz III Rzeszy wobec 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie konsekwencje dla sytuacji międzynarodowej miało podpisanie układu w Locarno; wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja w Niemczech po I wojnie światowej ułatwiła dojście do władzy Adolfowi Hitlerowi; charakteryzuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób ideologia nazistowska znajdowała odzwierciedlenie w sztuce III Rzeszy
27. Państwo sowieckie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia organy władzy w Związku Sowieckim; charakteryzuje represje wobec ludności stosowane przez władze w okresie rządów Stalina; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia założenia Nowej Ekonomicznej Polityki i gospodarki centralnie planowanej; wyjaśnia przyczyny represji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego w Związku Sowieckim wprowadzono zmiany w polityce gospodarczej państwa; wymienia postanowienia układu w Rapallo; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia konsekwencje układu w Rapallo; wyjaśnia rolę propagandy i sztuki w kształtowaniu wizerunku przywódcy i państwa sowieckiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia, czy założenia gospodarki komunistycznej (kolektywizacja, gospodarka nakazowo-rozdzielcza itp.) faktycznie doprowadziły do rozwoju gospodar

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przykłady działań propagandowych w ZSRS 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy socrealizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę propagandy w ZSRS i środki przez nią stosowane 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że Związek Sowiecki był państwem totalitarnym; • wyjaśnia rolę Kominternu 	
28. Świat na drodze ku wojnie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokazuje na mapie rozrost terytorialny III Rzeszy; • wymienia dokumenty, które doprowadziły do ukształtowania się osi Rzym–Berlin–Tokio; • wymienia postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia działania III Rzeszy mające na celu militaryzację państwa; • przedstawia politykę państw zachodnich wobec III Rzeszy; • wymienia postanowienia dokumentów, które ukształtowały oś 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia działania III Rzeszy, które łamały postanowienia traktatu wersalskiego; • wyjaśnia znaczenie paktu antykominternowskiego i paktu stalowego dla powstania osi Rzym–Berlin–Tokio; • przedstawia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ekspansję Japonii na Dalekim Wschodzie; • przedstawia współpracę państw faszystowskich w trakcie wojny domowej w Hiszpanii; • ocenia, czy polityka państw zachodnich wobec III Rzeszy przyniosła oczeki- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia udział Polaków w wojnie domowej w Hiszpanii; • przedstawia odbicie konfliktów z lat 30. XX w. (do wybuchu II wojny światowej) w literaturze i sztuce
29. Nauka i kultura w okresie międzywojennym	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozwój kinematografii w dwudziestoleciu międzywojennym; • wymienia przykładowych artystów tworzących w dwudziestoleciu międzywojennym; • przedstawia tematykę literatury dwudziestolecia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wpływ postępu technicznego na życie codzienne ludzi i rozwój kultury; • przypisuje przykładowych artystów tworzących w dwudziestoleciu międzywojennym do odpowiednich nurtów w sztuce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co przyczyniło się do rozwoju kultury masowej w dwudziestoleciu międzywojennym; • wymienia przykładowe dzieła sztuki i architektury dwudziestolecia międzywojennego oraz ich twórców; • wymienia przykła- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy nowych nurtów w sztuce i architekturze w dwudziestoleciu międzywojennym; • wyjaśnia, jaką rolę odgrywały literatura i film w propagandzie; • charakteryzuje twórczość kompozytorską w dwudziesto- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia, czy artyści sceny i filmu stawali się idolami dla publiczności

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
VI. POLSKA W DWUDZIESTOLECIU MIĘDZYWOJENNYM					
30. Walka o granice odrodzonej Polski	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące ziem polskich; wyjaśnia termin: orlęta lwowskie; przedstawia znaczenie Bitwy Warszawskiej; pokazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia wydarzenia, które wpłynęły na kształt polskiej granicy z Niemcami po I wojnie światowej; wymienia postanowienia pokoju ryskiego; wymienia najważniejsze problemy państwa polskiego związane z kształtem granic po I wojnie światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia koncepcje dotyczące kształtu polskiej granicy wschodniej; przedstawia przyczyny i przebieg wojny polsko-bolszewickiej; wymienia przyczyny konfliktu polsko-ukraińskiego w Galicji Wschodniej; wyjaśnia podłoże problemów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co wpłynęło na wynik plebiscytów na Warmii i Mazurach oraz na Górnym Śląsku; charakteryzuje problemy związane z kształtowaniem się granicy na Śląsku Cieszyńskim i Wileńszczyźnie; wyjaśnia podłoże problemów II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia genezę i znaczenie terminów, którymi określa się Bitwę Warszawską; charakteryzuje przedstawianie walk o granice odrodzonego państwa w sztuce
31. II Rzeczpospolita w okresie rządów parlamentarnych (1918–1926)	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje prawo wyborcze do Sejmu Ustawodawczego; wymienia uprawnienia sejmu i prezydenta na mocy konstytucji marcowej; wymienia pierwszych Prezydentów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia postanowienia małej konstytucji; przebieg wyborów Gabriela Narutowicza na Prezydenta II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje pozycję władzy ustawodawczej i wykonawczej na mocy konstytucji marcowej; wymienia zasady ustrojowe państwa i prawa obywateli zawarte w konstytucji marcowej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia problemy związane z przeprowadzeniem wyborów do Sejmu Ustawodawczego; porównuje pozycję Józefa Piłsudskiego jako Tymczasowego Naczelnika Państwa i Naczelnika Państwa; charakteryzuje życie polityczne II 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykład gabinetu pozaparlamentarnego, który powstał w latach 20. XX w., i wyjaśnia okoliczności jego powołania
32. Rządy sanacji w Polsce (1926–1939)	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe przyczyny zamachu majowego; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe skutki zamachu majowego; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia stosunek różnych grup społecznych do działań Józefa Piłsudskiego w 1926 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że w Polsce po przewrocie majowym możemy mówić o 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia mocne i słabe strony II rządu Chjeno-Piasta;

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	<ul style="list-style-type: none"> wymienia uprawnienia prezydenta, które wzmocniły jego władzę na mocy konstytucji kwietniowej; wyjaśnia, jaką rolę odgrywał Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zmiany w pozycji ustrojowej sejmu i prezydenta wprowadzone na mocy konstytucji kwietniowej; wyjaśnia, co to był Centrolew; charakteryzuje politykę 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zmiany ustrojowe wprowadzone przez nowelę sierpniową i konstytucję kwietniową; charakteryzuje politykę wewnętrzną obozu sanacji; 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania obozu prawicowego w okresie rządów sanacji; ocenia pozycję Józefa Piłsudskiego w obozie sanacyjnym; charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób powołanie rządu Chjeno-Piasta wpłynęło na wybuch przewrotu majowego
33. Społeczeństwo II Rzeczypospolitej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia mniejszości narodowe zamieszkujące II Rzeczpospolitą; charakteryzuje sytuację mniejszości żydowskiej w II Rzeczypospolitej; wymienia prawa mniejszości narodowych w II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej (etniczną, religijną, zawodową); charakteryzuje sytuację mniejszości ukraińskiej w II Rzeczypospolitej; przedstawia politykę władz 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co wpływało na różnice między strukturą etniczną i religijną społeczeństwa II Rzeczypospolitej; wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze zawodowej społeczeństwa II Rzeczypospolitej; charakteryzuje sytuację 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny stosunku poszczególnych mniejszości narodowych do państwa polskiego; charakteryzuje sytuację mniejszości białoruskiej w II Rzeczypospolitej; ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przykłady wyboru różnych tożsamości narodowych wśród członków jednej rodziny; wyjaśnia, jakie mogły być przyczyny i konsekwencje takiego zjawiska
34. Przemiany gospodarcze w Polsce w okresie międzywojennym	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe problemy gospodarcze II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w.; wyjaśnia pojęcia: Polska A i Polska B; pokazuje na mapie najważ- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dzieli problemy gospodarcze II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w. na te, które były konsekwencją zaborów, i na te, które wynikały z działań w czasie I wojny światowej; wymienia reformy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia podłoże problemów gospodarczych II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w.; charakteryzuje przebieg wielkiego kryzysu gospodarczego w Polsce; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia skuteczność reform rządu Władysława Grabskiego; przedstawia przyczyny i realizację przeprowadzenia reformy rolnej w II Rzeczypospolitej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia wpływ Prezydenta Ignacego Mościckiego na rozwój przemysłu

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
		<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę Gdyni i Centralnego Okręgu Przemysłowego 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rozwój przemysłu w II Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, czy władzom II Rzeczypospolitej udało się zniwelować różni- 	
35. Kultura i nauka w międzywojennej Polsce	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowych twórców i ich dzieła; wymienia osiągnięcia Polaków (obywateli II RP) w dziedzinie kultury i nauki; wymienia największe osiągnięcia sportowe Polaków w dwudziestoleciu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rozwój kultury masowej w II Rzeczypospolitej; wymienia przykładowe zabytki architektury modernistycznej w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia pisarzy i malarzy dwudziestolecia międzywojennego i przypisuje ich do odpowiedniej grupy literackiej lub nurtu w malarstwie; charakteryzuje architekturę dwudziestolecia między- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rozwój i zmiany w szkolnictwie w II Rzeczypospolitej; wyjaśnia, co wpływało na rozwój kultury w Polsce w okresie dwudziestolecia międzywojennego; wyjaśnia, co wpływało 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, za co Kazimierz Wierzyński otrzymał medal olimpijski
36. Polska polityka zagraniczna w latach 1918–1939	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny konfliktów II Rzeczypospolitej z sąsiadami; wymienia sojuszników Polski w dwudziestoleciu międzywojennym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia wydarzenia, które kształtowały stosunki Polski z Niemcami i Związkiem Sowieckim w dwudziestoleciu międzywojennym; przedstawia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co wpływało na kształt stosunków polsko-niemieckich i polsko-sowieckich w dwudziestoleciu międzywojennym; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje politykę zagraniczną II Rzeczypospolitej w okresie sanacji; ocenia skuteczność polskiej polityki zagranicznej w dwudziestoleciu między- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego w prasie międzynarodowej porównywano działania władz polskich w polityce zagranicznej z działaniami III Rzeszy
VII. II WOJNA ŚWIATOWA					
37. Wojna obronna Polski w 1939 r.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i pokazuje na mapie najważniejsze bitwy wojny obronnej 1939 r.; wyjaśnia pojęcia: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cele ataku Niemiec i ZSRS na Polskę; przedstawia bilans walk 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia i ocenia rolę Stefana Starzyńskiego w obronie Warszawy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje pozycję międzynarodową Polski w przededniu wybuchu II wojny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia wydarzenia, które miały miejsce w okolicach jego miejscowości

Temat lekcji	Ocena				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe skutki walk z września i początków października 1939 r. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia udział ludności cywilnej w obronie kraju we wrześniu 1939 r. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania Anglii i Francji w pierwszych tygodniach II wojny światowej; przedstawia oko- 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego wojnę obronną Polski można określić jako wojnę totalną; ocenia szanse Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego obrona bunkrów pod Wizną jest określana jako <i>polskie Termopile</i>
38. Działania wojenne w latach 1939–1941	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> pokazuje na mapie tereny opanowane przez III Rzeszę i ZSRS w latach 1939–1940; wyjaśnia pojęcie „dziwna wojna”; wymienia przyczyny ataku III Rzeszy na ZSRS 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> pokazuje na mapie tereny zaatakowane przez Włochy w latach 1940–1941; charakteryzuje etapy bitwy o Anglię; wyjaśnia znaczenie walk na Atlantyku dla przebiegu II wojny światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia reakcję władz Norwegii, Danii i Francji na atak wojsk niemieckich; wyjaśnia, dlaczego Hitler zaatakował Wielką Brytanię; wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja militarna Włochów wpłynęła na niemieckie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia reakcję ludności Norwegii, Danii i Francji na atak wojsk niemieckich; porównuje metody stosowane w czasie zajmowania terenów przez ZSRS wobec Finlandii oraz republik bałtyckich; wyjaśnia, co ułatwiało 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia postaci i wydarzenia, do jakich odwoływały się państwa, prowadząc kampanię propagandową w czasie pierwszych lat II wojny światowej
39. Polityka Niemiec w okupowanej Europie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy polityki III Rzeszy wobec państw okupowanych; charakteryzuje politykę III Rzeszy wobec ludności żydowskiej; przedstawia znaczenie konferencji w Wannsee 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia różnice w polityce niemieckiej wobec krajów okupowanych w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej; wymienia przykłady działań ruchu oporu w Europie; wyjaśnia, w jaki sposób władze III Rzeszy starały się 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polegał Generalny Plan Wschodni; charakteryzuje działalność ruchu oporu w krajach europejskich; wymienia przykłady kolaboracji z władzami niemieckimi w krajach okupowanych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co wpływało na różną politykę Niemców wobec krajów okupowanych; wyjaśnia, dlaczego nazwisko Vidkuna Quislinga stało się synonimem kolaboracji; wymienia inne grupy ludności, które poddano eksterminacji i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje trzy grupy partyzanckie działające na terenie Jugosławii: czetnicy, ustasze i komuniści; wyjaśnia przyczyny różnic między nimi

	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
40. Wielka koalicja i przełom na frontach	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia dokumenty, które były podstawą powstania wielkiej koalicji; wymienia przykładowe postanowienia <i>Karty atlantyckiej</i>; wymienia i pokazuje na mapie miejsca bitew, które zmieniły sytuację na frontach II wojny światowej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe postanowienia <i>Deklaracji Narodów Zjednoczonych</i>; przedstawia znaczenie konferencji w Teheranie; wyjaśnia, które bitwy i dlaczego miały przełomowe znaczenie dla sytuacji na frontach II wojny światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia proces kształtowania się wielkiej koalicji; przedstawia stosunek Stanów Zjednoczonych do wojny przed ich formalnym przystąpieniem do koalicji antyhitlerowskiej; wymienia cele ekspansji japońskiej na Dalekim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, które państwa i dlaczego odgrywały największą rolę w koalicji antyhitlerowskiej; wyjaśnia znaczenie <i>Lend-Lease Act</i> dla sytuacji wojennej w Europie; charakteryzuje sytuację we Włoszech po obaleniu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Francja nie była sygnatariuszem <i>Deklaracji Narodów Zjednoczonych</i> z 1942 r.
41. Zakończenie II wojny światowej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i pokazuje na mapie miejsca ostatnich bitew II wojny światowej; wymienia postanowienia konferencji w Jałcie dotyczące Niemiec 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia postanowienia konferencji w Poczdamie dotyczące Niemiec; wymienia skutki II wojny światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co przesądziło o zwycięstwie aliantów na Dalekim Wschodzie; wymienia postanowienia konferencji w Jałcie; przedstawia bilans II wojny światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia postanowienia konferencji w Poczdamie; wyjaśnia, w jaki sposób pozycja poszczególnych państw w koalicji antyhitlerowskiej wpływała na decyzje i działania podejmowane 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje sposób prowadzenia działań wojennych i postęp techniczny w czasie I i II wojny światowej

TABELA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

Przedmiot: Informatyka	Klasa: 3 LOi
Nauczyciel: Aner Ot	Poziom: Podstawowy
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 1	Półrocze: I i II
Program nauczania: Program nauczania informatyki dla liceum ogólnokształcącego i technikum „Informatyka na Czasie” Zakres podstawowy	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: I. Algorytmika i programowanie w języku C++ - XI 2024 r. II. Algorytmika i programowanie w języku Python - XII 2024 r. III. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera – IV 2025 r.	
Podręczniki obowiązkowe: Informatyka na czasie cz3 .Podręcznik dla liceum i technikum. Zakres podstawowy, J. Mazur P. Perekietka Z. Talaga, Nowa Era	
Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne: Komputer w postaci laptopa, tableta, smart-fona.	
Wymagania formalne: Podręcznik, zeszyt lub notes	
Formy sprawdzania wiadomości: <ul style="list-style-type: none"> – praca klasowa poprzedzona lekcją powtórzeniową, zapowiadana z tygodniowym wyprzedzeniem, – sprawdzian pisemny z zamkniętej partii materiału, zapowiadany z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, może mieć formę testu, – sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany lub nie, może mieć formę testu, – kartkówka może odbyć się bez zapowiadania i obejmuje ostatnią poprzedzającą jednostkę lekcyjną, może mieć formę testu, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, – odpowiedź ustna, – praca przy komputerze, – praca domowa, – aktywność i postawa na lekcji (zależnie od sytuacji stworzonych na lekcji, nie musi dotyczyć wszystkich uczniów).	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: <ul style="list-style-type: none"> – praca na lekcji, – udział w konkursach przedmiotowych, – udział w olimpiadach, – referaty, – wykonywanie pomocy szkolnych, – inne prace dodatkowe – do wyboru przez nauczyciela.
Uwagi o ocenianiu: <ul style="list-style-type: none"> – uczeń raz/dwa razy w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), – jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), – w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, – kartkówki nie podlegają poprawie.	

Wymagania na poszczególne oceny:

2. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował w pełni materiał programowy wynikający z obowiązującej podstawy programowej, a ponadto może:

- a) posiadać wiedzę wykraczającą poza przewidzianą w programie, co znajduje odzwierciedlenie w uzyskiwanych przez niego ocenach częściowych ze sprawdzianów, prac klasowych i/6) Uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, otrzymuje ocenę niedostateczną. lub innych form kreatywnego rozwiązywania problemów,
- b) uczestniczyć i osiągać sukcesy w konkursach i olimpiadach,
- c) rozwijać się twórczo i samodzielnie.

2. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) wyczerpująco opanował materiał programowy wynikający z obowiązującej podstawy programowej,
- b) właściwie rozumie i umiejętnie wykorzystuje realizowane treści w teorii i praktyce bez ingerencji nauczyciela,
- c) stosuje poprawny język, styl, sprawnie posługuje się poznaną terminologią naukową,
- d) samodzielnie i skutecznie rozwiązuje problemy korzystając z dostępnych źródeł informacji,
- e) aktywnie uczestniczy w projektach i zajęciach edukacyjnych.

3. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) samodzielnie rozwiązuje zadania o skali trudności wyższej od wymagań standardowych,
- b) rozumie przekazane przez nauczyciela treści edukacyjne oraz samodzielnie wyjaśnia zachodzące zjawiska,
- c) inspirowany przez nauczyciela, stosuje wiedzę w sytuacjach teoretycznych i praktycznych,
- d) popelnia nieliczne usterki stylistyczne, stosuje podstawowe pojęcia i prawa ujmowane za pomocą terminów naukowych, wypowiada się klarownie,
- e) nie opanował zakresu wiedzy dla oceny bardzo dobrej, zgodnie z obowiązującą podstawą programową.

4. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) poprawnie rozumie podstawowe uogólnienia, wyjaśnia oraz stosuje ważniejsze zjawiska przy pomocy nauczyciela,
- b) samodzielnie rozwiązuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne o średnim stopniu trudności,
- c) posiada podstawowe wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej,
- d) popelnia niewielkie i nieliczne błędy, stosuje język zbliżony do potocznego.
- e) nie opanował zakresu wiedzy dla oceny dobrej, zgodnie z obowiązującą podstawą programową.

5. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował podstawowe wiadomości z obowiązującej podstawy programowej,
- b) stosuje wiedzę tylko w sytuacjach typowych przy pomocy nauczyciela,
- c) posiada wiedzę niezbędną, pozwalającą na prawidłowe funkcjonowanie,
- d) ma wyraźne braki w opanowaniu materiału programowego,
- e) wykonuje proste zadania z pomocą nauczyciela,
- f) nie opanował zakresu wiedzy dla oceny dostatecznej, zgodnie z obowiązującą podstawą programową.
- g) wykazuje chęć poprawy uzyskanych ocen niedostatecznych, chętnie podejmuje zadania i działania naprawcze wskazane przez nauczyciela.

6. Uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, otrzymuje ocenę niedostateczną.

TABELA WYMAGAŃ DYDAKTYCZNYCH

Przedmiot: Język niemiecki	Klasa: 3LOI gr 1
Nauczyciel: Magdalena Lewandowska	Poziom: podstawowy
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 2	Półroczcie I i II
Program nauczania: Program nauczania j. niemieckiego w liceum ogólnokształcącym i technikum na podbudowie nauki w ośmioletniej szkole podstawowej. Zakres podstawowy. Wariant III.2 Anna Abramczyk	
<p>Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych:</p> <p>Perfekt 2 1 Określanie samopoczucia. Nazywanie dolegliwości. Wizyta u lekarza. Rodzaje lekarstw i określanie sposobu stosowania ich. Relacjonowanie przebiegu nieszczęśliwego wypadku. Czasownik modalny sollen. Czas przeszły prosty czasowników modalnych. Sprawdzian wiadomości wrzesień/październik 2 Wydarzenia kulturalne. Nazywanie instrumentów, gatunków muzyki. Rodzaje książek. Opowiadanie o swoich upodobaniach. Nazwy geograficzne w roli przydawki. Zdania okolicznikowe warunku z wenn. Sprawdzian wiadomości listopad 3 Opisywanie wynalazków. Czynności związane z obsługą podstawowych urządzeń technicznych. Instrukcja obsługi. Czynności związane z obsługą komputera. Daty roczne, Przymiotniki pochodzące od nazw państw. Przysłówek womit. Sprawdzian wiadomości grudzień 4 Zawody i czynności z nimi związane. Wyrażanie opinii. Opisywanie swoich mocnych i słabych stron. Praca dorywcza. Ogłoszenie o pracę. Zdania dopełnieniowe z dass. Czasownik modalny dürfen. Sprawdzian wiadomości luty</p> <p>Perfekt 3 1 Opowiadanie o planach na nowy rok szkolny. Problemy w szkole. Kursy językowe. Czas przeszły prosty Präteritum. Sprawdzian wiadomości marzec/kwiecień 2 Usługi i transakcje finansowe. Transakcje w bankomacie. Rzeczowniki odczasownikowe. Zaimki nieokreślone. Sprawdzian wiadomości kwiecień/maj</p>	
<p>Podręczniki obowiązkowe: Perfekt 2, Perfekt 3 Podręcznik i ćwiczenie</p> <p>Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne: Płyta cd, zasoby interaktywne</p>	
Wymagania formalne: Zeszyt, podręcznik z ćwiczeniem	
<p>Formy sprawdzania wiadomości:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praca klasowa poprzedzona lekcją powtórzeniową, zapowiadana z tygodniowym wyprzedzeniem, - sprawdzian pisemny z zamkniętej partii materiału, zapowiadany z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, może mieć formę testu, - sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany lub nie, może mieć formę testu, - kartkówka może odbyć się bez zapowiadania i obejmuje ostatnią poprzedzającą jednostkę lekcyjną, może mieć formę testu, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, - odpowiedź ustna, - praca przy komputerze, - praca domowa, - aktywność i postawa na lekcji (zależnie od sytuacji stworzonych na lekcji, nie musi dotyczyć wszystkich uczniów). 	<p>Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praca na lekcji, - udział w konkursach przedmiotowych, - udział w olimpiadach, - referaty, - wykonywanie pomocy szkolnych, - inne prace dodatkowe – do wyboru przez nauczyciela. - premia za frekwencję
<p>Uwagi o ocenianiu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczeń jeden raz w półroczu może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), - jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), - w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, - uczeń może poprawić każdą formę - obowiązuje wagowy system oceniania 	

Wymagania na poszczególne oceny:

https://drive.google.com/file/d/1wM0FgzI6q9Sg5RszyTXCHfbC4PZ4qg2_/view?usp=sharing

TABELA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

Przedmiot: Matematyka	Klasa: 3LOI
Nauczyciel: M. Grzelak - Lewandowska	Poziom: podstawowy
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 3h	Półrocze I i II
Program nauczania: MATeMATyka -Program nauczania matematyki dla liceum/technikum	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: I. Funkcje wymierne-8 II. Trygonometria -15 III. Planimetria – 10h IV. Funkcja wykładnicza i logarytmiczna – 15h V. Geometria analityczna – 20h VI. Ciągi – 20h	
Podręczniki obowiązkowe: „MATeMATyka” 2. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum. Zakres podstawowy „MATeMATyka” 3. Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum. Zakres podstawowy	
Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne: kalkulator prosty, Wybrane wzory matematyczne.	
Wymagania formalne: zeszyt, podręcznik, przybory geometryczne	
Formy sprawdzania wiadomości: <ul style="list-style-type: none"> – praca klasowa podsumowująca dział, – sprawdzian pisemny z zamkniętej partii materiału(zapowiadany), może mieć formę testu, – sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany lub nie, może mieć formę testu, – kartkówka może odbyć się bez zapowiadania i obejmuje ostatnią poprzedzającą jednostkę lekcyjną, może mieć formę testu, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, – odpowiedź (może mieć formę pisemną), – praca domowa, – aktywność na lekcji, – test on-line	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: <ul style="list-style-type: none"> – praca na lekcji, – udział w konkursach przedmiotowych, – premia za frekwencję
Uwagi o ocenianiu: <ul style="list-style-type: none"> – uczeń dwa razy w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), – jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), – w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, – kartkówki nie podlegają poprawie.	

2. FUNKCJE WYMIERNE

Poziom (K) lub (P)

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

• szkicuje wykres funkcji $f(x) = \frac{a}{x}$ (w prostych przypadkach także w podanym zbiorze), gdzie $a \neq 0$, i podaje jej własności (dziedzinę, zbiór wartości, przedziały monotoniczności)
• przesuwa wykres funkcji $f(x) = \frac{a}{x}$, gdzie $a \neq 0$, wzdłuż osi OX albo wzdłuż osi OY , podaje jej własności oraz wyznacza równania asymptot jej wykresu
• dobiera wzór funkcji do jej wykresu
• wyznacza dziedzinę prostego wyrażenia wymiernego
• oblicza wartość wyrażenia wymiernego dla danej wartości zmiennej
• upraszcza wyrażenia wymierne w prostych przypadkach
• wykonuje działania na wyrażeniach wymiernych w prostych przypadkach i podaje odpowiednie założenia
• rozwiązuje równania wymierne w prostych przypadkach, podaje i uwzględnia założenia
• wykorzystuje wyrażenia wymierne do rozwiązywania zadań tekstowych w prostych przypadkach
• stosuje własności wartości bezwzględnej do rozwiązywania prostych równań i nierówności wymiernych w prostych przypadkach
• wykorzystuje wyrażenia wymierne do rozwiązywania zadań tekstowych

Poziom (R) lub (D)

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli opanował poziomy (K) i (P) oraz dodatkowo:

• szkicuje wykres funkcji $f(x) = \frac{a}{x}$, gdzie $a \neq 0$, w podanym zbiorze w trudniejszych przypadkach
• wyznacza współczynnik a tak, aby funkcja $f(x) = \frac{a}{x}$ spełniała podane warunki
• szkicuje wykres funkcji $f(x) = \frac{a}{x-p} + q$, gdzie $x \in \mathbb{R} \setminus \{p\}$ i $a \neq 0$, i wyznacza równania jej asymptot
• wyznacza równanie hiperboli na podstawie informacji podanych na rysunku
• wykonuje działania na wyrażeniach wymiernych w trudniejszych przypadkach i podaje odpowiednie założenia
• określa dziedzinę funkcji, w której wzorze występuje ułamek lub pierwiastek
• przekształca wzory, stosując działania na wyrażeniach wymiernych, wyznacza z danego wzoru wskazaną zmienną
• rozwiązuje równania wymierne w trudniejszych przypadkach
• podaje interpretację geometryczną rozwiązania równania wymiernego
• wykorzystuje wyrażenia wymierne do rozwiązywania trudniejszych zadań tekstowych
• stosuje własności wartości bezwzględnej do rozwiązywania równań i nierówności

Poziom (W)

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, jeśli opanował wiedzę i umiejętności z poziomów (K)–(D) oraz:

• przekształca wzór funkcji danej w postaci $f(x) = \frac{ax+b}{cx+d}$ do postaci $f(x) = \frac{r}{x-p} + q$ oraz szkicuje jej wykres
• stosuje funkcje i wyrażenia wymierne do rozwiązywania zadań o podwyższonym stopniu trudności

TRYGONOMETRIA

Poziom (K) lub (P)

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

• stosuje twierdzenie Pitagorasa i twierdzenie odwrotne do twierdzenie Pitagorasa w prostych przypadkach
• wykorzystuje wzory na długość przekątnej kwadratu i wysokość trójkąta równobocznego
• oblicza wartości funkcji trygonometrycznych kąta ostrego w trójkącie prostokątnym o danych długościach boków
• podaje wartości funkcji trygonometrycznych kątów: 30° , 45° , 60°
• odczytuje z tablic wartości funkcji trygonometrycznych danego kąta ostrego
• odczytuje z tablic miarę kąta ostrego, gdy zna wartość jego funkcji trygonometrycznej
• podaje związki między funkcjami trygonometrycznymi tego samego kąta
• oblicza wartości pozostałych funkcji trygonometrycznych, gdy dany jest sinus lub cosinus kąta
• rozwiązuje trójkąty prostokątne w prostych przypadkach
• stosuje funkcje trygonometryczne do rozwiązywania prostych zadań praktycznych
• oblicza wartości funkcji trygonometrycznych kąta wypukłego, gdy dane są współrzędne punktu leżącego na jego końcowym ramieniu; przedstawia ten kąt na rysunku
• stosuje wzory: $\sin(180^\circ - \alpha) = \sin \alpha$, $\cos(180^\circ - \alpha) = -\cos \alpha$, $\operatorname{tg}(180^\circ - \alpha) = -\operatorname{tg} \alpha$ do obliczania wartości wyrażenia
• oblicza wartości funkcji trygonometrycznych kątów rozwartych, korzystając z tablic wartości funkcji trygonometrycznych
• stosuje w zadaniach wzór na pole trójkąta: $P = \frac{1}{2} ah$ oraz wzór na pole trójkąta równobocznego o boku a : $P = \frac{a^2 \sqrt{3}}{4}$
• rozróżnia czworokąty: kwadrat, prostokąt, romb, równoległobok, trapez oraz zna ich własności
• oblicza pola czworokątów
• wykorzystuje funkcje trygonometryczne do obliczania obwodów i pól podstawowych figur płaskich w prostych

Wymagania na poszczególne oceny:

1. PLANIMETRIA- dokończenie

Poziom (K) lub (P)

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

• rozpoznaje kąty środkowe w okręgu
• oblicza długość okręgu i długość łuku okręgu w prostych przypadkach
• określa wzajemne położenie dwóch okręgów, gdy dane są promienie tych okręgów oraz odległość między ich środkami
• wykorzystuje styczność okręgów do rozwiązywania zadań w prostych przypadkach
• oblicza pole koła i pole wycinka koła
• oblicza pole figury, stosując wzór na pole koła, i pole wycinka koła w prostych sytuacjach
• określa wzajemne położenie okręgu i prostej, porównując odległość jego środka od prostej z promieniem okręgu
• rozpoznaje kąty wpisane w okrąg oraz wskazuje łuki, na których są one oparte
• stosuje twierdzenie o kącie środkowym i wpisanym, opartych na tym samym łuku oraz wnioski z tego twierdzenia w prostych przypadkach
• rozwiązuje zadania dotyczące okręgu opisanego na trójkącie równobocznym lub prostokątnym
• rozwiązuje zadania dotyczące okręgu opisanego na dowolnym trójkącie w zadaniach z planimetrii w prostych przypadkach
• rozwiązuje zadania dotyczące okręgu wpisanego w trójkąt równoboczny lub prostokątny
• rozwiązuje zadania dotyczące okręgu wpisanego w dowolny trójkąt w prostych przypadkach
• opisuje własności wielokątów foremnych
• oblicza miarę kąta wewnętrznego danego wielokąta foremnego
• wyznacza liczbę boków wielokąta foremnego, znając sumę miar jego kątów wewnętrznych
• oblicza promień okręgu opisanego na wielokącie foremnym i wpisanego w wielokąt foremny w prostych przypadkach
• stosuje twierdzenie sinusów do rozwiązywania trójkątów w prostych przypadkach, także osadzonych w kontekście praktycznym
• stosuje twierdzenie cosinusów do rozwiązywania trójkątów w prostych przypadkach, także osadzonych w kontekście praktycznym
• wskazuje najmniejszy (największy) kąt w trójkącie, znając długości boków trójkąta

Poziom (R) lub (D)

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli opanował poziomy (K) i (P) oraz dodatkowo:

• wykorzystuje styczność okręgów do rozwiązywania zadań w trudniejszych przypadkach
• oblicza pole figury, stosując wzory na pole koła i pole wycinka kołowego
• wykorzystuje twierdzenie o odcinkach stycznych do rozwiązywania zadań
• stosuje twierdzenie o kątach środkowym i wpisanym, opartych na tym samym łuku oraz wnioski z tego twierdzenia w trudniejszych przypadkach
• stosuje twierdzenie o kącie między styczną a cięciwą okręgu do rozwiązywania zadań w trudniejszych przypadkach
• stosuje twierdzenie o cięciwach do wyznaczania długości odcinków w okręgach
• stosuje wzory $P = \frac{abc}{4R}$ i $P = \frac{a+b+c}{2} \cdot r$ do obliczania pola trójkąta

2. FUNKCJA WYKŁADNICZA I FUNKCJA LOGARYTMICZNA

Poziom (K) lub (P)

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

• zapisuje daną liczbę w postaci potęgi o wykładniku wymiernym
• oblicza potęgi o wykładnikach wymiernych
• zapisuje daną liczbę w postaci potęgi o podanej podstawie i wykładniku rzeczywistym
• upraszcza wyrażenia, stosując twierdzenia o działaniach na potęgach – w prostych przypadkach
• oblicza wartości danej funkcji wykładniczej dla podanych argumentów
• sprawdza, czy podany punkt należy do wykresu danej funkcji wykładniczej
• wyznacza wzór funkcji wykładniczej na podstawie współrzędnych punktu należącego do jej wykresu oraz szkicuje ten wykres
• szkicuje wykres funkcji wykładniczej i podaje jej własności
• szkicuje wykres funkcji, stosując przesunięcie wykresu odpowiedniej funkcji wykładniczej wzdłuż osi układu współrzędnych albo przez symetrię względem osi układu współrzędnych, i podaje jej własności
• oblicza logarytm danej liczby
• stosuje równości wynikające z definicji logarytmu – do prostych obliczeń
• odczytuje z tablic przybliżone wartości logarytmów dziesiętnych
• stosuje twierdzenia o logarytmie iloczynu, ilorazu oraz potęgi do obliczania wartości wyrażeń z logarytmami – w prostych przypadkach
• szkicuje wykres funkcji logarytmicznej i określa jej własności
• wyznacza wzór funkcji logarytmicznej, gdy dane są współrzędne punktu należącego do jej wykresu
• wyznacza zbiór wartości funkcji logarytmicznej o podanej dziedzinie – w prostych przypadkach
• szkicuje wykres funkcji, stosując przesunięcie wykresu odpowiedniej funkcji logarytmicznej wzdłuż osi układu współrzędnych albo symetrię względem osi układu współrzędnych
• rozwiązuje zadania osadzone w kontekście praktycznym, korzystając z własności funkcji wykładniczej lub funkcji logarytmicznej – w prostych przypadkach

Poziom (R) lub (D)

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli opanował poziomy (K) i (P) oraz dodatkowo:

• upraszcza wyrażenia, stosując twierdzenia o działaniach na potęgach – w trudniejszych przypadkach
• porównuje liczby przedstawione w postaci potęg, korzystając z monotoniczności funkcji wykładniczej – w trudniejszych przypadkach
• szkicuje wykres funkcji, stosując złożenie przekształceń
• odczytuje z wykresu funkcji wykładniczej zbiór rozwiązań nierówności
• wyjaśnia, jak należy przekształcić wykres funkcji, aby otrzymać wykres innej funkcji
• wyznacza podstawę logarytmu lub liczbę logarytmowaną, gdy dana jest wartość logarytmu; podaje odpowiednie założenia dla podstawy logarytmu i liczby logarytmowanej
• stosuje twierdzenie o logarytmie iloczynu, ilorazu i potęgi do uzasadniania równości wyrażeń
• odczytuje z wykresu funkcji logarytmicznej zbiór rozwiązań nierówności
• wykorzystuje własności funkcji wykładniczej i logarytmicznej do rozwiązywania zadań osadzonych w kontekście praktycznym, np. dotyczących wzrostu wykładniczego i rozpadu promieniotwórczego
• rozwiązuje zadania dotyczące monotoniczności funkcji logarytmicznej, w tym zadania z parametrem
• udowadnia twierdzenie dotyczące niewymierności liczby, np. $\log_2 3$

Poziom (W)

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, jeśli opanował wiedzę i umiejętności z poziomów (K) – (D) oraz:

• rozwiązuje zadania o znacznym stopniu trudności dotyczące funkcji wykładniczej i logarytmicznej
• udowadnia twierdzenia o działaniach na logarytmach

3. GEOMETRIA ANALITYCZNA

Poziom (K) lub (P)

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

• oblicza odległość punktów w układzie współrzędnych
• stosuje wzór na odległość punktów w zadaniach dotyczących wielokątów – w prostych przypadkach
• wyznacza współrzędne środka odcinka, gdy dane są współrzędne jego końców
• stosuje wzory na współrzędne środka odcinka do rozwiązywania-zadań – w prostych przypadkach
• oblicza odległość punktu od prostej
• stosuje wzór na odległość punktu od prostej do rozwiązywania-zadań – w prostych przypadkach
• podaje równanie okręgu o danych środku i promieniu
• podaje współrzędne środka i promień okręgu, korzystając z postaci kanonicznej równania okręgu
• wyznacza równanie okręgu o danym środku, przechodzącego przez dany punkt
• sprawdza, czy punkt należy do danego okręgu
• podaje liczbę punktów wspólnych i określa wzajemne położenie okręgu i prostej opisanych danymi równaniami
• podaje interpretację geometryczną rozwiązania układu równań, z których jedno jest równaniem okręgu lub paraboli, a drugie równaniem prostej – w prostych przypadkach
• rozpoznaje figury osiowosymetryczne i środkowosymetryczne
• wyznacza współrzędne obrazów punktów w symetrii osiowej względem osi układu współrzędnych lub symetrii środkowej względem początku układu współrzędnych

Poziom (R) lub (D)

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli opanował poziomy (K) i (P) oraz dodatkowo:

• stosuje wzory na odległość między punktami i środek odcinka do rozwiązywania zadań dotyczących wielokątów – w trudniejszych przypadkach
• stosuje wzór na odległość punktu od prostej do rozwiązywania zadań – w trudniejszych przypadkach
• określa wzajemne położenie dwóch okręgów opisanych danymi równaniami
• stosuje w zadaniach równanie okręgu – w bardziej złożonych przypadkach
• stosuje w zadaniach własności stycznej do okręgu – w bardziej złożonych przypadkach
• rozwiązuje algebraicznie układy równań, z których jedno jest równaniem okręgu lub paraboli, a drugie – równaniem prostej; podaje ich interpretację geometryczną – w bardziej złożonych przypadkach
• stosuje układy równań drugiego stopnia do rozwiązywania zadań dotyczących okręgów i wielokątów – w bardziej złożonych przypadkach
• stosuje własności symetrii osiowej i symetrii środkowej – w trudniejszych przypadkach

Poziom (W)

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, jeśli opanował wiedzę i umiejętności z poziomów (K)–(D) oraz:

• rozwiązuje zadania z geometrii analitycznej – o znacznym stopniu trudności
--

4. CIĄGI

Poziom (K) lub (P)

Uczeń otrzymuje ocenę **dopuszczającą** lub **dostateczną**, jeśli:

• wyznacza kolejne wyrazy ciągu, gdy danych jest kilka jego początkowych wyrazów
• wyznacza wyrazy ciągu opisanego słownie
• szkicuje wykres ciągu
• wyznacza wzór ogólny ciągu, gdy danych jest kilka jego początkowych wyrazów
• wyznacza wskazane wyrazy ciągu określonego wzorem ogólnym
• wyznacza wyrazy ciągu spełniające dany warunek (np. przyjmujące daną wartość) – w prostych przypadkach
• podaje przykłady ciągów monotonicznych, których wyrazy spełniają podane warunki
• uzasadnia, że dany ciąg nie jest monotoniczny
• wyznacza wyraz a_{n+1} ciągu określonego wzorem ogólnym
• bada monotoniczność ciągu – w prostych przypadkach
• wyznacza początkowe wyrazy ciągu określonego rekurencyjnie
• wyznacza wzór rekurencyjny ciągu, mając dany wzór ogólny – w prostych przypadkach
• podaje przykłady ciągów arytmetycznych
• wyznacza wyrazy ciągu arytmetycznego, gdy dane są jego pierwszy wyraz i różnica
• określa monotoniczność ciągu arytmetycznego
• wyznacza wzór ogólny ciągu arytmetycznego, gdy dane są dwa jego wyrazy
• stosuje związek między trzema kolejnymi wyrazami ciągu arytmetycznego do wyznaczania wyrazów ciągu arytmetycznego
• sprawdza, czy dany ciąg jest arytmetyczny – w prostych przypadkach
• oblicza sumę n początkowych wyrazów ciągu arytmetycznego
• podaje przykłady ciągów geometrycznych
• wyznacza wyrazy ciągu geometrycznego, gdy dane są jego pierwszy wyraz i iloraz
• wyznacza wzór ogólny ciągu geometrycznego, gdy dane są dwa jego wyrazy
• określa monotoniczność ciągu geometrycznego
• sprawdza, czy dany ciąg jest geometryczny – w prostych przypadkach
• oblicza sumę n początkowych wyrazów ciągu geometrycznego
• stosuje własności ciągu arytmetycznego i ciągu geometrycznego w zadaniach różnego typu – w prostych przypadkach
• oblicza wysokość kapitału przy różnych okresach kapitalizacji
• oblicza oprocentowanie lokaty i okres oszczędzania – w prostych przypadkach

Poziom (R) lub (D)

Uczeń otrzymuje ocenę **dobrą** lub **bardzo dobrą**, jeśli opanował poziomy (K) i (P) oraz dodatkowo:

• wyznacza wzór ogólny ciągu spełniającego podane warunki – w trudniejszych przypadkach
• bada monotoniczność ciągów
• wyznacza wzór rekurencyjny ciągu, gdy dany jest jego wzór ogólny – w trudniejszych przypadkach
• rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności związane ze wzorem rekurencyjnym ciągu
• rozwiązuje zadania z parametrem dotyczące monotoniczności ciągu
• stosuje własności ciągu arytmetycznego oraz wzory na sumę jego wyrazów w zadaniach o podwyższonym stopniu trudności, w tym w zadaniach tekstowych
• wyznacza wartości niewiadomych tak, aby wraz z danymi liczbami tworzyły ciąg arytmetyczny lub geometryczny – w prostych przypadkach
• rozwiązuje równania z zastosowaniem wzorów na sumę wyrazów ciągu arytmetycznego i geometrycznego – w trudniejszych przypadkach
• stosuje związek między trzema kolejnymi wyrazami ciągu geometrycznego – w zadaniach różnego typu
• rozwiązuje zadania związane z lokatami dotyczące okresu oszczędzania, wysokości oprocentowania oraz zadania związane z kredytami
• stosuje w zadaniach własności ciągów arytmetycznego i geometrycznego, w tym wzory na sumę n początkowych wyrazów tych ciągów, również w zadaniach osadzonych w kontekście praktycznym – w trudniejszych przypadkach

Poziom (W)

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, jeśli opanował wiedzę i umiejętności z poziomów (K) – (D) oraz:

• rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności dotyczące ciągów, w szczególności monotoniczności ciągu
---

kolorem czerwonym oznaczyłem wymagania usunięte z danego poziomu (np. podstawowego)

dodaje i odejmuje wyrażenia wymierne, w przypadkach nie trudniejszych niż:

$$1/x+1 - 1/x, 1/x + 1/x^2 + 1/x^3, x+1/x+2 + x-1/x+1.$$

rozwiązuje równania wielomianowe postaci $W(x)=0$ dla wielomianów doprowadzonych do postaci iloczynowej lub takich, które dają się doprowadzić do postaci iloczynowej metodą wyłączania wspólnego czynnika przed nawias lub metodą grupowania;

rozwiązuje równania wymierne postaci $V(x)/W(x)=0$, gdzie wielomiany $V(x)$ i $W(x)$ są zapisane w postaci iloczynowej.

rozwiązuje równania i nierówności trygonometryczne o stopniu trudności nie większym niż w przykładach: $4\cos 2x \cos 5x = 2\cos 7x + 1$, $2\sin 2x \leq 1$.

oblicza odległość punktu od prostej;

TABELA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

Przedmiot: Chemia	Klasa: 3 LOi
Nauczyciel: Katarzyna Hardel-Jabłońska	Poziom: podstawowy
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 1 godzina	Półrocze I i II
Program nauczania: Program nauczania chemii dla liceum ogólnokształcącego i technikum, dla absolwentów szkoły podstawowej. Zakres podstawowy” To jest chemia cz 2”.	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: <ol style="list-style-type: none"> 1. Fluorowcopochodne węglowodorów, alkohole, fenole, aldehydy i ketony- 1 sprawdzian 2. Kwasy karboksylowe, estry, aminy i amidy- 1 sprawdzian 3. Wielofunkcyjne pochodne węglowodorów- 1 sprawdzian	
Podręczniki obowiązkowe: ” To jest chemia cz 2” zakres podstawowy. Wydawnictwo; Nowa Era; Autorzy: Romuald Hassa, Aleksandra Mrzigod, Janusz Mrzigod	
Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne: tablice z wzorami, zbiór zadań, zasoby interaktywne, kalkulator, układ okresowy pierwiastków,	
Wymagania formalne: Podręcznik, zeszyt, przybory: linijka, ekierka,	
Formy sprawdzania wiadomości: <ul style="list-style-type: none"> – praca klasowa poprzedzona lekcją powtórzeniową, zapowiadana z tygodniowym wyprzedzeniem, – sprawdzian pisemny z zamkniętej partii materiału, zapowiadany z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, może mieć formę testu, – sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany lub nie, może mieć formę testu, – kartkówka może odbyć się bez zapowiadania i obejmuje ostatnią poprzedzającą jednostkę lekcyjną, może mieć formę testu, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, – odpowiedź ustna, – praca przy komputerze, – praca domowa, – aktywność i postawa na lekcji (zależnie od sytuacji stworzonych na lekcji, nie musi dotyczyć wszystkich uczniów).	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: <ul style="list-style-type: none"> – praca na lekcji, – udział w konkursach przedmiotowych, – udział w olimpiadach, – referaty, – wykonywanie pomocy szkolnych, – inne prace dodatkowe – do wyboru przez nauczyciela.
Uwagi o ocenianiu: <ul style="list-style-type: none"> – uczeń raz w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), – jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), – w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, – kartkówki nie podlegają poprawie.	

Wymagania na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej w stopniu bardzo wysokim
- doskonale posługuje się wiedzą i umiejętnościami w rozwiązywaniu zadań trudnych, problematycznych, wymagających zastosowania nietypowych schematów i syntetycznego myślenia,
- potrafi korzystać z różnych źródeł informacji nie tylko tych wskazanych przez nauczyciela,
- potrafi stosować wiadomości w sytuacjach nietypowych (problemowych),
- proponuje rozwiązania nietypowe,
- umie formułować problemy i dokonywać analizy syntezy nowych zjawisk,
- potrafi precyzyjnie rozumować posługując się wieloma elementami wiedzy, nie tylko z zakresu chemii,
- potrafi udowodnić swoje zdanie, używając odpowiedniej argumentacji, będącej skutkiem zdobytej samodzielnie wiedzy.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności przewidziane programem,
- potrafi stosować zdobytą wiedzę do rozwiązania problemów i zadań w nowych sytuacjach,
- wskazuje dużą samodzielność i potrafi bez pomocy nauczyciela korzystać z różnych źródeł wiedzy, np. układu okresowego pierwiastków, wykresów, tablic, zestawień,
- sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych i wskazanych przez nauczyciela źródeł oraz sam dociera do innych źródeł wiadomości,
- potrafi planować i bezpiecznie przeprowadzać eksperymenty chemiczne,
- potrafi biegle pisać i samodzielnie uzgadniać równania reakcji chemicznych,
- wykazuje się aktywną postawą w czasie lekcji,
- potrafi poprawnie rozumować o kategoriach przyczynowo - skutkowych, wykorzystując wiedzę przewidzianą programem również pokrewnych przedmiotów.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności do samodzielnego rozwiązywania typowych zadań i problemów, natomiast zadania o stopniu trudniejszym wykonuje przy pomocy nauczyciela
- potrafi korzystać ze wszystkich poznanych na lekcji źródeł informacji (układ okresowy pierwiastków, wykresy, tablice i inne),
- potrafi bezpiecznie wykonywać doświadczenia chemiczne,
- rozwiązuje niektóre zadania dodatkowe o niewielkiej skali trudności,
- poprawnie rozumuje w kategoriach przyczynowo - skutkowych,
- angażuje się w przebieg lekcji.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował w podstawowym zakresie te wiadomości i umiejętności określone programem, które są konieczne do dalszego kształcenia,
- poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności do rozwiązywania typowych zadań teoretycznych lub praktycznych o niewielkim stopniu trudności, z pomocą nauczyciela,
- potrafi korzystać, przy pomocy nauczyciela, z takich źródeł wiedzy, jak układ okresowy pierwiastków, wykresy, tablice,
- z pomocą nauczyciela potrafi bezpiecznie wykonać doświadczenie chemiczne,
- potrafi przy pomocy nauczyciela pisać i uzgadniać równania reakcji chemicznych,
- w czasie lekcji wykazuje się aktywnością w stopniu zadawalającym.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- ma braki w opanowaniu wiadomości określonych programem nauczania, ale braki te nie przekreślają możliwości dalszego kształcenia,
- rozwiązuje z pomocą nauczyciela typowe zadania teoretyczne lub praktyczne o niewielkim stopniu trudności,
- z pomocą nauczyciela potrafi bezpiecznie wykonywać bardzo proste eksperymenty chemiczne, pisać proste wzory chemiczne i równania chemiczne,
- przejawia niesystematyczne zaangażowanie w proces uczenia się.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował tych wiadomości i umiejętności określonych programem, które są konieczne do dalszego kształcenia się,
- nie potrafi rozwiązać zadań teoretycznych lub praktycznych o elementarnym stopniu trudności nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna symboliki chemicznej,
- nie potrafi napisać prostych wzorów chemicznych i najprostszych równań chemicznych nawet z pomocą nauczyciela,
- nie potrafi bezpiecznie posługiwać się prostym sprzętem laboratoryjnym i odczynnikami chemicznymi,
- nie wykazuje zadawalającej aktywności poznawczej i chęci do pracy.

TABELA WYMAGAŃ DYDAKTYCZNYCH

Przedmiot: informatyka	Klasa: 3LOi gr.1
Nauczyciel: Magdalena Kubacka	Poziom: podstawowy
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 1h	Półroczce: I i II
Program nauczania: Janusz Mazur, (konsultacja – Zbigniew Talaga), Program nauczania informatyki dla liceum ogólnokształcącego i technikum Informatyka na czasie - zakres podstawowy	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: I. Algorytmika i programowanie w języku C++ - XI 2024r. II. Algorytmika i programowanie w języku Python - I 2025r. III. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera – IV 2025r.	
Podręczniki obowiązkowe: J. Mazur, P. Perekieta, Z. Talaga, J. S. Wierzbicki, Informatyka na czasie 3, Podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum - zakres podstawowy, Nowa Era Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne: -----	
Wymagania formalne: zeszyt i podręcznik	
Formy sprawdzania wiadomości: <ul style="list-style-type: none"> – sprawdzian pisemny z zamkniętej partii materiału, zapowiadany z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, może mieć formę testu on-line, – kartkówka może odbyć się bez zapowiadania i obejmuje 3 ostatnie lekcje, może mieć formę testu, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, – odpowiedź ustna, – praca przy komputerze, – praca domowa, – aktywność i postawa na lekcji (zależnie od sytuacji stworzonych na lekcji, nie musi dotyczyć wszystkich uczniów).	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: <ul style="list-style-type: none"> – praca na lekcji, – referaty, prezentacje, – udział w konkursach, – „premia” z frekwencją zgodnie ze statutem szkolnym
Uwagi o ocenianiu: <ul style="list-style-type: none"> – uczeń raz w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), – jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), – w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, – kartkówki nie podlegają poprawie.	

Wymagania na poszczególne oceny:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria ocen niższych, a ponadto:

- charakteryzuje skomplikowane sytuacje algorytmiczne, proponuje optymalne rozwiązanie sytuacji problemowej z zastosowaniem złożonych struktur danych,
- bierze udział w konkursach informatycznych i zajmuje w nich punktowane miejsca,
- pisze programy o wysokim stopniu trudności: z olimpiad przedmiotowych, konkursów informatycznych lub oznaczone trzema gwiazdkami w podręczniku,
- optymalizuje programy, szacuje ich efektywność,
- wyszukuje w tekście anagramy i palindromy,
- pisze programy szyfrujące i deszyfrujące z wykorzystaniem zaawansowanych szyfrów (np. permutacyjny lub Vigenere'a) i różnych kluczy (symetrycznych i asymetrycznych),
- pisze programy sortujące dane różnego typu (liczby, napisy, pary) oraz stosuje efektywne algorytmy sortowania (np. sortowanie szybkie, sortowanie przez scalanie),
- stosuje metody dynamiczną i zachłanną do rozwiązania problemu kinomana, wskazuje wady i zalety obu metod, szacuje ich złożoność czasową,
- programuje roboty tworzone na podstawie własnych projektów, steruje nimi za pomocą aplikacji mobilnych, wykazując się przy tym kreatywnością,
- tworzy podcasty i publikacje wideo wymagające znajomości zaawansowanych narzędzi i dużego nakładu pracy,
- przyjmuje rolę lidera w projektach zespołowych,
- tworzy rozbudowane infografiki, które skutecznie przekazują określone informacje,
- w dyskusjach panelowych przyjmuje funkcję eksperta.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria ocen niższych, a ponadto:

- charakteryzuje sytuacje algorytmiczne, proponuje sposoby ich rozwiązania,
- realizuje zadania o podwyższonym stopniu trudności, oznaczone trzema gwiazdkami w podręczniku,
- optymalizuje rozwiązania,
- stosuje zaawansowane funkcje środowiska i języka programowania,
- dobiera struktury danych i metody do rodzaju problemu,
- szyfruje i deszyfruje dane, stosując popularne szyfry podstawieniowe,
- implementuje algorytmy sortowania bąbelkowego i przez wstawianie, zlicza kluczowe operacje (porównywanie i zamianę),
- wykorzystuje poznane algorytmy do rozwiązywania problemów nieomawianych na lekcjach,
- programuje roboty, wykorzystując specjalistyczne narzędzia, tworzy własne projekty,
- tworzy interesujące podcasty i publikacje wideo,
- korzysta z różnych technik, tworząc infografikę,
- aktywnie uczestniczy w realizacji projektu zespołowego na wszystkich jego etapach, prezentuje efekty wspólnej pracy,
- przyjmuje rolę moderatora lub eksperta w dyskusji panelowej.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria ocen niższych, a ponadto:

- pisze programy o różnym stopniu trudności,
- dobiera typy danych do realizacji problemu,
- implementuje algorytmy tekstowe – w tym algorytmy porównywania i naiwnego wyszukiwania wzorca,
- wymienia metody łamania klasycznych szyfrów (atak siłowy, analiza częstości),
- pisze programy sortujące metodami prostymi (bąbelkowe i przez wstawianie), wskazuje operacje kluczowe,
- stosuje metodę zachłanną w przykładowych programach, wskazuje jej wady,
- unika błędów przybliżeń, stosuje całkowitoliczbowe typy danych,
- programuje roboty, wykorzystując specjalistyczne narzędzia (w tym symulatory online),
- tworzy podcasty i publikacje wideo,
- tworzy proste infografiki,
- uczestniczy w realizacji projektu zespołowego na wszystkich jego etapach, bierze czynny udział w tworzeniu dokumentacji projektowej oraz dyskusji panelowej.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia kryteria oceny dopuszczającej, a ponadto:

- wymienia sposoby przedstawiania informacji w komputerze,
- omawia i implementuje proste algorytmy przetwarzania tekstów,
- korzysta z funkcji i metod typu znakowego i napisów (łańcuchów znaków),
- implementuje przykładowe algorytmy szyfrowania (szyfry: kolumnowy, Cezara),
- przedstawia w postaci listy kroków lub schematu blokowego algorytmy sortowania prostego (bąbelkowe, przez wstawianie),
- formułuje algorytm problemu kinomana z wykorzystaniem metody zachłannej,
- programuje roboty na wzór podanych przykładów,
- opracowuje treści internetowe z wykorzystaniem narzędzi graficznych i multimedialnych,
- wymienia sposoby porządkowania informacji oraz formułuje podstawowe zasady tworzenia infografik,
- uczestniczy w realizacji projektu zespołowego, wykonuje powierzone mu zadania.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- pisze programy o niewielkim stopniu trudności,
- wymienia sposoby zapisywania informacji w komputerze,
- definiuje pojęcia: kod liczbowy, UNICODE, ASCII,
- definiuje pojęcia: kryptologia, kryptografia, kryptoanaliza, tekst jawny, klucz, szyfrogram,
- rozróżnia szyfry podstawieniowe,
- omawia szyfr Cezara jako przykład szyfru podstawieniowego,
- wyjaśnia, na czym polega łamanie szyfru,
- omawia metody sortowania prostego (bąbelkowe, przez wstawianie) na przykładowych danych,
- omawia zasadę złotego podziału,
- omawia metody zachłanne na przykładzie problemu kinomana,
- definiuje pojęcie robota, omawia jego budowę oraz wybrane parametry,
- uczestniczy w realizacji projektu zespołowego, wykonując powierzone mu zadania o niewielkim stopniu trudności.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności, co uniemożliwia mu dalsze zdobywanie wiedzy,
- nie definiuje pojęć: kod liczbowy, UNICODE, ASCII, szyfrowanie, deszyfrowanie, sortowanie, algorytm zachłanny,
- nie implementuje prostych algorytmów tekstowych, szyfrowania, porządkowania,
- nie rozwiązuje najprostszyc zadań,
- nie definiuje pojęcia robota ani nie opisuje jego budowy,
- nie opracowuje interesujących treści internetowych, nie posługuje się narzędziami graficznymi i multimedialnymi do wzbogacania treści,
- nie bierze czynnego udziału w lekcjach, nie wykonuje zadań, nie pisze programów, nie odrabia prac domowych,
- nie uczestniczy w projektach zespołowych.

TABELA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

Przedmiot: Język angielski	Klasa: 3 LOI
Nauczyciel: Krystyna Jakubowicz	Poziom: rozszerzony
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 5	Półrocze I i II
Program nauczania: Program nauczania języka angielskiego dla III etapu edukacyjnego (4-letnie liceum ogólnokształcące i 5-letnie technikum) zgodny z nową podstawą programową. Wyd. Macmillan	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: 1. Environment: Środowisko i ochrona planety. Klęski żywiołowe, zagrożenia ekologiczne – słownictwo, The Passive (strona bierna), konstrukcja have/get something done – gramatyka; porównywanie i wskazywanie różnic – mówienie; artykuł o przemyśle modowym i środowisku – czytanie; audycja radiowa o kampanii na rzecz środowiska – słuchanie; wpis na blogu o ekologicznej produkcji – pisanie; powtórzenie materiału. Sprawdzenie wiedzy i umiejętności po rozdziale 5. 2. Crimes and consequences: Przystępność, przestępcy i kary. Organizacje międzynarodowe, system sprawiedliwości, urzędy – słownictwo; second and third conditionals (drugi i trzeci tryb warunkowy), konstrukcje: I wish, if only – gramatyka; problemy i rozwiązania – mówienie; artykuł prasowy o zwierzętach, które popełniły przestępstwo – czytanie; audycja radiowa z udziałem słuchaczy na temat cyberprzystępności – słuchanie; rozprawka typu za i przeciw – pisanie, powtórzenie materiału. Sprawdzenie wiedzy i umiejętności po rozdziale 6. 3. Time flies!: Czynności życia codziennego, styl życia. Czasowniki wprowadzające mowę zależną – słownictwo; Reported speech (mowa zależna), Reported questions (pytania w mowie zależnej) – gramatyka; rozmowa w oparciu o materiał stymulujący – mówienie, sposoby spędzania czasu wolnego opisane w porządku chronologicznym – czytanie; radiowy quiz o czasie – słuchanie, artykuł – pisanie, powtórzenie materiału. Sprawdzenie wiedzy i umiejętności po rozdziale 7. 4. Sport: Sport, sprzęt sportowy, obiekty sportowe i problemy współczesnego sportu – słownictwo; gerunds and infinitives (składnia czasowników), quantifiers (określniki ilościowe) – gramatyka; opisywanie wydarzeń i uczuć – mówienie; artykuł o drużynie olimpijskiej uchodźców – czytanie; podcaście o korzyściach wynikających z uprawiania sportu – słuchanie; rozprawka opiniująca – pisanie; powtórzenie materiału. Sprawdzenie wiedzy i umiejętności po rozdziale 8	
REPETYTORIUM MATURALNE 5. Człowiek: dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, tekst z lukami, transformacje ze słowem kluczowym, set leksykalny, zadania z lukami, rozumienie ze słuchu – wybór wielokrotny, e-mail/list nieformalny – opis osoby, rozmowa wstępna, czasy teraźniejsze 6. Miejsce zamieszkania: pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe, przeprowadzka, do i jego okolica, wynajem, kupno domu, minidialogi, słowotwórstwo, gramatyzacja, rozprawka, e-mail/list nieformalny – opis miejsca, czasy przeszłe, rozmowa wstępna. 7. Edukacja: przedmioty nauczania, przybory szkolne, życie szkoły, uczenie się przez całe życie, e-mail/list nieformalny – prośba o radę, rozmowa z odgrywaniem roli, opis ilustracji, Czasy przyszłe.	
Podręczniki obowiązkowe: Impulse 3 B1+ (podręcznik oraz zeszyt ćwiczeń) Wydawnictwo Macmillan Repetytorium maturalne Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne:	
Wymagania formalne: Podręcznik, zeszyt ćwiczeń, zeszyt przedmiotowy	
Formy sprawdzania wiadomości: a) Sprawdzian - zapowiedziany z tygodniowym wyprzedzeniem, obejmuje materiał z 1 rozdziału/ zagadnienia. Niesatysfakcjonującą ocenę można poprawić. b) Kartkówka – niezapowiedziana; obejmuje materiał z 1-3 ostatnich lekcji. Ocenę nie można poprawiać. c) Kartkówka – zapowiedziana, z całego słownictwa z działu; niesatysfakcjonującą ocenę można poprawić. d) Praca na lekcji, aktywność, udział w dyskusji, odpowiedź ustna e) Dodatkowa praca domowa	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: – praca na lekcji, – udział w konkursach przedmiotowych, – udział w olimpiadach, – referaty, – wykonywanie pomocy szkolnych, – inne prace dodatkowe – do wyboru przez nauczyciela.

Uwagi o ocenianiu:

- uczeń trzy razy w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów),
- jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną),
- w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną,
- kartkówki nie podlegają poprawie.

Wymagania na poszczególne oceny:

Ocena celująca:

- Uczeń potrafi operować strukturami gramatycznymi wykraczającymi poza program nauczania danego etapu.
- Uczeń potrafi operować słownictwem złożonym, abstrakcyjnym. Uczeń potrafi z powodzeniem przekazywać swoje myśli i idee. Uczeń nie ma żadnych problemów ze zrozumieniem ogólnego sensu i kluczowych informacji zawartych w tekstach i dialogach.
- Uczeń bierze udział w szkolnych i pozaszkolnych konkursach przedmiotowych i zajmuje wysokie lokaty
- uczeń pisze sprawdziany na 100%.

Ocena bardzo dobra:

- Uczeń poprawnie potrafi operować prostymi strukturami.
- Uczeń używa poprawnie elementów słownictwa o charakterze bardziej złożonym / abstrakcyjnym.
- Uczeń potrafi z powodzeniem przekazać wiadomość, można go zrozumieć bez trudności.
- Uczeń potrafi w spójny sposób zorganizować tekst.
- Uczeń używa poprawnej pisowni i interpunkcji.
- Uczeń potrafi zrozumieć kluczowe informacje w różnych tekstach i rozmowach.
- Uczeń potrafi z łatwością zrozumieć polecenia nauczyciela.
- Uczeń zawsze jest przygotowany do lekcji i ma prace domowe.

Ocena dobra:

- Uczeń potrafi poprawnie operować większością prostych struktur.
- Uczeń na ogół używa szerokiego zakresu słownictwa odpowiedniego do zadania.
- Uczeń przeważnie potrafi z powodzeniem przekazać wiadomość, można go zazwyczaj zrozumieć bez trudności.
- Uczeń pisze teksty na ogół dobrze zorganizowane i spójne.
- Uczeń używa przeważnie prawidłowej pisowni i interpunkcji.
- Uczeń potrafi zrozumieć większość kluczowych informacji w różnych tekstach i rozmowach
- Uczeń potrafi zrozumieć polecenia nauczyciela.
- Uczeń na ogół jest przygotowany do lekcji i często ma prace domowe.

Ocena dostateczna:

- Uczeń potrafi poprawnie operować kilkoma prostymi strukturami
- Uczeń czasami używa zakresu słownictwa odpowiedniego do zadania.
- Uczeń czasem potrafi z powodzeniem przekazać wiadomość, można go zazwyczaj zrozumieć.
- Uczeń próbuje napisać zadanie zawierające pełne zdania, proste struktury i słownictwo.
- Uczeń potrafi zazwyczaj zrozumieć ogólny sens prostych tekstów i rozmów oraz część kluczowych informacji w nich zawartych.
- Uczeń potrafi zazwyczaj zrozumieć polecenia nauczyciela.
- Uczeń czasami jest przygotowany do lekcji i ma prace domowe.

Ocena dopuszczająca:

- Uczeń potrafi poprawnie operować niedużą ilością prostych struktur
- Uczeń dysponuje niewielkim zakresem słownictwa odpowiedniego do zadania.
- Uczeń posługuje się czasami poprawnym językiem, ale popełnia wiele zauważalnych błędów, można go zazwyczaj zrozumieć, ale z pewną trudnością.
- Uczeń ma trudności z napisaniem zadania zawierającego pełne zdania, proste struktury i słownictwo, używa w większości nieprawidłowej pisowni i interpunkcji.
- Uczeń potrafi zrozumieć kilka kluczowych informacji w tekstach i rozmowach, od czasu do czasu potrafi zrozumieć ogólny sens prostych tekstów i rozmów.
- Uczeń potrafi zazwyczaj zrozumieć polecenia nauczyciela, ale może potrzebować pomocy lub podpowiedzi.
- Uczeń rzadko jest przygotowany do lekcji i ma prace domowe.

Ocena niedostateczna

- Uczeń nie odpowiada powyższym kryteriom oceny dopuszczającej.

Wymagania szczegółowe:

IMPULSE 3: https://docs.google.com/document/d/1uv2QB_1HzllyYtx48zrg74SzOBEMDcCf/edit

REPETYTORIUM: https://drive.google.com/file/d/1BV19VRwlZnZMiymlleqB4itYStLAA_n3/view?usp=sharing

TABELA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

Przedmiot: fizyka	Klasa: 3Loi
Nauczyciel: Elżbieta Lenard	Poziom: podstawowy
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 2	Półrocze I i II
Program nauczania Program nauczania fizyki dla liceum/technikum	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: Termodynamika(wrzesień) Drgania i fale(październik, listopad) Zjawiska falowe(grudzień) Fizyka atomowa(styczeń, marzec) Fizyka jądrowa. Gwiazdy i wszechświat(kwiecień, maj)	
Podręczniki obowiązkowe: Odkryć fizykę 3 Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne: kalkulator prosty, Wybrane wzory fizyczne	
Wymagania formalne: zeszyt, podręcznik, przybory geometryczne	

Formy sprawdzania wiadomości: <ul style="list-style-type: none"> – sprawdzian pisemny z zamkniętej partii materiału(zapowiadany), może mieć formę testu, – sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany lub nie, może mieć formę testu, – kartkówka może odbyć się bez zapowiadania i obejmuje 3ostatnie poprzedzające jednostki lekcyjne, może mieć formę testu, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, – odpowiedź (może mieć formę pisemną), – praca domowa, – aktywność na lekcji,	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: <ul style="list-style-type: none"> – praca na lekcji, – udział w konkursach przedmiotowych, – premia za frekwencję
Uwagi o ocenianiu: <ul style="list-style-type: none"> – uczeń 2 razy w półroczu może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), – jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela – kartkówki nie podlegają poprawie.	
Wymagania na poszczególne oceny	

Ocena			
Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
7. Termodynamika			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> informuje, czym zajmuje się termodynamika; porównuje właściwości substancji w różnych stanach skupienia wynikające z ich budowy mikroskopowej; analizuje jakościowo związek między temperaturą a średnią energią kinetyczną cząsteczek informuje, że energię układu można zmienić, wykonując nad nim pracę lub przekazując mu energię w postaci ciepła posługuje się pojęciem <i>ciepła właściwego</i> wraz z jego jednostką; porównuje ciepła właściwe różnych substancji posługuje się skalami temperatur Celsjusza i Kelvina oraz pojęciem <i>mocy</i> rozdziela i nazywa zmiany stanów skupienia; analizuje i opisuje zjawiska: topnienia, krzepnięcia, wrzenia, skraplania, sublimacji i resublimacji jako procesy, w których dostarczanie energii w postaci ciepła nie powoduje zmiany temperatury; wskazuje przykłady przemian fazowych w otaczającej rzeczywistości informuje, że topnienie i parowanie wymagają dostarczenia energii, natomiast podczas krzepnięcia i skraplania wydziela się energia porównuje wartości energetyczne wybranych pokarmów informuje, od czego zależy zapotrzebowanie energetyczne człowieka wymienia szczególne własności wody oraz ich konsekwencje dla życia na Ziemi, wskazuje odpowiednie przykłady w otaczającej rzeczywistości przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu: <ul style="list-style-type: none"> ilustruje model zjawiska dyfuzji, bada jakościowo szybkość topnienia lodu bada proces topnienia lodu, obserwuje szybkość wydzielenia gazu, wykazuje zależność temperatury wrzenia od ciśnienia zewnętrznego; przedstawia, opisuje i analizuje wyniki obserwacji, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zjawisko dyfuzji jako skutek chaotycznego ruchu cząsteczek; wskazuje przykłady tego zjawiska w otaczającej rzeczywistości odróżnia przekaz energii w postaci ciepła między układami o różnych temperaturach od przekazu energii w formie pracy posługuje się pojęciem <i>energii wewnętrznej</i>; analizuje pierwszą zasadę termodynamiki jako zasadę zachowania energii opisuje zjawisko rozszerzalności cieplnej: liniowej ciał stałych oraz objętościowej gazów i cieczy; wskazuje przykłady tego zjawiska w otaczającej rzeczywistości omawia znaczenie rozszerzalności cieplnej ciał stałych; wskazuje przykłady wykorzystania rozszerzalności objętościowej gazów i cieczy oraz jej skutków interpretuje pojęcie <i>ciepła właściwego</i> i stosuje je do obliczeń oraz do wyjaśniania zjawisk wykorzystuje pojęcie <i>ciepła właściwego</i> do obliczania energii potrzebnej do ogrzania ciała lub do obliczania energii oddanej przez stygnące ciało; uzasadnia równość tych energii na podstawie zasady zachowania energii opisuje przykłady przemian fazowych w otaczającej rzeczywistości odróżnia ciała o budowie krystalicznej od ciał bezpostaciowych; ilustruje na schematycznych rysunkach zależność temperatury od dostarczanego ciepła dla ciał krystalicznych i bezpostaciowych posługuje się pojęciem <i>ciepła przemiany fazowej</i> (ciepła topnienia i ciepła parowania) wraz z jego jednostką, interpretuje to pojęcie oraz stosuje je do obliczeń; wskazuje przykłady wykorzystania przemian fazowych analizuje i wyznacza energię przekazaną podczas zmiany temperatury i zmiany stanu skupienia wyjaśnia, na czym polega bilans cieplny; analizuje go jako zasadę zachowania energii oraz stosuje do obliczeń wykorzystuje pojęcia <i>ciepła właściwego</i> oraz <i>ciepła przemiany fazowej</i> w analizie bilansu cieplnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje i wyjaśnia mechanizm zjawiska dyfuzji w ciałach stałych analizuje na przykładach rozszerzalność cieplną gazu Opisuje zależność temperatury wrzenia od ciśnienia zewnętrznego <ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcie <i>ciepła przemiany fazowej</i> (ciepła topnienia i ciepła parowania) do wyjaśniania zjawisk opisuje i wyjaśnia zmiany energii wewnętrznej podczas przemian fazowych na podstawie mikroskopowej budowy ciał Opisuje działanie lodówki stosuje bilans cieplny do wyjaśniania zjawisk szkicuje wykres zależności objętości i/lub gęstości danej masy wody od temperatury przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisów: bada rozszerzalność cieplną cieczy i powietrza; opisuje wyniki obserwacji; formułuje wnioski wyjaśnia wyniki przeprowadzonych doświadczeń lub obserwacji: <ul style="list-style-type: none"> badania procesu topnienia lodu obserwacji szybkości wydzielenia gazu wykazania zależności temperatury wrzenia od ciśnienia zewnętrznego ocenia wynik doświadczalnie wyznaczonego ciepła właściwego metalu z uwzględnieniem niepewności pomiarowych; planuje i modyfikuje przebieg doświadczenia, formułuje hipotezę rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału <i>Termodynamika</i>, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> energii wewnętrznej zjawiska dyfuzji rozszerzalności cieplnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje złożone (nietypowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału <i>Termodynamika</i>, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> energii wewnętrznej zjawiska dyfuzji rozszerzalności cieplnej rozwiązuje złożone (nietypowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału <i>Termodynamika</i>, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> energii wewnętrznej zjawiska dyfuzji rozszerzalności cieplnej ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia realizuje i prezentuje własny projekt związany z tematyką tego rozdziału (inny niż opisany w podręczniku); planuje i modyfikuje przebieg doświadczeń domowych, formułuje i weryfikuje hipotezy

*Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25*

<p>formułuje wnioski</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje proste zadania lub problemy:<ul style="list-style-type: none"> dotyczące energii wewnętrznej i zjawiska dyfuzji dotyczące rozszerzalności cieplnej z wykorzystaniem pojęcia <i>ciepła właściwego</i> związane z przemianami fazowymi związane z wykorzystaniem ciepła przemiany fazowej z wykorzystaniem bilansu cieplnego dotyczące wartości energetycznej paliw i żywności dotyczące szczególnych własności wody; <p>w szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe, przelicza jednostki, wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących; ustala odpowiedzi; czytelnie przedstawia odpowiedź i rozwiązanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się pojęciem <i>wartości energetycznej paliw</i>, podaje jej jednostkę dla paliw: stałych, gazowych i płynnych posługuje się pojęciem <i>wartości energetycznej żywności</i> wraz z jej jednostką, stosuje to pojęcie do obliczeń odróżnia wartość energetyczną od wartości odżywczej omawia szczególne własności wody oraz ich konsekwencje dla Życia na Ziemi; uzasadnia, że woda łagodzi klimat opisuje nietypową rozszerzalność cieplną wody przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu:<ul style="list-style-type: none"> demonstruje rozszerzalność cieplną wybranych ciał stałych<ul style="list-style-type: none"> wyznacza sprawność czajnika elektrycznego o znanej mocy bada wpływ soli na topnienie lodu doświadczalnie wyznacza ciepło właściwe metalu, posługując się bilansem cieplnym; opracowuje wyniki pomiarów z uwzględnieniem informacji o niepewności; przedstawia, opisuje i analizuje wyniki obserwacji lub pomiarów, wskazuje przyczyny niepewności pomiarowych; formułuje wnioski wyjaśnia wyniki przeprowadzonych doświadczeń lub obserwacji: ilustracji modelu zjawiska dyfuzji, jakościowego badania szybkości topnienia lodu rozwiązuje typowe zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału <i>Termodynamika</i>, w szczególności:<ul style="list-style-type: none"> energii wewnętrznej zjawiska dyfuzji rozszerzalności cieplnej pojęcia <i>ciepła właściwego</i> przemian fazowych z wykorzystaniem ciepła przemiany fazowej i bilansu cieplnego wartości energetycznej paliw i żywności szczególnych własności wody; <p>posługuje się tablicami fizycznymi, kartą wybranych wzorów i stałych oraz kalkulatorem; ustala i/lub uzasadnia odpowiedzi</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonuje syntezy wiedzy z termodynamiki; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności analizuje przedstawione materiały źródłowe, w tym teksty popularnonaukowe lub z internetu, dotyczące treści rozdziału <i>Termodynamika</i>, w szczególności: energii wewnętrznej i zjawiska dyfuzji, zjawiska rozszerzalności cieplnej i jego wykorzystania, historii poglądów na naturę ciepła, przemian fazowych; przedstawia własnymi słowami główne tezy; posługuje się informacjami pochodzącymi z tych materiałów	<ul style="list-style-type: none"> przemian fazowych z wykorzystaniem pojęć: <i>ciepła właściwego</i>, <i>ciepła przemiany fazowej</i> oraz <i>bilansu cieplnego</i> wartości energetycznej paliw i żywności szczególnych własności wody; <p>ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia; analizuje otrzymany wynik</p> <ul style="list-style-type: none"> wyszukuje i analizuje materiały źródłowe, w tym teksty popularnonaukowe dotyczące treści tego rozdziału, w szczególności niezwykłych własności wody; posługuje się informacjami pochodzącymi z tych materiałów i wykorzystuje je do rozwiązywania zadań lub problemów realizuje i prezentuje opisany w podręczniku projekt <i>Ruchy Browna</i>; prezentuje wyniki doświadczeń domowych	
---	--	---	--

i wykorzystuje je do rozwiązywania zadań			
8. Drgania i fale			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciem <i>siły ciężkości</i>, stosuje do obliczeń związek między tą siłą i masą; rozpoznaje i nazywa siłę sprężystości • opisuje ruch drgający jako ruch okresowy; podaje przykłady takiego ruchu; wskazuje położenie równowagi i amplitudę drgań • rysuje i opisuje siły działające na ciężarek na sprężynie; wyznacza amplitudę i okres drgań na podstawie przedstawionego wykresu zależności położenia ciężarka od czasu • analizuje, opisuje i rysuje siły działające na ciężarek na sprężynie (wahadło sprężynowe) wykonujący ruch drgający w różnych jego położeniach • posługuje się pojęciami <i>energii kinetycznej, energii potencjalnej grawitacji i energii potencjalnej sprężystości</i>; analizuje jakościowo przemiany energii w ruchu drgającym • opisuje jakościowo zależność okresu drgań ciężarka na sprężynie od jego masy • opisuje rozchodzenie się fali mechanicznej jako proces przekazywania energii bez przenoszenia materii; posługuje się pojęciem <i>prędkości fali</i>; wskazuje impuls falowy • posługuje się pojęciami: <i>amplitudy fali, okresu fali, częstotliwości fali i długości fali</i>, wraz z ich jednostkami, do opisu fal • opisuje mechanizm powstawania i rozchodzenia się fal dźwiękowych w powietrzu; podaje przykłady źródeł dźwięków • wymienia cechy wspólne i różnice w rozchodzeniu się fal mechanicznych i elektromagnetycznych • wymienia rodzaje fal elektromagnetycznych i podaje przykłady ich zastosowania • przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu: <ul style="list-style-type: none"> – obserwuje fale na wodzie – ^Ddemonstruje na modelu drgania struny; przedstawia (ilustruje na schematycznym rysunku), opisuje i analizuje wyniki obserwacji, formułuje wnioski • rozwiązuje proste zadania lub problemy: <ul style="list-style-type: none"> – z wykorzystaniem prawa Hooke'a – związane z opisem ruchu drgającego i analizą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje i omawia prawo Hooke'a, wskazuje jego ograniczenia; stosuje prawo Hooke'a do obliczeń • opisuje proporcjonalność siły sprężystości do wydłużenia sprężyny; posługuje się pojęciem współczynnika sprężystości i jego jednostką, interpretuje ten współczynnik; stosuje do obliczeń wzór na siłę sprężystości • analizuje ruch drgający pod wpływem siły sprężystości, posługując się pojęciami: <i>wychylenia, amplitudy oraz okresu drgań</i>; szkicuje wykres $x(t)$ • wyznacza i rysuje siłę wypadkową działającą na wahadło sprężynowe, które wykonuje ruch drgający w różnych położeniach ciężarka • wykorzystuje zasadę zachowania energii do opisu przemian energii w ruchu drgającym; ^Dinterpretuje podany wzór na energię sprężystości • opisuje jakościowo zależność okresu drgań ciężarka na sprężynie od współczynnika sprężystości • opisuje drgania wymuszone i drgania słabo tłumione; ilustruje zjawisko rezonansu mechanicznego na wybranych przykładach; porównuje zależność $x(t)$ dla drgań tłumionych i nietłumionych oraz w przypadku rezonansu; wskazuje przykłady wykorzystania rezonansu oraz jego negatywnych skutków • opisuje rozchodzenie się fal na powierzchni wody na podstawie obrazu powierzchni falowych • stosuje do obliczeń związku między prędkością, długością, okresem i częstotliwością fali • opisuje jakościowo związki między wysokością dźwięku a częstotliwością fali oraz między głośnością dźwięku a amplitudą fali; omawia zależność prędkości dźwięku od rodzaju ośrodka i temperatury • opisuje światło jako falę elektromagnetyczną • omawia związek między elektrycznością i magnetyzmem; wyjaśnia, czym jest fala elektromagnetyczna • omawia widmo fal elektromagnetycznych • przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu: <ul style="list-style-type: none"> – bada rozciąganie sprężyny, sporządza wykres zależności wydłużenia sprężyny od siły ciężkości – tworzy wykres zależności $x(t)$ w ruchu drgającym ciężarka za pomocą programu Tracker, wyznacza okres drgań – demonstruje niezależność okresu drgań ciężarka na sprężynie od amplitudy, bada zależność okresu drgań ciężarka na sprężynie od jego masy i współczynnika sprężystości 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawo Hooke'a do wyjaśniania zjawisk • sporządza wykres zależności wydłużenia sprężyny od siły ciężkości z uwzględnieniem niepewności pomiaru; interpretuje nachylenie prostej; wyznacza współczynnik sprężystości • ^Dopisuje i analizuje ruch wahadła matematycznego; ilustruje graficznie siły działające na wahadło, wyznacza siłę wypadkową • opisuje, jak zmieniają się prędkość i przyspieszenie drgającego ciężarka w wahadle sprężynowym • ^Dinterpretuje podane wzory na okres drgań ciężarka o pewnej masie zawieszonoego na sprężynie oraz wahadła matematycznego • szkicuje wykresy zależności $x(t)$ dla drgań tłumionych i nietłumionych oraz w przypadku rezonansu • wyjaśnia wyniki obserwacji zjawiska rezonansu oraz badania drgań tłumionych • wyjaśnia zależność prędkości dźwięku od rodzaju ośrodka i temperatury; uzasadnia, że podczas przejścia fali do innego ośrodka nie zmienia się jej częstotliwość; analizuje wykres zależności gęstości powietrza od czasu dla tonu • ^Dwyjaśnia, że w muzyce taki sam interwał oznacza taki sam stosunek częstotliwości dźwięków • ^Dpodaje warunek harmonijnego współbrzmienia dźwięków; ^Domawia strój równomiernie temperowany oraz drgania struny; ^Dwyjaśnia, od czego zależy barwa dźwięku instrumentu • ^Domawia nadawanie i odbiór fal radiowych • ^Dwyjaśnia naukowe znaczenie słowa <i>teoria</i>; posługuje się informacjami nt. roli Maxwella w badaniach nad elektrycznością i magnetyzmem • planuje i przeprowadza doświadczenie w celu zbadania, czy gumka recepturka spełnia prawo Hooke'a • planuje i modyfikuje przebieg doświadczenia związanego z tworzeniem wykresu zależności $x(t)$ w ruchu drgającym ciężarka za pomocą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje złożone (nietypowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału <i>Drgania i fale</i>, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> – z wykorzystaniem prawa Hooke'a – związane z opisem ruchu drgającego i analizą przemian energii w ruchu drgającym – związane z okresem drgań wahadła (sprężynowego i ^Dmatematycznego) – dotyczące drgań wymuszonych i tłumionych oraz zjawiska rezonansu – dotyczące fal mechanicznych – dotyczące dźwięków – ^Ddotyczące dźwięków instrumentów muzycznych – dotyczące fal elektromagnetycznych; ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia • realizuje i prezentuje własny projekt związany z tematyką tego rozdziału (inny niż opisany w podręczniku); planuje i modyfikuje przebieg doświadczeń domowych, formułuje i weryfikuje hipotezy

*Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25*

<p>przemian energii w tym ruchu</p> <ul style="list-style-type: none"> – związane z okresem drgań wahadła sprężynowego – dotyczące drgań wymuszonych i tłumionych oraz zjawiska rezonansu – dotyczące dźwięków – ^Ddotyczące dźwięków instrumentów muzycznych – dotyczące fal elektromagnetycznych, w szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe, przelicza jednostki, wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących, ustala odpowiedzi, czytelnie przedstawia odpowiedź i rozwiązania 	<ul style="list-style-type: none"> – demonstruje zjawisko rezonansu mechanicznego; bada drgania tłumione – obserwuje fale w układzie ciężarków i sprężyn – obserwuje rozchodzenie się fali podłużnej w układzie ciężarków i sprężyn oraz oscylogramy dźwięków – ^Dbada współbrzmienie dźwięków; przedstawia, analizuje i wyjaśnia wyniki obserwacji; opracowuje wyniki pomiarów z uwzględnieniem informacji o niepewności, formułuje wnioski • rozwiązuje typowe zadania lub problemy: <ul style="list-style-type: none"> – z wykorzystaniem prawa Hooke’a – związane z opisem ruchu drgającego oraz analizą przemian energii w ruchu drgającym – związane z okresem drgań wahadła sprężynowego – dotyczące drgań wymuszonych i tłumionych oraz zjawiska rezonansu – dotyczące fal mechanicznych – dotyczące dźwięków oraz ^Ddźwięków instrumentów muzycznych – dotyczące fal elektromagnetycznych; posługuje się tablicami fizycznymi oraz kartą wybranych wzorów i stałych; wykonuje obliczenia, posługując się kalkulatorem; ustala i/lub uzasadnia odpowiedzi • dokonuje syntezy wiedzy o drganiach i falach; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przedstawionych materiałów źródłowych, które dotyczą treści rozdziału <i>Drgania i fale</i>, w szczególności: osiągnięć Roberta Hooke’a, zjawiska rezonansu, fal dźwiękowych 	<p>programu Tracker</p> <ul style="list-style-type: none"> • ^Dbada zależność okresu drgań wahadła matematycznego od jego długości; planuje i modyfikuje przebieg badania, formułuje i weryfikuje hipotezy • rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści tego rozdziału, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> – z wykorzystaniem prawa Hooke’a – związane z opisem ruchu drgającego i analizą przemian energii w ruchu drgającym – związane z okresem drgań wahadła (sprężynowego i ^Dmatematycznego) – dotyczące drgań wymuszonych i tłumionych oraz zjawiska rezonansu – dotyczące fal mechanicznych – dotyczące dźwięków oraz ^Ddźwięków instrumentów muzycznych – dotyczące fal elektromagnetycznych; ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych dotyczących treści tego rozdziału, w szczególności ruchu drgającego i wahadeł (np. wahadła Foucaulta) • realizuje i prezentuje opisany w podręczniku projekt <i>Ten zegar stary...</i>; prezentuje wyniki doświadczeń domowych 	
9. Zjawiska falowe			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciami: <i>powierzchni falowej, promienia fali</i>; rozróżnia fale płaskie, koliste i kuliste; wskazuje ich przykłady w otaczającej rzeczywistości • opisuje zjawisko odbicia od powierzchni płaskiej i od powierzchni sferycznej • opisuje zjawisko rozproszenia światła przy odbiciu od powierzchni chropowatej; wskazuje jego przykłady w otaczającej rzeczywistości • opisuje jakościowo zjawisko załamania światła na granicy dwóch ośrodków różniących się prędkością rozchodzenia się światła; wskazuje kierunek załamania; podaje przykłady wykorzystania zjawiska załamania światła w praktyce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje rozchodzenie się fal na powierzchni wody i dźwięku w powietrzu na podstawie obrazu powierzchni falowych • stosuje prawo odbicia do wyjaśniania zjawisk i wykonywana obliczeń • opisuje zjawisko rozproszenia światła na niejednorodnościach ośrodka; wskazuje jego przykłady w otaczającej rzeczywistości • opisuje przykłady zjawisk optycznych w przyrodzie wynikających z rozpraszania światła: błękitny kolor nieba, czerwony kolor zachodzącego słońca • wskazuje i opisuje przykłady zjawisk związanych z załamaniem światła, np.: złudzenia optyczne, fatamorgana • opisuje zjawiska jednoczesnego odbicia i załamania światła na granicy dwóch ośrodków różniących się prędkością rozchodzenia się światła; opisuje zjawisko całkowitego wewnętrznego odbicia; posługuje się pojęciem <i>kąta granicznego</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zjawisk optycznych w przyrodzie wynikających z rozpraszania światła: błękitny kolor nieba, czerwony kolor zachodzącego Słońca • ^Dopisuje zależność między kątami podania i załamania – prawo Snelliusa • wyjaśnia wyniki obserwacji zjawiska załamania światła na granicy ośrodków • wyjaśnia przyczyny zjawisk związanych z załamaniem światła, np.: złudzenia optyczne, fatamorgana (miraże) • ^Dzapisuje prawo Snelliusa dla kąta granicznego • omawia inne niż światłowodów przykłady wykorzystania zjawiska całkowitego wewnętrznego odbicia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje złożone (nietypowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału <i>Zjawiska falowe</i>, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> – związane z opisem fal i zjawiskiem ich odbicia oraz rozpraszaniem światła – dotyczące załamania fal – dotyczące odbicia i załamania światła – związane z opisem tęczy i halo – związane z dyfrakcją i interferencją fal – dotyczące polaryzacji światła – związane z efektem Dopplera;

*Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25*

<ul style="list-style-type: none"> • opisuje światło białe jako mieszaninę barw, ilustruje to rozszczepieniem światła w pryzmacie • ilustruje prostoliniowe rozchodzenie się światła w ośrodku jednorodnym • podaje zasadę superpozycji fal • rozróżnia światło spolaryzowane i niespolaryzowane • przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu: <ul style="list-style-type: none"> – demonstruje fale koliste i płaskie – demonstruje rozpraszanie się światła w ośrodku; przedstawia (ilustruje na schematycznym rysunku) i opisuje obserwacje, formułuje wnioski • rozwiązuje proste zadania lub problemy: <ul style="list-style-type: none"> – związane z opisem fal i zjawiskiem ich odbicia oraz rozpraszaniem światła – dotyczące załamania fal – dotyczące odbicia i załamania światła – związane z opisem tęczy i halo – związane z dyfrakcją i interferencją fal – dotyczące polaryzacji światła – związane z efektem Dopplera, w szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe, przedstawia je w różnych postaciach, wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących, ilustruje i ustala odpowiedzi, czytelnie przedstawia odpowiedzi i rozwiązania 	<p>go</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje działanie światłowodu jako przykład wykorzystania zjawiska całkowitego wewnętrznego odbicia, wskazuje jego zastosowania • opisuje rozszczepienie światła przez kroplę wody; opisuje widmo światła białego jako mieszaninę fal o różnych częstotliwościach • opisuje przykłady zjawisk optycznych w przyrodzie i atmosferze, powstających dzięki rozszczepieniu światła (tęcza, halo) • opisuje jakościowo dyfrakcję fali na szczelinie – związek pomiędzy dyfrakcją na szczelinie a szerokością szczeliny i długością fali • podaje warunki, w jakich może zachodzić dyfrakcja fal, wskazuje jej przykłady w otaczającej rzeczywistości • opisuje zjawisko interferencji fal i przestrzenny obraz interferencji; podaje warunki wzmocnienia oraz wygaszenia się fal • wskazuje przykłady zjawisk optycznych obserwowanych dzięki dyfrakcji i interferencji światła w przyrodzie (barwy niektórych organizmów żywych, baniek mydlanych) i ^Dw atmosferze (wieniec, iryzacja chmury, widmo Brockenu, gloria) • opisuje światło jako falę elektromagnetyczną poprzeczną oraz polaryzację światła wynikającą z poprzecznego charakteru fali i działanie polaryzatora • wskazuje przykłady wykorzystania polaryzacji światła, np.: ekrany LCD, niektóre gatunki zwierząt, które widzą światło spolaryzowane, okulary polaryzacyjne • analizuje efekt Dopplera dla fal na wodzie oraz dla fali dźwiękowej w przypadku, gdy źródło porusza się wolniej niż fala – gdy zbliża się do obserwatora i gdy oddala się od obserwatora; podaje przykłady występowania zjawiska Dopplera • stosuje wzór opisujący efekt Dopplera do obliczeń • analizuje efekt Dopplera dla fal w przypadku, gdy obserwator porusza się znacznie wolniej niż fala – gdy zbliża się do źródła i gdy oddala się od źródła; podaje przykłady występowania tego zjawiska; omawia efekt Dopplera dla fal elektromagnetycznych • podaje przykłady wykorzystania efektu Dopplera • przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu: <ul style="list-style-type: none"> – demonstruje rozproszenie fal przy odbiciu od powierzchni nieregularnej – demonstruje zjawisko załamania światła na granicy ośrodków – demonstruje odbicie i załamanie światła – obserwuje zjawisko dyfrakcji fal na wodzie 	<p>nego odbicia (np. fal dźwiękowych)</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje drugą tęczę jako przykład zjawiska optycznego powstającego dzięki rozszczepieniu światła • doświadczalnie obserwuje zjawisko dyfrakcji światła • omawia praktyczne znaczenie dyfrakcji światła i dyfrakcji dźwięku • stosuje zasadę superpozycji fal do wyjaśniania zjawisk • wyjaśnia wyniki obserwacji interferencji fal dźwiękowych i interferencji światła • wyjaśnia zjawisko interferencji fal i przestrzenny obraz interferencji; opisuje zależność przestrzennego obrazu interferencji od długości fali i odległości między źródłami fal • ^Drozróżnia światło spójne i światło niespójne • wyjaśnia wyniki obserwacji interferencji światła na siatce dyfrakcyjnej • ^Dopisuje obraz powstający po przejściu światła przez siatkę dyfrakcyjną; ^Danalizuje jakościowo zjawisko interferencji wiązek światła odbitych od dwóch powierzchni cienkiej warstwy • opisuje przykłady zjawisk optycznych obserwowanych dzięki dyfrakcji i interferencji światła: w przyrodzie (barwy niektórych organizmów żywych, baniek mydlanych) i ^Dw atmosferze (wieniec, iryzacja chmury, widmo Brockenu, gloria) • wyjaśnia obserwację wygaszania światła po przejściu przez dwa polaryzatory ustawione prostopadle oraz ^Dobserwację polaryzacji przy odbiciu • opisuje przykłady występowania polaryzacji światła, np.: ekrany LCD, niektóre gatunki zwierząt, które widzą światło spolaryzowane, okulary polaryzacyjne • interpretuje wzór opisujący efekt Dopplera; stosuje go do wyjaśniania zjawisk • ^Domawia na wybranych przykładach powstawanie fali uderzeniowej • rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści tego rozdziału, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> – związane z opisem fal i zjawiskiem ich odbicia oraz rozpraszaniem światła 	<p>ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizuje i prezentuje własny projekt związany z tematyką tego rozdziału; planuje i modyfikuje przebieg doświadczeń domowych, formułuje i weryfikuje hipotezy; projektuje okulary polaryzacyjne
--	---	---	--

*Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25*

	<ul style="list-style-type: none"> – obserwuje interferencję fal dźwiękowych i interferencję światła – obserwuje interferencję światła na siatce dyfrakcyjnej – obserwuje wygaszanie światła po przejściu przez dwa polaryzatory ustawione prostopadle, ^Dobserwuje polaryzację przy odbiciu; <p>opisuje, ilustruje na schematycznym rysunku, analizuje i wyjaśnia obserwacje; formułuje wnioski</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje typowe zadania lub problemy: <ul style="list-style-type: none"> – związane z opisem fal i zjawiskiem ich odbicia oraz rozpraszaniem światła – dotyczące załamania fal – dotyczące odbicia i załamania światła – związane z opisem tęczy i halo – związane z dyfrakcją i interferencją fal – dotyczące polaryzacji światła – związane z efektem Dopplera; <p>posługuje się tablicami fizycznymi oraz kartą wybranych wzorów i stałych; wykonuje obliczenia, posługując się kalkulatorem; ilustruje, ustala i/lub uzasadnia odpowiedzi</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje syntezy wiedzy o zjawiskach falowych; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności; prezentuje efekty własnej pracy, np. wyniki doświadczeń domowych • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przedstawionych materiałów źródłowych dotyczących treści tego rozdziału, w szczególności: zjawiska załamania fal, historii falowej teorii fal elektromagnetycznych, polaryzacji światła, zjawisk optycznych, historii badań efektu Dopplera 	<ul style="list-style-type: none"> – dotyczące załamania fal – dotyczące odbicia i załamania światła – związane z opisem tęczy i halo – związane z dyfrakcją i interferencją fal – dotyczące polaryzacji światła – związane z efektem Dopplera; <p>ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych dotyczących treści tego rozdziału, w szczególności zjawiska odbicia fal (np. lustra weneckie, barwy ciał), • prezentuje efekty własnej pracy, np. projekty dotyczące treści rozdziału <i>Zjawiska falowe</i>; planuje i modyfikuje przebieg wybranych doświadczeń domowych, formułuje i weryfikuje hipotezy 	
10. Fizyka atomowa			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • informuje, na czym polega zjawisko fotoelektryczne; posługuje się pojęciem <i>fotonu</i> • ^Dwskazuje przyczyny efektu cieplarnianego • posługuje się pojęciem <i>widma</i> • opisuje jakościowo uproszczony model budowy atomu • przeprowadza doświadczenia, korzystając z ich opisu: <ul style="list-style-type: none"> – obserwuje promieniowanie termiczne – obserwuje widma żarówki i świetlówki; przedstawia wyniki obserwacji, formułuje wnioski • rozwiązuje proste zadania lub problemy dotyczące: <ul style="list-style-type: none"> – zjawisk fotoelektrycznego i fotochemicznego – promieniowania termicznego ciał – powstawania widm liniowych i zjawiska jonizacji, w szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe, wykonuje obliczenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zjawisko fotoelektryczne jako wywołane tylko przez promieniowanie o częstotliwości większej od granicznej; wskazuje i opisuje przykłady tego zjawiska • opisuje dualizm korpuskularno-falowy światła; wyjaśnia pojęcie <i>fotonu</i> oraz jego energii; interpretuje wzór na energię fotonu, stosuje go do obliczeń • posługuje się pojęciami <i>elektronowoltu</i> i <i>pracy wyjścia</i> • opisuje zjawisko fotochemiczne jako wywołane tylko przez promieniowanie o częstotliwości równej lub większej od granicznej, wskazuje jego przykłady w otaczającej rzeczywistości • ^Dinterpretuje podany wzór na długość fali de Broglie'a, stosuje go do obliczeń • opisuje wynik obserwacji promieniowania termicznego, formułuje wniosek • analizuje na wybranych przykładach promieniowanie ter- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia na przykładach mechanizm zjawiska fotoelektrycznego • stosuje do wyjaśniania zjawisk wzór na energię fotonu • wykorzystuje pojęcia <i>energii fotonu</i> oraz <i>pracy wyjścia</i> w analizie bilansu energetycznego zjawiska fotoelektrycznego, wyznacza energię kinetyczną wybitego elektronu • ^Dopisuje zjawiska dyfrakcji oraz interferencji elektronów i innych cząstek, podaje przykłady ich wykorzystania • ^Dposługuje się pojęciem <i>fali materii</i> (fal de Broglie'a); stosuje podany wzór na długość fali de Broglie'a do wyjaśniania zjawisk • ^Duzasadnia, że pomiędzy mikroświatem a makroświatem nie ma wyraźnej granicy; uza- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ^Dwykazuje, że model Bohra wyjaśnia wzór Rydberga; ^Danalizuje różne modele wybranego zjawiska • rozwiązuje złożone (nietypowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału <i>Fizyka atomowa</i>, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> – dotyczące zjawisk fotoelektrycznego i fotochemicznego – ^Dzwiązane z falami materii – dotyczące promieniowania termicznego ciał – dotyczące powstawania widm liniowych i zjawiska jonizacji oraz ^Dwidm atomu wodoru; ilustruje i/lub uzasadnia zależności,

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

<p>i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących, ustala odpowiedź, czytelnie przedstawia odpowiedź i rozwiązania</p>	<p>miczne ciała i jego zależność od temperatury, wskazuje przykłady wykorzystania tej zależności</p> <ul style="list-style-type: none"> • ^Dposługuje się pojęciem <i>ciała doskonale czarnego</i>; wskazuje ciała, które w przybliżeniu są jego przykładami i omawia ich promieniowanie • ^Domawia skutki efektu cieplarnianego w przypadku przyrody i ludzi • ^Dwymienia główne źródła emisji gazów cieplarnianych; porównuje je pod względem stopnia przyczyniania się do efektu cieplarnianego • ^Domawia sposoby ograniczania efektu cieplarnianego • porównuje widma żarówki i świetlówki • rozróżnia widma ciągłe i liniowe oraz widma emisyjne i absorpcyjne; opisuje jakościowo pochodzenie widm emisyjnych i absorpcyjnych gazów • analizuje i porównuje widma emisyjne i absorpcyjne tej samej substancji, opisuje je jakościowo • posługuje się pojęciem <i>orbit dozwolonych</i>; informuje, że energia elektronu w atomie nie może być dowolna, opisuje jakościowo jej zależność od odległości elektronu od jądra • rozróżnia stan podstawowy atomu i jego stany wzbudzone; interpretuje linie widmowe jako skutek przejść między poziomami energetycznymi w atomach w związku z emisją lub absorpcją kwantu światła • opisuje zjawisko jonizacji jako wywoływane tylko przez promieniowanie o częstotliwości większej od granicznej; posługuje się pojęciem <i>energii jonizacji</i> • ^Dpodaje postulaty Bohra; opisuje model atomu Bohra, wskazuje jego ograniczenia; wykazuje, że promień <i>n</i>-tej orbity elektronu w atomie wodoru jest proporcjonalny do kwadratu numeru tej orbity • opisuje widmo wodoru na podstawie zdjęć • rozwiązuje typowe zadania lub problemy: <ul style="list-style-type: none"> – dotyczące zjawisk fotoelektrycznego i fotochemicznego oraz promieniowania termicznego ciał <ul style="list-style-type: none"> – ^Dzwiązane z falami materii – ^Ddotyczące efektu cieplarnianego i jego ograniczania – związane z analizą oraz opisem widm emisyjnych i absorpcyjnych – dotyczące powstawania widm liniowych i zjawiska jonizacji – ^Ddotyczące modelu atomu Bohra oraz widm atomu wodoru; <p>wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe; posługuje się tablicami fizycznymi oraz kartą wybranych wzorów i stałych; stosuje do obliczeń związek gęstości z masą</p>	<p>sadnia, dlaczego w życiu codziennym nie obserwujemy falowej natury ciał</p> <ul style="list-style-type: none"> • ^Danalizuje zależność mocy ich promieniowania od jego częstotliwości w przypadku Słońca i włókna żarówki • ^Dwyjaśnia, na czym polega efekt cieplarniany; opisuje jego powstawanie • ^Dwyjaśnia, dlaczego prądkie w widmach emisyjnych i absorpcyjnych dla danego gazu przy tych samych częstotliwościach znajdują się w tych samych miejscach • ^Dwyznacza promień <i>n</i>-tej orbity elektronu w atomie wodoru • ^Danalizuje i opisuje seryjny układ linii widmowych na przykładzie widma atomu wodoru; ^Dposługuje się wzorami Balmera i Rydberga, stosuje je do obliczeń • ^Dposługuje się wzorem na energię elektronu w atomie wodoru na <i>n</i>-tej orbicie, interpretuje ten wzór • rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy: <ul style="list-style-type: none"> – dotyczące zjawisk fotoelektrycznego i fotochemicznego oraz promieniowania termicznego ciał – ^Dzwiązane z falami materii – ^Ddotyczące efektu cieplarnianego i jego ograniczania – związane z analizą oraz opisem widm emisyjnych i absorpcyjnych – dotyczące powstawania widm liniowych i zjawiska jonizacji – ^Ddotyczące modelu atomu Bohra oraz widm atomu wodoru; <p>ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych, które dotyczą treści tego rozdziału, w szczególności: zjawisk fotoelektrycznego i fotochemicznego oraz natury światła, historii odkryć kluczowych dla rozwoju kwantowej teorii promieniowania (założenie Plancka), wykorzystania analizy promieniowania (widm) podczas poznawania budowy gwiazd i jako metody współczesnej kryminalistyki • planuje przebieg wybranych doświadczeń 	<p>odpowiedzi lub stwierdzenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizuje i prezentuje własny projekt związany z tematyką tego rozdziału; planuje i modyfikuje przebieg doświadczeń domowych oraz obserwacji, formułuje i weryfikuje hipotezy
--	---	--	--

*Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25*

	<p>i objętością; wykonuje obliczenia, posługując się kalkulatorem; ustala i/lub uzasadnia odpowiedzi</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonuje syntezy wiedzy z rozdziału <i>Fizyka atomowa</i>; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przedstawionych materiałów źródłowych dotyczących treści tego rozdziału, w szczególności: ^Defektu cieplarnianego, historii odkryć kluczowych dla rozwoju mechaniki kwantowej prezentuje efekty własnej pracy, np.: doświadczeń domowych i obserwacji 	<p>domowych i obserwacji, formułuje i weryfikuje hipotezy; prezentuje przedstawiony projekt związany z tematyką tego rozdziału</p>	
11. Fizyka jądrowa. Gwiazdy i Wszechświat			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> posługuje się pojęciami: <i>pierwiastek, jądro atomowe, izotop, proton, neutron i elektron</i> do opisu składu materii informuje, że w niezjonizowanym atomie liczba elektronów poruszających się wokół jądra jest równa liczbie protonów w jądrze obserwuje wykrywanie promieniotwórczości różnych substancji; przedstawia wyniki obserwacji odróżnia reakcje chemiczne od reakcji jądrowych podaje przykłady wykorzystania reakcji rozszczepienia podaje warunki, w jakich może zachodzić reakcja termojądrowa przemiany wodoru w hel podaje reakcje termojądrowe przemiany wodoru w hel jako źródło energii Słońca oraz podaje warunki ich zachodzenia podaje przybliżony wiek Słońca wskazuje początkową masę gwiazdy jako czynnik warunkujący jej ewolucję podaje przybliżony wiek Wszechświata rozwiązuje proste zadania lub problemy: <ul style="list-style-type: none"> związane z opisem składu jądra atomowego; ilustruje na schematycznych rysunkach jądra wybranych izotopów związane z właściwościami promieniowania jądrowego dotyczące wpływu promieniowania jonizującego na materię oraz na organizmy żywe dotyczące reakcji jądrowych związane z czasem połowicznego rozpadu związane z energią jądrową dotyczące równowagi energii i masy związane z obliczaniem energii wiązania i deficytu masy, <p>w szczególności: wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe, przelicza jednostki, wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje skład jądra atomowego na podstawie liczb masowej i atomowej posługuje się pojęciem <i>sił przyciągania jądrowego</i> wyjaśnia, na czym polega promieniotwórczość naturalna; wymienia wybrane metody wykrywania promieniowania jądrowego opisuje obserwacje związane z wykrywaniem promieniotwórczości różnych substancji; podaje przykłady substancji emitujących promieniowanie jądrowe w otaczającej rzeczywistości wymienia właściwości promieniowania jądrowego; rozróżnia promieniowanie: alfa (α), beta (β) i gamma (γ) podaje przykłady zastosowania zjawiska promieniotwórczości w technice i medycynie odróżnia promieniowanie jonizujące od promieniowania niejonizującego; informuje, że promieniowanie jonizujące wpływa na materię oraz na organizmy żywe podaje przykłady wykorzystywania promieniowania jądrowego w medycynie posługuje się pojęciami <i>jądra stabilnego i jądra niestabilnego</i>; opisuje powstawanie promieniowania gamma opisuje rozpady alfa (α) i beta (β); zapisuje reakcje jądrowe, stosując zasadę zachowania liczby nukleonów i zasadę zachowania ładunku opisuje rozpad izotopu promieniotwórczego; posługuje się pojęciem <i>czasu połowicznego rozpadu</i>, podaje przykłady zastosowania prawa połowicznego rozpadu opisuje zależność liczby jąder lub masy izotopu promieniotwórczego od czasu, szkicuje wykres tej zależności opisuje reakcję rozszczepienia jądra uranu ²³⁵U zachodzącą w wyniku pochłonięcia neutronu, uzupełnia zapis takiej reakcji; podaje warunki zajścia reakcji łańcuchowej; informuje, co to jest masa krytyczna opisuje zasadę działania elektrowni jądrowej oraz wymienia korzyści i niebezpieczeństwa płynące z energetyki jądrowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia doświadczenie Rutherforda opisuje wybrane metody wykrywania promieniowania jądrowego opisuje przykłady zastosowania zjawiska promieniotwórczości w technice i medycynie opisuje wpływ promieniowania jonizującego na materię i na organizmy żywe opisuje przykłady wykorzystania promieniowania jądrowego w medycynie wykorzystuje do obliczeń wykres zależności liczby jąder izotopu promieniotwórczego od czasu <ul style="list-style-type: none"> ^Dopisuje zasadę datowania substancji – skał, zabytków, szczątków organicznych – na podstawie zawartości izotopów promieniotwórczych; stosuje ją do obliczeń omawia budowę reaktora jądrowego wyjaśnia, dlaczego żelazo jest pierwiastkiem granicznym w możliwościach pozyskiwania energii jądrowej ^Dposługuje się pojęciem <i>energii spoczynkowej</i>; ^Dopisuje jakościowo anihilację par cząstka-antycząstka na przykładzie anihilacji pary elektron-pozyton oblicza energię wyzwoloną podczas reakcji jądrowych przez porównanie mas substratów i produktów reakcji opisuje powstawanie pierwiastków we Wszechświecie oraz ewolucję i dalsze losy Wszechświata rozwiązuje złożone (typowe) zadania lub problemy: <ul style="list-style-type: none"> dotyczące wpływu promieniowania jonizującego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje złożone (nietypowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału <i>Fizyka jądrowa. Gwiazdy i Wszechświat</i>, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> dotyczące wpływu promieniowania jonizującego na materię i na organizmy żywe dotyczące reakcji jądrowych związane z czasem połowicznego rozpadu związane z energią jądrową i energią syntezy termojądrowej dotyczące równowagi energii i masy związane z obliczaniem energii wiązania i deficytu masy; ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia; formułuje hipotezy realizuje i prezentuje własny projekt związany z tematyką tego rozdziału; planuje i modyfikuje przebieg wskazanych obserwacji, formułuje i weryfikuje hipotezy

*Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25*

<p>zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących, ustala odpowiedzi, czytelnie przedstawia odpowiedzi i rozwiązania</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje reakcję termojądrową przemiany wodoru w hel – reakcję syntezy termojądrowej – zachodzącą w gwiazdach; zapisuje i omawia reakcję termojądrową na przykładzie syntezy jąder trytu i deuteru • wymienia ograniczenia i perspektywy wykorzystania energii termojądrowej • stwierdza, że ciało emitujące energię traci masę; interpretuje i stosuje do obliczeń wzór wyrażający równoważność energii i masy $E = m \cdot c^2$ • posługuje się pojęciami <i>energii wiązania</i> i <i>deficytu masy</i>; oblicza te wielkości dla dowolnego izotopu • stosuje zasadę zachowania energii do opisu reakcji jądrowych • opisuje, jak Słońce będzie produkować energię, gdy wodór się skończy – reakcję przemiany helu w węgiel • opisuje elementy ewolucji Słońca (czerwony olbrzym, mgławica planetarna, biały karzeł) • opisuje elementy ewolucji gwiazd: najbliższych, o masie podobnej do masy Słońca, oraz gwiazd masywniejszych od Słońca; omawia supernowe i czarne dziury • opisuje Wielki Wybuch jako początek znanego nam Wszechświata; opisuje jakościowo rozszerzanie się Wszechświata – ucieczkę galaktyk • wymienia najważniejsze metody badania kosmosu • rozwiązuje typowe zadania lub problemy: <ul style="list-style-type: none"> – związane z opisem składu jądra atomowego i właściwościami promieniowania jądrowego – dotyczące wpływu promieniowania jonizującego na materię i na organizmy żywe – dotyczące reakcji jądrowych – związane z czasem połowicznego rozpadu – związane z energią jądrową i z reakcją oraz energią syntezy termojądrowej – dotyczące równoważności energii i masy – związane z obliczaniem energii wiązania i deficytu masy – dotyczące życia Słońca – dotyczące Wszechświata; wyodrębnia z tekstów i ilustracji informacje kluczowe; posługuje się tablicami fizycznymi oraz kartą wybranych wzorów i stałych; uzupełnia zapisy reakcji jądrowych; wykonuje obliczenia szacunkowe, posługuje się kalkulatorem, analizuje otrzymany wynik; ustala i/lub uzasadnia odpowiedzi • dokonuje syntezy wiedzy z rozdziału <i>Fizyka jądrowa. Gwiazdy i Wszechświat</i>; przedstawia najważniejsze pojęcia, zasady i zależności • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przedsta- 	<ul style="list-style-type: none"> – cego na materię i na organizmy żywe – dotyczące reakcji jądrowych – związane z czasem połowicznego rozpadu – związane z energią jądrową – związane z reakcją i energią syntezy termojądrowej – dotyczące równoważności energii i masy – związane z obliczaniem energii wiązania i deficytu masy – dotyczące życia Słońca – dotyczące Wszechświata; ilustruje i/lub uzasadnia zależności, odpowiedzi lub stwierdzenia • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych dotyczących treści tego rozdziału, w szczególności: skutków i zastosowań promieniowania jądrowego, występowania oraz wykorzystania izotopów promieniotwórczych (np. występowanie radonu, pozyskiwanie helu), reakcji jądrowych, równoważności masy-energii, ewolucji gwiazd, historii badań dziejów Wszechświata • prezentuje efekty własnej pracy, np. analizy samodzielnie wyszukanego tekstu, wybranych obserwacji, realizacji przedstawionego projektu 	
--	---	--	--

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	<p>wionych materiałów źródłowych dotyczących treści tego rozdziału, w szczególności: historii odkryć kluczowych dla rozwoju fizyki jądrowej, historii badań promieniotwórczości naturalnej, energii jądrowej, reakcji jądrowych, równoważności masy-energii, ewolucji gwiazd</p> <ul style="list-style-type: none"> • prezentuje efekty własnej pracy, np.: analizy wskazanego tekstu, wybranych obserwacji		
--	--	--	--

Uwagi: ^D - treści spoza podstawy programowej; doświadczenia obowiązkowe wyróżniono pogrubioną czcionką

Wymagania umożliwiające uzyskanie stopnia **celującego** obejmują wymagania na stopień bardzo dobry, a ponadto uczeń jest twórczy, rozwiązuje zadania problemowe w sposób niekonwencjonalny; potrafi dokonać syntezy wiedzy, a na tej podstawie sformułować hipotezy badawcze i zaproponować sposób ich weryfikacji; samodzielnie prowadzi badania o charakterze naukowym; z własnej inicjatywy pogłębia wiedzę, korzystając z różnych źródeł; poszukuje zastosowań wiedzy w praktyce; dzieli się wiedzą z innymi uczniami; osiąga sukcesy w konkursach pozaszkolnych z dziedziny fizyki lub w olimpiadzie fizycznej).

TABELA WYMAGAŃ DYDAKTYCZNYCH

Przedmiot: Geografia	Klasa: 3 LOI
Nauczyciel: Miłosz Jankowski	Poziom: podstawowy
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 1 h	Półroczce I i II
Program nauczania: Program nauczania geografii w zakresie podstawowym dla LO i Technikum "Oblicza geografii", Nowa Era, dla szkół ponadpodstawowych.	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: 1. Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski - 10h - sprawdzian - listopad 2. Morze Bałtyckie - 3h - powtórzenie - grudzień 3. Ludność Polski. Urbanizacja - 6h - sprawdzian - luty 4. Gospodarka Polski - 8h - sprawdzian - maj 5. Stan środowiska przyrodniczego Polski i jego ochrona - 3h - powtórzenie - czerwiec	
Podręczniki obowiązkowe: "Oblicza geografii 3" Podręcznik dla LO i Technikum zakres podstawowy, Wydawnictwo Nowa Era, autorzy: Cz. Adamiak, A. Dubownik, M. Świtoniak, M. Nowak, B. Szyda	
Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne: , ołówki, cienkopisy, linijki, zeszyty ćwiczeń	
Wymagania formalne: Podręcznik, zeszyt, atlas	
Formy sprawdzania wiadomości: – sprawdzian pisemny z zamkniętej partii materiału, zapowiadany z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, może mieć formę testu, – sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany lub nie, może mieć formę testu, – odpowiedź ustna, – praca domowa, – aktywność i postawa na lekcji (zależnie od sytuacji stworzonych na lekcji, nie musi dotyczyć wszystkich uczniów).	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: – praca na lekcji, – udział w konkursach przedmiotowych, – udział w olimpiadach, – referaty, – wykonywanie pomocy szkolnych, – inne prace dodatkowe – do wyboru przez nauczyciela.
Uwagi o ocenianiu: – uczeń raz w półroczu może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), – jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), – w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, – kartkówki nie podlegają poprawie.	

Wymagania na poszczególne oceny

konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6

I. Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski

Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> • podaje wartość powierzchni Polski oraz długość granic • wymienia i wskazuje na mapie państwa graniczące z Polską • wskazuje współrzędne geograficzne najdalej wysuniętych punktów • wymienia obszary morskie wchodzące w skład terytorium Polski • wymienia na podstawie mapy tematycznej jednostki tektoniczne Europy • podaje przykłady państw europejskich, które leżą w obrębie różnych struktur geologicznych • przedstawia podział dziejów Ziemi na ery i okresy • przedstawia podział surowców mineralnych • wymienia nazwy surowców mineralnych i ich występowanie w regionie, w którym mieszka • wymienia cechy ukształtowania powierzchni Polski • określa, w którym pasie rzeźby terenu jest położony region zamieszkania 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej charakterystyczne cechy położenia fizycznogeograficznego Polski • przedstawia podział Polski na regiony fizycznogeograficzne i wskazuje te regiony na mapie • prezentuje na podstawie mapy geologicznej przebieg strefy T–T na obszarze Europy • podaje przykłady ważnych wydarzeń geologicznych charakterystycznych dla każdej ery • wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych zasobów surowców mineralnych w Polsce • wymienia nazwy surowców mineralnych występujących w regionie, w którym mieszka • odczytuje informacje z krzywej hipsograficznej Polski • wymienia na podstawie mapy zlodowacenia w Polsce i ich zasięgi • omawia na podstawie map klimatycznych i klimatogramów cechy klimatu Polski • wymienia masy powietrza kształtujące warunki pogodowe w Polsce • wskazuje obszary nadwyżek i niedoborów wody w Polsce • wymienia główne cechy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia charakterystyczne cechy położenia fizycznogeograficznego, matematycznego i geopolitycznego Polski • wymienia i wskazuje na mapie jednostki tektoniczne występujące na obszarze Polski oraz regionu, w którym mieszka • omawia na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej obszaru Polski • omawia znaczenie gospodarcze głównych zasobów surowców mineralnych Polski • przedstawia cechy rzeźby terenu Polski i jej pasowy układ • opisuje na podstawie infografiki formy rzeźby polodowcowej • omawia zróżnicowanie przestrzenne temperatury powietrza, opadów atmosferycznych i okresu wegetacyjnego w Polsce • porównuje na podstawie mapy klimatycznej zimowe i letnie temperatury powietrza w Polsce • przedstawia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach Polski • opisuje asymetrię dorzeczy Wisły i Odry oraz wyjaśnia jej przyczynę • porównuje na podstawie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy charakterystyczne terytorium oraz granic Polski • omawia na podstawie tabeli i mapy tematycznej główne cechy budowy platformy wschodnioeuropejskiej • omawia na podstawie map geologicznych i różnych źródeł informacje ważniejsze wydarzenia geologiczne we własnym regionie • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia surowców mineralnych w Polsce • omawia wpływ budowy geologicznej na ukształtowanie powierzchni Polski • charakteryzuje poszczególne pasy ukształtowania powierzchni Polski • wykazuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat w Polsce • ocenia gospodarcze konsekwencje długości trwania okresu wegetacyjnego w różnych regionach Polski • podaje skutki niedoboru wody w wybranych regionach kraju • omawia główne typy genetyczne jezior • omawia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia konsekwencje położenia fizycznogeograficznego, matematycznego i geopolitycznego Polski • charakteryzuje na podstawie informacji z różnych źródeł dowolny makroregion w Polsce • opisuje na podstawie mapy tektoniczno-geologicznej Europy budowę geologiczną Polski na tle europejskich jednostek geologicznych • omawia skutki orogenezy hercyńskiej w Europie • wyjaśnia geologiczne uwarunkowania tworzenia się i występowania surowców energetycznych • identyfikuje związki pomiędzy budową geologiczną Polski i własnego regionu a głównymi cechami ukształtowania powierzchni • porównuje ukształtowanie powierzchni w pasie nizin i pasie pojezierzy oraz wyjaśnia przyczyny tych różnic • przedstawia charakterystykę klimatologiczną wybranego regionu • dokonuje na podstawie informacji z różnych źródeł analizy zasobów wodnych w swoim regionie • przedstawia perspektywy rozwoju żeglugi śródlądowej w Polsce • wyjaśnia, dlaczego północna część Polski ma większą jeziorność niż

<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na klimat Polski wymienia termiczne pory roku podaje na podstawie mapy tematycznej długość okresu wegetacyjnego i jego zróżnicowanie w Polsce wskazuje na mapie wybrane rzeki Polski i podaje ich nazwy podaje na podstawie mapy główne cechy sieci rzecznej w Polsce wymienia największe i najgłębsze jeziora w Polsce i wskazuje je na mapie wymienia na podstawie mapy największe sztuczne zbiorniki wodne w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>jeziorność</i> określa położenie Morza Bałtyckiego charakteryzuje linię brzegową Morza Bałtyckiego wskazuje na mapie główne zatoki, wyspy i cieśniny Morza Bałtyckiego 	<p>sieci rzecznej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zalety śródlądowego transportu wodnego omawia na podstawie map tematycznych rozmieszczenie jezior w Polsce wskazuje na mapie ogólnogeograficznej przykłady poszczególnych typów jezior omawia czynniki wpływające na temperaturę wód powierzchniowych Morza Bałtyckiego wskazuje najbardziej i najmniej zasolone rejony Morza Bałtyckiego 	<p>fotografii i planów jeziora morenowe i rynnowe oraz podaje ich przykłady</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje sztucznych zbiorników wodnych podaje przyczyny różnego zasolenia wód powierzchniowych Morza Bałtyckiego opisuje florę i faunę Morza Bałtyckiego omawia formy ochrony Morza Bałtyckiego 	<p>przyrodnicze, społeczne i gospodarcze (w tym turystyczne) jezior i sztucznych zbiorników w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia stan środowiska przyrodniczego Bałtyku 	<p>reszta kraju</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia działania, które przyczyniają się do poprawy środowiska przyrodniczego wód Bałtyku
--	---	---	--	---

II. Ludność i urbanizacja w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje aktualną liczbę ludności w Polsce wskazuje na mapie województwa i ich stolice wymienia województwa o wysokim i niskim współczynniku przyrostu naturalnego podaje cechy piramidy wieku i płci ludności Polski podaje aktualną 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny wyludniania się określonych regionów Polski wymienia poszczególne szczeble podziału administracyjnego Polski oblicza współczynnik przyrostu naturalnego porównuje na podstawie wykresu średnią długość życia Polek i Polaków podaje przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia ludności w Polsce omawia zróżnicowanie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie wykresu zmiany liczby ludności Polski analizuje zmiany liczby ludności w miastach i na wsiach omawia na podstawie mapy cechy podziału administracyjnego Polski analizuje na podstawie wykresu zmiany współczynnika przyrostu naturalnego ludności w Polsce podaje przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zmian liczby ludności Polski w latach 1946–2019 omawia na podstawie mapy zmiany liczby ludności w poszczególnych województwach przedstawia konsekwencje zmian liczby ludności Polski przedstawia zróżnicowanie przyrostu naturalnego według województw omawia przyczyny małej liczby urodzeń w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny zmian liczby ludności w swoim województwie w XXI w. prognozuje skutki współczesnych przemian demograficznych w Polsce dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju wyjaśnia zmiany kształtu piramidy wieku i płci ludności Polski omawia skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce opisuje przykłady wpływu ruchów
---	---	---	---	---

<p>wartość wskaźnika gęstości zaludnienia w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia na podstawie mapy gęstości zaludnienia regiony silnie i słabo zaludnione wymienia obszary o dodatnim i ujemnym współczynnika salda migracji wewnętrznych w Polsce wymienia największe skupiska Polonii na świecie posługuje się terminami: <i>aktywny zawodowo, bierny zawodowo, bezrobotny, stopa bezrobocia</i> wyjaśnia znaczenie terminu <i>współczynnik aktywności zawodowej</i> wymienia ekonomiczne grupy wiekowe ludności wymienia podstawowe jednostki osadnicze posługuje się terminem <i>wskaźnik urbanizacji</i> podaje nazwy największych miast Polski podaje przykłady aglomeracji monocentrycznych i policentrycznych w Polsce wymienia województwa wysoko i nisko zurbanizowane 	<p>przestrzenne współczynnika salda migracji wewnętrznych w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce wymienia czynniki wpływające na aktywność zawodową ludności podaje różnice między miastem a wsią prezentuje na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce wymienia główne funkcje miasta i podaje ich przykłady charakteryzuje osadnictwo wiejskie w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne bariery osadnicze na obszarze Polski omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce wyjaśnia zmiany kierunków migracji wewnętrznych w Polsce podaje główne kierunki współczesnych emigracji Polaków oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego analizuje na podstawie danych statystycznych strukturę zatrudnienia w Polsce porównuje strukturę zatrudnienia we własnym województwie ze strukturą zatrudnienia w Polsce określa przyczyny bezrobocia w Polsce omawia najważniejsze cechy sieci osadniczej Polski przedstawia czynniki rozwoju miast opisuje współczesne funkcje wsi 	<p>Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia główne cechy struktury demograficznej Polski według płci i wieku omawia na podstawie map tematycznych wpływ czynników przyrodniczych i pozapryrodniczych na rozmieszczenie ludności w Polsce przedstawia pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych Polaków analizuje przyrost rzeczywisty ludności Polski w przedziale czasowym porównuje na podstawie wykresu współczynnik aktywności zawodowej Polski z wartościami dla wybranych krajów wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności Polski omawia zróżnicowanie przestrzenne stopy bezrobocia w Polsce analizuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i podaje przyczyny jego zróżnicowania charakteryzuje czynniki wpływające na współczesne przemiany polskich miast omawia przyczyny zmian w osadnictwie wiejskim w Polsce 	<p>migracyjnych na rozmieszczenie ludności w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność struktury zatrudnienia od poziomu rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów w naszym kraju omawia sytuację na rynku pracy we własnej miejscowości (gminie, powiecie) określa wpływ przemian społeczno-gospodarczych na procesy urbanizacyjne i osadnictwo wiejskie w Polsce
<p>III. Gospodarka Polski</p>				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia regionalne zróżnicowanie przyrodniczych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przyrodnicze i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa we własnym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ czynników przyrodniczych i

<p>podstawie mapy obszary o najkorzystniejszych warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>rolnictwo ekologiczne</i> • wymienia mocne i słabe strony rolnictwa ekologicznego • podaje liczbę gospodarstw ekologicznych w poszczególnych województwach • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system wolnorynkowy, prywatyzacja</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>innowacyjna gospodarka</i> • wymienia główne działy i wyroby przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce • wymienia najważniejsze rodzaje transportu w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>węzeł transportowy, terminal transportowy</i> • wymienia główne węzły i terminale transportowe w Polsce • wymienia najważniejsze porty handlowe, pasażerskie i rybackie w Polsce • wymienia towary przeładowywane w polskich portach handlowych • wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Polski • wyjaśnia znaczenie terminu <i>infrastruktura turystyczna</i> 	<p>warunków rozwoju rolnictwa w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • prezentuje na podstawie wykresu strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce • omawia cechy systemu rolnictwa ekologicznego w Polsce • porównuje na podstawie wykresu liczbę gospodarstw ekologicznych oraz powierzchnię ekologicznych użytków rolnych w Polsce • omawia cechy polskiego przemysłu przed 1989 r. • podaje cechy przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce • omawia zróżnicowanie przestrzenne gęstości dróg według województw w Polsce • wskazuje na mapie Polski główne drogi wodne – rzeki, kanały • wymienia warunki rozwoju transportu wodnego • przedstawia cechy polskiej gospodarki morskiej • wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • wymienia główne rodzaje zabytków kultury materialnej i niematerialnej 	<p>pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje udział i miejsce Polski w produkcji wybranych artykułów rolnych w Unii Europejskiej • przedstawia przyczyny rozwoju rolnictwa ekologicznego • przedstawia i rozpoznaje oznakowanie żywności ekologicznej • podaje przyczyny przemian strukturalnych w przemyśle Polski po 1989 r. • omawia zmiany zatrudnienia w przemyśle według sektorów własności w Polsce • przedstawia rozmieszczenie ośrodków przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce • podaje przyczyny zmian w polskim transporcie • omawia zróżnicowanie sieci kolejowej w Polsce • charakteryzuje transport lotniczy w Polsce • porównuje na podstawie mapy ruch pasażerski w polskich portach lotniczych • omawia współczesne znaczenie morskich portów pasażerskich w Polsce • omawia strukturę przeładunków w głównych portach handlowych Polski • przedstawia czynniki warunkujące rozwój turystyki w Polsce • prezentuje na podstawie mapy zagospodarowanie turystyczne w różnych regionach Polski 	<p>regionie</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wybrane regiony rolnicze w Polsce • wskazuje cele certyfikacji i nadzoru żywności produkowanej w ramach systemu rolnictwa ekologicznego w Polsce • charakteryzuje skutki przemian strukturalnych w przemyśle Polski po 1989 r. • omawia na podstawie informacji z różnych źródeł wartość nakładów na działalność badawczo-rozwojową oraz ich dynamikę w Polsce • uzasadnia potrzebę rozwijania nowoczesnych działów przemysłu • przedstawia przyczyny nierównomiernego rozwoju sieci kolejowej w Polsce • omawia rolę transportu w krajowej gospodarce • określa rolę transportu przesyłowego dla gospodarki Polski • charakteryzuje przemysł stoczniowy w Polsce • przedstawia stan rybactwa i przetwórstwa rybnego w Polsce • omawia znaczenie infrastruktury turystycznej i dostępności komunikacyjnej dla rozwoju turystyki • omawia rolę turystyki w krajowej gospodarce • ocenia walory przyrodnicze i kulturowe dla rozwoju turystyki wybranego regionu w Polsce 	<p>pozaprzyrodniczych na możliwości przemian strukturalnych w rolnictwie Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce • ocenia wpływ przystąpienia Polski do Unii Europejskiej na rozwój przemysłu w naszym kraju • przedstawia hipotezy dotyczące perspektyw rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce • omawia znaczenie głównych węzłów i terminali transportowych w gospodarce kraju • opisuje specjalizacje polskich portów morskich • określa perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce • określa znaczenie lotnictwa w komunikacji krajowej i międzynarodowej • wykorzystuje mapę i odbiornik GPS do opisanego atrakcji turystycznych na wybranej trasie
<p>IV. Stan środowiska i jego ochrona w Polsce</p>				

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia źródła zanieczyszczeń powietrza w Polsce • podaje przyczyny powstawania smogu • wymienia miasta w Unii Europejskiej najbardziej zanieczyszczone pyłami • wymienia rodzaje odpadów stanowiące zagrożenie dla środowiska • wyjaśnia główne motywy ochrony przyrody w Polsce • wymienia formy ochrony przyrody w Polsce • podaje na podstawie danych statystycznych liczbę obiektów będących poszczególnymi formami ochrony przyrody 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wielkość emisji ważniejszych zanieczyszczeń powietrza w Polsce • podaje przyczyny zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych • wskazuje na mapie przykłady parków narodowych, krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje na wybranych przykładach zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego w Polsce • przedstawia konsekwencje emisji zanieczyszczeń powietrza • wymienia przyczyny degradacji gleb • opisuje walory wybranych parków narodowych • wymienia proekologiczne działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby ograniczenia zanieczyszczenia atmosfery • analizuje produkcję odpadów przemysłowych i komunalnych w Polsce według województw • wyjaśnia różnice w sposobie ochrony przyrody w parkach narodowych i rezerwach przyrody • wymienia przykłady współpracy międzynarodowej na rzecz ochrony przyrody 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje aplikację GIS do analizy stanu zanieczyszczenia powietrza w swoim regionie • uzasadnia konieczność podejmowania globalnych działań na rzecz ochrony atmosfery • uzasadnia konieczność własnych działań na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego
--	--	---	---	--

TABELA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

Przedmiot: Język angielski	Klasa: 3 LOI
Nauczyciel: Magdalena Czyściecka	Poziom: III.1.R
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 5h	Półrocze I i II
Program nauczania: Program nauczania dla III etapu edukacyjnego (4-letnie liceum i 5-letnie technikum) zgodny z nową podstawą programową.	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych:	
1. What next? Słownictwo: etapy życia, kariera; gramatyka: Future Continuous, Future Perfect, zdania okolicznikowe czasu przyszłego, czasowniki modalne; mówienie: odgrywanie ról, czytanie: dobieranie zdań do luk, słuchanie: zdania z lukami, środki językowe: tłumaczenie fragmentów zdań, pisanie: list formalny Sprawdzian: wrzesień	
2. Environment Słownictwo:ochrona środowiska, klęski naturalne, zagrożenia ekologiczne; gramatyka: strona bierna, have/get sth done; mówienie: rozmowa na podstawie materiału stymulującego; czytanie: uzupełnianie streszczenia; słuchanie: odpowiedzi na pytania; środki językowe: transformacje zdań, słowotwórstwo; pisanie: wpis na blogu Sprawdzian: październik	
3. Crimes and consequences Słownictwo: zbrodnie, kryminaliści, kary, sądownictwo; gramatyka: drugi i trzeci okres warunkowy, wish/if only; mówienie: odgrywanie ról; czytanie: dobieranie nagłówków do akapitów, wybór wielokrotny; słuchanie: dobieranie zdań do wypowiedzi; środki językowe: wybór wielokrotny, tłumaczenie zdań; pisanie: rozprawka typu za i przeciw Sprawdzian: listopad	
4. Time flies! Słownictwo: czynności dnia codziennego, styl życia, czasowniki relacjonujące wydarzenia; gramatyka: mowa zależna, mówienie: rozmowa na podstawie materiału stymulującego; czytanie: uzupełnianie streszczenia; słuchanie: zdania z lukami; środki językowe: sety leksykalne; pisanie: artykuł Sprawdzian: grudzień	
5. Sport Słownictwo: dyscypliny sportowe. Sprzęt sportowy, obiekty sportowe, problemy związane z uprawianiem sportu; gramatyka: czasownik z końcówką ing, bezokolicznik z to, określniki ilości; mówienie: rozmowa na podstawie ilustracji, czytanie: dobieranie zdań do luk; słuchanie: tekst z lukami, środki językowe: wybór wielokrotny, pisanie: rozprawka Sprawdzian: styczeń	
6. Człowiek Słownictwo: dane osobowe, wygląd zewnętrzny, ubrania, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania, rozumienie tekstu słuchanego: tekst z lukami, dobieranie; rozumienie tekstu czytanego: dobieranie (nagłówki, pytania do akapitów); znajomość środków językowych: uzupełnianie tekstu, tłumaczenie fragmentów zdań, minidialogi, parafraza zdań; pisanie: wiadomość na blogu, artykuł; mówienie: odgrywanie roli; gramatyka: czasy teraźniejsze	
7 Dom Słownictwo: miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń, wyposażenie, prace w domu i ogrodzie, wynajem, kupno i sprzedaż nieruchomości, rozumienie tekstu słuchanego: dobieranie, wybór wielokrotny; rozumienie tekstu czytanego: wybór wielokrotny, znajomość środków językowych: dobieranie uzupełnianie i tłumaczenie zdań, parafraza ; pisanie: e-mail, list formalny; mówienie: rozmowa na podstawie ilustracji; gramatyka: czasy przeszłe i perfect	
8 Szkoła Słownictwo: przedmioty szkolne, oceny i wymagania, życie szkolne, zajęcia pozalekcyjne, system oświaty, rozumienie tekstu słuchanego: zdania z lukami; rozumienie tekstu czytanego: dobieranie, streszczenie, znajomość środków językowych: uzupełnianie tekstu; pisanie: wiadomość na blogu, rozprawka za i przeciw ; mówienie: rozmowa na podstawie materiału stymulującego, gramatyka: czasy przyszłe	
Podręczniki obowiązkowe:	
Impulse 3, autorzy: James Savery, Joanna Sobierska-Paczesny	
Repetitorium maturalne	
Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne:	

Wymagania formalne: zeszyt podręcznik zeszyt ćwiczeń	
Formy sprawdzania wiadomości: <ul style="list-style-type: none"> – praca klasowa poprzedzona lekcją powtórzeniową, zapowiadana z tygodniowym wyprzedzeniem, – sprawdzian pisemny z zamkniętej partii materiału, zapowiadany z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, może mieć formę testu, – sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany lub nie, może mieć formę testu, – kartkówka może odbyć się bez zapowiadania i obejmuje ostatnią poprzedzającą jednostkę lekcyjną, może mieć formę testu, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, – odpowiedź ustna, – praca domowa, – aktywność i postawa na lekcji (zależnie od sytuacji stworzonych na lekcji, nie musi dotyczyć wszystkich uczniów).	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: <ul style="list-style-type: none"> – praca na lekcji, – udział w konkursach przedmiotowych, – udział w olimpiadach, – udział w projektach,
Uwagi o ocenianiu: <ul style="list-style-type: none"> – trzy razy w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), – jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), – w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, – kartkówki nie podlegają poprawie.	
Wymagania na poszczególne oceny: https://docs.google.com/document/d/1uv2QB_1HzllxYtx48zrg74SzOBEMDcCf	

TABELA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

Przedmiot: JĘZYK NIEMIECKI	Klasa: 3LOi grupa 2
Nauczyciel: Sylwia Kościelniak-Rychlik	Poziom: podstawowy
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 2	Półrocze I i II
Program nauczania: Program nauczania języka niemieckiego w liceum ogólnokształcącym i technikum na podbudowie nauki w ośmioletniej szkole podstawowej. Zakres podstawowy. Wariant III.2. Anna Abramczyk. Pearson – aneksowany	
PERFEKT 2	
KAPITEL 2 Stopniowanie przymiotników i przysłówków, środki transportu i korzystanie z nich, zdania okolicznikowe przyczyny z <i>weil</i> , wpis na blogu na temat jazdy rowerem, trasy turystyczne w Niemczech, tekst reklamowy o ciekawej trasie turystycznej lub rowerowej, ankieta w klasie na temat korzystania ze środków transportu. Powtórzenie i utrwalenie wiadomości z rozdziału, sprawdzian – wrzesień	
KAPITEL 3 Przyimki lokalne z celownikiem; nazwy produktów spożywczych bez rodzajnika, rodzaje sklepów, robienie zakupów, artykuły spożywcze; określenia ilości i wagi, towary i ich cechy, lista produktów spożywczych, które są potrzebne do przygotowania wybranej potrawy, wyprzedaż zimowa, zaimek osobowy w celowniku, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, polecanie produktów, zakupy przez Internet. Powtórzenie i utrwalenie wiadomości z rozdziału, sprawdzian – październik	
KAPITEL 4 Na stołówce, potrawy w menu szkolnym, posiłki i ich przygotowywanie, nasz piknik, wyrażanie opinii o jedzeniu i potrawach, tryb rozkazujący, zasady zachowania przy stole, zastawa stołowa, zdania okolicznikowe przyczyny z <i>weil</i> (z czasownikiem modalnym), opis posiłków, lokale gastronomiczne, jedzenie na mieście, przyzwyczajenia związane ze spożywaniem posiłków w Niemczech, sposób spożywania posiłków w Niemczech, porównanie z przyzwyczajeniami w Polsce. Powtórzenie i utrwalenie wiadomości z rozdziału, sprawdzian – listopad	
KAPITEL 5 Jak się czujesz? Samopoczucie i dolegliwości, wizyta u lekarza, dialogi u lekarza, opis choroby, słownictwo związane z zachorowaniami, objawy i leczenie, czasownik modalny <i>sollen</i> , wiadomość z zaleceniami dla chorego kolegi, rodzaje lekarstw, częstotliwość i sposób ich zażywania, w aptece, w szpitalu, czas przeszły <i>Präteritum</i> czasowników modalnych (<i>können, müssen, wollen</i>), przyczyny nieobecności w szkole. Powtórzenie i utrwalenie wiadomości z rozdziału, sprawdzian – grudzień	
KAPITEL 6 Festiwale, nazwy geograficzne w roli przydawki, uczestnictwo w kulturze, informacje radiowe i rozmowy telefoniczne na temat wydarzeń kulturalnych, wyrażanie opinii o sztuce; partykuły stopniujące, wypowiedzi na temat sztuki wizualnej, zdania okolicznikowe warunku z <i>wenn</i> , muzyka, gatunki muzyczne, upodobania muzyczne i kulturalne, rodzaje książek i ich opis, biografie twórców z krajów niemieckojęzycznych, twórcy i ich dzieła. Powtórzenie i utrwalenie wiadomości z rozdziału, sprawdzian – luty/ marzec	
KAPITEL 7 Technika, nauka. Czym robisz zdjęcia? Korzystanie z urządzeń technicznych, przysłówki <i>womit</i> , obsługa urządzeń technicznych, instrukcja obsługi urządzenia technicznego, czynności związane z obsługą komputera, budowa komputera, wynalazki i wynalazcy, elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych, twój własny wynalazek. Powtórzenie i utrwalenie wiadomości z rozdziału, sprawdzian – marzec/ kwiecień	
KAPITEL 8 Zawody i czynności z nimi związane, popularne zawody, nowoczesne zawody, zdania dopełniowe z „ <i>dass</i> ”, cechy charakteru, pozytywne i negatywne określenia osobowości, opis swoich mocnych i słabych stron oraz charakterystyka innych osób, czasownik modalny <i>dürfen</i> , praca dorywcza, określanie pozwolenia lub zakazu, ogłoszenie o pracę, poszukiwanie pracy dla młodzieży, ciekawe miejsca w krajach niemieckojęzycznych do pracy i zwiedzania. Powtórzenie wiadomości, sprawdzian – maj/ czerwiec	
UWAGA: Terminy sprawdzianów mogą ulec zmianie. Jest to uzależnione od ilości przerobionej partii materiału oraz od specyfiki zespołu klasowego, od poziomu rozwoju społeczno – emocjonalnego uczniów i od stopnia trudności danego tematu.	
Podręczniki obowiązkowe: PERFEKT 2 (podręcznik i zeszyt ćwiczeń)	
Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne: Płyta cd, Gramatyka języka niemieckiego z ćwiczeniami	
Wymagania formalne: zeszyt, podręcznik z zeszytem ćwiczeń	

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

Formy sprawdzania wiadomości: <ul style="list-style-type: none"> - test sprawdzający poprzedzony lekcją powtórzeniową, zapowiadany z tygodniowym wyprzedzeniem, - sprawdzian leksykalny (obejmujący 1 blok tematyczny), - sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany lub nie, może mieć formę testu, - kartkówka może odbyć się bez zapowiadania i obejmuje ostatnią poprzedzającą jednostkę lekcyjną, może mieć formę testu, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, - odpowiedź ustna, - wypowiedzi pisemne (redagowane przez ucznia na lekcji), - praca domowa, - obecność i aktywność na lekcji, - wysoka frekwencja.	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: <ul style="list-style-type: none"> - praca na lekcji, - udział w konkursach przedmiotowych i kołach zainteresowań, - wykonywanie pomocy szkolnych.
Uwagi o ocenianiu: <ul style="list-style-type: none"> - uczeń 1 raz w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), - jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (kolejna lekcja języka niemieckiego) - w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną, - w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, - kartkówki nie podlegają poprawie, - aktywność ucznia na lekcji: 5 plusów to ocena bardzo dobra, - brak pracy domowej (po wykorzystaniu nieprzygotowania) – ocena niedostateczna.	

Szczegółowe wymagania na poszczególne oceny znajdują się w pliku pod poniższym linkiem:

<https://drive.google.com/file/d/1hCjWpw1JPXcqhkhy1YxWc4imDOdimhA/view?usp=sharing>

TABELA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

Przedmiot: język polski	Klasa: 3 LOI
Nauczyciel: Arleta Biadasiewicz	Poziom: podstawowy i rozszerzony
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 7	Półrocze I i II
Program nauczania: "Oblicza epok". Program nauczania przedmiotu język polski w liceum i technikum (zmodyfikowany). Zakres podstawowy.	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: Młoda Polska.* Sprawdzian i praca klasowa - listopad XX-lecie międzywojenne * Sprawdzian i praca klasowa - luty/marzec Literatura wojny i okupacji* Sprawdzian i praca klasowa - czerwiec 1-2 razy w semestrze - test <i>Język polski w użyciu</i> , test historycznoliteracki i praca argumentacyjna. Kartkówki ze znajomości treści lektury na lekcji rozpoczynającej omawianie utworu. * wykaz obowiązujących lektur został podyktowany do zeszytu przedmiotowego.	
Podręczniki obowiązkowe: Dariusz Chemperek, Adam Kalbarczyk, Dariusz Trzeźniowski, Oblicza epok. Język polski. Podręcznik. Liceum i technikum. Klasa 2. Część 2, Klasa 3. Część 1, Zakres podstawowy i rozszerzony, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A. Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne: Teksty kultury.	
Wymagania formalne: zeszyt, podręcznik, tekst omawianego utworu literackiego.	
Formy sprawdzania wiadomości: – praca klasowa poprzedzona lekcją powtórzeniową, zapowiadana z tygodniowym wyprzedzeniem, – sprawdzian pisemny z zamkniętej partii materiału, zapowiadany z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, może mieć formę testu, – sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany lub nie, może mieć formę testu, – kartkówka może odbyć się bez zapowiadania i obejmuje ostatnią poprzedzającą jednostkę lekcyjną, może mieć formę testu, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, – odpowiedź ustna, – praca domowa, – aktywność i postawa na lekcji (zależnie od sytuacji stworzonych na lekcji, nie musi dotyczyć wszystkich uczniów).	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: – praca na lekcji, – udział w konkursach przedmiotowych, – udział w olimpiadach, – referaty, – wykonywanie pomocy szkolnych, – inne prace dodatkowe – do wyboru przez nauczyciela.
Uwagi o ocenianiu: – uczeń dwa razy w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), – jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), – w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, – kartkówki nie podlegają poprawie.	
Wymagania na poszczególne oceny:	

Ogólne kryteria oceniania dla klasy III szkoły średniej

ZAKRES PODSTAWOWY

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
<ul style="list-style-type: none"> ● nie przyswoił podstawowych wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego, co nie pozwala na kontynuację nauki w klasie wyższej; ● nie rozumie większości wiadomości z zakresu programu nauczania; ● nie umie stosować nabytej wiedzy; ● nie potrafi zaprezentować zdobytej wiedzy; 	<ul style="list-style-type: none"> ● wykazuje pewne braki w opanowaniu podstawowych wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego; ● nie rozumie niektórych zagadnień materiału programowego; ● stosuje zdobytą wiedzę przy pomocy nauczyciela; ● często popełnia błędy językowe w wypowiedziach ustnych i pisemnych; 	<ul style="list-style-type: none"> ● opanował wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego; ● rozumie zdobytą wiedzę; ● stara się samodzielnie zastosować zdobytą wiedzę; ● popełnia nieliczne błędy językowe w wypowiedziach ustnych i pisemnych; ● przejawia braki w trwałym opanowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> ● opanował wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego; ● rozumie zdobytą wiedzę; ● stosuje zdobytą wiedzę; ● popełnia drobne usterki językowe w wypowiedziach ustnych i pisemnych; ● w każdej sytuacji wykazuje się dobrą znajomością zdobytej wiedzy. 	<ul style="list-style-type: none"> ● opanował wszystkie wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego; ● samodzielnie interpretuje posiadane wiadomości; ● swobodnie stosuje zdobytą wiedzę; ● wdrożony do autokorekty stara się nie popełniać błędów językowych w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych; ● swobodnie operuje wiedzą z zakresu podstawowego. 	<ul style="list-style-type: none"> ● biegłe opanował wszystkie wiadomości i umiejętności z zakresu podstawowego lub dodatkowo przyswoił wiadomości wykraczające poza zakres programu nauczania; ● interpretuje zdobytą wiedzę w sposób samodzielny i oryginalny; ● twórczo wykorzystuje zdobyte wiadomości w sytuacjach problemowych; ● prezentuje wiedzę, posługując się precyzyjnym językiem i bogatym słownictwem;

● nie utrwała zdobytej wiedzy.	● ma trudności w utrwalaniu zdobytej wiedzy.	materiału programowego.			● swobodnie operuje wiedzą pochodzącą z różnych źródeł.
Szczegółowe kryteria oceniania dla klasy III szkoły średniej					
ZAKRES PODSTAWOWY					
Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia kryteriów na ocenę dopuszczającą.					
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:	
I. Kształcenie literackie i kulturowe. Czytanie utworów literackich					
<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie podstawy podziału literatury na epoki; ● wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do literatury wojny i okupacji; ● z pomocą nauczyciela sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie podstawy podziału literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji; ● wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do literatury wojny i okupacji; 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie podział literatury na epoki: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji; ● wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do literatury wojny i okupacji; 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie podział literatury na epoki i procesy z tym związane; ● wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do literatury wojny i okupacji; ● sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w pozytywizmie i Młodej Polsce oraz w pozostałych (dotyczy nawiązań i 	<ul style="list-style-type: none"> ● odczytuje teksty z podstawy programowej na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym; ● rozumie podział literatury na epoki i procesy z tym związane; ● wymienia epoki literackie w porządku chronologicznym od starożytności do literatury wojny i okupacji; ● trafnie sytuuje utwory literackie w 	

<p>w pozytywizmie i Młodej Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● na ogół trafnie rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną i fantastyczną; ● rozróżnia podstawowe gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i częściowo gatunki synkretyczne (np. balladę), w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet, hymn, mit) oraz powieść realistyczną, powieść naturalistyczną, powieść historyczną, powieść o tematyce współczesnej, lament, erotyk, farsę, tragifarsę, dramat symboliczny, dramat realistyczny; poemat satyryczno-katastroficzny; satyrę; ● rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane 	<ul style="list-style-type: none"> ● sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w pozytywizmie i Młodej Polsce; ● rozpoznaje konwencje literackie: realistyczną, fantastyczną, symboliczną; ● poprawnie rozróżnia podstawowe gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i częściowo gatunki synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet, hymn, mit) oraz powieść realistyczną, powieść naturalistyczną, powieść historyczną, powieść o tematyce współczesnej, lament, erotyk, farsę, tragifarsę, dramat symboliczny, dramat realistyczny; poemat satyryczno-katastroficzny; satyrę; 	<ul style="list-style-type: none"> ● sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach, w szczególności w pozytywizmie i Młodej Polsce; używa też terminów: modernizm, neoromantyzm, <i>fin de siècle</i>, międzywojnie; ● rozpoznaje konwencje literackie (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową, naturalistyczną, mimetyczną) i określa ich cechy w utworach; ● rozumie pojęcie genologii; rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet, hymn, mit) oraz powieść realistyczną, powieść naturalistyczną, powieść historyczną, powieść o tematyce współczesnej, lament, erotyk, farsę, tragifarsę, dramat 	<p>kontekstów); używa też terminów: modernizm, <i>fin de siècle</i>, neoromantyzm;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● właściwie rozpoznaje konwencje literackie (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową, naturalistyczną i mimetyczną) i precyzyjnie określa ich cechy w utworach; ● rozumie pojęcie genologii; rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet, hymn, mit) oraz powieść realistyczną, powieść naturalistyczną, powieść historyczną, powieść o tematyce współczesnej, lament, erotyk, farsę, tragifarsę, dramat symboliczny, dramat realistyczny; poemat satyryczno-katastroficzny; 	<p>poszczególnych okresach, w szczególności w pozytywizmie i Młodej Polsce oraz w pozostałych (dotyczy nawiązań i kontekstów); używa też terminów: modernizm, neoromantyzm, <i>fin de siècle</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● właściwie rozpoznaje konwencje literackie (realistyczną, fantastyczną, symboliczną, groteskową naturalistyczną i mimetyczną) i precyzyjnie określa ich cechy w utworach; ● rozumie pojęcie genologii; rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej (np. sonet, mit) oraz powieść realistyczną, powieść naturalistyczną, powieść historyczną, powieść o tematyce współczesnej, lament, hymn, erotyk, farsę, tragifarsę, dramat
---	---	---	--	--

<p>w szkole podstawowej oraz niektóre środki znaczeniowe, leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np. wyliczenie), i wersyfikacyjne (np. przerzutnię);</p> <p>● przy pomocy nauczyciela interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;</p> <p>● na ogół trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: komizm, humor, tragizm, patos;</p> <p>● na poziomie ogólnym rozumie pojęcie groteski;</p> <p>● zna i przy pomocy nauczyciela rozumie treść utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i</i></p>	<p>● rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe (np. peryfrazę), leksykalne (np. frazeologizmy), składniowe (np. powtórzenie, wyliczenie), wersyfikacyjne (np. przerzutnię); próbuje określić ich funkcje w utworze literackim;</p> <p>● interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;</p> <p>● rozpoznaje w tekstach literackich: ironię, komizm, tragizm, humor, patos;</p> <p>● rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok;</p>	<p>symboliczny, dramat realistyczny; poemat satyryczno-katastroficzny; satyrę;</p> <p>● rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe (np. peryfrazę, hiperbolę); leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe (anaforę, epiforę, paralelizm, wyliczenie); wersyfikacyjne (w tym przerzutnię); określa ich funkcje;</p> <p>● interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;</p> <p>● rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście; rozumie ich wartościujący charakter;</p>	<p>satyrę; wymienia cechy gatunkowe;</p> <p>● trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje (np. ożywienie obrazu poetyckiego); wie, co jest dominantą stylistyczną ukształtowania danego utworu;</p> <p>● samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;</p> <p>● rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie</p>	<p>symboliczny, dramat realistyczny; poemat satyryczno-katastroficzny; satyrę; trafnie i szybko wymienia ich cechy gatunkowe;</p> <p>● trafnie rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje (np. ożywienie obrazu poetyckiego); wie, co jest dominantą stylistyczną ukształtowania danego utworu, przedstawia dowody na poparcie swojego stanowiska;</p> <p>● samodzielnie i wnikliwie interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;</p>
---	--	---	---	---

<p><i>kara</i>; wybrane wiersze następujących poetów: Jan Kasprowicz, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff; Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>; Władysław Stanisław Reymont, <i>Chłopi</i> (tom I – <i>Jesień</i>); Stefan Żeromski <i>Rozdziobią nas kruki, wrony...</i>; Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>; Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty); wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Hłakowiczówna, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy; Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu, Ludzie, którzy szli</i>; Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>; Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>);</p>	<p>● wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>; wybrane wiersze następujących poetów: Jan Kasprowicz, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff; Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>; Władysław Stanisław Reymont, <i>Chłopi</i> (tom I – <i>Jesień</i>); Stefan Żeromski <i>Rozdziobią nas kruki, wrony...</i>; Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>; Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty)); wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Hłakowiczówna, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz</p>	<p>● rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy (m.in.: zerwanie z realizmem, prowadzenie absurdalnych sytuacji i zdarzeń, naruszenie zasad logiki i prawdopodobieństwa; łączenie przeciwieństw w organizacji świata przedstawionego, stosowanie deformacji, wyolbrzymienia, parodii); rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz w tekstach będących nawiązaniem;</p> <p>● wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>; wybrane wiersze następujących poetów: Jan Kasprowicz, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff;</p>	<p>wartościujący charakter; omawia użycie ironii;</p> <p>● rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz w tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter;</p> <p>● wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>; wybrane wiersze następujących poetów: Jan Kasprowicz, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff; Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>; Władysław Stanisław Reymont, <i>Chłopi</i> (tom I – <i>Jesień</i>); Stefan Żeromski <i>Rozdziobią nas kruki, wrony...</i>; Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>; Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i></p>	<p>● trafnie rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter; omawia, interpretuje ich użycie, stawia hipotezy;</p> <p>● rozumie pojęcie groteski i potrafi wymienić jej cechy; rozpoznaje ją w tekstach omawianych epok oraz tekstach będących nawiązaniem; określa jej artystyczny i wartościujący charakter;</p> <p>● wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu podstawowego (Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>; wybrane wiersze następujących poetów: Jan Kasprowicz, Kazimierz Przerwa-Tetmajer,</p>
---	---	---	---	--

<p>● na poziomie ogólnym rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów modernistycznych, międzywojnia oraz literatury wojny i okupacji;</p> <p>● na poziomie ogólnym i przy pomocy nauczyciela rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej</p> <p>● rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np. praca, miasto, przyroda, pieniądz, rola kobiety, mogiła, heroizm, jednostka a społeczeństwo, spór pokoleniowy; problematyka</p>	<p>Gajcy; Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu, Ludzie, którzy szli</i>; Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>; Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>);</p> <p>● rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz ich związek z programami i ideami epoki literackiej;</p> <p>● rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; podejmuje próbę ich interpretacji i wartościowania;</p> <p>● rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy (np. praca, miasto, przyroda, pieniądz, rola kobiety, mogiła, heroizm,</p>	<p>Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>; Władysław Stanisław Reymont, <i>Chłopi</i> (tom I – <i>Jesień</i>); Stefan Żeromski <i>Rozdziobią nas kruki, wrony...</i> Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>; Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty); wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Iłakowiczówna, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy; Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu, Ludzie, którzy szli</i>; Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>; Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>);</p> <p>● rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz ich związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi</p>	<p>(fragmenty); wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Iłakowiczówna, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy; Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu, Ludzie, którzy szli</i>; Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>; Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>);</p> <p>● rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz ich związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi (np. realizm, naturalizm, empiryzm, utylitaryzm, scjentyzm, organicyzm, ewolucjonizm, marksizm, egalitaryzm; zmiany cywilizacyjne, asymilacja Żydów, emancypacja kobiet, praca</p>	<p>Leopold Staff; Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>; Władysław Stanisław Reymont, <i>Chłopi</i> (tom I – <i>Jesień</i>); Stefan Żeromski <i>Rozdziobią nas kruki, wrony...</i> Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>; Witold Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty); wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Iłakowiczówna, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy; Tadeusz Borowski, <i>Proszę państwa do gazu, Ludzie, którzy szli</i>; Gustaw Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i>; Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>);</p> <p>● rozpoznaje tematykę i problematykę omawianych tekstów oraz ich związek z programami i ideami epoki literackiej; zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi</p>
--	--	---	---	--

<p>egzystencjalna, melancholia, spleen, Tatry, wieś, natura, artysta a filister, erotyka, chłopomania);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● z pomocą nauczyciela odwołuje się do wybranych tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Jana Kochanowskiego, <i>Dziadów cz. II</i> oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; ● podejmuje próbę porównywania utworów literackich lub ich fragmentów; ● przedstawia z pomocą nauczyciela propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; ● z pomocą nauczyciela wykorzystuje w interpretacji utworów 	<p>jednostka a społeczeństwo, spór pokoleniowy; problematyka egzystencjalna, melancholia, spleen, Tatry, wieś, natura, artysta a filister, erotyka, chłopomania);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● potrafi odwołać się do wiedzy o tekstach poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Jana Kochanowskiego, <i>Dziadów cz. II</i> oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; ● porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach; ● przedstawia propozycję odczytania utworu na poziomie dosłownym; 	<p>i estetycznymi (np. realizm, naturalizm, empiryzm, utylitaryzm, scjentyzm, organicyzm, ewolucjonizm, marksizm, egalitaryzm; zmiany cywilizacyjne, asymilacja Żydów, emancypacja kobiet, praca organiczna, praca u podstaw, symbolizm, naturalizm, antyestetyzm, parnasizm; korespondencja sztuk; dekadentyzm, franciszkanizm, katastrofizm; Tatry, chłopomania, status artysty, artysta a filister, spleen; cyganeria krakowska, bohema francuska; kontrkultura, „poeci przekłęci”; sztuka poetycka; koncepcja sztuki; nirwana; koncepcja nadczłowieka; ekspresjonizm, symbolizm, naturalizm, katastrofizm; klasycyzm; impresjonizm; ekspresjonizm, symbolizm, naturalizm, katastrofizm; klasycyzm; impresjonizm; ekspresjonizm; ruchy totalitarne: komunizm, faszyzm, nazizm; awangarda; futuryzm, kubizm, abstrakcjonizm, surrealizm/nadrealizm, dadaizm, strumień świadomości, poetyka marzenia sennego, subiektywizacja postrzegania świata; poetyka Skamandra, demokratyzacja poezji; Awangarda Krakowska, hasło „trzech M”; „minimum słów, maksimum treści”; Druga</p>	<p>organiczna, praca u podstaw; symbolizm, naturalizm, antyestetyzm, parnasizm; korespondencja sztuk; dekadentyzm, franciszkanizm, katastrofizm; Tatry, chłopomania, status artysty, artysta a filister, spleen; cyganeria krakowska, bohema francuska; kontrkultura, „poeci przekłęci”; sztuka poetycka; koncepcja sztuki; nirwana; koncepcja nadczłowieka; ekspresjonizm, symbolizm, naturalizm, katastrofizm; klasycyzm; impresjonizm; ekspresjonizm; ruchy totalitarne: komunizm, faszyzm, nazizm; awangarda; futuryzm, kubizm, abstrakcjonizm, surrealizm/nadrealizm, dadaizm,</p>	<p>i estetycznymi (np. realizm, naturalizm, empiryzm, utylitaryzm, scjentyzm, organicyzm, ewolucjonizm, marksizm, egalitaryzm; zmiany cywilizacyjne, asymilacja Żydów, emancypacja kobiet, praca organiczna, praca u podstaw; symbolizm, naturalizm, antyestetyzm, parnasizm; korespondencja sztuk; dekadentyzm, franciszkanizm, katastrofizm; Tatry, chłopomania, status artysty, artysta a filister, spleen; cyganeria krakowska, bohema francuska; kontrkultura, „poeci przekłęci”; sztuka poetycka; koncepcja sztuki; nirwana; koncepcja nadczłowieka; ekspresjonizm, symbolizm, naturalizm, katastrofizm; klasycyzm; impresjonizm; ekspresjonizm; ruchy totalitarne: komunizm, faszyzm, nazizm; awangarda; futuryzm, kubizm, abstrakcjonizm, surrealizm/nadrealizm, dadaizm,</p>
---	--	---	---	---

<p>literackich kontekst historycznoliteracki i biograficzny;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje obecne w utworach literackich wybrane wartości uniwersalne (np. platońską triadę: dobro, piękno, prawda; miłość, wolność; rodzina) i wybrane wartości narodowe, np. tradycja. 	<ul style="list-style-type: none"> ● wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst historycznoliteracki, biograficzny, kulturowy; ● rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (np. platońską triadę: dobro, piękno, prawda; miłość, wolność, odwaga, altruizm, tolerancja, odpowiedzialność, szacunek; rodzina) i wybrane wartości narodowe (np. tradycja, patriotyzm). 	<p>surrealizm/ nadrealizm, dadaizm, strumień świadomości, poetyka marzenia sennego, subiektywizacja postrzegania świata; poetyka Skamandra, demokratyzacja poezji; Awangarda Krakowska, hasło „trzech M”; „minimum słów, maksimum treści”; Druga Awangarda; formizm, konstruktywizm; człowiek zlagrowany, niszczenie człowieka przez system totalitarny, obraz rzeczywistości obozowej, trauma wojenna, różne wizje śmierci i bohaterstwa; kondycja ludzka w niehumanitarnym świecie, ludzkie postawy w sytuacjach ekstremalnych) i poddaje je refleksji;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i 	<p>Awangarda; formizm, konstruktywizm; człowiek zlagrowany, niszczenie człowieka przez system totalitarny, obraz rzeczywistości obozowej, trauma wojenna, różne wizje śmierci i bohaterstwa; kondycja ludzka w niehumanitarnym świecie, ludzkie postawy w sytuacjach ekstremalnych) i poddaje je refleksji;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje, np. rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (np. rozpoznaje różne sposoby narracji: realistycznego obserwatora, wsiowego gadułę, stylizatora młodopolskiego; definiuje nowy typ narratora; wskazuje 	<p>strumień świadomości, poetyka marzenia sennego, subiektywizacja postrzegania świata; poetyka Skamandra, demokratyzacja poezji; Awangarda Krakowska, hasło „trzech M”; „minimum słów, maksimum treści”; Druga Awangarda; formizm, konstruktywizm; człowiek zlagrowany, niszczenie człowieka przez system totalitarny, obraz rzeczywistości obozowej, trauma wojenna, różne wizje śmierci i bohaterstwa; kondycja ludzka w niehumanitarnym świecie, ludzkie postawy w sytuacjach ekstremalnych) i poddaje je refleksji;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje, np. rozpoznaje sposoby kreowania w utworze literackim: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków,
---	---	--	--	---

		<p>wartościuje (np. rozpoznaje różne sposoby narracji: realistycznego obserwatora, wsiowego gadułę, stylizatora młodopolskiego; definiuje nowy typ narratora; wskazuje podobieństwa i różnice w kreacji bohatera uzależnionego od relacji rodzinnych, udowadnia jego złożoną osobowość i rozdarcie wewnętrzne; rozpoznaje różne typy bohaterów literackich: prostego człowieka; bohatera pełnego sprzeczności i wewnętrznych dylematów, bohatera poszukującego swojego „ja”; analizuje proces dojrzewania bohatera; dostrzega retrospekcję; mowę pozornie zależną);</p> <p>● rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. problematyka egzystencjalna,</p>	<p>podobieństwa i różnice w kreacji bohatera uzależnionego od relacji rodzinnych, udowadnia jego złożoną osobowość i rozdarcie wewnętrzne; rozpoznaje różne typy bohaterów literackich: prostego człowieka; bohatera pełnego sprzeczności i wewnętrznych dylematów, bohatera poszukującego swojego „ja”; analizuje proces dojrzewania bohatera; dostrzega: retrospekcję; mowę pozornie zależną);</p> <p>● rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. praca, miasto, przyroda, pieniądz, rola kobiety, mogiła, heroizm, jednostka a społeczeństwo, spór pokoleniowy; problematyka egzystencjalna, melancholia, spleen, Tatry, wieś, natura, artysta a filister, erotyka, chłopomania) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich;</p>	<p>motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje (np. rozpoznaje różne sposoby narracji: realistycznego obserwatora, wsiowego gadułę, stylizatora młodopolskiego; definiuje nowy typ narratora; wskazuje podobieństwa i różnice w kreacji bohatera uzależnionego od relacji rodzinnych, udowadnia jego złożoną osobowość i rozdarcie wewnętrzne; rozpoznaje różne typy bohaterów literackich: prostego człowieka; bohatera pełnego sprzeczności i wewnętrznych dylematów, bohatera poszukującego swojego „ja”; analizuje proces dojrzewania bohatera; dostrzega: retrospekcję; mowę pozornie zależną);</p> <p>● rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje motywy i toposy (np. problematyka egzystencjalna, melancholia, spleen, Tatry, wieś, natura, artysta a filister, erotyka, chłopomania) oraz dostrzega</p>
--	--	---	--	---

		<p>melancholia, spleen, Tatry, wieś, natura, artysta a filister, erotyka, chłopomania) oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Jana Kochanowskiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; ● porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;	<p>określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Jana Kochanowskiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; ● konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; ● przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; odwołuje się do własnych doświadczeń	<p>żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● w interpretacji utworów literackich często i poprawnie odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Jana Kochanowskiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza; ● konstruktywnie porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; ● przedstawia własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji
--	--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> ● przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; ● wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historyczny, historycznoliteracki, polityczny, filozoficzny, społeczny, biograficzny, kulturowy, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny ● rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (np. platońską triadę: dobro, piękno, prawda; miłość, wolność, odwaga, altruizm, tolerancja, odpowiedzialność, szacunek; rodzina) i narodowe (np. symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm,	<p>i obserwacji oraz wybranych tekstów kultury;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historyczny, polityczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny, biograficzny, biblijny, mitologiczny, egzystencjalny i inne; ● trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (np. platońską triadę: dobro, piękno, prawda; miłość, wolność, odwaga, altruizm, odpowiedzialność, tolerancja, szacunek; rodzina) i narodowe (np. symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, tożsamość); określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania	<p>interpretacyjnej; odwołuje się do własnych doświadczeń i obserwacji oraz wybranych tekstów kultury;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, biblijny, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, społeczny egzystencjalny i inne; ● trafnie rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne (np. platońską triadę: dobro, piękno, prawda; miłość, wolność, odwaga, altruizm, odpowiedzialność, tolerancja, szacunek; rodzina) i narodowe (np. symbole narodowe, tradycja narodowa, patriotyzm, tożsamość); określa dokładnie ich rolę i związek z problematyką utworu oraz
--	--	--	---	---

		tożsamość); określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości; wie, co to etyka conradowska.	własnego systemu wartości; wie, co to etyka conradowska.	znaczenie dla budowania własnego systemu wartości; wie, co to etyka conradowska.
I. Kształcenie literackie i kulturowe. Odbiór tekstów kultury				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
<ul style="list-style-type: none"> ● potrafi przetwarzać i układać pod względem ważności proste informacje z tekstów (np. z publicystyki młodopolskiej); ● przy pomocy nauczyciela analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację; ● rozpoznaje niektóre teksty publicystyczne (artykuł), retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> ● przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów (np. z publicystyki młodopolskiej) w stopniu umożliwiającym ich funkcjonalne wykorzystanie zarówno podczas lekcji, jak i w trakcie samodzielnej pracy; ● odczytuje sens utworu, jego główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację; ● rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, 	<ul style="list-style-type: none"> ● przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych (z publicystyki młodopolskiej), popularnonaukowych, naukowych; ● analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację; ● rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, reportaż), retorycznych (przemówienie), 	<ul style="list-style-type: none"> ● szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, (z publicystyki młodopolskiej), popularnonaukowych, naukowych; ● poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację; ● rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ● odczytuje dzieła sztuki z różnych dziedzin na poziomie dosłownym i przenośnym, porównuje ze sobą dzieła z różnych dziedzin sztuki i różnych epok; ● szybko i sprawnie przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych (z publicystyki młodopolskiej), popularnonaukowych, naukowych; ● poprawnie i dokładnie analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens,

<p>(przemówienie) i popularnonaukowe (definicja, notatka encyklopedyczna);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wie, że starożytny teatr grecki wpłynął na rozwój sztuki teatralnej; ● z pomocą nauczyciela rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; ● potrafi wymienić główne prądy filozoficzne epoki: nihilizm, pesymizm, schopenhaueryzm, nietzscheanizm, intuicjonizm, pragmatyzm, fenomenologia, psychoanaliza, psychologia głębi; ● zazwyczaj potrafi odczytać na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury; ● z reguły odróżnia dzieła kultury wysokiej od 	<p>reportaż), retorycznych (przemówienie) i popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja); wśród tekstów prasowych zazwyczaj rozróżnia wiadomość i komentarz; dostrzega zastosowane w tekstach środki językowe;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że przełom XIX i XX w. to czas wielkich przemian w teatrze, nazwany Wielką Reformą Teatru; ● rozumie pojęcie <i>katharsis</i>; ● charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np. nihilizm, pesymizm, schopenhaueryzm, nietzscheanizm, intuicjonizm, <i>élan vital</i>) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; 	<p>popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe zastosowane w tekstach;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że przełom XIX i XX w. to czas wielkich przemian w teatrze, nazwany Wielką Reformą Teatru; definiuje musical jako gatunek teatralny i filmowy; rozpoznaje specyfikę Teatru Telewizji; ● rozumie pojęcie <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; ● charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np. nihilizm, pesymizm, schopenhaueryzm, 	<p>(przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość, komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; ● precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że przełom XIX i XX w. to czas wielkich przemian w teatrze, nazwany Wielką Reformą Teatru; definiuje musical jako gatunek teatralny i filmowy; rozpoznaje specyfikę Teatru Telewizji; ● posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; 	<p>główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie), popularnonaukowych (notatka encyklopedyczna, definicja) i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość, komentarz; szybko i trafnie rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; ● odczytuje informacje jawne i ukryte; ● precyzyjnie określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; wie, że przełom XIX i XX w. to czas wielkich przemian w teatrze, nazwany Wielką Reformą Teatru; definiuje musical jako gatunek teatralny i filmowy;
---	---	---	--	---

<p>tekstów kultury popularnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● odczytuje na poziomie dosłownym pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; ● odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.	<p>nietzscheanizm, intuicjonizm, <i>élan vital</i>) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; ● odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	<ul style="list-style-type: none"> ● wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np. nihilizm, pesymizm, schopenhaueryzm, nietzscheanizm, intuicjonizm, <i>élan vital</i>) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; ● na poziomie dosłownym i przerośnym odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki; ● odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.	<p>rozpoznaje specyfikę Teatru Telewizji;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się pojęciem <i>katharsis</i> i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła; ● wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; ● wyczerpująco charakteryzuje główne prądy filozoficzne (np. nihilizm, pesymizm, schopenhaueryzm, nietzscheanizm, intuicjonizm, <i>élan vital</i>) oraz określa ich wpływ na kulturę epoki; ● na poziomie dosłownym, przerośnym i symbolicznym odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod
------------------------------------	---	---	---	--

				<p>właściwy w danej dziedzinie sztuki;</p> <ul style="list-style-type: none"> odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej; stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.
II. Kształcenie językowe. Gramatyka języka polskiego				
<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> przy pomocy nauczyciela wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; z pomocą nauczyciela rozpoznaje argumentacyjny charakter 	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; zna i potrafi rozróżnić typy zdań wielokrotnie złożonych; rozpoznaje ich funkcje w tekście; potrafi wykorzystać zdania złożone podrzędnie 	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; 	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi; rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie je wykorzystuje do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; 	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady zróżnicowania językowego; samodzielnie wzbogaca swoją wiedzę o języku; funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni do analizy i interpretacji tekstów oraz przy tworzeniu własnych wypowiedzi;

<p>różnych konstrukcji składniowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu ma wpływ na znaczenie wypowiedzi. 	<p>do budowania wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozumie, że szyk wyrazów w zdaniu może zmieniać znaczenie wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; ● rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; ● rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i trafnie je wykorzystuje do budowy wypowiedzi o różnym charakterze; ● rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je do budowy własnych wypowiedzi; ● rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.
<p>II. Kształcenie językowe. Zróżnicowanie języka</p>				
<p>Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:</p>	<p>Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:</p>	<p>Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:</p>	<p>Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:</p>	<p>Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji; ● na poziomie ogólnym potrafi określić 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji; 	<ul style="list-style-type: none"> ● definiuje i rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji; rozumie ich znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się pojęciami stylu i stylizacji; rozumie ich znaczenie w tekście; rozpoznaje styl młodopolski (upoetyzowanie, 	<ul style="list-style-type: none"> ● posługuje się pojęciami stylu i stylizacji; rozumie

<p>podstawowe znaczenie zapożyczeń w tekście;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● zna wybrane biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy wywodzące się z mitologii, Biblii oraz polskiej tradycji kulturowej; ● rozpoznaje rodzaje stylizacji (np. biblijna, mitologiczna/ mityczna, kolokwializacja); ● dostrzega słownictwo o charakterze wartościującym. 	<ul style="list-style-type: none"> ● określa rodzaje zapożyczeń w języku polskim; ● zna i rozumie biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w literaturze na przestrzeni epok; ● rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna/ mityczna, kolokwializacja) oraz określa ich funkcje w tekście; ● rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym/ nacechowanym. 	<p>w tekście; rozpoznaje styl młodopolski</p> <ul style="list-style-type: none"> ● poprawnie określa rodzaje zapożyczeń i próbuje określić sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; ● zna, rozumie i wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; ● poprawnie rozpoznaje i nazywa rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna/ mityczna, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, dialektyzacja/ stylizacja gwarowa) oraz określa ich funkcje w tekście; odróżnia dialekt od gwary, zna rodzaje dialektyzmów; ● rozpoznaje słownictwo o charakterze 	<p>oryginalne słownictwo, skomplikowana składnia, popularność sonetu)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● dokładnie określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny; ● zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; ● rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna/ mityczna, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, archaizacja, dialektyzacja/ stylizacja gwarowa); trafnie określa ich funkcje w tekście; odróżnia dialekt od gwary, zna rodzaje dialektyzmów (fonetyczny, leksykalny, fleksyjny); 	<p>ich znaczenie w tekście; rozpoznaje styl młodopolski</p> <ul style="list-style-type: none"> ● dokładnie określa i nazywa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie poznanych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny; ● zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; ● rozpoznaje rodzaje stylizacji (biblijna, mitologiczna/ mityczna, kolokwializacja, środowiskowa, archaizacja, dialektyzacja/ stylizacja gwarowa) oraz trafnie określa ich funkcje w tekście; odróżnia dialekt od gwary, zna rodzaje dialektyzmów; ● rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia
--	---	---	---	---

		wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego. 	słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.
II. Kształcenie językowe. Komunikacja językowa i kultura języka				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie znaku językowego; wie, że język to system znaków; zna pojęcie aktu komunikacji językowej; potrafi wymienić funkcje tekstu; rozpoznaje z pomocą nauczyciela niektóre zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. 	<ul style="list-style-type: none"> zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i zazwyczaj określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, 	<ul style="list-style-type: none"> zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; zna i rozumie pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, 	<ul style="list-style-type: none"> zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt); rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, 	<ul style="list-style-type: none"> świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady komunikacji wypowiedzi i kultury języka; zna, rozumie i stosuje pojęcie znaku językowego oraz języka jako systemu znaków; trafnie rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście; sprawnie posługuje się pojęciem aktu komunikacji językowej oraz jego składowymi (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt);

<p>przemilczenia, niedopowiedzenia);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● stosuje niektóre zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wybrane wypowiedzi językowe, stosując przejrzyste (jednoznaczne) kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność; ● na ogół stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; ● z pomocą nauczyciela dostrzega zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej). 	<p>ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje niektóre zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, grę słów, niedopowiedzenia, homonimie); ● stara się posługiwać różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; ● stosuje zasady etyki wypowiedzi; ● w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej odpowiednio do sytuacji; ● dostrzega zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej 	<p>ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy/ wyrzutnie, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; ● posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; ● odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; ● stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, używając kryteriów: prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność itp.; 	<p>impresywną – w tym perswazyjną);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● trafnie rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (np. paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy/ wyrzutnie, anakoluty, grę słów, homonimie), dba o jasność i precyzję komunikatu; ● sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; ● stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, używając kryteriów: prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność itp.; ● stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji; 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną); ● rozpoznaje i nazywa zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (paradoksy, przemilczenia, niedopowiedzenia, elipsy/ wyrzutnie, anakoluty, grę słów, homonimie); dba o jasność i precyzję komunikatu; ● sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej; ● stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, używając kryteriów: prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność itp.; ● stosuje zasady etykiety językowej w
---	---	---	---	--

	form (np. komunikacji internetowej).	<ul style="list-style-type: none"> ● w wypowiedziach ustnych i pisemnych stosuje zasady etykiety językowej odpowiednio do sytuacji; ● charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej). 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia pojęcia manipulacji, stereotypu; charakteryzuje je; ● wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej). 	<p>wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu; charakteryzuje je; ● wyczerpująco charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).
II. Kształcenie językowe. Ortografia i interpunkcja				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
<ul style="list-style-type: none"> ● stosuje podstawowe zasady ortografii poznane w szkole podstawowej (np. pisownię zakończeń rzeczowników żeńskich z końcówką <i>-ja, -ia</i> w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku; pisownię przedrostków <i>wz-, weź-, ws-, wes-, roz-, bez-</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> ● wykorzystuje zasady ortograficzne poznane w szkole podstawowej (np. pisownię zakończeń rzeczowników żeńskich z końcówką <i>-ja, -ia</i> w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku; pisownię przedrostków <i>wz-, weź-, ws-, wes-, roz-, bez-</i>; pisownię przyimków 	<ul style="list-style-type: none"> ● poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej (np. pisownię zakończeń rzeczowników żeńskich z końcówką <i>-ja, -ja</i> w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku; pisownię przedrostków <i>wz-, weź-, ws-, wes-, roz-, bez-</i>; pisownię 	<ul style="list-style-type: none"> ● poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji poznane w szkole podstawowej (np. pisownię zakończeń rzeczowników żeńskich z końcówką <i>-ja, -ia</i> w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku; pisownię przedrostków <i>wz-, weź-, ws-, wes-, roz-, bez-</i>; pisownię 	<ul style="list-style-type: none"> ● świadomie i funkcjonalnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji; ● dostrzega wariantywność zasad ortograficznych; ● bardzo dobrze zna zasady interpunkcji i

<p>pisownię przyimków złożonych; pisownię samogłosek <i>q, ę</i> oraz połączeń <i>om, on, em, en</i>; pisownia skrótów i skrótowców)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wykorzystuje podstawowe zasady interpunkcji w zdaniach złożonych (oddzielanie przecinkiem zdań składowych) ● wie, że w tekstach mogą pojawić się zamierzone błędy ortograficzne. 	<p>złożonych; pisownię samogłosek <i>q, ę</i> oraz połączeń <i>om, on, em, en</i>; pisownia skrótów i skrótowców)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji w różnorodnych typach wypowiedzi; ● wie, że w tekstach mogą pojawić się zamierzone błędy ortograficzne (np. w postulatach polskich futurystów). 	<p>przyimków złożonych; pisownię samogłosek <i>q, ę</i> oraz połączeń <i>om, on, em, en</i>; pisownia skrótów i skrótowców)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu; ● wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji (np. funkcje wykrzyknika, wielokropka, myślnika, nawiasu, dwukropka); ● wie, że w tekstach mogą pojawić się zamierzone błędy ortograficzne (np. w postulatach polskich futurystów) i zna funkcje błędu ortograficznego w tekście artystycznym. 	<p>przyimków złożonych; pisownię samogłosek <i>q, ę</i> oraz połączeń <i>om, on, em, en</i>; pisownia skrótów i skrótowców)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● zna zasady interpunkcji i wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu; ● wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji; ● wie, że w tekstach mogą się pojawić zamierzone błędy ortograficzne (np. w postulatach polskich futurystów) i zna funkcje błędu ortograficznego w tekście artystycznym (m.in.: szokowanie, podkreślenie językowej oryginalności, zwrócenie uwagi; wyraz niezgody na zastane reguły; stylizacja środowiskowa; efekt humorystyczny). 	<p>wykorzystuje jej składniowo-znaczeniowy charakter do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia znaczenie zastosowanej interpunkcji; ● wie, że w tekstach mogą się pojawić zamierzone błędy ortograficzne (np. w postulatach polskich futurystów) i zna funkcje błędu ortograficznego w tekście artystycznym (m.in.: szokowanie, podkreślenie językowej oryginalności, zwrócenie uwagi; wyraz niezgody na zastane reguły; stylizacja środowiskowa; efekt humorystyczny).
--	---	--	---	---

III. Tworzenie wypowiedzi. Elementy retoryki				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
<ul style="list-style-type: none"> ● przy pomocy nauczyciela formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej; ● próbuje określać cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; ● na ogół rozumie i próbuje stosować w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); ● przy pomocy nauczyciela potrafi wskazać użyte w tekście środki retoryczne (np. pytania retoryczne, powtórzenia, 	<ul style="list-style-type: none"> ● formułuje tezy i argumenty w samodzielnie tworzonej wypowiedzi ustnej i pisemnej; ● wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; ● rozumie i na ogół stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); ● zna podstawowe środki retoryczne (powtórzenia i ich rodzaje: anafory, epifory, paralelizmy, pytania retoryczne, apostrofy, 	<ul style="list-style-type: none"> ● formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; ● wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; ● rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); ● wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia i ich rodzaje: anafory, epifory, apostrofy, 	<ul style="list-style-type: none"> ● formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; ● wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; ● rozumie i zawsze stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); ● wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, wyliczenia, paralelizmy, powtórzenia i ich rodzaje: anafory, 	<ul style="list-style-type: none"> ● formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; ● wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej; ● rozumie i zawsze stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa); ● wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, powtórzenia i ich rodzaje: anafory, epifory, paralelizmy, powtórzenia,

<p>apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● potrafi wyróżnić argumenty w swojej wypowiedzi pisemnej; ● zazwyczaj rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych; ● przy pomocy nauczyciela rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji.	<p>wyliczenia, wykrzyknienia, inwersje);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne – pozamerytoryczne); ● jest świadomy tego, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; ● rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji.	<p>przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); ● rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; ● odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; ● rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy;	<p>epifory, apostrofy, przerwutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); ● rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; ● odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; ● rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy;	<p>apostrofy, przerwutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia typy argumentów (rzeczowe, logiczne, emocjonalne), w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>); ● rozumie, na czym polegają logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych, i stosuje je we własnych tekstach; ● odróżnia dyskusję od sporu i kłótni; ● rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy;
--	--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji i ocenia je pod względem etycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje różnorodne elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> ● bezbłędnie rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym.
III. Tworzenie wypowiedzi. Mówienie i pisanie				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
<ul style="list-style-type: none"> ● zajmuje stanowisko w danej sprawie, ale nie zawsze potrafi uzasadnić własne zdanie; ● zazwyczaj umie zbudować wypowiedź z uwzględnieniem celu i adresata; ● na ogół potrafi dostrzec przejawy agresji językowej; ● przy pomocy nauczyciela formułuje oceny, pytania, odpowiedzi; redaguje 	<ul style="list-style-type: none"> ● zgadza się z cudzymi poglądami lub podejmuje próbę polemiki z nimi, uzasadniając własne zdanie; ● buduje wypowiedź, określa jej cel i adresata, zna funkcję, którą ma spełnić; ● dostrzega przejawy agresji językowej i reaguje na nią; ● zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, 	<ul style="list-style-type: none"> ● zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; ● buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; ● reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, 	<ul style="list-style-type: none"> ● zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; ● buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze 	<ul style="list-style-type: none"> ● tworzy teksty mówione i pisane odznaczające się oryginalnością oraz wartościami artystycznymi; ● rozwija swoją twórczość (próby literackie, pisanie do gazetki szkolnej, warsztaty pisarstwa i inne); ● zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; ● buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze

<p>proste informacje, uzasadnienia, komentarze;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● z pomocą nauczyciela tworzy formy użytkowe: opinia, skarga, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne; ● z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; ● z pomocą nauczyciela odróżnia streszczenie od parafrazy; ● z pomocą nauczyciela tworzy plan kompozycyjny 	<p>komentarze, głos w dyskusji;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tworzy formy użytkowe: opinia, skarga, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne; ● tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; ● odróżnia streszczenie od parafrazy; ● tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; ● stosuje retoryczne zasady kompozycyjne 	<p>wykazując sprzeczność wypowiedzi;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji; ● sprawnie tworzy formy użytkowe: opinia, skarga, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne; ● tworzy etykietę językową; ● tworzy poprawne, spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; ● sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; 	<p>wykazując sprzeczność wypowiedzi;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● zgodnie z normami formułuje oceny, pytania, odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, głos w dyskusji, komentarze; ● sprawnie tworzy formy użytkowe: opinia, skarga, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne; ● tworzy etykietę językową; ● tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka, szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie; ● sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je 	<p>znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi; ● zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, głos w dyskusji, komentarze; ● bezbłędnie tworzy formy użytkowe: opinia, skarga, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne; ● tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym (szkic interpretacyjny; rozprawka,
---	--	---	---	--

<p>i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● próbuje stosować retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; ● wygłaszając mowę, popełnia błędy, jednakże nie zakłócają one komunikatywności wypowiedzi, wywodu; ● z pomocą nauczyciela interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, próbuje przeprowadzić logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; ● zna zasady poprawności językowej i stylistycznej; próbuje je stosować 	<p>w tworzeniu własnego tekstu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wygłasza mowę z zastosowaniem środków pozajęzykowych; ● podczas interpretowania tekstu formułuje argumenty na jego podstawie oraz odwołując się do znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia; przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; ● zna zasady poprawności językowej i stylistycznej i stosuje je w tworzeniu własnego tekstu; ● wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, stosuje kryteria poprawności językowej. 	<p>funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● poprawnie tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym ● poprawnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; ● wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków pozajęzykowych (gesty, mimika, modulacja głosu); ● samodzielnie interpretuje tekst, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; 	<p>w zależności od celu wypowiedzi;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● poprawnie tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; ● poprawnie stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; ● wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu, np. patetycznego, parodystycznego itp., stosuje odpowiednią mimikę, gestykulację); ● w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, 	<p>szkic krytyczny), hasło encyklopedyczne, definicja, notatka syntetyzująca, referat, streszczenie;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● sprawnie odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi; ● tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym; ● stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; ● wygłasza mowę (obrończą, oskarżycielską) z uwzględnieniem środków retorycznych i pozajęzykowych (posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu, np. parodystycznego, patetycznego itp., stosuje
--	---	---	--	--

<p>podczas tworzenia własnego tekstu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym.		<ul style="list-style-type: none"> ● potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; ● właściwie stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; ● wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje autokorekty, stosuje kryteria poprawności językowej.	<p>formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; ● właściwie stosuje wszystkie zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; ● wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.	<p>odpowiednią mimikę, gestykulację);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów; ● potrafi dokonać reinterpretacji, np. motywu; ● właściwie stosuje wszystkie zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe ● wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu
---	--	---	--	---

				własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.
IV. Samokształcenie				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
<ul style="list-style-type: none"> ● potrafi uczyć się samodzielnie; ● próbuje porządkować informacje; ● w niewielkim stopniu potrafi syntetyzować poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia; ● sporadycznie korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; ● próbuje stosować w swoich wypowiedziach odpowiednie cytaty ● próbuje wzbogacić swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami 	<ul style="list-style-type: none"> ● pracuje samodzielnie; ● przygotowuje różne formy prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja), np. realizując projekt: <i>Pokaż mi swój język. Odmiany języka w naszym regionie</i>; ● porządkuje informacje w problemowe całości, np. według epoki literackiej, autora, utworu, motywu lub innego zagadnienia; ● korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej; ● wybiera z tekstu odpowiednie cytaty 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja), np. realizując projekt: <i>Pokaż mi swój język. Odmiany języka w naszym regionie</i>; ● porządkuje informacje w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach; ● w celu poszerzenia swojej wiedzy korzysta z 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (plakat, gazetka, wypowiedź, referat, prezentacja), np. realizując projekt: <i>Pokaż mi swój język. Odmiany języka w naszym regionie</i>; ● porządkuje informacje w problemowe całości przez 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozwija swoje zainteresowania językiem i literaturą na różnych zajęciach pozaszkolnych; ● szerzy wśród rówieśników zainteresowanie językiem polskim, literaturą i kulturą; ● rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska (wypowiedź, referat, prezentacja, plakat, gazetka), np. realizując projekt: <i>Pokaż mi swój język. Odmiany języka w naszym regionie</i>; ● porządkuje informacje w problemowe całości przez

<p>komunikacji (mimika, gesty);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● w niewielkim stopniu wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe) do przygotowania samodzielnych zadań; ● w niewielkim stopniu posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego; ● z pomocą nauczyciela prezentuje swoje osiągnięcia, zainteresowania, np. wykorzystując formę projektu; ● gromadzi informacje potrzebne do napisania sprawdzianu lub wykonania zadania domowego. 	<p>i stosuje je w wypowiedziach;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja); ● wykorzystuje multimedialne źródła informacji (słowniki on-line, autorskie strony internetowe); ● posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego; ● prezentuje swoje osiągnięcia, zainteresowania, np. wykorzystując formę projektu; ● gromadzi i na ogół trafnie przetwarza informacje w celu wykorzystywania ich podczas lekcji, zajęć 	<p>literatury naukowej lub popularnonaukowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; ● dokonuje selekcji źródeł; ● w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty, poprawnie je zapisać i zastosować w wypowiedzi; wyjaśnia funkcje cudzośłowu; ● wzbogaca swoją wypowiedź trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gesty, modulacja głosu); ● w celu poszerzania swoich wiadomości i umiejętności posługuje się 	<p>naukowej i popularnonaukowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● podejmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; trafnie odwołuje się do informacji zawartych w przypisach; ● dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych; ● w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi; trafnie się do nich odwołuje, udowadniając postawioną tezę; określa, jaką funkcję pełnią przytoczone cytaty; ● wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji 	<p>ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● w celu poszerzenia wiedzy korzysta z literatury naukowej i popularnonaukowej; ● podejmując próby tworzenia pracy naukowej, sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych; trafnie odwołuje się do informacji zawartych w przypisach; ● dokonuje krytycznej selekcji źródeł, także elektronicznych; ● w celu wzbogacenia wypowiedzi lub jej uargumentowania potrafi wybrać z tekstu odpowiednie cytaty i zastosować je w wypowiedzi;
---	---	---	---	--

	<p>pozalekcyjnych oraz pracy w domu.</p>	<p>słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznym, frazeologicznym, skrótów, gwarowym, symboli, <i>Słownikiem mitów i tradycji kultury</i>), także w wersji on-line;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● przygotowując się do zajęć, wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich oceny; ● gromadzi i przetwarza informacje; ● w sposób funkcjonalny korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej 	<p>(mimika, gestykulacja, modulacja głosu);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznym, frazeologicznym, skrótów, gwarowym, symboli, <i>Słownikiem mitów i tradycji kultury</i>), także w wersji on-line; ● wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; ● gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych; ● korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> ● wzbogaca swoją wypowiedź celowo stosowanymi i trafnie dobranymi pozajęzykowymi środkami komunikacji (mimika, gestykulacja, modulacja głosu); ● w celu poszerzenia swoich wiadomości i umiejętności posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznym, frazeologicznym, skrótów, gwarowym, symboli, <i>Słownikiem mitów i tradycji kultury</i>), także w wersji on-line; ● wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny; ● gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych;
--	--	--	---	---

		<p>oraz krytycznie ocenia ich zawartość;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● dba o rozwój swoich zainteresowań oraz popularyzację osiągnięć, wykorzystując formę projektu. 	<p>internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć. 	<ul style="list-style-type: none"> ● korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość; ● chętnie i twórczo wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.
I. Kształcenie literackie i kulturowe. Czytanie utworów literackich				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

<ul style="list-style-type: none"> ● przy pomocy nauczyciela odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej; ● na poziomie ogólnym rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje wybrane elementy tradycji w utworach; ● na ogół rozpoznaje w utworach wybrane cechy prądów literackich i artystycznych (kontrkultura, koncepcja „poetów przeklętych”; nowy wzorzec poezji a klasyczna <i>ars poetica</i>); ● przy pomocy nauczyciela rozpoznaje mitologizację/ mityzację i demitologizację w utworach literackich; ● z pomocą nauczyciela rozpoznaje w utworach konwencje 	<ul style="list-style-type: none"> ● odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej; ● rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje wybrane elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych; ● rozpoznaje w utworach cechy prądów literackich i artystycznych (np. kontrkultura, koncepcja „poetów przeklętych”; nowy wzorzec poezji a klasyczna <i>ars poetica</i>) oraz odczytuje ich funkcje; ● rozpoznaje mitologizację/ mityzację i demitologizację w utworach literackich, rozumie ich uniwersalny charakter oraz rolę w interpretacji; 	<ul style="list-style-type: none"> ● sprawnie odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej; ● rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych; ● rozpoznaje w utworach cechy prądów literackich i artystycznych (np. kontrkultura, koncepcja „poetów przeklętych”; nowy wzorzec poezji a klasyczna <i>ars poetica</i>) oraz odczytuje ich funkcje; ● poprawnie rozpoznaje mitologizację/ mityzację i demitologizację w utworach literackich, rozumie ich uniwersalny charakter oraz rolę w interpretacji; 	<ul style="list-style-type: none"> ● samodzielnie, sprawnie odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej; ● dokładnie rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje i określa elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych; ● sprawnie rozpoznaje, wymienia i nazywa w utworach cechy prądów literackich i artystycznych (np. kontrkultura, koncepcja „poetów przeklętych”; nowy wzorzec poezji a klasyczna <i>ars poetica</i>) oraz odczytuje ich funkcje; ● trafnie rozpoznaje mitologizację/ mityzację i demitologizację w utworach literackich, rozumie ich uniwersalny charakter oraz rolę w interpretacji; 	<ul style="list-style-type: none"> ● samodzielnie, wnikliwie i nieszablonowo odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej; ● dokładnie rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje i w sposób wyczerpujący określa elementy tradycji w utworach, rozumie i określa ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych; ● samodzielnie, bezbłędnie rozpoznaje, wymienia i nazywa w utworach cechy prądów literackich i artystycznych (np. kontrkultura, koncepcja „poetów przeklętych”; nowy wzorzec poezji a klasyczna <i>ars poetica</i>) oraz bezbłędnie odczytuje ich funkcje; ● trafnie, biegle rozpoznaje mitologizację/ mityzację i demitologizację w utworach literackich,
--	---	--	--	---

<p>literackie obecne w tekstach pozytywistycznych i modernistycznych,</p> <ul style="list-style-type: none"> ● na ogół rozpoznaje w tekście literackim gradację, synestezję, odmiany inwersji, paronomazję, aliterację; ● na poziomie ogólnym rozumie pojęcie archetypu, rozpoznaje wybrane archetypy w utworach literackich; ● na poziomie ogólnym rozumie pojęcie parafrazy, parodii i trawestacji, wskazuje ich wybrane wzorce tekstowe; ● przy pomocy nauczyciela porównuje różnorodne propozycje odczytania tego samego utworu literackiego; ● na ogół rozumie pojęcie aluzji literackiej, 	<ul style="list-style-type: none"> ● na ogół rozpoznaje w utworach konwencje literackie obecne w tekstach pozytywistycznych i modernistycznych; ● rozpoznaje w tekście literackim gradację, synestezję, odmiany inwersji, paronomazję, aliterację; określa ich funkcje; ● rozumie pojęcie archetypu, rozpoznaje wybrane archetypy w utworach literackich oraz określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; ● rozumie pojęcia parafrazy, parodii i trawestacji, wskazuje ich wzorce tekstowe; wykorzystuje te pojęcia w interpretacji utworu literackiego; ● porównuje różnorodne propozycje 	<ul style="list-style-type: none"> ● poprawnie rozpoznaje w utworach konwencje literackie obecne w tekstach pozytywistycznych i modernistycznych; ● sprawnie rozpoznaje w tekście literackim gradację, synestezję, odmiany inwersji, paronomazję, aliterację; określa ich funkcje; ● rozumie pojęcie archetypu, rozpoznaje wybrane archetypy w utworach literackich oraz określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; ● rozumie pojęcia parafrazy, parodii i trawestacji, sprawnie wskazuje ich wzorce tekstowe; wykorzystuje te pojęcia w interpretacji utworu literackiego; ● poprawnie porównuje różnorodne 	<ul style="list-style-type: none"> ● bezbłędnie rozpoznaje w utworach konwencje literackie obecne w tekstach pozytywistycznych i modernistycznych; ● sprawnie i poprawnie rozpoznaje i nazywa w tekście literackim gradację, synestezję, odmiany inwersji, paronomazję, aliterację; określa ich funkcje; ● dokładnie rozumie pojęcie archetypu, rozpoznaje archetypy w utworach literackich oraz określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; ● rozumie, rozróżnia i nazywa pojęcia parafrazy, parodii i trawestacji, sprawnie wskazuje ich wzorce tekstowe; wykorzystuje te pojęcia w interpretacji utworu literackiego; ● samodzielnie, wyczerpująco porównuje 	<p>dokładnie rozumie i omawia ich uniwersalny charakter oraz rolę w interpretacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● trafnie rozpoznaje w utworach konwencje literackie obecne w tekstach pozytywistycznych i modernistycznych, ● trafnie i właściwie rozpoznaje i nazywa w tekście literackim gradację, synestezję, odmiany inwersji, paronomazję, aliterację; wyczerpująco określa ich funkcje; ● dokładnie rozumie pojęcie archetypu, bezbłędnie rozpoznaje archetypy w utworach literackich oraz wyczerpująco określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych; ● dokładnie rozumie, rozróżnia i nazywa pojęcia parafrazy, parodii i trawestacji; omawia je; sprawnie wskazuje ich wzorce tekstowe;
--	---	--	--	--

<p>rozpoznaje wybrane aluzje w utworach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów;</p> <ul style="list-style-type: none"> na ogół rozumie i określa związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych w utworach literackich; zna i przy pomocy nauczyciela rozumie treść utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu rozszerzonego: realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoriusz Balzac, <i>Ojciec Goriot</i> lub Charles Dickens, <i>Klub Pickwicka</i>, lub Mikołaj Gogol, <i>Martwe dusze</i> lub Gustaw Flaubert, <i>Pani Bovary</i>); Stanisław Wyspiański, <i>Noc listopadowa</i>. 	<p>odczytania tego samego utworu literackiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie aluzji literackiej, rozpoznaje wybrane aluzje w utworach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów; rozumie i określa związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych w utworach literackich; wykazuje się dobrą znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu rozszerzonego: realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoriusz Balzac, <i>Ojciec Goriot</i> lub Charles Dickens, <i>Klub Pickwicka</i>, lub Mikołaj Gogol, <i>Martwe dusze</i> lub Gustaw Flaubert, <i>Pani Bovary</i>); Stanisław 	<p>propozycje odczytania tego samego utworu literackiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie aluzji literackiej, rozpoznaje różne aluzje w utworach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów; rozumie i poprawnie określa związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych w utworach literackich; wykazuje się dobrą znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu rozszerzonego: realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoriusz Balzac, <i>Ojciec Goriot</i> lub Charles Dickens, <i>Klub Pickwicka</i>, lub Mikołaj Gogol, <i>Martwe dusze</i> lub Gustaw Flaubert, <i>Pani Bovary</i>); Stanisław Wyspiański, <i>Noc listopadowa</i>. 	<p>różnorodne propozycje odczytania tego samego utworu literackiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> dokładnie rozumie pojęcie aluzji literackiej, rozpoznaje różne aluzje w utworach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów; dokładnie rozumie i poprawnie określa związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych w utworach literackich; wykazuje się bardzo dobrą znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu rozszerzonego: realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoriusz Balzac, <i>Ojciec Goriot</i> lub Charles Dickens, <i>Klub Pickwicka</i>, lub Mikołaj Gogol, <i>Martwe dusze</i> lub Gustaw Flaubert, 	<p>wykorzystuje te pojęcia w interpretacji utworu literackiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> wyczerpująco i w sposób twórczy porównuje różnorodne propozycje odczytania tego samego utworu literackiego; dokładnie rozumie pojęcie aluzji literackiej, rozpoznaje różne aluzje w utworach i wyczerpująco określa ich znaczenie w interpretacji utworów; rozumie i trafnie określa związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych w utworach literackich; wykazuje się bardzo dobrą znajomością i wieloaspektowym zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe dla zakresu rozszerzonego: realistyczna
--	--	---	--	--

	Wypiański, <i>Noc listopadowa</i> .		<i>Pani Bovary</i>); Stanisław Wypiański, <i>Noc listopadowa</i> .	lub naturalistyczna powieść europejska (Honoriusz Balzac, <i>Ojciec Goriot</i> lub Charles Dickens, <i>Klub Pickwick</i> , lub Mikołaj Gogol, <i>Martwe dusze</i> lub Gustaw Flaubert, <i>Pani Bovary</i>); Stanisław Wypiański, <i>Noc listopadowa</i> .
I. Kształcenie literackie i kulturowe. Odbiór tekstów kultury				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
<ul style="list-style-type: none"> ● na ogół poprawnie analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensory, sposób prowadzenia wywodu, charakterystyczne cechy stylu; ● wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieła sztuki; ● przy pomocy nauczyciela rozpoznaje 	<ul style="list-style-type: none"> ● analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensory, sposób prowadzenia wywodu, charakterystyczne cechy stylu; ● wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieła sztuki; ● rozpoznaje nawiązania do tradycji 	<ul style="list-style-type: none"> ● analizuje strukturę eseju: poprawnie odczytuje zawarte w nim sensory, sposób prowadzenia wywodu, charakterystyczne cechy stylu; ● w dużym stopniu wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieła sztuki; ● poprawnie rozpoznaje nawiązania do 	<ul style="list-style-type: none"> ● samodzielnie analizuje strukturę eseju: bezbłędnie odczytuje zawarte w nim sensory, sposób prowadzenia wywodu, charakterystyczne cechy stylu; ● świadomie i w sposób funkcjonalny wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieła sztuki; 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyczerpująco i oryginalnie analizuje strukturę eseju: bezbłędnie odczytuje zawarte w nim sensory, sposób prowadzenia wywodu, charakterystyczne cechy stylu; ● świadomie i w sposób funkcjonalny wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieła sztuki;

<p>nawiązania do tradycji biblijnej i antycznej w kulturze współczesnej;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● przy pomocy nauczyciela porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty; ● na ogół rozpoznaje i poprawnie charakteryzuje główne style w architekturze i sztuce; ● przy pomocy nauczyciela odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach (np. nihilizm, pesymizm, schopenhaueryzm; wola jako pierwotna siła, która kształtuje i pobudza do działania byty; człowiek wobec cierpienia; nietzscheanizm; koncepcja nadczłowieka; bergsonizm, intuicjonizm, <i>élan vital</i>); 	<p>biblijnej i antycznej w kulturze współczesnej;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty; ● rozpoznaje i charakteryzuje główne style w architekturze; ● odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach (np. nihilizm, pesymizm, schopenhaueryzm; wola jako pierwotna siła, która kształtuje i pobudza do działania byty; człowiek wobec cierpienia; nietzscheanizm; koncepcja nadczłowieka; bergsonizm, intuicjonizm, <i>élan vital</i>); ● zna pojęcie syntezy sztuk. 	<p>tradycji biblijnej i antycznej w kulturze współczesnej;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● sprawnie porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty; ● poprawnie rozpoznaje i charakteryzuje główne style w architekturze; ● poprawnie odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach (np. nihilizm, pesymizm, schopenhaueryzm; wola jako pierwotna siła, która kształtuje i pobudza do działania byty; człowiek wobec cierpienia; nietzscheanizm; koncepcja nadczłowieka); ● zna pojęcie syntezy sztuk, rozpoznaje jej cechy. 	<ul style="list-style-type: none"> ● trafnie rozpoznaje nawiązania do tradycji biblijnej i antycznej w kulturze współczesnej, podając ich źródło; ● samodzielnie i wyczerpująco porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty; ● trafnie rozpoznaje i obszernie charakteryzuje główne style w architekturze; ● trafnie odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach (np. nihilizm, pesymizm, schopenhaueryzm; wola jako pierwotna siła, która kształtuje i pobudza do działania byty; człowiek wobec cierpienia; nietzscheanizm; koncepcja nadczłowieka; bergsonizm, intuicjonizm, <i>élan vital</i>) oraz wymienia ich założenia; ● zna pojęcie syntezy sztuk, rozpoznaje jej cechy i ewolucję od romantyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> ● trafnie rozpoznaje nawiązania do tradycji biblijnej i antycznej w kulturze współczesnej, podając ich źródło oraz wyjaśniając, na czym polega nawiązanie lub reinterpretacja; ● samodzielnie, wyczerpująco i oryginalnie porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty; ● trafnie rozpoznaje i wyczerpująco charakteryzuje główne style w architekturze i sztuce; ● trafnie odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach (np. nihilizm, pesymizm, schopenhaueryzm; wola jako pierwotna siła, która kształtuje i pobudza do działania byty; człowiek wobec cierpienia; nietzscheanizm; koncepcja nadczłowieka; bergsonizm, intuicjonizm, <i>élan vital</i>) oraz
---	---	--	---	--

● przy pomocy nauczyciela definiuje pojęcie syntezy sztuk.			poprzez poprzez pozytywizm i modernizm.	wymienia ich założenia i przedstawicieli; ● dobrze zna pojęcie syntezy sztuk, sprawnie rozpoznaje jej cechy i ewolucję od romantyzmu poprzez pozytywizm i modernizm.
II. Kształcenie językowe. Gramatyka języka polskiego				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
● na ogół rozumie proces kształtowania się systemu gramatycznego i potrafi wskazać jego wybrane elementy w fonetyce, fleksji, słowotwórstwie i składni.	● rozumie proces kształtowania się systemu gramatycznego i potrafi wskazać jego wybrane elementy w fonetyce, fleksji, słowotwórstwie i składni.	● rozumie proces kształtowania się systemu gramatycznego i potrafi wskazać jego elementy w fonetyce, fleksji, słowotwórstwie i składni.	● dokładnie rozumie proces kształtowania się systemu gramatycznego i potrafi wskazać jego elementy w fonetyce, fleksji, słowotwórstwie i składni.	● dokładnie rozumie proces kształtowania się systemu gramatycznego i potrafi bezbłędnie wskazać jego elementy w fonetyce, fleksji, słowotwórstwie i składni.
II. Kształcenie językowe. Zróżnicowanie języka				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
● z pomocą nauczyciela rozumie i wyjaśnia różnice między	● rozumie i wyjaśnia różnice między	● dobrze rozumie i poprawnie wyjaśnia różnice między	● bardzo dobrze rozumie i wyjaśnia różnice między	● bezbłędnie rozumie i wyczerpująco wyjaśnia różnice między

<p>etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● z pomocą nauczyciela rozpoznaje prozodyczne elementy stylu: dynamikę, rytmizację i określa ich funkcje w tekście; ● na ogół określa właściwości języka jako nośnika i przekąźnika treści kulturowych; ● na ogół poprawnie rozpoznaje i charakteryzuje styl indywidualny dzieła literackiego oraz styl typowy (gatunku literackiego, np. sonetu, prądu literackiego/ kierunku literackiego, epoki, autora); ● na ogół określa rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich;	<p>etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje prozodyczne elementy stylu: dynamikę, rytmizację i określa ich funkcje w tekście; ● określa właściwości języka jako nośnika i przekąźnika treści kulturowych; ● rozpoznaje i charakteryzuje styl indywidualny dzieła literackiego oraz styl typowy (gatunku literackiego, np. sonetu, prądu literackiego/ kierunku literackiego, epoki, autora) i wykorzystuje tę wiedzę w interpretacji utworu literackiego; ● określa rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich;	<p>etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● poprawnie rozpoznaje prozodyczne elementy stylu: dynamikę, rytmizację i określa ich funkcje w tekście; ● poprawnie określa właściwości języka jako nośnika i przekąźnika treści kulturowych; ● poprawnie rozpoznaje i charakteryzuje styl indywidualny dzieła literackiego oraz styl typowy (gatunku literackiego, np. sonetu, prądu literackiego/ kierunku literackiego, epoki, autora) i wykorzystuje tę wiedzę w interpretacji utworu literackiego; ● poprawnie określa rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich;	<p>etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● bezbłędnie rozpoznaje prozodyczne elementy stylu: dynamikę, rytmizację i określa ich funkcje w tekście; ● obszernie określa właściwości języka jako nośnika i przekąźnika treści kulturowych; ● trafnie rozpoznaje i obszernie charakteryzuje styl indywidualny dzieła literackiego oraz styl typowy (gatunku literackiego, np. sonetu, prądu literackiego/ kierunku literackiego, epoki, autora) i funkcjonalnie wykorzystuje tę wiedzę w interpretacji utworu literackiego; ● trafnie określa rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich;	<p>etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● trafnie rozpoznaje i nazywa prozodyczne elementy stylu: dynamikę, rytmizację i określa ich funkcje w tekście; ● obszernie i wnikliwie określa właściwości języka jako nośnika i przekąźnika treści kulturowych; ● rozpoznaje i wyczerpująco charakteryzuje styl indywidualny dzieła literackiego oraz styl typowy (gatunku literackiego, np. sonetu, prądu literackiego/ kierunku literackiego, epoki, autora) i funkcjonalnie wykorzystuje tę wiedzę w interpretacji utworu literackiego; ● trafnie określa i charakteryzuje rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich; ● rozumie pojęcie socjolektu; bezbłędnie
---	---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> ● z pomocą nauczyciela definiuje pojęcie socjolektu. 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie pojęcie socjolektu. 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie pojęcie socjolektu; rozpoznaje i określa jego funkcje komunikacyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozumie pojęcie socjolektu; dobrze rozpoznaje i określa jego funkcje komunikacyjne. 	<p>rozpoznaje i określa jego funkcje komunikacyjne.</p>
II. Kształcenie językowe. Komunikacja językowa i kultura języka				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
<ul style="list-style-type: none"> ● przy pomocy nauczyciela rozpoznaje i określa wybrane funkcje tekstu (fatyczną, magiczną); ● przy pomocy nauczyciela określa funkcje języka: poznawczą, społeczną oraz komunikacyjną; ● przy pomocy nauczyciela określa rolę języka w budowaniu świata. 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje i określa wybrane funkcje tekstu (fatyczną, magiczną); ● zazwyczaj poprawnie określa funkcje języka: poznawczą, społeczną oraz komunikacyjną; ● zazwyczaj poprawnie określa rolę języka w budowaniu świata. 	<ul style="list-style-type: none"> ● poprawnie rozpoznaje i określa wybrane funkcje tekstu (fatyczną, magiczną); ● poprawnie określa funkcje języka: poznawczą, społeczną oraz komunikacyjną; ● poprawnie określa rolę języka w budowaniu świata. 	<ul style="list-style-type: none"> ● bezbłędnie rozpoznaje i określa wybrane funkcje tekstu (fatyczną, magiczną); ● bezbłędnie określa funkcje języka: poznawczą, społeczną oraz komunikacyjną; ● bezbłędnie określa rolę języka w budowaniu świata. 	<ul style="list-style-type: none"> ● bezbłędnie rozpoznaje i wyczerpująco określa wybrane funkcje tekstu (fatyczną, magiczną); ● bezbłędnie i wyczerpująco określa funkcje języka: poznawczą, społeczną oraz komunikacyjną; ● bezbłędnie i wyczerpująco określa rolę języka w budowaniu świata.
II. Kształcenie językowe. Ortografia i interpunkcja				

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
<ul style="list-style-type: none"> ● na ogół stosuje podstawowe zasady pisowni polskiej (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną) w zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● stosuje podstawowe zasady pisowni polskiej (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną) w zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● stosuje wszystkie podstawowe zasady pisowni polskiej (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną) w zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● stosuje wszystkie zasady pisowni polskiej (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną) w zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● stosuje wszystkie zasady pisowni polskiej (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną) w zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi; potrafi modyfikować zapis w zamierzonym celu i uzasadnić podjętą decyzję.
III. Tworzenie wypowiedzi. Elementy retoryki				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
<ul style="list-style-type: none"> ● na ogół odróżnia elementy stałe i fakultatywne przemówień; ● na ogół rozumie pojęcie rubaszości i sarkazmu; 	<ul style="list-style-type: none"> ● odróżnia elementy stałe i fakultatywne przemówień. ● rozumie pojęcie rubaszości i sarkazmu, wskazuje ich funkcje w tekście; 	<ul style="list-style-type: none"> ● poprawnie odróżnia elementy stałe i fakultatywne przemówień; ● rozumie pojęcie rubaszości i sarkazmu, wskazuje ich funkcje w tekście oraz przedstawia propozycję odczytania; 	<ul style="list-style-type: none"> ● bezbłędnie odróżnia elementy stałe i fakultatywne przemówień; ● rozumie i wyjaśnia pojęcie rubaszości i sarkazmu, wskazuje ich funkcje w tekście; 	<ul style="list-style-type: none"> ● bezbłędnie odróżnia i omawia elementy stałe i fakultatywne przemówień; ● bezbłędnie rozumie i wyczerpująco wyjaśnia pojęcie rubaszości i sarkazmu, wskazuje ich funkcje w tekście;

● na ogół rozróżnia ironię w zależności od celu.	● rozróżnia ironię w zależności od celu: satyrycznego, parodystycznego, przejawu drwiny i sarkazmu.	● rozróżnia ironię w zależności od celu: satyrycznego, parodystycznego, przejawu drwiny i sarkazmu.	● bezbłędnie definiuje ironię i rozróżnia jej rodzaje w zależności od celu: satyrycznego, parodystycznego, przejawu drwiny i sarkazmu.	● bezbłędnie definiuje ironię i rozróżnia jej rodzaje w zależności od celu: satyrycznego, parodystycznego, przejawu drwiny i sarkazmu.
III. Tworzenie wypowiedzi. Mówienie i pisanie				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
● z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: felieton, reportaż, interpretacja porównawcza.	● tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: felieton, reportaż, interpretacja porównawcza.	● tworzy poprawne, spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: felieton, reportaż, interpretacja porównawcza.	● tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: felieton, reportaż, interpretacja porównawcza.	● tworzy wyczerpujące, spójne i oryginalne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: felieton, reportaż, interpretacja porównawcza.
IV. Samokształcenie				
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
● zachęcany przez nauczyciela, sięga do literatury naukowej,	● sięga do literatury naukowej, aby pogłębiać swoją wiedzę przedmiotową;	● często sięga do literatury naukowej, aby pogłębiać swoją wiedzę przedmiotową;	● często, świadomie i w sposób funkcjonalny sięga do literatury naukowej, aby	● często, świadomie i w sposób funkcjonalny sięga do literatury naukowej, aby pogłębiać swoją wiedzę przedmiotową; wykorzystuje

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

<p>aby pogłębiać swoją wiedzę przedmiotową;</p> <p>● ukierunkowany przez nauczyciela, włącza się w życie kulturalne szkoły, regionu (konkursy, wystawy, festyny, przedstawienia, apele).</p>	<p>● włącza się w życie kulturalne szkoły, regionu (konkursy, wystawy, festyny, przedstawienia, apele).</p>	<p>● często włącza się w życie kulturalne szkoły, regionu (konkursy, wystawy, festyny, przedstawienia, apele).</p>	<p>pogłębiać swoją wiedzę przedmiotową;</p> <p>● często i chętnie włącza się w życie kulturalne szkoły, regionu (konkursy, wystawy, festyny, przedstawienia, apele) i zachęca do tego innych.</p>	<p>ją w sposób typowy i nietypowy;</p> <p>● często, chętnie włącza się w życie kulturalne szkoły, regionu (konkursy, wystawy, festyny, przedstawienia, apele) i zachęca do tego innych; promuje kulturę szkoły i regionu.</p>
--	---	--	---	---

TABELA WYMAGAŃ DYDAKTYCZNYCH

Przedmiot: wychowanie fizyczne	Klasa: 3LOI
Nauczyciel: Dariusz Nowinowski	Poziom: podstawowy
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 3	Semestr I i II
Program nauczania: Krzysztof Warchol - Program nauczania wychowania fizycznego dla liceum, technikum oraz branżowej szkoły I i II stopnia	
<p>Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: W klasie III kontrolujemy i oceniamy następujące obszary aktywności ucznia: 1) postawę ucznia i jego kompetencje społeczne, 2) systematyczny udział i aktywność w trakcie zajęć, 3) sprawność fizyczną (kontrola): -Test Zuchory - siła mięśni brzucha - siady z leżenia tyłem wykonywane w czasie 30 s [według MTSF], - gibkość – skłon tułowia w przód z podwyższenia [według MTSF], - skok w dal z miejsca [według MTSF], - bieg ze startu wysokiego na 50 m [według MTSF], 65 - bieg wahadłowy na dystansie 4 x 10 m z przenoszeniem klocków [według MTSF], - pomiar siły względnej [według MTSF]: ☐ zwis na ugiętych rękach – dziewczęta, ☐ podciąganie w zwisie na drążku – chłopcy, - biegi przedłużone [według MTSF]: ☐ na dystansie 800 m – dziewczęta, ☐ na dystansie 1000 m – chłopcy, - pomiar tętna przed wysiłkiem i po jego zakończeniu – Test Coopera. 4) umiejętności ruchowe: - gimnastyka: ☐ stanie na rękach przy drabinkach, ☐ przewrót w przód do przysiadu podpartego, - piłka nożna: ☐ uderzenie piłki prostym podbiciem, ☐ prowadzenie piłki prostym podbiciem ze zmianą kierunku po ☐ruszania się i nogi prowadzącej, - koszykówka: ☐ rzut do kosza z dwutaktu, ☐ podania piłki oburącz sprzed klatki piersiowej w parach, - piłka ręczna: ☐ rzut na bramkę z wyskoku, ☐ podania piłki jednorącz półgórne, - piłka siatkowa: ☐ łączone odbicia piłki sposobem oburącz górnym i dolnym w parach, ☐ zagrywka sposobem dolnym. 5) wiadomości: - uczeń zna podstawowe przepisy gier zespołowych (odpowiedzi ustne lub pisemny test), - uczeń oblicza wskaźnik BMI. 5a) wiadomości z edukacji zdrowotnej: - uczeń wie, co to jest zbilansowana dieta, - uczeń wymienia choroby cywilizacyjne</p>	
Podręczniki obowiązkowe:	
Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne:	
Wymagania formalne:	
Formy sprawdzania wiadomości: - sprawdziany praktyczne - znajomość terminologii - znajomość przepisów	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: Założenia ogólne Ocenianie z wychowania fizycznego jest integralną częścią wewnątrz- szkolnego systemu oceniania szkoły. Ocena semestralna lub roczna ustalana jest na podstawie ocen cząstkowych za określony poziom wiadomości, umiejętności i kompetencji społecznych w procesie szkolnego wychowania fizycznego. Ocena semestralna lub roczna nie jest średnią arytmetyczną ocen cząstkowych. Przy ustalaniu oceny semestralnej i rocznej uwzględnia się przede wszystkim wysiłek ucznia, wynikający z realizacji programu nauczania oraz systematyczny i aktywny udział w lekcjach wychowania fizycznego. Ocena z wychowania fizycznego może być podniesiona za dodatkową aktywność ucznia, np. udział w zajęciach rekreacyjno-sportowych, zawodach sportowych, turniejach i rozgrywkach pozaszkolnych, konkursach plastycznych i literackich o tematyce sportowej, wyjazdach na basen itp.

	<p>Szkolne ocenianie z wychowania fizycznego ma być czynnikiem motywującym młodzież do aktywności fizycznej w wymiarze teraźniejszym i przyszłościowym. Obniżenie oceny z wychowania fizycznego na koniec semestru lub roku szkolnego następuje wskutek negatywnej postawy ucznia, np. częste braki stroju, niesystematyczne ćwiczenie, sporadyczne uczestniczenie w sprawdzianach kontrolno-oceniających, brak właściwego zaangażowania w czasie poszczególnych lekcji, niski poziom kultury osobistej itp.</p> <p>Uczeń może być zwolniony z zajęć wychowania fizycznego decyzją administracyjną dyrektora szkoły na podstawie opinii o ograniczonych możliwościach uczestniczenia w tych zajęciach, wydanej przez lekarza, na czas określony w tej opinii [Rozporządzenie MEN z dnia 3.08.2017 r.].</p> <p>W przypadku zwolnienia ucznia z zajęć wychowania na okres uniemożliwiający wystawienie oceny semestralnej lub klasyfikacyjnej na koniec roku szkolnego, zamiast oceny nauczyciel wychowania fizycznego wpisuje „zwolniony” albo „zwolniona” [Rozporządzenie MEN z dnia 3.08.2017 r.].</p> <p>Uczeń, który opuścił z własnej winy lub nie ćwiczył w 51% i więcej obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego, otrzymuje ocenę nie- dostateczną na koniec semestru lub roku szkolnego.</p> <p>Rada pedagogiczna szkoły, w której uczeń opuścił z własnej winy lub nie ćwiczył w 51% i więcej obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego, może ustalić dla ucznia egzamin klasyfikacyjny.</p> <p>Egzamin klasyfikacyjny obejmuje zadania praktyczne (umiejętności ruchowe ,które były przedmiotem nauczania w trakcie semestru lub roku szkolnego.)</p>
<p>Uwagi o ocenianiu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczeń dwa razy w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), - jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), - w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.. 	

Wymagania na poszczególne oceny:

1) Ocena celująca:

Ocenę celującą na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) postawy i kompetencji społecznych (spełnia co najmniej 5 kry- i kompetencji społecznych (spełnia co najmniej 5 kry- (spełnia co najmniej 5 kryteriów):

- jest zawsze przygotowany do zajęć wychowania fizycznego, m.in. posiada odpowiedni strój sportowy,
- nie ćwiczy na lekcjach tylko z bardzo ważnych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych,
- charakteryzuje się wysokim poziomem kultury osobistej,
- używa właściwych sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły,
- bardzo chętnie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej,
- reprezentuje szkołę w zawodach sportowych na poziomie powiatu, rejonu, województwa lub w zawodach ogólnopolskich,
- systematycznie bierze udział w zajęciach sportowo-rekreacyjnych,
- jest aktywny w trakcie zajęć z edukacji zdrowotnej, uprawia dyscypliny lub konkurencje sportowe w innych klubach lub sekcjach sportowych, podejmuje dowolne formy aktywności fizycznej w czasie wolnym;

b) systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć (spełnia co najmniej 5 kryteriów):

- w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 95–100% zajęć,
- w sposób ponad bardzo dobry wykonuje wszystkie czasie lekcji,
- wzorowo pełni funkcję lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny,
- pokazuje i demonstruje większość umiejętności ruchowych,
- prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące bardzo poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym,
- potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć,
- umie samodzielnie przygotować miejsce ćwiczeń,
- w sposób bezwzględny stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego,
- poczyna się do współodpowiedzialności za stan techniczny urządzeń, przyborów i obiektów sportowych szkoły;

c) sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego (spełnia co najmniej 5 kryteriów):

- zalicza wszystkie testy i próby sprawnościowe ujęte w pro-gramie nauczania,
- samodzielnie zabiega o poprawę lub uzupełnienie próby sprawnościowej, w której nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych,
- uzyskuje bardzo znaczny postęp w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego,
- dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego,
- oblicza wskaźnik BMI,
- podejmuje indywidualny program treningowy w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej;

d) aktywności fizycznej (spełnia co najmniej 5 kryteriów):

- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych bez jakichkolwiek błędów technicznych lub taktycznych,
- ćwiczenia wykonuje zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,
- wykonanie zadania ruchowego przez ucznia może być zawsze przykładem i wzorem do naśladowania dla innych ćwiczących,
- potrafi wykonać ćwiczenie o znacznym stopniu trudności,
- wykonuje zadania ruchowe nie tylko efektywnie, ale i efektywnie, np. trafia do bramki, rzuca celnie do kosza,
- stosuje opanowane umiejętności ruchowe w czasie zawodów i rozgrzewek sportowych,
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia w sposób znaczący wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli;

e) wiadomości (spełnia co najmniej 3 kryteria):

- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę bardzo dobrą lub celującą,
- stosuje wszystkie przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,
- posiada rozległą wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,
- wykazuje się dużym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w kraju i za granicą,

-ma podstawową wiedzę z edukacji zdrowotnej.

2) Ocena bardzo dobra

Ocenę bardzo dobrą na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) postawy i kompetencji społecznych (spełnia co najmniej 4 kry- i kompetencji społecznych (spełnia co najmniej 4 kry-(spełnia co najmniej 4 kryteria):

-jest przygotowany do zajęć wychowania fizycznego, m.in. posiada odpowiedni strój sportowy, ale sporadycznie nie bierze udziału w lekcjach z różnych powodów,

-nie ćwiczy na lekcjach tylko z bardzo ważnych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych,

-charakteryzuje się właściwym poziomem kultury osobistej,

-używa odpowiednich sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły,

-chętnie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego

na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej,

-reprezentuje szkołę w zawodach sportowych na poziomie miejskim lub gminnym,

-niesystematycznie bierze udział w zajęciach sportowo-rekreacyjnych,

-niekiedy podejmuje indywidualne formy aktywności fizycznej w czasie wolnym,

-jest aktywny w trakcie zajęć z edukacji zdrowotnej;

b) systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć (spełnia co najmniej 4 kryteria):

-w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 90–94% zajęć,

-w sposób bardzo dobry wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji,

-bardzo dobrze pełni funkcję lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny,

-pokazuje i demonstrowa niektóre umiejętności ruchowe,

-prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym,

-potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć,

-umie z pomocą nauczyciela lub współwiczających przygotować miejsce ćwiczeń,

-stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego,

-stara się dbać o stan techniczny urządzeń, przyborów i obiektów sportowych szkoły;

c) sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego (spełnia co najmniej 4 kryteria):

-zalicza prawie wszystkie testy i próby sprawnościowe ujęte w programie nauczania,

-poprawia lub uzupełnia próby sprawnościowe, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych za namową nauczyciela,

-uzyskuje znaczny postęp w kolejnych próbach sprawnościowych ,np. w ciągu roku szkolnego,

-dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego,

-oblicza wskaźnik BMI,

-czasami podejmuje indywidualny program treningowy w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej;

d) aktywności fizycznej (spełnia co najmniej 4 kryteria):

-zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z niewielkimi błędami technicznymi lub taktycznymi,

-ćwiczenia wykonuje zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,

-potrafi wykonywać ćwiczenia o dużym stopniu trudności,

-wykonuje zadania ruchowe efektywnie, ale nie zawsze efektywnie, np. sporadycznie trafia do bramki czy rzuca celnie do ko- , np. sporadycznie trafia do bramki czy rzuca celnie do ko- np. sporadycznie trafia do bramki czy rzuca celnie do kosza,

-stosuje opanowane umiejętności ruchowe w czasie gry właściwej, w trakcie zajęć,

-stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli;

e) wiadomości (spełnia co najmniej 2 kryteria):

-zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę bardzo dobrą lub dobrą,

-stosuje prawie wszystkie przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,

-posiada bardzo dobrą wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,

-wykazuje się bardzo dobrym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w kraju i za granicą,

-ma podstawową wiedzę z edukacji zdrowotnej.

Ocena dobra

Ocenę dobrą na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) postawy i kompetencji społecznych (spełnia co najmniej 3 kry- i kompetencji społecznych (spełnia co najmniej 3 kry-(spełnia co najmniej 3 kryteria):

-jest przygotowany do zajęć wychowania fizycznego, m.in. posiada odpowiedni strój sportowy, ale zdarza mu się nie brać udziału w lekcjach z różnych powodów,

-nie ćwiczy na lekcjach tylko z ważnych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych,

-charakteryzuje się właściwym poziomem kultury osobistej,

-nie zawsze używa odpowiednich sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły,

-sporadycznie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej,

-bierze udział w klasowych i szkolnych zawodach sportowych,

-nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne,

-raczej nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym,

-jest aktywny w trakcie zajęć z edukacji zdrowotnej;

b) systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć (spełnia co najmniej 3 kryteria):

-w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 85–89% zajęć,

-w sposób dobry wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji,

-dobrze pełni funkcję lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny,

-nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych,

-prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące w miarę poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym,

-potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć, ale często to przygotowanie wymaga dodatkowych uwag i zaleceń nauczyciela,

-umie z pomocą nauczyciela lub współwiczających przygotować miejsce ćwiczeń,

-nie zawsze stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego,

-dba o stan techniczny urządzeń, przyborów i obiektów sportowych szkoły, ale aktywność ta wymaga dodatkowej interwencji wychowawczej prowadzącego zajęcia;

c) sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego (spełnia co najmniej 3 kryteria):

-zalicza większość testów i prób sprawnościowych ujętych w programie nauczania,

-wykonuje określone próby sprawności fizycznej na ocenę dobrą,

- poprawia lub uzupełnia próby sprawnościowe, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych za wyraźną namową nauczyciela,
- uzyskuje niewielki postęp w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego,
- dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego,
- oblicza wskaźnik BMI,

-raczej nie podejmuje indywidualnego programu treningowego w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej;

d) aktywności fizycznej (spełnia co najmniej 3 kryteria):

- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z niewielkimi błędami technicznymi lub taktycznymi,
- wykonuje ćwiczenia nie zawsze zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,
- potrafi wykonywać ćwiczenia o przeciętnym stopniu trudności,
- wykonuje zadania ruchowe efektywnie, ale zawsze mało efektywnie, np. nie trafia do bramki czy nie rzuca celnie do kosza,
- nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry właściwej lub szkolnej,
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli;

e) wiadomości (spełnia co najmniej 1 kryterium):

- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę dobrą,
- stosuje przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,
- posiada dobrą wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,
- wykazuje się dobrym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w kraju i za granicą,
- ma podstawową wiedzę z edukacji zdrowotnej.

Ocena dostateczna

Ocenę dostateczną na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego trzymuje uczeń, który w zakresie:

a) postawy i kompetencji społecznych (spełnia co najmniej 2 kry- i kompetencji społecznych (spełnia co najmniej 2 kry- (spełnia co najmniej 2 kryteria):

- jest przygotowany do zajęć wychowania fizycznego, m.in. posiada odpowiedni strój sportowy, ale często mu się zdarza nie brać udziału w lekcjach z różnych powodów,
- nie ćwiczy na lekcjach z błahych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych,
- charakteryzuje się przeciętnym poziomem kultury osobistej,
- często używa nieodpowiednich sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły,
- nie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej,
- nie bierze udziału w klasowych i szkolnych zawodach sportowych,
- nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne,
- nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym;

b) systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć (spełnia co najmniej 2 kryteria):

- w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 80–84% zajęć,
- w sposób dostateczny wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji,
- nie pełni funkcji lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny,
- nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych,
- nie potrafi przeprowadzić rozgrzewki lub ćwiczeń kształtujących poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym,
- nie potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć,
- umie z pomocą nauczyciela lub współuczniwych przygotować miejsce ćwiczeń,
- często nie stosuje zasad bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego,
- dba o stan techniczny urządzeń, przyborów i obiektów sportowych szkoły, ale aktywność ta wymaga zawsze dodatkowej interwencji wychowawczej prowadzącego zajęcia;

c) sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego (spełnia co najmniej 2 kryteria):

- zalicza tylko niektóre testy i próby sprawnościowe ujęte w programie nauczania,
- wykonuje określone próby sprawności fizycznej na ocenę dostateczną,
- nie poprawia lub nie uzupełnia prób sprawnościowych, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych,
- nie dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego,
- nie oblicza wskaźnika BMI,
- nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego,
- nigdy nie podejmuje indywidualnego programu treningowego w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej;

d) aktywności fizycznej (spełnia co najmniej 2 kryteria):

- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z dużymi błędami technicznymi lub taktycznymi,
- wykonuje ćwiczenia prawie zawsze niezgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,
- potrafi wykonywać ćwiczenia o niskim stopniu trudności,
- wykonuje zadania ruchowe mało efektywnie i zawsze mało efektywnie, np. nie trafia do bramki, nie rzuca celnie do kosza,
- nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry właściwej lub szkolnej,
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli;

e) wiadomości (spełnia co najmniej 1 kryterium):

- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę dostateczną,
- stosuje niektóre przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,
- posiada dostateczną wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,
- wykazuje się przeciętnym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w środowisku lokalnym i kraju.

Ocena dopuszczająca

Ocenę dopuszczającą na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) postawy i kompetencji społecznych (spełnia co najmniej 1 kryterium):

- bardzo często jest nieprzygotowany do lekcji, zapomina stroju,
- często nie ćwiczy na lekcjach z błahych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych,
- charakteryzuje się niskim poziomem kultury osobistej,
- bardzo często używa nieodpowiednich sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły,
- nie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej,
- nie bierze udziału w klasowych i szkolnych zawodach sportowych,
- nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne,
- nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym;

b) systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć (spełnia

co najmniej 1 kryterium):

- w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 70–79% zajęć,
- w sposób nieudolny wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji,
- nie pełni funkcji lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny,
- nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych,
- nie potrafi przeprowadzić rozgrzewki lub ćwiczeń kształtujących poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym,
- nie potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć,
- umie z pomocą nauczyciela lub współćwiczących przygotować miejsce ćwiczeń,
- bardzo często nie stosuje zasad bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego, a zachowanie ucznia na lekcji może zagrażać zdrowiu i życiu współćwiczących,

nie dba o stan techniczny urządzeń, przyborów i obiektów sportowych szkoły;

c) sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego (spełnia co najmniej 1 kryterium):

- zalicza tylko pojedyncze testy i próby sprawnościowe ujęte w programie nauczania,
- nie poprawia lub nie uzupełnia prób sprawnościowych, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych,

nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego,

nie dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego,

nie oblicza wskaźnika BMI,

nigdy nie podejmuje indywidualnego program treningowego w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej;

d) aktywności fizycznej (spełnia co najmniej 1 kryterium):

- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z rażąco błędami technicznymi lub taktycznymi,
- wykonuje ćwiczenia zawsze niezgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,
- potrafi wykonywać ćwiczenia o bardzo niskim stopniu trudności,
- wykonuje zadania ruchowe mało efektywnie i zawsze mało efektywnie, np. nie trafia do bramki czy nie rzuca celnie do kosza,
- nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry właściwej lub szkolnej,
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli;

e) wiadomości (spełnia co najmniej 1 kryterium):

- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę dopuszczającą,
- stosuje niektóre przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,
- posiada niewielką wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,
- wykazuje się niskim zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w środowisku lokalnym i kraju.

Ocena niedostateczna

Ocenę niedostateczną na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) postawy i kompetencji społecznych:

- prawie zawsze jest nieprzygotowany do lekcji, zapomina stroju,
- bardzo często nie ćwiczy na lekcjach z błahych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych,
- charakteryzuje się bardzo niskim poziomem kultury osobistej,
- zachowuje się wulgarnie w stosunku do nauczyciela oraz innych pracowników szkoły,
- nie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej,
- nie bierze udziału w klasowych i szkolnych zawodach sportowych,
- nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne,
- nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym;

b) systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć:

- w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy poniżej 70% obowiązkowych zajęć,
- w sposób bardzo nieudolny wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji,

nie pełni funkcji lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny,

nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych,

nie potrafi przeprowadzić rozgrzewki lub ćwiczeń kształtujących poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym,

nie potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć,

nigdy nie przygotowuje miejsca ćwiczeń,

nigdy nie stosuje zasad bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego, a zachowanie ucznia na lekcji zawsze zagraża zdrowiu, a nawet życiu współćwiczących,

nie dba o stan techniczny urządzeń, przyborów i obiektów sportowych szkoły, a nawet często je niszczy i dewastuje;

c) sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego:

- nie zalicza większości testów i prób sprawnościowych ujętych

w programie nauczania,

nie poprawia lub nie uzupełnia prób sprawnościowych, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych,

nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego,

nigdy nie podejmuje indywidualnego program treningowego w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej;

d) aktywności fizycznej:

- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z bardzo rażąco błędami technicznymi lub taktycznymi,
- wykonuje ćwiczenia zawsze niezgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,
- nie potrafi wykonywać ćwiczeń nawet o bardzo niskim stopniu trudności,
- wykonuje zadania ruchowe mało efektywnie i zawsze mało efektywnie, np. nie trafia do bramki, nie rzuca celnie do kosza,
- nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry właściwej lub szkolnej,
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli;

e) wiadomości:

- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę niedostateczną,
- stosuje niektóre przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,
- posiada niedostateczną wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,
- wykazuje się niedostatecznym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w środowisku lokalnym i kraju

TABELA WYMAGAŃ DYDAKTYCZNYCH

Przedmiot: BIOLOGIA	Klasa: II LOI
Nauczyciel: LESZEK HOPEN	Poziom: PODSTAWOWY + ROZSZERZONY
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 4	Półrocz: I i II
Program nauczania: Program nauczania biologii dla liceum ogólnokształcącego 4-letniego. Zakres rozszerzony. „Biologia na czasie” Nowa Era. U. Poziomek	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: <ol style="list-style-type: none"> 1. Bezkomórkowe czynniki zakaźne (8h) 16.09.24 2. Różnorodność prokariotów, protistów, grzybów i porostów (12h) 10.10.24 3. Różnorodność roślin (25h) 03.12.24 4. Funkcjonowanie roślin (25h) 06.02.25 5. Różnorodność bezkręgowców (25h) 20.03.25 6. Różnorodność strunowców (25h) 29.05.25 Razem: 120 godz.	
Podręczniki obowiązkowe: „Biologia na czasie 2” – zakres rozszerzony M. Guzik, R. Kozik, W. Zamachowski (Nowa Era) nr dop. 1010/2/2020	
Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne: „Biologia na czasie 2. Maturalne karty pracy dla liceum ogólnokształcącego i technikum”. Zakres rozszerzony. Autorzy: D. Kaczmarek, T. Otręba R. Stencel, A. Tyc (Nowa Era) „Biologia” Solomon, Berg, Martin, „Biologia” Claude Villee	
Wymagania formalne: Zeszyt przedmiotowy	
Formy sprawdzania wiadomości: <ul style="list-style-type: none"> – praca klasowa poprzedzona lekcją powtórzeniową, zapowiadana z tygodniowym wyprzedzeniem, – sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany, może mieć formę test, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, – praca domowa, karty pracy ucznia – aktywność i postawa na lekcji (zależnie od sytuacji stworzonych na lekcji, nie musi dotyczyć wszystkich uczniów).	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: <ul style="list-style-type: none"> – praca na lekcji, – udział w konkursach przedmiotowych, np. konkurs przyrodniczy w ramach Dni Przedmiotów Ścisłych, – udział w olimpiadach, np. „ Olimpiada Wiedzy Ekologicznej” – referaty, – wykonywanie pomocy szkolnych, – frekwencja na lekcjach (zgodnie ze Statutem ZSGE) – zaangażowanie w dodatkowych zajęciach szkolnych- koło biologiczne w ramach Klubu Twórczego Ucznia
Uwagi o ocenianiu: <ul style="list-style-type: none"> – uczeń raz w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), – jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), – w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną,	

Wymagania na poszczególne oceny:

Lp	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
1. Bezkomórkowe czynniki zakaźne						
1.	Organizacja pracy na lekcji biologii. Powtórzenie wiadomości z klasy 1					
2. 3.	Wirusy – molekularne pasożyty	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia budowę wirusów jako bezkomórkowych form infekcyjnych • definiuje pojęcia: <i>wirion, odwrotna transkrypcja</i> • wymienia cechy wirusów • wymienia drogi rozprzestrzeniania się wybranych chorób wirusowych zwierząt i człowieka • przedstawia zasady profilaktyki wybranych chorób wirusowych • wskazuje znaczenie wirusów • wymienia choroby wirusowe człowieka, zwierząt i roślin 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje budowę wirionu • omawia przebieg cyklu lizogenicznego i cyklu litycznego bakteriofaga • omawia cykl infekcyjny zwierzęcego wirusa DNA • omawia cykl infekcyjny retrowirusa (wirusa HIV) • wskazuje, jakie znaczenie w zwalczaniu wirusów mają szczepienia ochronne • opisuje drogi rozprzestrzeniania się infekcji wirusowych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że wirusy nie są organizmami • wyjaśnia różnicę między cyklem litycznym a cyklem lizogenicznym • wyjaśnia znaczenie odwrotnej transkrypcji w cyklu infekcyjnym retrowirusa • klasyfikuje wirusy na podstawie rodzaju kwasu nukleinowego, morfologii, typu komórki gospodarza i sposobu infekcji oraz podaje odpowiednie ich przykłady • charakteryzuje wybrane choroby wirusowe człowieka • wskazuje zagrożenia wynikające z infekcji dokonywanych przez wirusy onkogenne 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje formy wirusów pod względem budowy morfologicznej • porównuje przebieg cyklu lizogenicznego bakteriofaga z cyklem zwierzęcego wirusa DNA • wyjaśnia działanie szczepionek stosowanych w profilaktyce chorób wirusowych • wyjaśnia, dlaczego niektóre wirusy, np. HIV, są trudno rozpoznawalne przez układ odpornościowy człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje, że obecnie do leczenia chorób człowieka można wykorzystywać wirusy • wyjaśnia skutki działania wirusów onkogennych w organizmie człowieka • wykazuje związek budowy wirusa ze sposobem infekowania komórek
4.	Wiroidy i priony – swoiste czynniki infekcyjne	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>wiroid, prion</i> • wymienia cechy wiroidów i prionów • wymienia choroby wywołane przez wiroidy i priony 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wiroidy jako jednoniciowe, koliste cząsteczki RNA infekujące rośliny • omawia priony jako czynniki infekcyjne • wskazuje metody profilaktyki chorób prionowych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnienia, że priony jako białkowe czynniki infekcyjne mogą być przyczyną niektórych chorób degeneracyjnych OUN • charakteryzuje wybrane choroby wywołane przez wiroidy i priony 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnice między wiroidem a wirusem • wyjaśnia sposoby zapobiegania chorobom wywołanym przez priony 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia prawdopodobny mechanizm chorobotwórczego działania wiroidów i prionów
2. Różnorodność prokariotów, protistów, grzybów i porostów						
5.	Klasyfikowanie organizmów	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zadania systematyki • definiuje pojęcia: <i>gatunek, narząd homologiczny, narząd analogiczny</i> • wymienia główne rangi taksonów • wymienia kryteria klasyfikowania organizmów według metod opartych na podobieństwie oraz pokrewieństwie organizmów • wymienia nazwy pięciu królestw świata organizmów • omawia charakterystyczne cechy organizmów należących do każdego z pięciu królestw 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie: <i>takson, kladogram, takson monofiletyczny, takson parafiletyczny, takson polifiletyczny</i> • ocenia znaczenie systematyki • wyjaśnia, na czym polega nazewnictwo binominalne gatunków i podaje nazwisko jego twórcy • wyjaśnia zasady konstruowania klucza dwudzielnego do oznaczania gatunków • charakteryzuje współczesny system klasyfikacji organizmów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega hierarchiczny układ rang jednostek taksonomicznych • określa stanowisko systematyczne wybranego gatunku rośliny i zwierzęcia • wyjaśnia różnice między narządami analogicznymi a narządami homologicznymi • wskazuje w nazwie gatunku nazwę rodzajową i epitet gatunkowy • wyjaśnia różnicę między naturalnym a sztucznym systemem klasyfikacji • porównuje cechy organizmów należących do różnych królestw świata żywego • rozróżnia na drzewie filogenetycznym grupy monofiletyczne, parafiletyczne i polifiletyczne 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje i ocenia sposoby klasyfikowania organizmów oparte na metodach fenetycznych i filogenetycznych • oznacza gatunki, wykorzystując klucz w postaci graficznej lub numerycznej • ocenia stopień pokrewieństwa organizmów na podstawie analizy kladogramów • określa znaczenie biologii molekularnej w określaniu pokrewieństwa ewolucyjnego organizmów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • konstruuje klucz służący do oznaczania przykładowych gatunków organizmów • wykazuje różnice między narządami homologicznymi a analogicznymi i podaje ich nietypowe przykłady • wykazuje, że konieczne było wprowadzenie nowego systemu klasyfikacji organizmów opartego na domenach
6. 7.	Organizmy prokariotyczne – bakterie i archeowce	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje budowę komórki bakteryjnej • wymienia różne formy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje poszczególnych elementów komórki 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegają różnice w budowie komórki bakte- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice w budowie ściany komórkowej bakterii 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na podstawie cech budowy i fizjologii, że bakterie

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

		<p>morfologiczne bakterii</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynności życiowe bakterii klasyfikuje bakterie w zależności od sposobu odżywiania i oddychania wymienia sposoby rozmnażania bezpłciowego bakterii definiuje pojęcia: <i>transdukcja, transformacja, organizm kosmopolityczny, anabioza, taksja</i> przedstawia cel i przebieg koniugacji u bakterii przedstawia znaczenie archeowców w przyrodzie podaje przykłady pozytywnego i negatywnego znaczenia bakterii w przyrodzie i dla człowieka wymienia wybrane choroby bakteryjne człowieka i odpowiadające im drogi zakażenia 	<p>bakteryjnej</p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje różne formy morfologiczne komórek bakterii przedstawia różnice w budowie ściany komórkowej bakterii Gram-ujemnych i Gram-dodatnich określa wielkość komórek bakteryjnych określa znaczenie form przetrwalnikowych w cyklu życiowym bakterii wyjaśnia znaczenie procesów płciowych zachodzących u bakterii określa rolę antybiotyków w leczeniu chorób bakteryjnych 	<p>rii samo- i cudzożywej</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje argumenty za tezą, że bakterie należą do organizmów kosmopolitycznych określa różnice między archeowcami a bakteriami charakteryzuje poszczególne grupy bakterii w zależności od sposobów odżywiania i oddychania oraz podaje ich przykłady wyjaśnia rolę bakterii w obiegu azotu w przyrodzie omawia etapy koniugacji komórek bakterii omawia objawy wybranych chorób bakteryjnych człowieka proponuje działania profilaktyczne dla wybranych chorób bakteryjnych 	<p>Gram-dodatnich i Gram-ujemnych</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rodzaje taksji u bakterii wykazuje znaczenie procesów płciowych dla zmienności genetycznej bakterii wyjaśnia, jaką rolę odgrywają formy przetrwalnikowe w cyklu życiowym bakterii wyjaśnia znaczenie wykonania antybiogramu przed zastosowaniem antybiotykoterapii 	<p>są organizmami kosmopolitycznymi</p> <ul style="list-style-type: none"> określa różnice między oddychaniem beztlenowym a fermentacją u bakterii wykazuje, na podstawie kilku cech budowy, że archeowce są bardzo dobrze przystosowane do życia w ekstremalnych warunkach środowiska
8. 9. 10.	Protisty – proste organizmy eukariotyczne	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynności życiowe protistów omawia budowę komórek protistów zwierzęcych wymienia sposoby odżywiania się protistów definiuje pojęcia: <i>pellikula, endocytoza, egzocytoza, zarodnik, przemiana pokoleń, miksotrofizm</i> charakteryzuje przebieg rozmnażania się bezpłciowego i płciowego protistów wymienia przedstawicieli poszczególnych typów protistów przedstawia cel i przebieg koniugacji u orzęsków wymienia rodzaje materiałów zapasowych występujących u protistów roślinopodobnych wymienia charakterystyczne cechy budowy protistów roślinopodobnych omawia sposób odżywiania się protistów roślinopodobnych wymienia cechy charakterystyczne dla protistów grzybopodobnych podaje przykłady pozytywnego i negatywnego znaczenia protistów w przyrodzie i dla człowieka wymienia wybrane choroby wywołane przez protisty i drogi ich zarażenia 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> rozdzieli rodzaje ruchów u protistów zwierzęcych wyjaśnia rolę wodniczek w odżywianiu i wydalaniu protistów zwierzęcych wyróżni główne rodzaje plech u protistów roślinopodobnych wymienia typy zapłodnienia występujące u protistów porównuje cechy poszczególnych typów protistów wymienia barwniki fotosyntetyczne u protistów roślinopodobnych wymienia cechy budowy charakterystyczne dla poszczególnych typów protistów zwierzęcych, roślinopodobnych i grzybopodobnych przedstawia przemiany faz jądrowych w cyklach rozwojowych protistów opisuje na podstawie schematu cykl rozwojowy pantofelka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> określa kryterium klasyfikacji protistów wymienia i charakteryzuje sposób funkcjonowania organelli ruchu u protistów wyjaśnia, na czym polega różnica między pinocytozą a fagocytozą omawia proces osmoregulacji zachodzący u protistów zwierzęcych wykazuje różnice w przebiegu koniugacji u bakterii i pantofelka omawia cykl rozwoju zarodźca malarii, listownicy, maworka wyjaśnia związek budowy z trybem życia protistów wymienia cechy charakterystyczne plech protistów roślinopodobnych porównuje typy zapłodnienia u protistów proponuje działania profilaktyczne pozwalające na uniknięcie zarażenia protistami chorobotwórczymi 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego osmoregulacja i wydalanie mają szczególne znaczenie dla protistów słodkowodnych zasadnia różnicę między cyklem rozwojowym z mejozą pragamiczną a cyklem rozwojowym z mejozą postgamiczną przedstawia choroby wywołane przez protisty omawia przemianę pokoleń z dominującym sporofitem na przykładzie listownicy porównuje cykle rozwojowe zarodźca malarii, maworka, pantofelka i listownicy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zjawisko endosymbiozy wtórnej jako procesu powstawania chloroplastów u protistów roślinopodobnych wyjaśnia, dlaczego protisty żyjące w wodach słonych oraz protisty pasożytnicze nie potrzebują mechanizmów osmoregulacji zasadnia, że istnienie niektórych protistów ma istotne znaczenie dla funkcjonowania różnych gatunków zwierząt
11. 12. 13.	Grzyby – heterotroficzne beztkanowce	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje cechy charakterystyczne grzybów wymienia rodzaje strzępek 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego grzyby są plechowcami rozdzieli po- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje sposoby rozmnażania się grzybów omawia etapy cyklu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> określa kryteria klasyfikacji grzybów porównuje typy mikoryz 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przebieg cyklu rozwojowego grzyba, posługując się nietypowym przykła-

		<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>grzybnia, strzępka, owocnik, mikoryza</i> wymienia formy morfologiczne grzybów podaje sposoby rozmnażania bezpłciowego i płciowego grzybów wymienia przedstawicieli poszczególnych typów grzybów przedstawia znaczenie grzybów w przyrodzie i dla człowieka 	<p>szczególne fazy jądrowe w cyklach rozwojowych grzybów: haplofazę, diplofazę, dikariofazę</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia sposoby oddychania grzybów rozdziela poszczególne typy grzybów przedstawia przebieg zapłodnienia zachodzącego u grzybów (plazmogamia i kariogamia) określa wpływ grzybów na zdrowie i życie człowieka rozdziela rodzaje strzępek wymienia rodzaje zarodników charakteryzuje korzyści dla obu organizmów uczestniczących w mikoryzie 	<p>rozwojowego sprzężniowców, workowców i podstawczaków</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje cechy budowy i fizjologii poszczególnych typów grzybów wymienia gatunki grzybów saprobiontycznych, pasożytniczych i symbiotycznych przedstawia zasady profilaktyki wybranych chorób człowieka wywołanych przez grzyby 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między zarodnikami – mitosporami – a mejosporami oraz między egzosporami a endosporami wskazuje fazę dominującą w cyklach rozwojowych sprzężniaków, workowców i podstawczaków wykazuje różnice między różnymi sposobami rozmnażania płciowego grzybów wykazuje konieczność respektowania zasad profilaktyki chorób wywołanych przez grzyby 	<p>dem zaczerpniętym z innego źródła wiedzy niż podręcznik</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przemianę faz jądrowych, wskazując, która z nich jest dominująca
14.	Porosty – organizmy dwuskładnikowe	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie grzybów i porostów przedstawia budowę i sposób życia porostu opisuje miejsca występowania porostów charakteryzuje rodzaje plech porostów wymienia sposoby rozmnażania się porostów (urwistki i wyrostki) wyjaśnia znaczenie porostów jako organizmów pionierskich oraz bioindykatorów (gatunków wskaźnikowych) 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia strategię życiową porostów przedstawia zależność pomiędzy grzybami a zielenicami lub sinicami tworzącymi porosty wymienia rodzaje plech porostów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rodzaje plech porostów wyjaśnia wpływ tlenu siarki (IV) na występowanie porostów w przyrodzie przedstawia znaczenie porostów w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> określa rolę rozmnożeń w rozmnażaniu porostów wyjaśnia związek między organizmami wchodzącymi w skład plechy porostu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje rolę porostów jako bioindykatorów w przyrodzie, posługując się nietypowymi przykładami na podstawie różnych źródeł wiedzy
15.	Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziałów „Bezkomórkowe czynniki zakaźne” i „Różnorodność prokariotów, protistów, grzybów i porostów”					
3. Różnorodność roślin						
16.	Rośliny pierwotnie wodne	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia formy morfologiczne roślin pierwotnie wodnych wymienia cechy charakterystyczne dla roślin pierwotnie wodnych przedstawia znaczenie krasnorostów i zielenic w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje glaukocystofity, krasnorosty i zielenice opisuje rozmnażanie roślin pierwotnie wodnych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje formy morfologiczne roślin pierwotnie wodnych omawia przemianę pokoleń na przykładzie ulwy opisuje endosymbiozy pierwotną rozdziela zielenice, krasnorosty i glaukocystofity 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje krasnorosty i zielenice pod względem budowy i środowiska występowania wyjaśnia, na czym polega przemiana faz jądrowych połączona z przemianą pokoleń u roślin pierwotnie wodnych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty przemawiające za przynależnością zielenic, krasnorostów i glaukocystofitów do królestwa roślin wyjaśnia różnicę między endosymbiozą pierwotną a endosymbiozą wtórną
17.	Rośliny lądowe i wtórnie wodne	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje cechy budowy roślin, które umożliwiły im zasiedlenie środowiska lądowego wymienia grupy systematyczne roślin definiuje pojęcie: <i>telom</i> wymienia przykłady 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> określa różnice między warunkami życia w wodzie i na lądzie określa pochodzenie roślin lądowych charakteryzuje rynniofity 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne grupy ekologiczne roślin omawia założenia teorii telomowej opisuje adaptacje roślin okrytozalążkowych do życia w środowisku 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje warunki panujące w wodzie i na lądzie wykazuje znaczenie cech adaptacyjnych roślin do życia na lądzie 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice w sposobie rozprzestrzeniania się lądowych roślin zarodnikowych i nasiennych

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

		<p>adaptacji roślin do życia na lądzie</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia formy ekologiczne roślin wymienia ogólne cechy roślin zarodnikowych i roślin nasiennych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy świadczące o bliskim pokrewieństwie roślin lądowych i zielenic przedstawia znaczenie obecności ligniny w ścianach komórkowych roślin 	<p>lądowym</p>		
18. 19. 20.	Tkanki roślinne	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje tkanek roślinnych wyjaśnia pojęcie: <i>tkanka</i> określa rolę tkanek twórczych wymienia charakterystyczne cechy tkanek stałych omawia budowę epidermy określa, czym jest korkowica określa funkcje tkanek okrywających wymienia rodzaje tkanek miękiszowych omawia budowę i funkcje tkanek wzmacniających przedstawia budowę i funkcje tkanek przewodzących 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje i identyfikuje tkanki roślinne wymienia charakterystyczne cechy tkanek twórczych wymienia merystemy pierwotne i wtórne oraz określa ich funkcje określa lokalizację merystemów w roślinie charakteryzuje działanie merystemów pierwotnych i wtórnych omawia znaczenie wytworów epidermy przedstawia znaczenie aparatów szparkowych i kutykuli dla roślin lądowych omawia budowę i funkcję poszczególnych rodzajów miękiszu wymienia wewnętrzne i zewnętrzne utwory wydzielnicze 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje tkanki ze względu na różne kryteria podziału wymienia wytwory epidermy podaje i opisuje cechy budowy drewna i łyka, które umożliwiają tym tkankom przewodzenie substancji omawia efekty działania kambium i fellogenu omawia znaczenie utworów wydzielniczych charakteryzuje tkanki wzmacniające rozpoznaje poszczególne tkanki roślinne na preparatach mikroskopowych, rysunkach, schematach i mikro fotografiach 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia różnicę pomiędzy tkankami twórczymi a tkankami stałymi porównuje budowę epidermy z budową ryzodermi charakteryzuje sposób powstawania, budowę oraz znaczenie korkowicy porównuje budowę i funkcję tkanek przewodzących klasyfikuje i opisuje wiązki przewodzące porównuje wewnętrzne i zewnętrzne utwory wydzielnicze 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnicę między wzrostem dyfuzyjnym ograniczonym a wzrostem dyfuzyjnym nieograniczonym wyjaśnia różnicę między różnymi typami wiązek przewodzących analizuje i wyjaśnia przystosowania tkanek przewodzących, które ułatwiają transport substancji w roślinie
21.	Zarodek – początkowe stadium sporofitu roślin	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie: <i>zarodek</i> przedstawia budowę nasienia rośliny dzieli rośliny okrytonasienne na jednoliścienne i dwuliścienne 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę bielma dla rozwijającego się zarodka przyrządkowuje odpowiednie rodzaje nasion do poszczególnych grup systematycznych roślin nasiennych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> interpretuje nazwę roślin jednoliściennych i dwuliściennych pod kątem obecności liścieni omawia proces kiełkowania nasienia 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę zarodka, uwzględniając funkcje poszczególnych części 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje i wyjaśnia rolę hipokotylu i epikotyłu
22. 23.	Korzeń – organ podziemny rośliny	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne funkcje korzenia przedstawia i rozróżnia systemy korzeniowe charakteryzuje budowę strefową korzenia wymienia modyfikacje budowy korzeni 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje budowę palowego i wiązkowego systemu korzeniowego oraz uzasadnia, że systemy te stanowią adaptację do warunków środowiska omawia etapy przyrostu na grubość korzenia 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje modyfikacje budowy korzeni porównuje budowę pierwotną korzenia z budową wtórną 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób następuje przyrost korzenia na grubość porównuje różne modyfikacje korzenia i określa ich znaczenie dla rośliny uzasadnia, że modyfikacje korzeni są adaptacją do różnych warunków środowiska i pełnionych funkcji 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje sposoby powstawania wtórnych tkanek merystematycznych w korzeniu, uwzględniając efekty ich działalności
24. 25.	Pęd. Budowa i funkcje łodygi	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje łodygi definiuje pojęcia: <i>pęd, bylina</i> przedstawia budowę anatomiczną łodygi 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę morfologiczną łodygi omawia etapy przyrostu łodygi na 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje modyfikacje budowy łodygi charakteryzuje budowę wtórną łodygi porównuje budowę 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że modyfikacje łodygi są adaptacjami do różnych warunków środowiska i pełnionych funkcji 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje sposoby powstawania wtórnych tkanek merystematycznych w łodydze, uwzględniając efekty

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

		<ul style="list-style-type: none"> wymienia modyfikacje budowy łodygi 	<p>grubość</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między łodygami zielnymi a łodygami zdrewniałymi 	<p>łodygi paproci oraz roślin okrytonasiennych</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje budowę pierwotną łodygi z budową wtórną 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty za tezę, że wytwarzanie podziemnych pędów u bylin jest sposobem na przetrwanie trudnych warunków środowiskowych 	<p>ich działalności</p>
26.	Budowa i funkcje liści	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje liści przedstawia budowę anatomiczną liścia wymienia typy ulistnienia i unerwienia liści wymienia modyfikacje budowy liści 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rodzaje ulistnienia i unerwienia podaje przykłady liści pojedynczych i złożonych przedstawia budowę anatomiczną liści występujących u różnych form ekologicznych roślin 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę morfologiczną liścia określa funkcje poszczególnych elementów budowy liścia klasyfikuje rodzaje liści według różnych kryteriów podziału określa znaczenie modyfikacji liści 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że modyfikacje liści są adaptacją do różnych warunków środowiska i pełnionych funkcji wykazuje różnice w budowie różnych typów liści wykazuje związek budowy liścia z jego funkcjami 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje budowę anatomiczną liścia rośliny szpilkowej z budową anatomiczną liścia rośliny dwuliściennej oraz uzasadnia przyczyny różnic w ich budowie
27.	Mchy – rośliny o dominującym gametoficie	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje środowisko, w którym występują mchy wymienia charakterystyczne cechy mchów i na tej podstawie identyfikuje organizm jako przedstawiciela mszaków opisuje budowę gametofitu mchów przedstawia sposoby rozmnażania się mchów podaje znaczenie mchów w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę torfowców omawia cykl rozwojowy mchów na przykładzie płonnika pospolitego określa znaczenie wody w cyklu rozwojowym mchu określa rolę poszczególnych elementów gametofitu i sporofitu mchów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady cech łączących mchy z plechowcami i organowcami wskazuje pokolenie diploidalne i haploidalne w cyklu rozwojowym mchu określa miejsce zachodzenia i znaczenie mejozy w cyklu rozwojowym mchów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że u mszaków występuje heteromorficzna przemiana pokoleń porównuje budowę gametofitu z budową sporofitu u mchów omawia znaczenie torfu dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozmnażania płciowego mchów ma fakt, że te rośliny występują w zwartych kępach wyjaśnia, w jaki sposób mchy wpływają na regulację bilansu wodnego biocenozy lasu
28. 29.	Paprotniki – zarodnikowe rośliny naczyniowe	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia charakterystyczne cechy paprotników i na tej podstawie identyfikuje przedstawionego organizm jako przedstawiciela paprotników wymienia przykłady gatunków paprociowych, widłakowych i skrzypowych opisuje budowę gametofitu i sporofitu paprotników podaje znaczenie paprotników w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje paprociowe, widłakowe i skrzypowe na podstawie schematu przedstawia cykl rozwojowy nercznicy samczej, skrzypu polnego określa rolę poszczególnych elementów gametofitu i sporofitu paprotników charakteryzuje znaczenie paprotników w przyrodzie i dla człowieka wyjaśnia pochodzenie węgla kamiennego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę morfologiczną i anatomiczną paprotników analizuje cykl rozwojowy nercznicy samczej, skrzypu polnego omawia cykl rozwojowy rośliny różnazarodnikowej na przykładzie widliczki ostrozębnej charakteryzuje przedstawicieli paprociowych, widłakowych i skrzypowych wyróżnia cechy wspólne dla cyklów rozwojowych paprotników 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje cechy paprociowych, które zdecydowały o opanowaniu środowiska lądowego i osiągnięciu większych rozmiarów niż mszaki porównuje cykle rozwojowe paprociowych, skrzypowych i widłakowych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, dlaczego paprotniki należą do roślin naczyniowych podaje cechy wspólne dla paprociowych, skrzypowych i widłakowych oraz argumentuje swoją odpowiedź
30. 31.	Rośliny nasienne. Rośliny nagozalążkowe	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy charakterystyczne dla roślin nasiennych definiuje pojęcia: <i>zapłodnienie, zapylenie</i> wymienia cechy charakterystyczne dla roślin nagozalążkowych przedstawia budowę roślin nagozalążkowych na przykładzie sosny zwyczajnej określa, czym są gametofit męski i żeński u roślin 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przystosowania roślin nagozalążkowych do lądowego trybu życia wymienia cechy nasienne występujące u nagozalążkowych charakteryzuje głównych przedstawicieli roślin nagozalążkowych przedstawia bu- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie kwiatu, nasion, zalążka i łagiewki pyłkowej u roślin nagozalążkowych przedstawia budowę oraz rozwój gametofitu męskiego i żeńskiego rośliny nagozalążkowej wyjaśnia przebieg cyklu rozwojowego rośliny nagozalążkowej na przykładzie sosny zwyczajnej 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje budowę sporofitu z budową gametofitu rośliny nagozalążkowej wykazuje związek między budową nasienia a sposobem rozprzestrzeniania się nasion roślin nagozalążkowych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje cykle rozwojowe paprotników oraz nagozalążkowych i na tej podstawie określa, jakie cechy pojawiły się u roślin nagozalążkowych oraz wyjaśnia ich znaczenie przedstawia budowę kwiatu rośliny nagozalążkowej i określa elementy homologiczne do struktur wystę-

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

		nagozalążkowych • wyjaśnia genezę nazwy: <i>nagozalążkowe</i> • przedstawia budowę szyszki i nasienia sosny zwyczajnej • przedstawia znaczenie roślin nagozalążkowych w przyrodzie i dla człowieka	dowę kwiatu męskiego i kwiatu żeńskiego nagozalążkowych • na podstawie schematu przedstawia rozwój makrospory i mikrospory oraz gametofitu żeńskiego i gametofitu męskiego nagozalążkowych			pujących u paprotników
32. 33.	Rośliny okrytozalążkowe	<i>Uczeń:</i> • wymienia cechy roślin okrytozalążkowych • definiuje pojęcie: <i>kwiatostan</i> • określa, czym jest gametofit męski i gametofit żeński u roślin okrytozalążkowych • wymienia formy roślin okrytozalążkowych • wyjaśnia genezę nazwy <i>rośliny okrytozalążkowe</i> • omawia budowę kwiatu obupłciowego i wiatropylnego roślin okrytozalążkowych • charakteryzuje budowę sporofitu roślin okrytozalążkowych	<i>Uczeń:</i> • rozróżnia rośliny jednoroczne od dwuletnich i bylin • podaje przykłady różnych typów kwiatostanów • omawia przebieg cyklu rozwojowego roślin okrytozalążkowych • podaje cechy budowy kwiatu zapylanego przez zwierzęta • podaje mechanizmy ochrony roślin przed samozapyleniem • przedstawia przebieg podwójnego zapłodnienia u roślin okrytozalążkowych	<i>Uczeń:</i> • wymienia rodzaje kwiatów u roślin jednopiennych i dwupiennych • omawia funkcje elementów kwiatu obupłciowego u roślin okrytozalążkowej • omawia budowę oraz rozwój gametofitu męskiego i gametofitu żeńskiego u roślin okrytozalążkowej • wyjaśnia związek między zapyleniem a zapłodnieniem • wyjaśnia na przykładach związek między budową kwiatu rośliny okrytozalążkowej a sposobem jego zapylenia • charakteryzuje mechanizmy zapobiegające samozapyleniu • omawia przebieg i efekty podwójnego zapłodnienia	<i>Uczeń:</i> • wykazuje różnice między kwiatem wiatropylnym a kwiatem owadopylnym • wykazuje związek budowy kwiatów ze sposobem zapylenia • wyjaśnia różnicę między samozapyleniem a zapyleniem krzyżowym • rozróżnia typy kwiatostanów i wymienia przykłady roślin, u których dany typ kwiatostanu występuje	<i>Uczeń:</i> • uzasadnia, dlaczego rośliny unikają samozapylenia • wyjaśnia mechanizmy ochrony roślin przed samozapyleniem • wymienia cechy roślin okrytozalążkowych odróżniające je od nagozalążkowych i wykazuje znaczenie adaptacyjne tych cech
34.	Rozprzestrzenianie się roślin okrytozalążkowych	<i>Uczeń:</i> • przedstawia budowę owocu • wymienia różne typy owoców i owocostanów • klasyfikuje nasiona jako bielkowe, bezbielkowe lub obielkowe • wymienia sposoby rozprzestrzeniania się owoców • wymienia sposoby rozmnażania wegetatywnego roślin	<i>Uczeń:</i> • omawia sposoby rozprzestrzeniania się nasion i owoców • charakteryzuje różne rodzaje owoców • przedstawia, w jaki sposób rozmnażanie wegetatywne jest wykorzystywane w rolnictwie	<i>Uczeń:</i> • wymienia przykłady owoców pojedynczych (suchych i mięsistych), zbiorowych i owocostanów • ocenia znaczenie wykształcenia się nasion dla opanowania środowiska lądowego przez rośliny nasienne	<i>Uczeń:</i> • porównuje sposoby powstawania różnych typów owoców • podaje kryterium podziału nasion na bielkowe, bezbielkowe i obielkowe oraz określa podobieństwa i różnice między tymi typami • porównuje różne sposoby rozmnażania wegetatywnego	<i>Uczeń:</i> • wykazuje związek budowy owocu ze sposobem rozprzestrzeniania się roślin okrytozalążkowych • wyjaśnia na przykładach związek między budową owocu a sposobem rozprzestrzeniania się roślin
35.	Różnorodność i znaczenie roślin okrytozalążkowych	<i>Uczeń:</i> • omawia znaczenie roślin okrytozalążkowych • wymienia cechy, na podstawie których porównuje rośliny okrytozalążkowe jednoliścienne z dwuliściennymi	<i>Uczeń:</i> • charakteryzuje rośliny jednoliścienne i dwuliścienne • wymienia przykłady roślin jednoliściennych i dwuliściennych	<i>Uczeń:</i> • rozróżnia i charakteryzuje rośliny jednoliścienne i dwuliścienne	<i>Uczeń:</i> • wyjaśnia znaczenie roślin okrytozalążkowych w przyrodzie i dla człowieka	<i>Uczeń:</i> • na podstawie różnych źródeł wiedzy opisuje wybrane rośliny okrytozalążkowe pod kątem ich leczniczych właściwości
36. 37.	Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Różnorodność roślin”					
4. Funkcjonowanie roślin						
38. 39.	Gospodarka wodna roślin	<i>Uczeń:</i> • wymienia funkcje wody w organizmach roślin	<i>Uczeń:</i> • charakteryzuje etapy transportu	<i>Uczeń:</i> • określa różnice między transportem apoplasmicznym a symplasmicznym	<i>Uczeń:</i> • wyjaśnia mechanizm pobierania i transportu	<i>Uczeń:</i> • wyjaśnia znaczenie różnicy potencjału

40.		<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy transportu wody w roślinie opisuje apoplastyczny i symplastyczny transport wody u roślin definiuje pojęcia: <i>turgor</i>, <i>parcie korzeniowe</i>, <i>siła ssąca</i>, <i>gutacja</i>, <i>susza fizjologiczna</i> wymienia rodzaje transpiracji omawia bilans wodny w organizmie rośliny 	<p>wody w roślinie w poprzek korzenia</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rodzaje transpiracji planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące występowanie gutacji planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące, która z tkanek roślinnych przewodzi wodę 	<p>stycznym a transportem symplastycznym</p> <ul style="list-style-type: none"> określa skutki niedoboru wody w roślinie definiuje pojęcia: <i>potencjał wody</i>, <i>ciśnienie hydrostatyczne</i>, <i>ciśnienie osmotyczne</i> podaje skutki niedoboru wody w roślinie planuje i przeprowadza doświadczenie określające wpływ czynników zewnętrznych na intensywność transpiracji opisuje wpływ suszy fizjologicznej na bilans wodny rośliny 	<p>wody w roślinie</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sposób określenia potencjału wody w roślinie wyjaśnia rolę sił kohezji i adhezji w przewodzeniu wody wykazuje wpływ czynników zewnętrznych na bilans wodny roślin planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące występowania płaczu roślin 	<p>wody w układzie: gleba-roślina-atmosfera w procesie pobierania i przewodzenia wody</p> <ul style="list-style-type: none"> planuje doświadczenie mające na celu porównanie zagęszczenia i rozmieszczenia aparatów szparkowych u roślin różnych siedlisk wykazuje związek zmian potencjału osmotycznego oraz potencjału wody z otwieraniem i zamykaniem aparatów szparkowych
41.	Gospodarka mineralna roślin	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje dostępne dla roślin formy wybranych makroelementów (N, S) wymienia podstawowe makro- i mikroelementy określa, na czym polega selekcja pobieranych substancji wymienia nazwy jonów, w postaci których transportowane są azot i siarka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje rolę podstawowych makro- i mikroelementów podaje nazwy tkanek korzenia, w których zachodzi selekcja jonów pobieranych przez roślinę z roztworu glebowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia znaczenie wybranych makro- i mikroelementów (N, S, Mg, K, P, Ca, Fe) dla roślin 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia sposób pobierania soli mineralnych przez rośliny wyjaśnia mechanizm pobierania jonów z roztworu glebowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego jony azotanowe(V) są pobierane przez roślinę szybciej niż jony amonowe wyjaśnia znaczenie pomp protonowych w pobieraniu jonów przez roślinę
42.	Odżywianie się roślin. Fotosynteza	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia ogólny przebieg fotosyntezy oksygenicznej podaje drogi transportu substratów fotosyntezy do liści 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia adaptacje w budowie roślin do prowadzenia wymiany gazowej przedstawia zjawisko współżycia bakterii z niektórymi roślinami podaje substraty i produkty fotosyntezy typu C₄ i CAM 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia adaptacje anatomiczne i fizjologiczne roślin typu C₄ i CAM do przeprowadzenia procesu fotosyntezy opisuje działanie wybranych bakterii i grzybów w udostępnianiu przyswajalnych form azotu roślinom 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przebieg fotosyntezy oksygenicznej wyjaśnia mechanizm wiązania dwutlenku węgla u roślin C₄ i CAM charakteryzuje działanie enzymu <i>rubisco</i> w zależności od działania czynników środowiska porównuje przebieg fotosyntezy u roślin C₃, C₄, CAM 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczynę przeprowadzania fotooddychania przez rośliny wyjaśnia rolę bakterii glebowych w pozyskiwaniu przez rośliny przyswajalnych form pierwiastków
43. 44.	Czynniki wpływające na intensywność fotosyntezy	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki zewnętrzne wpływające na intensywność fotosyntezy wymienia czynniki wewnętrzne wpływające na intensywność fotosyntezy omawia przebieg i wyniki doświadczenia badającego wpływ różnych czynników na intensywność fotosyntezy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rozmieszczenie chloroplastów w komórkach roślin w zależności na natężenia światła opisuje wpływ czynników zewnętrznych na proces fotosyntezy interpretuje wykres zależności intensywności fotosyntezy od stężenia dwutlenku węgla formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych lub zilustrowanych doświadczeń 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak natężenie światła wpływa na intensywność fotosyntezy planuje i przeprowadza doświadczenie, badające rodzaj gazu wydzielanego podczas procesu fotosyntezy opisuje wpływ czynników wewnętrznych na intensywność procesu fotosyntezy omawia przystosowania roślin światłolubnych i cieniulubnych do prowadzenia fotosyntezy w warunkach różnej intensywności światła 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie znaczenie dla uprawy roślin mają czynniki wpływające na intensywność fotosyntezy planuje i przeprowadza doświadczenia wykazujące wpływ temperatury, zawartości dwutlenku węgla i natężenia światła na intensywność fotosyntezy oraz interpretuje wyniki tych doświadczeń 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> planuje i przeprowadza doświadczenie badające wpływ barwy światła na intensywność fotosyntezy wykazuje zależność rozmieszczenia chloroplastów w komórkach wybranych roślin od warunków świetlnych
45.	Transport asymilatów w roślinie	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje drogi, jakimi są transportowane produkty fotosyntezy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje załadunek i rozładunek łyka przedstawia prze- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między załadunkiem a rozładunkiem łyka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób odbywa się transport asymilatów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jakiej sytuacji bulwa ziemniaka jest akceptorem

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

		<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy tkanek, za których pośrednictwem jest transportowana sacharoza • przedstawia etapy transportu sacharozy w roślinie • definiuje pojęcia: <i>donor</i>, <i>akceptor</i> 	bieg transportu pionowego asymilatów w elementach przewodzących łyka	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizm aktywnego transportu sacharozy w roślinie 	w roślinie <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę akceptora i donora w transporcie asymilatów • wyjaśnia przyczyny transportu pionowego sacharozy 	asymilatów, a w jakiej – ich donorem
46.	Hormony roślinne	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia charakterystyczne cechy fitohormonów • definiuje pojęcie: <i>fitohormon</i> • wymienia najważniejsze klasy i przykłady fitohormonów • podaje najważniejsze funkcje hormonów roślinnych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa rolę auksyn, giberelin, cytokinin, kwasu abscysynowego i etylenu w procesach wzrostu i rozwoju roślin • interpretuje wykres przedstawiający zależność wpływu stężenia auksyn na wzrost korzeni i łodygi • podaje przykłady wykorzystania fitohormonów w rolnictwie i ogrodnictwie 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia miejsca wytwarzania fitohormonów w roślinie i określa, jaki mają wpływ na procesy wzrostu i rozwoju roślin • wyjaśnia wpływ etylenu na dojrzewanie owoców i zrzucanie liści 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega synergistyczne i antagonistyczne działanie hormonów roślinnych • wykazuje plejotropowe działanie fitohormonów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa rolę fitohormonów mających znaczenie w stymulowaniu reakcji obronnych roślin poddanych działaniu czynników stresowych
47. 48.	Wzrost i rozwój roślin. Kielkowanie nasion	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>wzrost rośliny</i>, <i>rozwoj rośliny</i> • wymienia etapy ontogenezy rośliny • wymienia etapy kielkowania • wymienia czynniki, które wpływają na proces kielkowania nasion 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje etapy ontogenezy rośliny • wymienia warunki spoczynku względnego i bezwzględnego nasion • opisuje przebieg kielkowania nadziemnego i podziemnego nasion • przedstawia wpływ czynników wewnętrznych i zewnętrznych na proces kielkowania nasion • przedstawia przebieg kielkowania nasion, uwzględniając charakterystyczne dla tego procesu zmiany fizjologiczne i morfologiczne 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice między spoczynkiem względnym a spoczynkiem bezwzględnym nasion • określa różnice między kielkowaniem podziemnym a kielkowaniem nadziemnym • planuje i przeprowadza obserwacje różnych typów kielkowania • charakteryzuje procesy wzrostu i rozwoju embrionalnego rośliny dwuliściennej od momentu zapłodnienia do powstania nasienia 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • planuje i przeprowadza doświadczenia określające wpływ wody, temperatury, światła i dostępu do tlenu na proces kielkowania nasion oraz interpretuje uzyskane wyniki 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ fitohormonów na spoczynek i kielkowanie nasion • na podstawie przeprowadzonego doświadczenia wykazuje i uzasadnia rolę liścieni we wzroście i rozwoju siewki
49. 50.	Rozwój wegetatywny i generatywny roślin	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje etapy rozwoju wegetatywnego rośliny • definiuje pojęcia: <i>biegunowość</i>, <i>wernalizacja</i>, <i>fotoperiodyzm</i>, <i>fitochrom</i> • wymienia sposoby rozmnażania wegetatywnego roślin • określa, czym są rośliny dnia krótkiego, rośliny dnia długiego i rośliny neutralne • podaje przykłady roślin monokarpicznych i polikarpicznych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje rolę wierzchołków wzrostu i merystemów bocznych w rozwoju wegetatywnym • charakteryzuje sposoby rozmnażania wegetatywnego roślin • podaje, które etapy cyklu życiowego rośliny składają się na stadium wegetatywne, a które – na generatywne • określa różnicę między roślinami 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa, na czym polega biegunowość rośliny • porównuje rozmnażanie wegetatywne z rozmnażaniem generatywnym roślin • charakteryzuje rośliny krótkiego dnia (SDP), rośliny długiego dnia (LDP) i rośliny neutralne (DNP) • charakteryzuje procesy, które zachodzą w okresie wzrostu wegetatywnego siewki • omawia znaczenie wernalizacji w rozwoju wybranej rośliny dwu- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę wierzchołków wzrostu i merystemów bocznych w rozwoju wegetatywnym roślin • wyjaśnia wpływ fitohormonów na rozwój wegetatywny i generatywny roślin • wyjaśnia mechanizm działania fitochromu w zależności od bodźca fotoperiodycznego • planuje i przeprowadza doświadczenie, którego celem jest zbadanie biegunowości pędów rośliny 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność przyrostu wtórnego od działania tkanek twórczych i fitohormonów • wyjaśnia mechanizm działania auksyn na wzrost wydłużeniowy komórek • wykazuje związek procesu zakwitania roślin okrytozalążkowych z fotoperiodem

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

			monokarpicznymi a polikarpicznymi	letniej		
			<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przebieg zawiązywania się i dojrzwania owoców 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ temperatury oraz długości dnia i nocy na zakwitanie roślin 		
51.	Spoczynek i starzenie się roślin	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje spoczynek względny i bezwzględny roślin 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje spoczynek względny i bezwzględny roślin • przedstawia, w jaki sposób przebiega zima spoczynku drzew 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ fitohormonów (etylenu i kwasu abscysynowego) na spoczynek i starzenie się roślin 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę warstwy odcinającej w obrębie ogonków liściowych i szypułek owoców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie przystosowawcze spoczynku drzew rosnących w klimacie umiarkowanym
52. 53.	Ruchy roślin	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia nastie i tropizmy jako reakcje roślin na bodźce • wymienia rodzaje ruchów roślin oraz podaje ich przykłady • przedstawia rodzaje bodźca w różnych typach tropizmów • podaje podstawową różnicę między tropizmem a nastiami wynikającą z rodzaju bodźca • wymienia typy tropizmów • wymienia rodzaje nastii 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę między tropizmami a nastiami • charakteryzuje rodzaje tropizmów i nastii w zależności od rodzaju bodźca zewnętrznego • planuje i przeprowadza obserwację termonastii u wybranych roślin 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizm fototropizmu • przedstawia mechanizm powstawania ruchów wzrostowych i turgorowych • wyjaśnia przyczynę odmiennej reakcji korzenia i łodygi na działanie siły grawitacyjnej • omawia przykłady nastii • planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące różnice geotropizmu korzenia i pędu i interpretuje uzyskane wyniki 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje różnicę między tropizmem dodatnim a tropizmem ujemnym • wyjaśnia znaczenie auksyn w ruchach wzrostowych roślin • planuje, przeprowadza i interpretuje wyniki doświadczenia wykazującego różnicę między fototropizmem korzenia i pędu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że nastie mogą mieć charakter ruchów turgorowych i wzrostowych • planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące rolę stożka wzrostu w zjawisku dominacji wierzchołkowej u roślin i interpretuje uzyskane wyniki
54. 55.	Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Funkcjonowanie roślin”					
5. Różnorodność bezkręgowców						
56. 57.	Kryteria klasyfikacji zwierząt	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>zwierzęta dwuwarstwowe</i> i <i>zwierzęta trójwarstwowe</i>, <i>zwierzęta pierwousto</i> i <i>zwierzęta wtórouste</i> • wymienia rodzaje bruzdkowania • określa rodzaj symetrii ciała u podanych zwierząt • klasyfikuje i podaje przykłady zwierząt na podstawie następujących kryteriów: wykształcenie tkanek, rodzaj symetrii ciała, liczba listków zarodkowych, występowanie lub brak wtórnej jamy ciała, przekształcenie się prąży, sposób bruzdkowania i powstawanie mezodermy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy rozwoju zarodkowego u zwierząt • przedstawia podział zwierząt na acelomatyczne, pseudocelomatyczne i celomatyczne • opisuje rodzaje bruzdkowania • przedstawia przebieg rozwoju zarodkowego zwierząt 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przebieg i efekty bruzdkowania • wykazuje związek budowy ciała o symetrii promienistej z trybem życia zwierząt • charakteryzuje zwierzęta celomatyczne, pseudocelomatyczne i celomatyczne • wyjaśnia związek między ilością żółtka w jajach a trybem życia zwierząt 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje zwierzęta celomatyczne ze względu na rodzaj segmentacji i obecność lub brak struny grzbietowej • uzasadnia związek między symetrią ciała a budową zwierzęcia i jego trybem życia • porównuje zwierzęta pierwousto ze zwierzętami wtóroustymi pod kątem sposobu powstawania otworu gębowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób powstaje otwór gębowy, odbytowy oraz mezoderma u zwierząt pierwoustych i wtóroustych • na podstawie drzewa filogenetycznego wykazuje pokrewieństwo między grupami zwierząt
58.	Gąbki – zwierzęta beztkankowe	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia środowisko i tryb życia gąbek • przedstawia budowę gąbek • wymienia typy budowy gąbek • omawia podstawowe czynności życiowe gąbek • podaje znaczenie gąbek w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje bezpłciowy i płciowy sposób rozmnażania się gąbek • wymienia cechy odróżniające gąbki od innych zwierząt • określa, jakie komórki biorą udział w odżywianiu się gąbek i przedstawia ich rolę w tym 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę komórek kolonizacyjnych • wyjaśnia znaczenie gąbek w przyrodzie i dla człowieka • opisuje rolę mezohylu • wykazuje, że gąbki są filtratorami 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje typy budowy ciała gąbek • charakteryzuje ścianę ciała gąbek, uwzględniając poszczególne jej elementy i ich rolę 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek budowy ciała i funkcji poszczególnych komórek z trybem życia gąbek

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

59. 60.	Tkanki zwierzęce. Tkanka nabłonkowa	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje tkanki zwierzęce • definiuje pojęcie: <i>tkanka</i> • omawia budowę tkanki nabłonkowej • wymienia rodzaje nabłonków jednowarstwowych i wielowarstwowych • przedstawia funkcje tkanki nabłonkowej • wymienia połączenia międzykomórkowe u zwierząt 	procesie <i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje tkankę nabłonkową na preparacie mikroskopowym, mikrofotografii, schemacie • określa kryteria podziału nabłonków: na podstawie liczby warstw komórek, kształtu komórek i pełnionych funkcji • podaje funkcje gruczołów oraz dzieli te struktury na gruczoły wydzielania wewnętrznego i zewnętrznego 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje nabłonki pod względem budowy, pełnionej funkcji i miejsca występowania • przedstawia znaczenie połączeń międzykomórkowych w tkankach zwierzęcych 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek budowy tkanki nabłonkowej z pełnioną funkcją • wykazuje różnice między rodzajami połączeń międzykomórkowych 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • określa pochodzenie poszczególnych rodzajów tkanek
61. 62.	Tkanka łączna	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy tkanki łącznej • klasyfikuje tkanki łączne • wymienia rodzaje tkanek łącznych • przedstawia podstawowe funkcje tkanki łącznej • wymienia białka tkanki łącznej i podaje ich funkcje • wymienia przykłady tkanek łącznych właściwych, podporowych i płynnych • wymienia składniki osocza i elementy morfotyczne krwi • określa, czym jest hemolimfa i podaje jej funkcje oraz miejsce występowania • przedstawia budowę tkanki chrzęstnej i kostnej 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje różne tkanki łączne na preparatach mikroskopowych, mikrofotografiach lub schematach • charakteryzuje tkanki łączne właściwe, podporowe i płynne • podaje kryteria podziału tkanek łącznych: ze względu na budowę i pełnione funkcje • wskazuje funkcje tkanki chrzęstnej i kostnej • charakteryzuje poszczególne elementy morfotyczne krwi 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje pod względem budowy, roli i występowania tkanki łączne właściwe • porównuje rodzaje tkanek chrzęstnych i kostnych pod względem budowy i miejsca występowania • wyjaśnia, jakie znaczenie mają komórki kościotwórcze i kościogubne 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek budowy tkanek podporowych z pełnionymi przez nie funkcjami • porównuje skład i funkcję krwi, limfy oraz hemolimfy 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób tkanka tłuszczowa brunatna pełni funkcję termoregulacyjną • wykazuje związek między występowaniem dużej ilości włókien białkowych w tkance łącznej a miejscem jej występowania i pełnioną funkcją
63.	Tkanki pobudliwe – nerwowa i mięśniowa	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • podaje ogólne cechy budowy tkanki mięśniowej • omawia budowę i rolę elementów tkanki nerwowej • przedstawia budowę neuronu • definiuje pojęcia: <i>impuls nerwowy, synapsa, luk odruchowy</i> • wymienia nazwy receptorów • wymienia rodzaje synaps (chemiczną i elektryczną) • podaje kolejno poziomy organizacji budowy ciała zwierząt • wymienia układy narządów budujących ciało zwierząt 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje tkankę mięśniową i nerwową na preparacie mikroskopowym, mikrofotografii, schemacie • wymienia funkcje komórek glejowych • przedstawia rolę poszczególnych układów narządów • podaje rolę wybranych receptorów 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje ruch mięśniowy • opisuje poszczególne rodzaje tkanki mięśniowej • określa różnice budowy i działania między synapsą elektryczną a synapsą chemiczną • dzieli włókna nerwowe na włókna mielinowe i bezmielinowe • opisuje drogę impulsu nerwowego od receptora do efektora • wyjaśnia, na czym polega pobudliwość tkanki mięśniowej i nerwowej 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek budowy tkanki nerwowej z pełnionymi przez nie funkcjami • porównuje pod względem budowy i sposobu funkcjonowania tkanki: mięśniową gładką, poprzecznie prążkowaną serca oraz poprzecznie prążkowaną szkieletową • przyporządkowuje rodzaj bodźca i miejsce występowania do właściwego typu receptora • wyjaśnia przystosowania w budowie neuronu do przewodzenia i przekazywania impulsu nerwowego 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> • określa typ receptora ze względu na miejsce pochodzenia bodźca i uzasadnia swój wybór • wyjaśnia zmiany, jakie zachodzą w komórce mięśnia w czasie skurczu
64.	Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z treści dotyczących klasyfikacji zwierząt, gąbek i tkanek zwierzęcych					
65.	Parzydel-	<i>Uczeń:</i>	<i>Uczeń:</i>	<i>Uczeń:</i>	<i>Uczeń:</i>	<i>Uczeń:</i>

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	kowce – tkankowe zwierzęta dwuwartstwowe	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia środowisko i tryb życia parzydełkowców • przedstawia ogólną budowę ciała parzydełkowców • wymienia podstawowe czynności życiowe parzydełkowców • definiuje pojęcie: <i>przemiana pokoleń</i> • podaje znaczenie parzydełkowców w przyrodzie i dla człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwę typu układu nerwowego parzydełkowców i omawia jego budowę • omawia sposób wykonywania ruchów i przemieszczania się parzydełkowców • charakteryzuje sposoby rozmnażania się parzydełkowców • omawia sposób odżywiania się parzydełkowców • definiuje pojęcie <i>cialko brzeżne (ropalium)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje budowę polipa z budową meduzy • wymienia funkcje i miejsca występowania poszczególnych rodzajów komórek ciała parzydełkowców • charakteryzuje budowę ściany ciała parzydełkowca • omawia przemianę pokoleń u parzydełkowców na przykładzie chełbii modrej • wyjaśnia znaczenie parzydełkowców w przyrodzie i dla człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podobieństwa i różnice między wewnętrzną a zewnętrzną ścianą ciała u parzydełkowca • omawia budowę i znaczenie parzydełek • wyjaśnia rolę koralowców w tworzeniu raf koralowych • określa, które stadium w cyklu rozwojowym chełbii rozmnaża się płciowo, a które bezpłciowo, podaje ich płodność 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje cechy pozwalające odróżnić parzydełkowce od innych zwierząt • uzasadnia twierdzenie, że mezoglei nie można uznać za tkankę • charakteryzuje grupy systematyczne parzydełkowców i podaje przykłady ich przedstawicieli
66. 67.	Plazińce – zwierzęta spłaszczone grzbietobrzusznie	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ogólną budowę ciała plazińców • definiuje pojęcia: <i>żywićiel pośredni, żywiciel ostateczny, obojnak, zapłodnienie krzyżowe</i> • wymienia grupy systematyczne należące do plazińców i podaje ich przedstawicieli • wymienia gatunki pasożytnicze plazińców, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia lub życia człowieka • podaje, że ścianę ciała plazińców stanowi wór powłokowo-mięśniowy • podaje nazwę typów układów wydalniczego i nerwowego plazińców • omawia sposoby odżywiania się plazińców • wymienia przykłady adaptacji tasiemców do pasożytniczego trybu życia • podaje żywicieli pośrednich i ostatecznych u wybranych plazińców • omawia znaczenie plazińców w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>statocysta, partenogeneza</i> • wyjaśnia znaczenie nabłonka w postaci syncytium u plazińców pasożytniczych • przedstawia budowę wewnętrzną plazińców • przedstawia sposoby rozmnażania się plazińców • proponuje działania profilaktyczne mające na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa zarażenia człowieka plazińcami pasożytniczymi • wyjaśnia, w jaki sposób u plazińców zachodzi wymiana gazowa i transport substancji • za pomocą schematu opisuje przebieg cyklu rozwojowego wybranych plazińców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę wora powłokowo-mięśniowego • omawia budowę układu pokarmowego wyplawka • charakteryzuje budowę układu nerwowego plazińców • omawia budowę i funkcje układu wydalniczego plazińców • przedstawia cykl rozwojowy tasiemca nieuzbrojonego, tasiemca uzbrojonego, bruzdogłowca szerokiego i motylicy wątrobowej 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje budowę układu rozrodczego plazińców • wykazuje różnicę między rozwojem prostym a rozwojem złożonym u plazińców • porównuje przebieg cykli rozwojowych u tasiemca uzbrojonego, bruzdogłowca i motylicy wątrobowej 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa cechy pozwalające odróżnić plazińce od innych zwierząt, uzasadnia swój wybór
68.	Wrotki – zwierzęta z aparatem rzęskowym	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje ogólną budowę ciała wrotków • definiuje pojęcie: <i>heterogonia</i> • przedstawia pokrycie ciała wrotków • analizuje schemat budowy wewnętrznej wrotków • podaje nazwę typu układu wydalniczego wrotków • omawia znaczenie wrotków w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób u wrotków zachodzi wymiana gazowa i transport substancji • przedstawia budowę wewnętrzną wrotków 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa różnicę w pokryciu ciała plazińców i wrotków • charakteryzuje budowę poszczególnych układów wewnętrznych wrotków • charakteryzuje cykl rozwojowy wrotka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje, że wrotki są filtratorami • wyjaśnia rolę aparatu rzęskowego w funkcjonowaniu wrotków • porównuje budowę układu pokarmowego plazińca z budową układu pokarmowego wrotka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie schematu przedstawiającego rozwój wrotka wyjaśnia proces heterogonii • na podstawie różnej literatury opracowuje i przedstawia prezentację multimedialną na temat aseksualnych wrotków
69. 70.	Nicienie – zwierzęta o	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ogólną 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia bu- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia pokrycie ciała 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia wybór

	oblym, nieczłonowanymi ciele	<p>budowę ciała nicieni</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>dymorfizm płciowy, oskórek, linienie</i> • wymienia gatunki pasożytnicze nicieni, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia lub życia człowieka • określa, że ścianę ciała nicieni stanowi wór powłokowo-mięśniowy • podaje nazwę typu układu wydalniczego nicieni • wymienia przykłady adaptacji wybranych nicieni do pasożytniczego trybu życia • podaje żywicieli wybranych nicieni • wskazuje drogi zarażenia człowieka nicieniami pasożytniczymi • omawia znaczenie nicieni w przyrodzie i dla człowieka 	<p>dowę wewnętrzną nicieni</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sposoby rozwoju nicieni • proponuje działania profilaktyczne mające na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa zarażenia człowieka nicieniami pasożytniczymi • wyjaśnia, w jaki sposób u nicieni zachodzi wymiana gazowa i transport substancji • na podstawie schematu cyklu rozwojowego włośnia krętego i glisty ludzkiej omawia przebieg tych cykli 	<p>u nicieni</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje budowę układu pokarmowego nicieni • omawia budowę układów wydalniczego i nerwowego nicieni • wyjaśnia sposób rozmnażania się i rozwoju nicieni • charakteryzuje cykl rozwojowy glisty ludzkiej i włośnia krętego • wykazuje, że u nicieni występuje pseudoceloma 	<p>budowy nicienia ze środowiskiem życia, w którym występuje</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego w przypadku stwierdzenia zarażenia nicieniem jednej osoby w rodzinie leczeniu podlegają wszyscy jej członkowie 	<p>tych cech, które pozwalają odróżnić nicienie od innych zwierząt</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia cechy nicieni, które pozwoliły tym zwierzętom opanować różnorodne środowiska, a następnie uzasadnia swój wybór
71.	Pierścienice – bezkręgowce o wyraźnej metamerii	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ogólną budowę ciała pierścienic • definiuje pojęcia: <i>segmentacja (metameria), hydroszkielec, cefalizacja, zapłodnienie krzyżowe</i> • charakteryzuje tryb życia pierścienic • wymienia grupy systematyczne należące do pierścienic i podaje ich przedstawicieli • podaje nazwę typu układu wydalniczego pierścienic • wymienia cechy budowy anatomicznej wspólne dla wszystkich pierścienic • wymienia cechy budowy pijawek o znaczeniu adaptacyjnym do pasożytniczego trybu życia • omawia znaczenie pierścienic w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę układu pokarmowego pierścienic • omawia wewnętrzną budowę ciała pierścienic na przykładzie dżdżownicy • wyjaśnia, w jaki sposób u pierścienic zachodzi wymiana gazowa i transport substancji • omawia budowę układów krwionośnego i nerwowego u pierścienic • omawia sposób rozmnażania się pierścienic • opisuje funkcjonowanie narządów zmysłów u pierścienic • wyjaśnia, na czym polega zapłodnienie krzyżowe u dżdżownicy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę między metamerią homonomiczną a metamerią heteronomiczną • wymienia funkcje parapodiów • charakteryzuje budowę i funkcje układu wydalniczego pierścienic • opisuje, na czym polega cefalizacja • omawia pokrycie ciała u pierścienic i wskazuje na jego związek z środowiskiem, w jakim te zwierzęta żyją • podaje podobieństwa i różnice w rozmnażaniu się wieloszczetów, skąposzczetów i pijawek • wyjaśnia znaczenie siodełka u skąposzczetów i pijawek • omawia etapy ruchu lokomotorycznego na przykładzie dżdżownicy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę morfologiczną odcinka głowowego ciała nereidy • omawia budowę morfologiczną parapodium nereidy • wyjaśnia działanie szkieletu hydraulicznego u dżdżownicy • wykazuje związek między budową morfologiczną i anatomiczną a przystosowaniem do pasożytniczego trybu życia pijawek • podaje cechy budowy odróżniające pijawkę od innych pierścienic 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia barwniki oddechowe pierścienic i barwy, jakie nadają krwi • wyjaśnia rolę komórek chloragogenowych • uzasadnia różnice w rozmnażaniu i rozwoju skąposzczetów, wieloszczetów i pijawek
72. 73. 74.	Stawonogi – zwierzęta o członowanych odnóżach	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ogólną budowę ciała stawonogów • dzieli stawonogi na trzy podtypy: skorupiaki, szczekoczułkopodobne i tchawkodyszne (owady i wije) • definiuje pojęcia: <i>przeobrażenie zupełne, przeobrażenie niezupełne, imago, poczwarka</i> • wymienia i charakteryzuje środowiska, w których 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia typy aparatów gębowych owadów i podaje przykłady owadów, u których one występują • wymienia typy odnóży owadów i podaje przykłady owadów, u których one występują • omawia budowę, liczbę 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje budowę morfologiczną i anatomiczną skorupiaków, pajęczaków, owadów i wijów • omawia budowę układu pokarmowego i wydalniczego stawonogów • porównuje budowę narządów oddechowych stawonogów żyjących w wodzie i na lądzie 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że stawonogi przystosowały się do pobierania różnorodnego pokarmu • wyjaśnia rolę ostiów w sercu • omawia budowę oka złożonego występującego u owadów • wyjaśnia rolę narządów tympalnych • porównuje budowę 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje i wyjaśnia zalety oraz wady wynikające z pokrycia ciała twardym oskórkiem • porównuje stawonogi wodne i lądowe pod względem budowy narządów wydalniczych oraz usuwanych produktów przemiany materii • podaje cechy, które

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

		<p>żyją stawonogi</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia budowę powłoki ciała stawonogów • podaje przedstawicieli skorupiaków, pajęczaków, owadów i wijów • porównuje grupy stawonogów pod względem liczby par odnóży i tagm • podaje nazwy narządów wymiany gazowej stawonogów • określa układ nerwowy stawonogów jako łańcuskowy • wskazuje położenie poszczególnych układów narządów na schemacie budowy stawonoga • podaje nazwy narządów wydalania i osmoregulacji u stawonogów • omawia przebieg rozwoju złożonego z przeobrażeniem niepełnym i pełnym 	<p>i funkcję skrzydeł u owadów</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje ruchów wykonywanych przez stawonogi • definiuje pojęcia: <i>miksocel</i>, <i>hemolimfa</i> • wymienia przykłady zwierząt o rozwoju złożonym z przeobrażeniem zupełnym i niezupełnym • omawia różne sposoby odżywiania się stawonogów w zależności od rodzaju spożywanego pokarmu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób działania otwartego układu krwionośnego stawonogów • przedstawia budowę łańcuskowego układu nerwowego, typowego dla większości stawonogów • wyjaśnia, na czym polegają partenogeneza i heterogonia u stawonogów • wyjaśnia rolę pokładelka 	<p>anatomiczną skorupiaków, szczękoczułkowców i tchawkodysznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przystosowania w budowie i funkcjonowaniu stawonogów do życia w różnorodnych typach środowisk • wyjaśnia różnice w przebiegu rozwoju złożonego z przeobrażeniem niepełnym i z przeobrażeniem zupełnym • wyjaśnia regulację hormonalną u owadów na przykładzie regulacji procesu linienia 	<p>pozwalają odróżnić stawonogi od innych zwierząt i uzasadnia swój wybór</p>
75.	Różnorodność i znaczenie stawonogów	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podział pajęczaków na skorpiony, roztocze, kosarze, pająki i podaje przedstawicieli poszczególnych grup • przedstawia podział owadów na ważki, rybiki, prostoskrzydłe, pchły, pluskwiaki, chrząszcze, błonkoskrzydłe, motyle i muchówki oraz podaje przedstawicieli poszczególnych grup • omawia znaczenie stawonogów w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje skorupiaki, szczękoczułkowce oraz tchawkodyszne • podaje podział podtypu tchawkodysznych na owady i wije 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podział podtypu skorupiaki na gromady: skrzelonogi, wąsonogi, panczerowce • uzasadnia przynależność raka szlachetnego do panczerowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie stawonogów w przyrodzie i dla człowieka • przedstawia kryterium podziału podtypu tkawkodyszne na gromady: wije i owady 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnice między poszczególnymi grupami stawonogów
76.	Mięczaki – zwierzęta o miękkim niesegmentowanym ciele	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko życia mięczaków • definiuje pojęcia: <i>tarka</i>, <i>anabioza</i> • przedstawia ogólną budowę ciała mięczaków na przykładzie ślimaka • wymienia cechy budowy charakterystyczne dla wszystkich przedstawicieli mięczaków • przedstawia podział mięczaków na ślimaki, małże i głowonogi • wymienia przykłady gatunków należących do poszczególnych grup mięczaków • omawia znaczenie mięczaków w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę układu pokarmowego mięczaków i sposoby pobierania przez nie pokarmu • charakteryzuje rozmnażanie się mięczaków • wykazuje, że małże są filtratorami • wyjaśnia, w jaki sposób zachodzi przepływ krwi w układzie krwionosnym mięczaków 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia budowę i funkcje muszli u mięczaków • charakteryzuje budowę i sposób funkcjonowania narządów oddechowych u mięczaków zasiedlających środowiska wodne i lądowe • omawia budowę układu krwionośnego głowonogów • omawia budowę układu nerwowego mięczaków • omawia wydalanie i osmoregulację u mięczaków 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje budowę zewnętrzną i budowę muszli u poszczególnych gromad mięczaków • wyjaśnia znaczenie mięczaków w przyrodzie i dla człowieka • wskazuje charakterystyczne cechy budowy morfologicznej poszczególnych grup mięczaków umożliwiające ich identyfikację 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia twierdzenie, że głowonogi są mięczakami o najwyższym stopniu złożoności budowy • wymienia cechy budowy pozwalające odróżnić mięczaki od innych zwierząt, a następnie uzasadnia swój wybór • charakteryzuje grupy systematyczne mięczaków
77.	Szkarłupnie – bezkręgowce zwierzęta wtórouste	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko i tryb życia szkarłupni • przedstawia ogólną budowę ciała szkarłupni • podaje podział szkarłupni na liliowce, rozgwiazdy, 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia czynności życiowe szkarłupni 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje budowę wewnętrzną szkarłupni na przykładzie rozgwiazdy • omawia sposób odżywiania się i budowę układu pokarmowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje budowę układu nerwowego szkarłupni • wyjaśnia znaczenie szkarłupni w przyrodzie i dla człowieka • omawia sposób rozm- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje, iż szkarłupnie są nietypowymi bezkręgowcami, uwzględniając ich cechy regresywne i progresywne • porównuje tryb życia

		<p>wężowidła, strzykwy i jeżowce</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje układu wodnego (ambulakralnego) szkarłupni omawia znaczenie szkarłupni w przyrodzie i życiu człowieka 		<p>szkarłupni</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób zachodzą wymiana gazowa, transport substancji oraz wydalanie i osmoregulacja u szkarłupni charakteryzuje budowę i funkcje układu wodnego (ambulakralnego) 	<p>nażania się szkarłupni</p>	<p>i budowę morfologiczną liliowców, rozgwiazd, wężowideł, jeżowców i strzykw</p>
78.	Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności od parzydełkowców do szkarłupni					
6. Różnorodność strunowców						
79.	Charakterystyka strunowców	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy wspólne strunowców wymienia podtypy strunowców: beczaszkowce, osłonice i kręgowce przedstawia środowisko i tryb życia lancetnika podaje nazwę układu wydalniczego lancetnika definiuje pojęcia: <i>mio-mer, miosept, struna grzbietowa, solenocyt</i> przedstawia budowę ciała lancetnika omawia podstawowe czynności życiowe lancetnika 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia drzewo rodowe strunowców na podstawie schematu opisuje układ krwionośny lancetnika opisuje rozwój lancetnika porównuje ogólny plan budowy bezkręgowców i strunowców podaje nazwy grup zwierząt należących do strunowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje życiowe beczaszkowców na przykładzie lancetnika wykazuje, że lancetnik jest filtrowatorem charakteryzuje zewnętrzną i wewnętrzną budowę ciała lancetnika 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje drzewo rodowe strunowców wymienia i opisuje cechy lancetnika decydujące o przynależności do strunowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje budowę i funkcje układu wydalniczego lancetnika z układem wydalniczym płazińców wykazuje, że przedstawione drzewo rodowe odzwierciedla ewolucyjny rozwój strunowców przedstawia środowisko życia żachwy opisuje funkcje życiowe osłonice na przykładzie żachwy
80.	Cechy charakterystyczne kręgowców	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy wspólne wszystkich kręgowców wymienia grupy kręgowców omawia pokrycie ciała kręgowców, uwzględniając budowę skóry wymienia wytwory skóry definiuje pojęcia: <i>organizm ektotermiczny, organizm endotermiczny</i> podaje przykłady zwierząt stałocieplnych i zmienneocieplnych podaje typy narządów wymiany gazowej u kręgowców podaje funkcje układu nerwowego, krwionośnego oddechowego, szkieletowego, oddechowego i krwionośnego opisuje środowisko i tryb życia kręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę zewnętrzną i wewnętrzną oraz funkcje życiowe kręgowców na przykładzie minoga wykazuje różnice między organizmami stałocieplnymi a organizmami zmienneocieplnymi podaje przykłady organizmów, które są ektotermami, oraz tych, które nazywane są endotermami 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia pochodzenie kosteczek słuchowych charakteryzuje wybrane układy narządów: skórę, układy nerwowy, krwionośny, oddechowy, szkieletowy, nerwowy przedstawia przykłady sposobów regulacji temperatury ciała u zwierząt endotermicznych i ektotermicznych wyjaśnia sposoby pozyskiwania przez kręgowce ciepła niezbędnego do ogrzania organizmu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje cechy głównych grup kręgowców wymienia cechy kręgowców świadczące o tym, że są najniższymi uorganizowanymi kręgowcami na podstawie cech pozwalających rozróżnić poszczególne grupy kręgowców, identyfikuje wybrane organizmy jako przedstawicieli danej grupy systematycznej kręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia etapy ewolucji łuków skrzelowych u poszczególnych grup kręgowców wyjaśnia przyczyny różnicowania układu oddechowego u różnych grup kręgowców wyjaśnia, czym jest bilans cieplny u ptaków i ssaków
81. 82. 83.	Ryby – żuchwcowce pierwotnie wodne	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy charakterystyczne ryb wymienia płetwy parzyste i nieparzyste oraz ich funkcje na podstawie schematu omawia ogólną budowę ciała ryby wymienia rodzaje łusek podaje podział ryb na trzy gromady: chrzęst- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje rodzaje łusek charakteryzuje gromady ryb wykazuje związek kształtu ciała ryb z warunkami, w których te zwierzęta żyją wyjaśnia mechanizm wymiany gazowej u ryb 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę i funkcje układu szkieletowego ryb omawia elementy budowy układu pokarmowego ryb omawia budowę i funkcje układu oddechowego ryb omawia budowę układu nerwowego ryb omawia działanie 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia budowę mózgowia u ryby kostnoszkieletowej proponuje działania mające na celu ochronę różnorodności gatunkowej ryb wykazuje na podstawie cech morfologicznych i fizjologicznych przystosowania ryb do środowiska wodnego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje konieczność regulacji osmotycznej u ryb żyjących w różnych środowiskach wodnych wykazuje różnice między rybami chrzęstnoszkieletowymi a promieniopłetwymi i mięśniopłetwymi

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

		<p>noszkieletowe, promieniotęte i mięśniotęte oraz podaje przedstawicieli tych grup</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>tarło, ikra, tryskawka, osmoregulacja</i> • charakteryzuje pokrycie ciała ryb, wskazując te cechy, które stanowią przystosowanie do życia w wodzie • przedstawia budowę i funkcjonowanie układu krwionośnego ryb • wymienia azotowe produkty przemiany materii u ryb • wymienia typy nerek u ryb • charakteryzuje sposób rozmnażania się ryb • wymienia przystosowania ryb do życia w środowisku wodnym • podaje cel i rodzaje wędrówek ryb • omawia znaczenie ryb w przyrodzie i dla człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie linii bocznej • omawia budowę skrzelu ryb • definiuje pojęcie: <i>serce żyłne</i> • omawia znaczenie i działanie pęcherza pławnego • omawia budowę i funkcjonowanie narządów zmysłów u ryb • opisuje rozmnażanie i rozwój ryb • podaje przykłady potwierdzające, że kształt ciała ryby odbiegający od typowego dla nich wzorca wynika z adaptacji do życia w różnych warunkach środowiska wodnego • opisuje wędrówki ryb na przykładach • podaje, jakie elementy ciała ryby biorą udział podczas poruszania się tych zwierząt w wodzie 	<p>pokryw skrzelowych i tryskawki u ryb</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega mechanizm przeciwprądów u ryb • charakteryzuje budowę i funkcje układu krwionośnego i wydalniczego ryb • opisuje, w jaki sposób zachodzi osmoregulacja u ryb kostnoszkieletowych słonowodnych, kostnoszkieletowych słonowodnych i chrząstnoszkieletowych słonowodnych • uzasadnia, że ryby są dobrze przystosowane do życia w wodzie • wyjaśnia znaczenie ryb w przyrodzie i dla człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizm poruszania się ryb w wodzie • wyjaśnia, na jakiej zasadzie u ryb chrząstnoszkieletowych, słonowodnych i słodkowodnych odbywa się wydalanie oraz osmoregulacja 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że działalność człowieka jest zagrożeniem dla różnorodności biologicznej ryb • uzasadnia, że rybom prowadzącym przystosowany tryb życia nie jest potrzebny jest pęcherz pławny • wykazuje związek między środowiskiem życia ryb (słonowodne i słodkowodne) a rodzajem wydalnego azotowego produktu przemiany materii • wyjaśnia, w jakim celu niektóre ryby mają narządy elektryczne
84. 85.	Płazy – kręgowce dwuśrodowiskowe	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko życia płazów • wyjaśnia pojęcia: <i>hibernacja, zwierzęta ureoteliczne, skrzek, kijanka</i> • przedstawia budowę i funkcje skóry płazów • podaje nazwy rzędów płazów: ogoniaste, bezogonowe i beznogie oraz podaje ich przedstawicieli • wymienia główne elementy szkieletu osiowego żaby • wymienia narządy wymiany gazowej u dorosłych płazów i u ich larw • wymienia elementy układu wydalniczego płaza • wymienia cechy charakterystyczne układu krwionośnego płazów, w tym budowy serca • omawia rozmnażanie się płazów • wymienia przystosowania płazów do życia w środowisku wodnym i w środowisku lądowym • omawia znaczenie płazów w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposoby poruszania się płazów • opisuje sposoby wymiany gazowej u dorosłych płazów i ich larw • charakteryzuje różnorodność gatunkową płazów, uwzględniając podział na rzędy: ogoniaste, bezogonowe i beznogie • charakteryzuje rozwój płazów bezogonowych na przykładzie żaby • podaje nazwę elementu, który zapobiega mieszanii się obu rodzajów krwi (odtlenowanej i utlenowanej) płynącej przez stożek tętniczy • przedstawia rozwój płazów bezogonowych • opisuje cechy płazów, które umożliwiają im życie na lądzie, oraz te, które umożliwiają im życie w wodzie 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy budowy i funkcje szkieletu płazów na przykładzie szkieletu żaby • charakteryzuje budowę układu pokarmowego i sposób odżywiania się płazów • omawia budowę układu oddechowego płazów • charakteryzuje budowę układu nerwowego płazów • wyjaśnia znaczenie poszczególnych narządów zmysłów płazów • omawia proces wydalania u płazów • charakteryzuje rozmnażanie i rozwój płazów • wymienia charakterystyczne cechy budowy i trybu życia kijanek • proponuje działania mające na celu ochronę różnorodności gatunkowej płazów • wyjaśnia, w jaki sposób płazy są przystosowane do życia w środowisku wodnym i środowisku lądowym • opisuje zjawisko neotenu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizm wentylacji płuc u żaby • przedstawia budowę mózgowia płaza • wyjaśnia, dlaczego – pomimo braku przegrody w komorze serca – do tkanek docelowych płazów jest dostarczana odpowiednia ilość tlenu • wykazuje różnice między wentylacją płuc a wymianą gazową zachodzącą w płucach płaza • analizuje modyfikacje budowy i czynności wybranych narządów zmysłów u płazów związane z ich funkcjonowaniem w warunkach środowiska lądowego • uzasadnia znaczenie budowy poszczególnych narządów i układów narządów w przystosowaniu do życia płaza w środowisku wodnym oraz środowisku lądowym 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego zdecydowana większość płazów nie może przetrwać w środowisku suchym • uzasadnia, że działalność człowieka może być zagrożeniem dla różnorodności biologicznej płazów • wyjaśnia związek między wykształceniem narządu wymiany gazowej w postaci płuc a modyfikacją budowy układu krwionośnego u płazów
86. 87.	Gady – pierwsze owodniowce	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko życia gadów • przedstawia sposób 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy pokrycia ciała gadów, które stano- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje kryterium, na podstawie którego została utworzona sys- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę częściowej przegrody występującej w komorze serca u 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że działalność człowieka może być zagrożeniem

		<p>odżywiania się gadów</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia budowę i funkcje skóry gadów • wymienia główne elementy szkieletu osiowego jaszczurki • wymienia elementy układu wydalniczego gada • definiuje pojęcia: <i>blony płodowe, owodniowce, akomodacja, zwierzę urykoteliczne</i> • wymienia cechy charakterystyczne układu krwionośnego gada, w tym budowy serca • omawia rozmnażanie się i rozwój gadów • wymienia błony płodowe i podaje ich funkcje • wyróżnia rzędy gadów: żółwie, krokodyły, hatterie i łuskonośne (jaszczurki i węże) oraz podaje ich przedstawicieli • wymienia przystosowania w budowie gadów będące adaptacjami do życia na lądzie • omawia znaczenie gadów w przyrodzie i dla człowieka 	<p>wią adaptacji do życia w środowisku lądowym</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cechy budowy oraz funkcje szkieletu gadów na przykładzie jaszczurki • omawia budowę układu wydalniczego gadów • charakteryzuje różnorodność gatunkową gadów, uwzględniając podział na rzędy: żółwie, krokodyły, hatterie i łuskonośne • charakteryzuje rozwój gadów na przykładzie jaszczurki • omawia budowę i funkcjonowanie narządów zmysłów gadów • podaje nazwy typów czaszek gadów • uzasadnia, że gady muszą prowadzić oszczędną gospodarkę wodną 	<p>tematyka gadów</p> <ul style="list-style-type: none"> • proponuje działania mające na celu ochronę różnorodności gatunkowej gadów • omawia cechy budowy i funkcje szkieletu gadów na przykładzie szkieletu jaszczurki • wykazuje, że gady to zwierzęta zmiennocieplne (ektotermiczne) • charakteryzuje budowę układu pokarmowego i sposób odżywiania się gadów • omawia budowę układu oddechowego gadów • charakteryzuje budowę układu nerwowego gadów • omawia proces wydalania u gadów • charakteryzuje rozmnażanie i rozwój gadów • wyjaśnia, w jaki sposób gady są przystosowane do życia w środowisku lądowym 	<p>większości gadów</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia budowę i czynności mózgowia gada • omawia proces wentylacji płuc u gadów • porównuje proces wydalania u gadów żyjących na lądzie i w wodzie • uzasadnia, że sposób rozmnażania i rozwoju gadów stanowi adaptację do życia na lądzie • wyjaśnia, dlaczego – pomimo braku całkowitej przegrody w komorze serca – do tkanek gadów jest dostarczana odpowiednia ilość tlenu • wyjaśnia, jakie znaczenie dla gadów miało wykształcenie klatki piersiowej • wymienia funkcje poszczególnych błon płodowych u gadów • uzasadnia znaczenie budowy poszczególnych narządów i układów narządów w przystosowaniu gadów do życia na lądzie 	<p>dla różnorodności biologicznej gadów</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje, że produkcja i wydalanie kwasu moczowego jest dla większości gadów korzystna, mimo że synteza tego związku jest bardziej kosztowna energetycznie niż synteza amoniaku i mocznika • wykazuje, że dobrze rozwinięte kresomózgowie i mózdzek są cennymi przystosowaniami gada do życia w środowisku lądowym • wyjaśnia, w jaki sposób gady radzą sobie z niekorzystnymi dla nich warunkami środowiska występującymi w strefie klimatów umiarkowanych
88. 89.	Ptaki – latające zwierzęta pokryte piórami	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko życia ptaków • omawia ogólną budowę ciała ptaków • definiuje pojęcia: <i>zwierzę stałocieplne (endotermiczne), kości pneumatyczne, gniazdownik, zagniazdownik</i> • wymienia rodzaje piór • przedstawia budowę i funkcję pióra • wymienia wytwory naskórka u ptaków • omawia budowę jaja ptaków i podaje funkcje elementów jego budowy • wymienia przykłady ptaków odżywiających się różnym pokarmem i zamieszkujących różne środowiska • wymienia przystosowania ptaków drapieżnych i owadożernych do różnych sposobów odżywiania się • wymienia główne elementy szkieletu ptaka • wymienia części przewodu pokarmowego ptaka • wymienia elementy układu wydalniczego ptaka • wymienia cechy charakterystyczne układu krwionośnego ptaka, w tym 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje budowę i funkcjonowanie narządów zmysłów ptaków • porównuje gniazdowniki z zagniazdownikami • wyjaśnia rolę gruczołu kuprowego • wymienia i opisuje cechy pokrycia ciała ptaków, które stanowią adaptacje do lotu • przedstawia cechy budowy oraz funkcje szkieletu ptaków • klasyfikuje ptaki w zależności od rodzaju spożywanego pokarmu • omawia budowę układu wydalniczego ptaków • omawia budowę układu rozrodczego ptaków • podaje znaczenie worków powietrznych u ptaków • charakteryzuje przystosowania ptaków do zdobywania pokarmu w wodzie • podaje przystosowania ptaków, które 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje budowę szkieletu ptaka na przykładzie gęgawy • przedstawia budowę skrzydła ptaka • wymienia elementy budowy mózgowia ptaków • charakteryzuje rozmieszczenie i funkcje worków powietrznych u ptaków • charakteryzuje budowę i funkcjonowanie układu wydalniczego ptaków • analizuje cechy budowy morfologicznej i anatomicznej oraz cechy fizjologiczne będące adaptacjami ptaków do lotu • proponuje działania mające na celu ochronę ptaków • charakteryzuje budowę układu pokarmowego i sposób odżywiania się ptaków • omawia budowę układu oddechowego ptaków • charakteryzuje rozmnażanie i rozwój ptaków • wykazuje związek obecności kości pneumatycznych z trybem życia ptaka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia budowę i czynności mózgowia ptaków • omawia zjawisko wędrówek ptaków • wykazuje, że ptaki są stałocieplne (endotermiczne) • wyjaśnia cel tworzenia wypłuk przez niektóre ptaki • wyjaśnia znaczenie obecności żołądka dwukomorowego u ptaków • wykazuje związek bardzo dobrze rozwiniętego narządu wzroku, kresomózgowia oraz mózdzku z trybem życia ptaków • wyjaśnia zjawisko wentylacji płuc u ptaków podczas lotu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega i jaki jest cel pierzenia się ptaków • wyjaśnia znaczenie układów oddechowego i krwionośnego w utrzymaniu stałocieplności u ptaków • wyjaśnia, dlaczego mechanizm podwójnego oddychania stanowi przystosowanie ptaków do lotu

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

		<p>budowy serca</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia rozmnażanie się i rozwój ptaków • wymienia przystosowania w budowie ptaków będące adaptacją do lotu • omawia znaczenie ptaków w przyrodzie i dla człowieka 	<p>odżywiają się ziarnami i pestkami</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przystosowania w budowie ptaków wszystkożernych • charakteryzuje przystosowania ptaków, które odżywiają się pokarmem roślinnym 			
90. 91.	Ssaki – kręgowce wszechstronne i ekspansywne	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko życia ssaków • opisuje cechy charakterystyczne wyłącznie dla ssaków • wymienia nazwy podgromad ssaków: prassaki, ssaki niższe, ssaki wyższe (łożyskowce) i podaje przykłady zwierząt należących do wskazanych grup • wymienia najważniejsze rzędy ssaków łożyskowych • charakteryzuje pokrycie ciała ssaków • wymienia wytwory naskórka u ssaków i podaje ich funkcje • wymienia główne elementy szkieletu ssaków • wymienia i podaje znaczenie kosteczek słuchowych, znajdujących się w uchu środkowym ssaków • podaje cechy charakterystyczne układu krwionośnego ssaków, w tym budowy serca • wymienia rodzaje zębów • definiuje pojęcia: <i>difiodontyzm, heterodontyzm, kosmek jelitowy, akomodacja, zwierzę ureoteliczne</i> • podaje rolę wątroby i trzustki • przedstawia budowę układu oddechowego ssaków • wyjaśnia rolę pęcherzyków płucnych • wymienia sposoby rozrodu ssaków • omawia znaczenie ssaków w przyrodzie i dla człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa cechy, które pozwalają ssakom na utrzymanie stałej temperatury ciała • opisuje ssaki jako grupę monofiletyczną • podaje znaczenie łożyska i powiny • omawia budowę układu wydalniczego oraz sposób wydalania i osmoregulacji u ssaków • charakteryzuje rodzaje zębów • opisuje rodzaje i funkcje gruczołów: łożowych, potowych, zapachowych i mlekowych • charakteryzuje budowę układu pokarmowego ssaków i rolę poszczególnych jego narządów • opisuje rozmnażanie i rozwój ssaków 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę szkieletu ssaków • charakteryzuje narządy zmysłów ssaków • porównuje sposoby rozmnażania się stekowców, torbaczy i łożyskowców • charakteryzuje budowę przewodu pokarmowego u przeżuwaczy • charakteryzuje różnorodność ssaków, uwzględniając ich podział systematyczny • podaje różnice w procesie rozmnażania się ssaków łożyskowych i torbaczy • wyjaśnia znaczenie endosymbiontów w trawieniu pokarmu u roślinożerców • wyjaśnia, na czym polega echolokacja 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia budowę i czynności mózgowia ssaków • wyjaśnia proces akomodacji oka u ssaków • wyjaśnia, na czym polega specjalizacja uzębienia ssaków • uzasadnia różnice w długości przewodów pokarmowych ssaków drapieżnych i roślinożernych • uzasadnia, że uzębienie ssaków jest tekodontyczne • porównuje budowę układu krwionośnego ssaków z budową układów krwionośnych pozostałych kręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na przykładach, w jaki sposób ssaki, aby przetrwać w niskich temperaturach otoczenia, wykształciły mechanizmy zabezpieczające organizm przed zbyt dużą utratą ciepła • wyjaśnia, na przykładzie wybranych przez siebie gatunków, przystosowania ssaków do wysokiej temperatury środowiska • uzasadnia, że niektóre ssaki są przystosowane do życia w określonym środowisku (pod ziemią, na gałęziach, w powietrzu) • analizuje etapy ewolucji układu nerwowego kręgowców • wykazuje różnice w budowie płuc u ssaków i innych kręgowców • uzasadnia związek między rodzajem wydalanych azotowych produktów przemiany materii a środowiskiem życia kręgowców
92. 93.	Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Różnorodność strunowców”					

TABELA WYMAGAŃ DYDAKTYCZNYCH

Przedmiot: BIOLOGIA	Klasa: III LOI
Nauczyciel: LESZEK HOPEN	Poziom: PODSTAWOWY + ROZSZERZONY
Tygodniowy wymiar godzin wg planu: 1+ 2	Półroczce: I i II
Program nauczania: Program nauczania biologii dla liceum ogólnokształcącego 4-letniego. Zakres rozszerzony. „Biologia na czasie” Nowa Era. U. Poziomek	
Zakres materiału wraz z przybliżonym rozkładem terminów prac klasowych, sprawdzianów uzgodnionych: <ol style="list-style-type: none"> 1. Organizm człowieka jako funkcjonalna całość (4h) 19.09.24 2. Układ powłokowy (4h) 30.09.24 3. Układ ruchu (10h) 21.10.24 4. Układ pokarmowy (12h) 18.11.24 5. Układ oddechowy (5h) 05.12.24 6. Układ krążenia. Odporność (15h) 13.01.25 7. Układ moczowy (7h) 13.02.25 8. Układ nerwowy (10h) 13.03.25 9. Narządy zmysłów (7h) 24.03.25 10. Układ hormonalny (7h) 24.04.25 11. Rozmnażanie i rozwój (7h) 19.05.25 12. Powtórzenie wiadomości z klasy 3 (2h) 05.06.25	
Podręczniki obowiązkowe: „Biologia na czasie 3” – zakres rozszerzony F. Dubert, M. Guzik, A. Helmin, J. Holeczek, S. Krawczyk, W. Zamachowski (Nowa Era) nr dop. 1010/3/2021	
Zalecane dodatkowe pomoce dydaktyczne: „Biologia na czasie 3. Maturalne karty pracy dla liceum ogólnokształcącego i technikum”. Zakres rozszerzony. Autorzy: B. Grądzki, D. Kaczmarek, A. Tyc (Nowa Era) „Biologia” Solomon, Berg, Martin, „Biologia” Claude Villee	
Wymagania formalne: Zeszyt przedmiotowy	
Formy sprawdzania wiadomości: <ul style="list-style-type: none"> – praca klasowa poprzedzona lekcją powtórzeniową, zapowiadana z tygodniowym wyprzedzeniem, – sprawdzian z trzech ostatnich lekcji, zapowiadany, może mieć formę test, czas jej trwania jest nie dłuższy niż 15 minut, – praca domowa, karty pracy ucznia – aktywność i postawa na lekcji (zależnie od sytuacji stworzonych na lekcji, nie musi dotyczyć wszystkich uczniów).	Inne źródła oceny do wyboru przez nauczyciela: <ul style="list-style-type: none"> – praca na lekcji, – udział w konkursach przedmiotowych, np. konkurs przyrodniczy w ramach Dni Przedmiotów Ścisłych, – udział w olimpiadach, np. „ Olimpiada Wiedzy Ekologicznej” – referaty, – wykonywanie pomocy szkolnych, – frekwencja na lekcjach (zgodnie ze Statutem ZSGE) – zaangażowanie w dodatkowych zajęciach szkolnych- koło biologiczne w ramach Klubu Twórczego Ucznia
Uwagi o ocenianiu: <ul style="list-style-type: none"> – uczeń raz w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów), – jeżeli z przyczyn usprawiedliwionych uczeń nie może przystąpić do sprawdzianu z całą klasą, to powinien uczynić w terminie wyznaczonym przez nauczyciela (w przeciwnym razie otrzyma ocenę niedostateczną), – w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na sprawdzianie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną,	

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

Wymagania na poszczególne oceny.

Temat	Poziom wymagań				
	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Rozdział 1. Organizm człowieka jako funkcjonalna całość					
1. Miejsce człowieka w systemie klasyfikacji organizmów	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ustala miejsce człowieka w systemie klasyfikacji organizmów wymienia cechy unikatowe człowieka wymienia rodzaje czelkkształtnych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> określa stanowisko systematyczne człowieka wymienia cechy wspólne człowieka i innych naczelnych przedstawia cechy odróżniające człowieka od małp czelkkształtnych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia wybrane cechy morfologiczne właściwe dla człowieka omawia korzyści wynikające z pionizacji ciała określa pokrewieństwo człowieka z innymi zwierzętami na podstawie analizy drzewa rodowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia przynależność człowieka do królestwa: zwierzęta, typu: strunowce, podtypu: kręgowce, gromady: ssaki, rzędu: naczelne wymienia zmiany w budowie szkieletu człowieka wynikające z pionizacji ciała 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje cechy anatomiczne i podobieństwo w zachowaniu świadczące o powiązaniu człowieka z innymi czelkkształtnymi omawia negatywne skutki pionizacji ciała człowieka
2. Hierarchiczna budowa organizmu człowieka	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>komórka, tkanka, narząd, układ narządów, organizm</i> przedstawia hierarchiczną budowę organizmu wymienia nazwy układów narządów rozpoznaje na ilustracjach poszczególne elementy budowy organizmu wymienia główne funkcje poszczególnych układów narządów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia główne funkcje poszczególnych układów narządów przedstawia powiązania funkcjonalne między narządami w obrębie poszczególnych układów przedstawia podstawowe powiązania funkcjonalne między układami narządów w obrębie organizmu opisuje poszczególne układy narządów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek budowy narządów z pełnionymi przez nie funkcjami przedstawia powiązania funkcjonalne między narządami w obrębie poszczególnych układów przedstawia powiązania funkcjonalne między układami narządów w obrębie organizmu obrazuje za pomocą schematu kolejne stopnie organizacji ciała człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> dowodzi, że ciało człowieka stanowi wielopoziomą strukturę podaje na podstawie różnych źródeł przykłady narządów współpracujących ze sobą i wyjaśnia, na czym polega ich współpraca 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty potwierdzające tezę, że między narządami w obrębie poszczególnych układów istnieją powiązania funkcjonalne
3. Homeostaza	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>homeostaza, osmoregulacja, rytm biologiczny</i> wymienia parametry istotne w utrzymaniu homeostazy podaje przykłady parametrów, które podlegają rytmowi dobowemu (ciśnienie krwi, poziom hormonów, temperatura ciała) wymienia przykłady czynników zaburzających rytm dobowy, np. jet lag 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia mechanizmy warunkujące homeostazę przedstawia mechanizm regulacji temperatury ciała człowieka opisuje, na czym polega osmoregulacja ustala swój harmonogram dnia, który byłby najbardziej zgodny z dobowym rytmem biologicznym 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizmy warunkujące homeostazę wyjaśnia na dowolnym przykładzie, dlaczego homeostazę określa się jako stan równowagi dynamicznej wyjaśnia, w jaki sposób światło może negatywnie wpływać na rytm dobowy wyjaśnia, na czym polega działanie zegara biologicznego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między wielkością, aktywnością życiową, temperaturą ciała a zapotrzebowaniem energetycznym organizmu wyjaśnia na podstawie schematu regulację poziomu ciśnienia krwi charakteryzuje mechanizmy homeostatyczne zachodzące u człowieka w sytuacjach spadku i wzrostu temperatury ciała 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje współdziałanie narządów człowieka w utrzymaniu homeostazy wyjaśnia, w jaki sposób bakterie i wirusy mogą zaburzać homeostazę opisuje dowolny proces, który zachodzi cyklicznie w organizmie człowieka
Rozdział 2. Układ powłokowy					

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

4. Układ powłokowy u zwierząt	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje powłoki ciała u zwierząt wymienia nazwy powłok ciała u bezkręgowców wymienia warstwy skóry u kręgowców wymienia wytwory naskórka i wytwory skóry właściwej kręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje skóry wyjaśnia znaczenie nabłonka syncytialnego u płazińców pasozżytniczych wskazuje różnice w budowie powłoki ciała u bezkręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice w budowie powłoki ciała bezkręgowców i kręgowców opisuje cechy wspólne w budowie powłok ciała gromad kręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową a funkcjami skóry kręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia związek między funkcją powłoki ciała a środowiskiem życia zwierząt analizuje u zwierząt związek budowy powłoki ciała z pełnią funkcją
5. Budowa i funkcje skóry	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy warstw skóry podaje nazwy elementów skóry wymienia funkcje skóry wymienia nazwy wytworów naskórka podaje funkcje receptorów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje skóry charakteryzuje poszczególne elementy skóry charakteryzuje wytwory naskórka, w tym gruczoły przedstawia znaczenie skóry w termoregulacji wymienia podstawowe rodzaje receptorów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje poszczególnych wytworów naskórka opisuje zależność między budową a funkcjami skóry charakteryzuje funkcje receptorów planuje i przeprowadza badanie gęstości rozmieszczenia receptorów w skórze wybranych części ciała 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową a funkcjami skóry porównuje poszczególne warstwy skóry pod względem budowy i funkcji wskazuje rolę skóry w termoregulacji analizuje przebieg obserwacji, a następnie właściwie interpretuje wyniki oraz formułuje wnioski 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizm syntezy witaminy D₃ wyjaśnia, dlaczego osoby mieszkające na stałe w Polsce są narażone na niedobory witaminy D₃ wyjaśnia, w jaki sposób skóra zapewnia utrzymanie stałej temperatury ciała
6. Higiena i choroby skóry	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym zajmuje się dermatologia wymienia rodzaje chorób skóry wymienia czynniki chorobotwórcze będące przyczynami wybranych chorób skóry przedstawia zasady profilaktyki wybranych chorób skóry 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia najważniejsze informacje dotyczące badań diagnostycznych chorób skóry wyjaśnia, dlaczego należy dbać o skórę wymienia zasady higieny skóry klasyfikuje i charakteryzuje wybrane choroby skóry podaje przykłady działań profilaktycznych, które pozwolą zmniejszyć ryzyko zarażenia się grzybicą stóp 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są alergie skórne, grzybice i oparzenia omawia zaburzenia funkcjonowania gruczołów łojowych omawia przyczyny zachorowań na czerniaka, a także diagnostykę, sposób leczenia i profilaktykę tej choroby 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ nadmiaru promieniowania UV na skórę uzasadnia stwierdzenie, że czerniak jest groźną chorobą współczesnego świata wyjaśnia, na czym polega fotostarzenie się skóry 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek nadmiernej ekspozycji na promieniowanie UV z procesem starzenia się skóry oraz zwiększonym ryzykiem wystąpienia chorób i zmian skórnych analizuje i przedstawia na podstawie dostępnych źródeł wpływ stresu oraz ilości snu na prawidłowe funkcjonowanie skóry
7. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziałów „Organizm człowieka jako funkcjonalna całość” i „Układ powłokowy”					
Rozdział 3. Układ ruchu					
8. Ruch u zwierząt	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> rozdzieli rodzaje ruchów (rzęskowy, mięśniowy) klasyfikuje zwierzęta na poruszające się ruchem rzęskowym i poruszające się ruchem mięśniowym 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między ruchem rzęskowym a ruchem mięśniowym opisuje rodzaje szkieletu (zewnątrzny, wewnętrzny) charakteryzuje różne sposoby 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę rzęsek i komórek kolnierzykowych omawia etapy ruchu lokomotorycznego na przykładzie dżdżownicy porównuje szkielet zewnętrzny ze 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak działa szkielet hydrauliczny wyjaśnia różnicę między lotem czynnym a lotem biernym analizuje współdziałanie mięśni z różnymi typami szkieletu (hydrau- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia związek między sposobem poruszania się zwierząt a środowiskiem ich życia wykazuje na przykładach, dlaczego zwierzęta poruszające się w wodzie i powietrzu muszą

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	<p>wym</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje ruchu u wybranych grup zwierząt w środowisku wodnym i środowisku lądowym definiuje pojęcie <i>szkielet hydrauliczny</i> 	<p>poruszania się zwierząt w środowisku lądowym oraz w środowisku wodnym</p>	<p>szkieletem wewnętrznym</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę mięśni gładkich oraz poprzecznie prążkowanych szkieletowych w ruchu bezkręgowców i kręgowców 	<p>liczny, zewnętrzny, wewnętrzny)</p>	<p>mieć wpływowy kształt ciała, a zwierzęta poruszające się na lądzie – nie muszą</p>
9. Budowa i funkcje szkieletu	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> rozdzieli część czynną i część bierną aparatu ruchu wymienia funkcje szkieletu podaje nazwy głównych kości tworzących szkielet człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje szkieletu rozdzieli kości ze względu na ich kształt opisuje budowę kości długiej charakteryzuje rodzaje komórek kostnych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między budową kości a jej właściwościami mechanicznymi porównuje tkankę kostną z tkanką chrzęstną określa, jakie właściwości kości wynikają z jej budowy tkankowej 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na przebudowę kości wykazuje związek między budową kości a pełnionymi przez nie funkcjami 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego szkielet człowieka jest zbudowany przede wszystkim z tkanki kostnej
10. Rodzaje połączeń kości	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje połączeń ścisłych i ruchomych kości wymienia rodzaje stawów wskazuje na schemacie elementy stawu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje typy połączeń kości na schemacie przedstawiającym szkielet i podaje przykłady tych połączeń przedstawia rodzaje połączeń ścisłych omawia budowę stawu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje połączenia kości rozpoznaje rodzaje stawów omawia funkcje poszczególnych elementów stawu opisuje współdziałanie mięśni, stawów i kości w ruchu człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje stawy ze względu na zakres wykonywanych ruchów i kształt powierzchni stawowych porównuje stawy pod względem zakresu wykonywanych ruchów i kształtu powierzchni stawowych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje zakres ruchów, który można wykonywać w obrębie stawów: biodrowego, barkowego, kolanowego i obrotowego (między pierwszym a drugim kręgiem kręgosłupa) i wyjaśnia zaobserwowane różnice, odwołując się do budowy tych stawów
11. Elementy szkieletu	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy elementów szkieletu osiowego i podaje ich funkcje wymienia nazwy kości budujących klatkę piersiową dzieli kości czaszki na te, z których składa się mózgowcza, i te, z których składa się twarzoczaszka podaje nazwy odcinków kręgosłupa wymienia nazwy kości obręczy barkowej i obręczy miednicznej wymienia nazwy kości kończyny górnej 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na schemacie kości mózgowczki i twarzoczaszki rozpoznaje na schemacie kości klatki piersiowej rozróżnia i charakteryzuje odcinki kręgosłupa opisuje budowę kręgu wyjaśnia znaczenie naturalnych krzywizn kręgosłupa i wskazuje na schemacie, w których miejscach one znajdują rozpoznaje na schemacie kości obręczy barkowej i obręczy miednicznej rozpoznaje na schemacie kości kończyny górnej 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje funkcje szkieletu osiowego wyjaśnia związek między budową a funkcjami czaszki wskazuje różnice między budową a funkcjami twarzoczaszki i mózgowczki porównuje budowę kończyny górnej z budową kończyny dolnej wykazuje związek budowy odcinków kręgosłupa z pełnionymi przez nie funkcjami wykazuje związek budowy kończyn z pełnionymi przez nie funkcjami 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rolę chrząstek w budowie klatki piersiowej porównuje budowę kręgów znajdujących się w różnych odcinkach kręgosłupa oraz rozpoznaje je na schemacie rozpoznaje na schemacie oraz klasyfikuje i charakteryzuje poszczególne żebra wyjaśnia znaczenie zatok przynosowych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty potwierdzające tezę, że występowanie wielu mniejszych kości jest korzystniejsze dla organizmu niż występowanie kilku kości dużych i długich wyjaśnia znaczenie różnic w budowie miednicy u kobiet i u mężczyzn wyjaśnia na podstawie dostępnych źródeł, dlaczego wzrost człowieka ma inną wartość, kiedy jest mierzony rano, a inną – kiedy jest mierzony wieczorem

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	nej i kończyny dolnej <ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy krzywizn kręgosłupa • określa rolę krzywizn kręgosłupa 	i kończyny dolnej			
12–13. Budowa i funkcjonowania układu mięśniowego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy podstawowych mięśni • wymienia funkcje mięśni • przedstawia hierarchiczną budowę mięśnia szkieletowego • definiuje pojęcia: <i>sarkomer, dług tlenowy</i> • wymienia rodzaje tkanki mięśniowej • przedstawia budowę tkanki mięśniowej poprzecznej prążkowanej i gładkiej • przedstawia antagonistyczne działanie mięśni • wymienia źródła energii niezbędnej do skurczu mięśnia • podaje rodzaje skurczów • opisuje rodzaje włókien: czerwonych, białych i pośrednich 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje rodzaje tkanki mięśniowej pod względem budowy i funkcji • rozpoznaje najważniejsze mięśnie szkieletowe • określa funkcje mięśni szkieletowych wynikające z ich położenia • podaje przykłady mięśni działających antagonistycznie • omawia budowę sarkomeru • przedstawia mechanizm skurczu mięśnia szkieletowego • określa, w jakich warunkach w mięśniach powstaje kwas mlekowy • charakteryzuje włókna mięśniowe czerwone i białe 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek budowy tkanki mięśniowej z funkcją pełniąną przez tę tkankę • definiuje pojęcie <i>jednostka motoryczna</i> • analizuje molekularny mechanizm skurczu mięśnia • omawia warunki prawidłowej pracy mięśni • omawia przemiany biochemiczne zachodzące podczas długotrwałej pracy mięśnia • określa rolę mioglobiny • wyjaśnia różnice między rodzajami skurczów mięśni szkieletowych • przedstawia udział mięśni w termogenezie drżeniowej • przedstawia różnice między właściwościami włókien czerwonych i włókien białych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje mięśnie ze względu na wykonywane czynności • definiuje pojęcia: <i>mięśnie synergietyczne i antagonistyczne, skurcz tężcowy, skurcz izotoniczny, skurcz izometryczny</i> • wyjaśnia mechanizm skurczu mięśnia • wyjaśnia, na czym polega antagonietyczne działanie mięśni • wyjaśnia zasadę reakcji mięśnia – <i>wszystko albo nic</i> • określa, jakie cechy budowy mięśni sprawiają, że wykazują one zdolność do kurczenia się • wykazuje udział mięśni szkieletowych w reakcji na zimno 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że mięśnie szkieletowe mają budowę hierarchiczną • wykazuje związek między budową mięśnia a mechanizmem jego skurczu • definiuje pojęcie <i>skurcz auksotoniczny</i> • wyjaśnia mechanizm skurczu mięśnia na poziomie miofibrili oraz określa rolę jonów wapnia i ATP w tym procesie • na podstawie dostępnych źródeł wyjaśnia mechanizm skurczu mięśni gładkich
14. Higiena i choroby układu ruchu	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia składniki pokarmowe, które mają pozytywny wpływ na stan układu ruchu • wymienia korzyści, jakie organizm człowieka czerpie z regularnej aktywności fizycznej • dostrzega znaczenie utrzymywania prawidłowej postawy ciała • rozpoznaje wady postawy na schematach lub na podstawie opisu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia urazy mechaniczne szkieletu • wymienia cechy prawidłowej postawy ciała • charakteryzuje choroby układu ruchu • wykazuje, że codzienna aktywność fizyczna wpływa korzystnie na układ ruchu • przedstawia składniki diety niezbędne do prawidłowego funkcjonowania układu ruchu • wyjaśnia, kiedy warto stosować suplementy diety 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny i skutki wad kręgosłupa • omawia przyczyny i skutki płaskostopia • omawia przyczyny oraz sposoby diagnozowania i leczenia osteoporozy • wyjaśnia wpływ dopingu na organizm człowieka • wykazuje, że długotrwałe przebywanie w pozycji siedzącej jest niezdrowe dla układu ruchu • charakteryzuje wpływ dopingu na organizm czło- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia sposoby zapobiegania osteoporozie • wskazuje przyczyny zmian zachodzących w układzie ruchu na skutek osteoporozy • przewiduje skutki niewłaściwego wykonywania ćwiczeń fizycznych • omawia działanie wybranych grup środków dopingujących 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób transfuzja krwi może wpłynąć na uzyskiwanie przez sportowców lepszych wyników oraz jakie skutki zdrowotne wywołuje ten rodzaj dopingu • przedstawia argumenty przemawiające za stosowaniem manipulacji genetycznych u sportowców w celu uzyskiwania przez nich lepszych wyników oraz argumenty przeciw stosowaniu takich manipulacji

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny powstawania wad postawy przedstawia przyczyny płaskostopia wymienia podstawowe urazy mechaniczne układu ruchu wymienia choroby układu ruchu dowodzi korzystnego wpływu ćwiczeń fizycznych na zdrowie definiuje pojęcie <i>doping</i> 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia metody zapobiegania wadom postawy 	<p>wieka</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak należy zapobiegać wadom postawy 		
<p>15. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziałów „Organizm człowieka jako funkcjonalna całość”, „Układ powłokowy”, „Układ ruchu”</p>					
<p>Rozdział 4. Układ pokarmowy</p>					
16. Odżywianie się zwierząt	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>organizm cudzożywny (heterotroficzny)</i>, <i>trawienie</i> klasyfikuje zwierzęta ze względu na wielkość i stan skupienia pobieranego pokarmu (makrofagi, mikrofagi, plynóżercy) przedstawia, na czym polega trawienie wewnątrzkomórkowe i trawienie wewnątrzkomórkowe omawia plan budowy układu pokarmowego dzieli zwierzęta na celomatyczne, acelomatyczne i pseudocelomatyczne 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między trawieniem zewnątrzkomórkowym a trawieniem wewnątrzkomórkowym wskazuje różnice w budowie układu pokarmowego między zwierzętami acelomatycznymi, celomatycznymi i pseudocelomatycznymi przedstawia znaczenie mikrobiomu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice w długości przewodu pokarmowego drapieżnika i roślinożercy przedstawia adaptacje w budowie i funkcjonowaniu układów pokarmowych zwierząt w zależności od rodzaju pokarmu i sposobu jego pobierania 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega modyfikacja układu pokarmowego w rozwoju ewolucyjnym kolejnych grup zwierząt określa, czy człowiek jest mikrofagiem czy makrofagiem, i uzasadnia swoją odpowiedź wyjaśnia różnice między rodzajami pokarmu (np. roślinny, zwierzęcy) i wykazuje przystosowania w układzie pokarmowym, jakie wykształciły zwierzęta, by go spożywać 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową układu pokarmowego a trybem życia zwierzęcia i stopniem jego rozwoju ewolucyjnego wyjaśnia, dlaczego wykształcenie mięśni przewodu pokarmowego umożliwiło szybką i wydajną obróbkę pokarmu
17. Organiczne składniki pokarmowe	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy składników pokarmowych wymienia przykłady produktów spożywczych bogatych w poszczególne składniki pokarmowe wymienia podstawowe 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> rozdziela budulcowe i energetyczne składniki pokarmowe omawia rolę składników pokarmowych w organizmie podaje różnicę między białkami pełnowartościowymi a białkami nie- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje pokarmy pełnowartościowe z pokarmami niepełnowartościowymi podaje czynniki decydujące o wartości odżywczej pokarmów wyjaśnia różnicę między białkami pełnowartościowymi 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przewiduje skutki diety wegańskiej porównuje zawartość białek w poszczególnych produktach przewiduje skutki niedoboru i nadmiaru poszczególnych składników pokarmowych wyjaśnia, że w przypadku stosowania diety bez białka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje wartość energetyczną białek z wartością energetyczną węglowodanów i tłuszczów wyjaśnia zależność między stosowaną dietą a zapotrzebowaniem organizmu na poszczególne składniki pokarmowe

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	<p>funkcje poszczególnych składników pokarmowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje węglowodany na przyswajalne i nieprzyswajalne • definiuje pojęcia: <i>blonnik, NNKT</i> • podaje funkcję błonnika • przedstawia źródła białek dla organizmu • przedstawia przemiany cholesterolu w organizmie 	<p>pełnowartościowym</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>aminokwasy egzogenne, aminokwasy endogenne</i> • podaje przykłady aminokwasów endogennych i aminokwasów egzogennych • wyjaśnia znaczenie NNKT dla zdrowia człowieka • wymienia kryteria podziału węglowodanów • wyjaśnia znaczenie błonnika pokarmowego w diecie 	<p>a białkami niepełnowartościowymi</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje, że obecność tłuszczów w pożywieniu człowieka jest niezbędna • wyjaśnia sposób transportowania i rolę cholesterolu w organizmie 	<p>zwierzęcego bardzo ważne dla zdrowia jest spożywanie urozmaiconych posiłków bogatych w białko roślinne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia znaczenie dostarczania do organizmu kwasów omega-3 i omega-6 we właściwych proporcjach
18–19. Rola witamin. Nieorganiczne składniki pokarmowe	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>witamina, hiperwitaminoza, hipowitaminoza, awitaminoza, bilans wodny</i> • podaje przykłady witamin rozpuszczalnych w tłuszczach i witamin rozpuszczalnych w wodzie • wymienia źródła witamin • wymienia podstawowe funkcje poszczególnych witamin • wymienia skutki niedoboru wybranych witamin • podaje kryterium podziału składników mineralnych • wskazuje obecność ośrodka pragnienia w podwzgórz • wymienia nazwy makroelementów i mikroelementów • podaje funkcje wody 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady klasyfikacji i nazewnictwa witamin • wymienia nazwy pokarmów będących źródłami witamin rozpuszczalnych w tłuszczach i w wodzie • omawia funkcje witamin rozpuszczalnych w tłuszczach i w wodzie • wymienia przyczyny awitaminozy i hipowitaminozy • omawia znaczenie wody dla organizmu • omawia znaczenie składników mineralnych dla organizmu • wymienia nazwy chorób wywołanych niedoborem witamin 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia skutki niedoboru i nadmiaru wybranych witamin w organizmie człowieka • podaje przykłady naturalnych antyutleniaczy, którymi są niektóre witaminy (A, C, E) • omawia znaczenie wybranych makro- i mikroelementów • omawia objawy niedoboru wybranych mikroelementów i makroelementów • wyjaśnia, na czym polega mechanizm regulacji bilansu wodnego człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia związek między właściwościami wody a pełnionymi przez nią funkcjami • wyjaśnia, dlaczego dodawanie tłuszczów (oliwy lub oleju) do warzyw ma wpływ na przyswajalność witamin 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje zależności między uwodnieniem organizmu a tempem metabolizmu • wyjaśnia na podstawie dostępnych źródeł zdrowotne konsekwencje spożycia nadmiernej ilości soli kuchennej • wyjaśnia na podstawie dostępnych źródeł, jakie znaczenie mają antyutleniacze dla prawidłowego funkcjonowania organizmu
20–21. Budowa i funkcje układu pokarmowego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia w układzie pokarmowym przewód pokarmowy i gruczoły trawienne • wymienia nazwy odcin- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega trawienie pokarmów • wyjaśnia rolę języka i gardła w połknięciu pokarmu • wyjaśnia, jaką 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę żółci w trawieniu tłuszczów • omawia działanie enzymów trzustkowych i enzymów jelito- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia związek budowy odcinków przewodu pokarmowego z pełnionymi przez nie funkcjami • omawia mechanizm połknięcia pokarmu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje przekroje ścian odcinków przewodu pokarmowego • wykazuje znaczenie występowania rąbka szczoteczkowego • porównuje skład

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	<p>ków przewodów pokarmowego i gruczołów trawiennych</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje funkcje jamy ustnej, gardła, przełyku, żołądka i jelit • przedstawia budowę i rodzaje zębów • przedstawia znaczenie ruchów perystaltycznych • podaje funkcje żołądka i dwunastnicy • podaje funkcje ślinianek, wątroby i trzustki • charakteryzuje żółć • definiuje pojęcie <i>enterocyt</i> • podaje nazwy enzymów trawiennych zawartych w ślinie i w soku trzustkowym • podaje skład soku żołądkowego • przedstawia funkcje jelita cienkiego i jelita grubego • przedstawia funkcje kosmków jelitowych • określa miejsca wchłaniania substancji 	<p>rolę odgrywa ślina wydzielana przez ślinianki</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę nagłośni podczas przełykania pokarmu • wskazuje miejsce występowania ośrodków nerwowych, które regulują defekację • wymienia odcinki jelita cienkiego i jelita grubego • omawia funkcje wątroby i trzustki w trawieniu pokarmów • wymienia składniki soku trzustkowego oraz soku jelitowego • wyjaśnia funkcje kosmków jelitowych • omawia funkcje jelita grubego • wymienia funkcje mikrobiomu 	<p>wych</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę kosmków jelitowych • analizuje mechanizm wchłaniania składników pokarmowych • wyjaśnia, dlaczego enzymy proteolityczne są wytwarzane w formie nieaktywnych proenzymów • omawia znaczenie mikrobiomu dla prawidłowego funkcjonowania organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje funkcje gruczołów błony śluzowej żołądka • wyjaśnia, dlaczego występowanie mikrobiomu ma duże znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania organizmu 	<p>i rolę wydzielin produkowanych przez ślinianki, wątrobę i trzustkę</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego przewód pokarmowy musi mieć złożoną budowę
22–23. Procesy trawienia i wchłaniania	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>trawienie, enzymy trawienne, chylomikron</i> • wymienia enzymy trawienne dzięki którym zachodzi trawienie cukrów, tłuszczów i białek • określa, w których miejscach przewodów pokarmowych działają enzymy trawienne, i podaje funkcje tych enzymów • określa lokalizację ośrodka głodu i ośrodka sytości 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje substraty, produkty oraz miejsca działania enzymów trawiennych • podaje inną funkcję kwasu solnego w żołądku niż udział w trawieniu białek • podaje nazwy wiązań chemicznych, które są rozkładane przez enzymy trawienne • omawia procesy trawienia zachodzące w jamie ustnej, żołądka i jelicie • wyjaśnia mechanizm wchłaniania produktów trawienia w kosmkach jelitowych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje procesy trawienia i wchłaniania cukrów, białek oraz tłuszczów • omawia przebieg doświadczenia badającego wpływ pH roztworu na trawienie skrobi przez amylazę ślinową • wyjaśnia, jaką rolę odgrywają ośrodek głodu i ośrodek sytości • wyjaśnia znaczenie gastryny i somatostatyny w funkcjonowaniu układu pokarmowego • analizuje wpływ odczynu roztworu na trawienie białek 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje etapy trawienia poszczególnych składników pokarmowych w przewodzie pokarmowym • planuje i przeprowadza doświadczenie, którym można sprawdzić wpływ czynników chemicznych lub fizycznych na aktywność enzymatyczną amylazy ślinowej trawiącej skrobię oraz formułuje wnioski na podstawie uzyskanych wyników • wyjaśnia mechanizm działania ośrodka głodu i ośrodka sytości • na podstawie sche- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego produkty trawienia tłuszczów są wchłaniane do naczyń limfatycznych, a nie do naczyń krwionośnych • dowodzi, że na odczuwanie głodu i sytości mogą wpływać różne czynniki, np. stres • wyjaśnia na przykładzie sposoby regulacji czynności układu pokarmowego

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

		<ul style="list-style-type: none"> na podstawie schematu opisuje działanie osrodków głodu i sytości 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co dzieje się z wchłoniętymi produktami trawienia 	<p>matu analizuje mechanizm transportu glukozy, aminokwasów, glicerolu i kwasów tłuszczowych przez błony enterocyty</p>	
24. Zasady racjonalnego odżywiania się	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie <i>bilans energetyczny</i> podaje, jakie jest zapotrzebowanie energetyczne człowieka w zależności od wieku, aktywności fizycznej i wykonywanej pracy (w kcal) opisuje piramidę zdrowego żywienia i stylu życia wskazuje, że wielkość porcji i proporcje składników posiłków są elementem racjonalnego odżywiania wymienia podstawowe przyczyny i skutki otyłości oblicza wskaźnik masy ciała (BMI) wymienia podstawowe zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja) 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są bilans energetyczny dodatni i bilans energetyczny ujemny charakteryzuje zasady racjonalnego odżywiania się przedstawia argumenty potwierdzające, że spożywanie nadmiaru soli i słodczy jest szkodliwe dla organizmu charakteryzuje przyczyny i skutki otyłości 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza wskaźnik BMI dla osób obu płci w różnym wieku oraz określają na jego podstawie, czy dane osoby mają prawidłową masę ciała czy nadwagę lub niedowagę analizuje piramidę zdrowego żywienia i stylu życia i przedstawia zalecenia dotyczące proporcji składników pokarmowych w spożywanych posiłkach wyjaśnia różnice między bulimią a anoreksją 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opracowuje jednodniowy jadłospis zgodny z zasadami racjonalnego odżywiania się charakteryzuje zaburzenia odżywiania i przewiduje ich skutki zdrowotne przedstawia skutki otyłości u młodych osób charakteryzuje otyłość oraz dowodzi jej negatywnego wpływu na zdrowie 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia pięć propozycji działań, których podjęcie pozwoliłoby zmniejszyć ryzyko wystąpienia otyłości u nastolatków
25. Choroby układu pokarmowego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje podstawowe metody diagnozowania chorób układu pokarmowego (badanie krwi, w tym próba wątrobowa, badanie kału, USG jamy brzusznej, badania endoskopowe) klasyfikuje choroby układu pokarmowego na pasożytnicze, wirusowe i bakteryjne wymienia nazwy chorób pasożytniczych i podaje nazwy pasożytów (tasiemiec, glista ludzka, owsik ludzki, włosień 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny i objawy chorób pasożytniczych układu pokarmowego wymienia i opisuje wybrane wirusowe choroby przewodu pokarmowego, m.in. WZW typu A, B i C charakteryzuje choroby układu pokarmowego: zespół złego wchłaniania, choroba Crohna, choroby nowotworowe (rak żołądka, rak jelita grubego) 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje podstawowe metody diagnozowania chorób układu pokarmowego wymienia objawy chorób bakteryjnych, wirusowych i pasożytniczych oraz metody profilaktyki tych chorób przedstawia czynniki ryzyka, które sprzyjają rozwojowi chorób nowotworowych układu pokarmowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje choroby układu pokarmowego na podstawie charakterystycznych objawów omawia szczegółowo metody diagnozowania chorób układu pokarmowego: gastroskopię i kolonoskopię dowodzi, że właściwa profilaktyka odgrywa ogromną rolę w walce z chorobami układu pokarmowego omawia stosowane badania diagnostyczne, dzięki którym można wykryć chorobę Crohna 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty potwierdzające tezę, że choroby bakteryjne i wirusowe mogą mieć wpływ na powstawanie, wzrost i rozwój komórek nowotworowych układu pokarmowego przeprowadza debatę na temat diety bezglutenowej z wykorzystaniem materiałów pochodzących z różnych źródeł popularnonaukowych i naukowych na podstawie dostępnych źródeł przedstawia i opisuje nowoczesne metody endoskopii

	<ul style="list-style-type: none"> kręty) wymienia bakteryjne i wirusowe choroby układu pokarmowego podaje sposoby zapobiegania chorobom układu pokarmowego 				
26. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Układ pokarmowy”					
Rozdział 5. Układ oddechowy					
27. Układ oddechowy u zwierząt	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>oddychanie komórkowe, wymiana gazowa, dyfuzja, ciśnienie parcjalne (parcjalne)</i> przedstawia etapy wymiany gazowej przedstawia działanie płuc dyfuzyjnych i płuc wentylowanych wymienia narządy wymiany gazowej u zwierząt wodnych i lądowych oraz podaje przykłady organizmów, u których występują te narządy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia warunki zachodzenia dyfuzji wyjaśnia znaczenie dyfuzji w wymianie gazowej porównuje wymianę gazową zewnętrzną z wymianą gazową wewnętrzną przedstawia ewolucję płuc kręgowców opisuje na podstawie schematu mechanizm podwójnego oddychania u ptaków podaje grupy zwierząt, u których występują płuca wentylowane, i grupy zwierząt, u których występują płuca dyfuzyjne 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje warunki wymiany gazowej w wodzie i na lądzie, uwzględniając wady i zalety tych środowisk wyjaśnia, dlaczego dla wielu zwierząt proces wymiany gazowej odbywa się całą powierzchnią ciała wyjaśnia różnice między płucami dyfuzyjnymi a płucami wentylowanymi omawia działanie wieczek skrzelowych i tryskawki u ryb określa, czy tchawki można zaliczyć do narządów wentylowanych wyjaśnienie mechanizmu wentylacji u płazów, gadów, ptaków i ssaków 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia związek między sposobem wymiany gazowej a wielkością i trybem życia zwierząt wykazuje związek między lokalizacją (zewnętrzną i wewnętrzną) oraz budową powierzchni wymiany gazowej a środowiskiem życia porównuje i analizuje wartości ciśnienia parcjalnego tlenu i dwutlenku węgla w ośrodkach biorących udział w wymianie gazowej porównuje, określając tendencję ewolucyjną, budowę płuc zwierząt należących do kręgowców wyjaśnia znaczenie podwójnego oddychania dla ptaków 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> określa, czym jest ciśnienie parcjalne i jakie ma ono znaczenie dla wymiany gazowej wyjaśnia znaczenie funkcjonowania mechanizmów wspomagających wymianę gazową ryb (mechanizm wieczek skrzelowych, tryskawki)
28. Budowa i funkcje układu oddechowego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie <i>surfaktant</i> wymienia nazwy elementów budujących układ oddechowy i wskazuje, że składa się on z dróg oddechowych oraz płuc wymienia funkcje poszczególnych elementów układu oddechowego człowieka lokalizuje na schematach poszczególne elementy układu oddechowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia znaczenie układu oddechowego dla funkcjonowania organizmu przedstawia budowę i rolę opłucnej wyjaśnia różnicę między wymianą gazową a oddychaniem komórkowym omawia funkcje głośni i nagłośni omawia związek między budową a funkcją płuc wyjaśnia związek między budową pęcherzyków płucnych a wymianą gazową 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależności między budową poszczególnych odcinków układu oddechowego a ich funkcjami omawia mechanizm powstawania głosu wyjaśnia znaczenie surfaktantu dla prawidłowej wymiany gazowej w pęcherzykach płucnych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki decydujące o wysokości i natężeniu głosu wyjaśnia różnicę w budowie krtani żeńskiej i krtani męskiej wykazuje na podstawie obserwacji mikroskopowych, że budowa pęcherzyków płucnych wynika z ich przystosowania do efektywnej dyfuzji 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje, że wymiana gazowa oraz oddychanie komórkowe umożliwiają funkcjonowanie organizmu podaje argumenty potwierdzające duże znaczenie nagłośni podczas połykania pokarmu

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

<p>29–30. Wentylacja płuc i wymiana gazowa</p>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia mechanizm wentylacji płuc • definiuje pojęcia: <i>całkowita pojemność płuc, pojemność życiowa płuc, współczynnik oddechowy (RQ)</i> • podaje lokalizację ośrodka oddechowego i opisuje jego działanie • porównuje skład powietrza wdychanego ze składem powietrza wydychanego • wyjaśnia znaczenie przepony i mięśni międzyżebrowych w wentylacji płuc • wymienia rodzaje wymiany gazowej i podaje, gdzie one zachodzą • przedstawia przebieg dyfuzji gazów w płucach 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega mechanizm wentylacji płuc • porównuje mechanizm wdechu z mechanizmem wydechu • omawia mechanizm wymiany gazowej zewnętrznej i mechanizm wymiany gazowej wewnętrznej • wskazuje różnicę między całkowitą pojemnością płuc a życiową pojemnością płuc • omawia rolę krwi w transporcie gazów oddechowych – tlenu i dwutlenku węgla • przeprowadza doświadczenie sprawdzające zawartość dwutlenku węgla w powietrzu wdychanym i wydychanym 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje czynniki wpływające na wiązanie i oddawanie tlenu przez hemoglobinę • omawia transport dwutlenku węgla w organizmie człowieka • na podstawie wykresu analizuje zmiany zawartości procentowej oksyhemoglobiny w zależności od ciśnienia parcjalnego tlenu • przedstawia, opisuje i porównuje działanie innych białek wiążących tlen (hemoglobina płodu, mioglobina) • wyjaśnia znaczenie współczynnika oddechowego (RQ) • przedstawia, jakie problemy oddechowe mogą wystąpić u ludzi przebywających na dużych wysokościach lub znacznych głębokościach 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek między budową hemoglobiny a jej rolą w transporcie gazów • omawia mechanizm regulacji częstotliwości oddechów • wyjaśnia mechanizm wymiany gazowej w płucach i w tkankach na podstawie gradientu ciśnień parcjalnych tlenu i dwutlenku węgla • wyjaśnia, w jaki sposób ciśnienie atmosferyczne wpływa na wymianę gazową • wyjaśnia, jak temperatura, pH i ciśnienie parcjalne dwutlenku węgla wpływają na wysycenie oksyhemoglobiny 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa zależności między oddychaniem, wentylacją i wymianą gazową • omawia wpływ różnych czynników na wiązanie i oddawanie tlenu przez oksyhemoglobinę • przewiduje skutki wpływu zbyt niskiego i zbyt wysokiego ciśnienia atmosferycznego na prawidłowe funkcjonowanie organizmu
<p>31. Zaburzenia funkcjonowania układu oddechowego</p>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zanieczyszczenia powietrza • wyjaśnia, w jaki sposób można chronić się przed smogiem • omawia skutki palenia tytoniu • wymienia metody diagnozowania chorób układu oddechowego (spirometria, bronchoskopia, RTG klatki piersiowej) • wymienia nazwy chorób układu oddechowego (nieżyt nosa, przeziębienie, grypa, angina, gruźlica płuc, rak płuc, astma oskrzelowa, przewlekła obturacyjna choroba płuc) 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje rodzaje zanieczyszczeń powietrza i wymienia ich źródła • wyjaśnia wpływ zanieczyszczeń powietrza na układ oddechowy • podaje źródła czadu • wykazuje szkodliwość palenia papierosów, także elektronicznych • charakteryzuje choroby układu oddechowego (nieżyt nosa, przeziębienie, grypę, anginę, gruźlicę płuc, raka płuc, astmę oskrzelową, przewlekłą obturacyjną chorobę płuc) • podaje sposoby zapobiegania chorobom układu oddechowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależność między występowaniem chorób dróg oddechowych a stanem wdychanego powietrza • omawia wpływ czadu na organizm człowieka • omawia sposoby zapobiegania chorobom układu oddechowego • omawia przebieg badań diagnostycznych chorób układu oddechowego • na podstawie dostępnych źródeł wyjaśnia wpływ papierosów na funkcjonowanie układu oddechowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przewiduje skutki chorób układu oddechowego • omawia sposoby diagnozowania i leczenia wybranych chorób układu oddechowego • proponuje i uzasadnia przykłady działań, które ograniczyłyby tworzenie się smogu • wskazuje oraz wyjaśnia różnice między bronchoskopią a gastroskopią 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza pomiar objętości płuc z wykorzystaniem samodzielnie zrobionej aparatury oraz formułuje wnioski na podstawie uzyskanych wyników • przedstawia / podaje na podstawie dostępnych źródeł argumenty przemawiające za wyborem określonych metod diagnozowania i leczenia niespecyficznych, nowych jednostek chorobowych lub nowych czynników wywołujących choroby układu oddechowego

32. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Układ oddechowy”					
Rozdział 6. Układ krążenia. Odporność					
33. Układ krążenia u zwierząt	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje płynów ustrojowych będących nośnikami substancji w organizmach zwierząt wymienia funkcje układu krwionośnego omawia ogólną budowę układu krwionośnego u bezkręgowców i u kręgowców wymienia rodzaje naczyń krwionośnych i ich funkcje wymienia barwniki oddechowe u zwierząt i wskazuje ich funkcje omawia budowę serca kręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje rodzaje barwników oddechowych i podaje przykłady grup, zwierząt u których występują porównuje układ krwionośny otwarty z układem krwionośnym zamkniętym klasyfikuje zwierzęta względem rodzaju układu krwionośnego (otwarty lub zamknięty) porównuje, określając tendencje ewolucyjne, budowę serca u poszczególnych gromad kręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje budowę układów krwionośnych strunowców porównuje budowę serca kręgowców porównuje układy krwionośne: otwarty i zamknięty porównuje układ krwionośny jednoobiegowy i dwuobiegowy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową układu krążenia a jego funkcją u poznanych grup zwierząt porównuje budowę układów krwionośnych bezkręgowców przedstawia korzyści wynikające z obecności całkowitej przegrody międzykomorowej w sercu ptaków i ssaków wyjaśnia, jaką funkcję w sercu płazów pełni zastawka spiralna 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia związek między rozmiarami ciała zwierząt oraz tempem metabolizmu a sposobem transportu substancji wyjaśnia, dlaczego niektóre zwierzęta nie mają układu krwionośnego
34–35. Skład i funkcje krwi	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy składników krwi wymienia podstawowe funkcje krwi definiuje pojęcia: <i>hematokryt, aglutynacja, próba krzyżowa, konflikt serologiczny</i> przedstawia przebieg procesu krzepnięcia krwi charakteryzuje układ grupowy krwi ABO 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje i klasyfikuje składniki krwi omawia funkcje krwi porównuje elementy komórkowe krwi pod względem budowy wymienia nazwy i funkcje składników osocza wyjaśnia, na czym polega proces krzepnięcia krwi wyjaśnia zasady określania grup krwi opisuje obecność przeciwciał i antygenów w grupach krwi A, B, AB, 0 przedstawia zasady przetaczania krwi 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje składniki krwi pod względem pełnionych przez nie funkcji podaje zasady podziału leukocytów ze względu na obecność ziarnistości w ich cytoplazmie analizuje proces naprawy uszkodzonego naczynia krwionośnego omawia konflikt serologiczny w zakresie Rh wyjaśnia, na czym polega próba krzyżowa 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia związek między cechami morfologicznymi krwi a funkcjami pełnionymi przez te elementy określa, jaką rolę w procesie krzepnięcia krwi odgrywa trombina wyjaśnia zasady określania grup krwi u człowieka wyjaśnia mechanizm konfliktu serologicznego w zakresie Rh i podaje sposób zapobiegania mu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przewiduje skutki stanu chorobowego polegającego na krzepnięciu krwi wewnątrz naczyń wyjaśnia mechanizm krzepnięcia krwi z uwzględnieniem szlaku zewnętrznego i szlaku wewnętrznego
36. Budowa i funkcje układu krwionośnego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje układu krwionośnego określa położenie serca podaje nazwy elementów budowy serca człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje tętnice z żyłami i naczyniami włosowatymi pod względem budowy anatomicznej i pełnionych funkcji rozdziela typy sieci naczyń 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między budową anatomiczną i morfologiczną naczyń krwionośnych a pełnionymi przez nie funkcjami charakteryzuje pracę zastawek w 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje typy sieci naczyń krwionośnych uzasadnia znaczenie występowania zastawek w żyłach i w sercu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między układem wrotnym a siecią dziwną

*Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25*

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy i role zastawek w sercu • wymienia typy naczyń krwionośnych 	krwionośnych	sercu		
37–38. Funkcjonowanie układu krwionośnego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje EKG • przedstawia, na czym polega automatyzm serca • opisuje cykl pracy serca • podaje funkcje krążenia wieńcowego • odróżnia krwiobieg duży od krwiobiegu małego • wskazuje prawidłowe wartości ciśnienia krwi i tętna człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia, na podstawie schematu przepływu krwi w krwiobiegu dużym i w krwiobiegu małym • wyjaśnia, co oznaczają załamki P, Q, R, S i T na elektrokardiogramie • definiuje objętość wyrzutową i objętość minutową serca • przedstawia mechanizmy, dzięki którym następuje przepływ krwi w żyłach (ssące działanie przedsionków serca, mechanizm pompy oddechowej i mechanizm pompy mięśniowej) 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę układu przewodzącego serca • porównuje krwiobieg duży z krwiobiegiem małym pod względem pełnionych funkcji • wyjaśnia cykl pracy serca • interpretuje wyniki pomiaru tętna i pomiaru ciśnienia krwi • wyjaśnia mechanizm pompy mięśniowej w kończynach dolnych • omawia sposób regulacji ciśnienia krwi w naczyniach • charakteryzuje krążenie wątrobowe • wyjaśnia, dlaczego ściana lewej komory jest grubsza od ściany prawej komory 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę układu krwionośnego w utrzymywaniu homeostazy • analizuje sposób przepływu krwi w żyłach kończyn dolnych • wyjaśnia, na czym polega automatyzm serca • omawia różnicę między wartościami ciśnienia skurczowego a wartościami ciśnienia rozkurczowego krwi • przedstawia zasady obiegu ustrojowego i obiegu płucnego • wykazuje, że mimo niskiego ciśnienia w żyłach przepływ krwi przez nie jest możliwy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczynę różnicy między wartościami ciśnienia skurczowego a wartościami ciśnienia rozkurczowego krwi oraz podaje argumenty potwierdzające, że nieprawidłowe wartości ciśnienia krwi mogą zagrażać zdrowiu, a nawet życiu • przedstawia drogę krwinki w układzie krwionośnym i podaje stan jej utleniania na początku i na końcu swojej wędrówki, przyjmując jako początek np. lewy przedsionek (lub inną część serca) • charakteryzuje opór naczyń krwionośnych, uwzględniając czynniki, od których jest on uzależniony
39. Układ limfatyczny	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje układu limfatycznego • wymienia nazwy narządów układu limfatycznego • przedstawia budowę i funkcje naczyń limfatycznych • określa sposób powstawania i funkcje limfy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa funkcje narządów wchodzących w skład układu limfatycznego • charakteryzuje cechy naczyń limfatycznych • przedstawia współdziałanie układu krwionośnego i układu limfatycznego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje narządy układu limfatycznego pod względem pełnionych przez nie funkcji • omawia skład limfy i jej rolę • porównuje układ krwionośny z układem limfatycznym pod względem budowy i funkcji • przedstawia zależności między osoczem, płynem tkankowym i limfą 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie prawidłowego funkcjonowania narządów tworzących układ limfatyczny • omawia sposób powstawania limfy • podaje argumenty potwierdzające, że układ krwionośny i układ limfatyczny stanowią integralną całość • porównuje naczynia limfatyczne i żyły pod względem budowy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie znaczenie w utrzymywaniu homeostazy mają układ krwionośny i układ limfatyczny • przedstawia na podstawie dostępnych źródeł przyczyny obrzęków ciała, które są związane z funkcjonowaniem układu limfatycznego
40. Choroby układu krążenia	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby zapobiegania chorobom układu krążenia • wskazuje związek między stylem życia a chorobami układu krążenia • wymienia metody diagnozowania chorób 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny chorób układu krążenia • właściwie interpretuje podstawowe wyniki morfologii krwi i lipidogramu • charakteryzuje metody diagnozowania chorób układu krążenia • wyjaśnia, dlaczego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia argumenty potwierdzające tezę, że właściwy styl życia jest najważniejszym elementem profilaktyki chorób układu krążenia • omawia przyczyny, objawy i profilaktykę chorób układu krążenia 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia objawy chorób układu krążenia • wyjaśnia, na czym polega niewydolność układu krążenia • określa, jakie metody badań należy zastosować w diagnostyce chorób, np. choroby wieńcowej, miażdżycy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje metody diagnozowania poszczególnych chorób układu krążenia • prezentuje na podstawie dostępnych źródeł sposoby zapobiegania rozwojowi miażdżycy naczyń, w tym wieńcowych

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	<p>układu krążenia (badanie krwi, badanie Holtera, pomiar ciśnienia krwi, USG dopplerowskie, angiokardiografia, echokardiografia)</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy chorób układu krążenia (anemia, białaczka, nadciśnienie tętnicze, żylaki, miażdżyca, udar mózgu, choroba wieńcowa, zawał serca) 	<p>go należy badać ciśnienie krwi</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wybrane choroby układu krążenia 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między badaniem EKG a badaniem echokardiografii 	<p>czy anemii</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje, w jaki sposób niewłaściwa dieta, a także zbyt mała aktywna fizyczna mogą doprowadzić do rozwoju chorób układu krążenia 	
41–42. Budowa i funkcje układu odpornościowego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>antymogen, patogen, infekcja, główny układ zgodności tkankowej (MHC)</i> wymienia funkcje układu odpornościowego wymienia nazwy elementów układu odpornościowego (komórki, tkanki i narządy oraz substancje zwane czynnikami humoralnymi) przedstawia budowę, rodzaje i znaczenia przeciwciał wymienia rodzaje limfocytów i wskazuje ich funkcje 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę poszczególnych elementów układu odpornościowego przedstawia rodzaje cytokin i ich funkcje przedstawia budowę i znaczenie w transplantologii głównego układu zgodności tkankowej 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje poszczególne elementy układu odpornościowego wyjaśnia, na czym polega swoistość przeciwciał porównuje rodzaje limfocytów w reakcji odpornościowej charakteryzuje i porównuje komórki układu odpornościowego: granulocyty, makrofagi, komórki tuczne, komórki dendrytyczne, limfocyty T i B, komórki NK 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje rolę poszczególnych tkanek, narządów, komórek i cząsteczek w reakcji odpornościowej określa rolę fagocytozy w reakcjach odpornościowych wyjaśnia, jaką funkcję pełnią cząsteczki przeciwciał, białka ostrej fazy i cytokiny w reakcji odpornościowej omawia znaczenie antygenów zgodności tkankowej w prawidłowym funkcjonowaniu układu odpornościowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje limfocyty biorące udział w reakcji odpornościowej pod względem pełnionych przez nie funkcji
43–44. Rodzaje i mechanizmy odporności	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>odporność, reakcja zapalna</i> wymienia główne rodzaje odporności (nieswoista i swoista) wymienia trzy linie obrony organizmu wymienia mechanizmy odporności humoralnej i komórkowej wyjaśnia znaczenie szczepień ochronnych wymienia 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje odporność nieswoistą i swoistą opisuje działanie barier obronnych omawia przebieg reakcji zapalnej porównuje odporność nabytą z odpornością wrodzoną wyjaśnia mechanizm działania odporności wrodzonej porównuje odporność nieswoistą z odpornością swoistą definiuje pojęcie <i>pamięć immunologiczna</i> 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje odporność komórkową z odpornością humoralną wyjaśnia mechanizm działania odporności nabytej wyjaśnia znaczenie pamięci immunologicznej porównuje pierwotną odpowiedź immunologiczną z wtórną odpowiedzią immunologiczną 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> określa różnice dotyczące czasu uruchamiania się mechanizmów odporności humoralnej i odporności komórkowej przedstawia przebieg fagocytozy patogenów przez komórki żerne wykazuje celowość stosowania szczepionek wyjaśnia etapy reakcji odpornościowej na przykładzie komórki nowotworowej jako przejaw swoistej odpowiedzi komórkowej, a także jako 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia argumenty potwierdzające tezę, że apoptoza ma duże znaczenie dla zachowania homeostazy wyjaśnia, w jakich sytuacjach w organizmie tworzy się pamięć immunologiczna określa i uzasadnia, czy utrzymanie surowicy spowoduje wytworzenie w organizmie komórek pamięci

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	<p>sposoby nabierania odporności swoistej</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje, na czym polegają odpowiedź immunologiczna pierwotna i wtórna • określa znaczenie odporności czynnej i biernej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegają humoralna i komórkowa odpowiedź immunologiczna • rozróżnia rodzaje odporności swoistej 		<p>przejaw swoistej odpowiedzi humoralnej</p>	
45. Zaburzenia funkcjonowania układu odpornościowego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki osłabiające układ odpornościowy • wymienia nazwy chorób autoimmunologicznych (bielactwo, reumatoidalne zapalenie stawów, choroba Hashimoto, łuszczyca) • omawia sposoby zakażenia wirusem HIV • przedstawia reakcje alergiczne jako nadmierną reakcję układu odpornościowego • uzasadnia celowość stosowania przeszczepów • definiuje pojęcie <i>immunosupresja</i> 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia mechanizm reakcji alergicznej • wykazuje, że alergia jest stanem nadwrażliwości organizmu • omawia przyczyny i profilaktykę AIDS • charakteryzuje choroby autoimmunologiczne • charakteryzuje przebieg zakażenia wirusem HIV • podaje przyczyny alergii • wymienia podstawowe zasady, których należy przestrzegać przy przeszczepach 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny nieprawidłowych reakcji odpornościowych • przedstawia zasady przeszczepiania tkanek i narządów • analizuje na schemacie mechanizm stosowania immunosupresji na przykładzie transplantacji szpiku kostnego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • dowodzi, że AIDS jest chorobą układu odpornościowego • określa i uzasadnia, czy nadmierna odpowiedź immunologiczna może stanowić zagrożenie dla życia człowieka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek zgodności tkankowej z immunosupresją oraz wykazuje ich znaczenie dla transplantologii • wyjaśnia, dlaczego tak trudno znaleźć dawcę narządów do przeszczepów, nawet wśród osób blisko spokrewnionych z chorym
46. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Układ krążenia”					
Rozdział 7. Układ moczowy					
47–48. Osmoregulacja i wydalanie u zwierząt	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: <i>osmoregulacja, bilans wodny, wydalanie, zwierzęta amonioteliczne, zwierzęta ureoteliczne, zwierzęta urikoteliczne</i> • wymienia produkty przemiany materii • wymienia cechy homeostazy wodno-elektrolitowej • wymienia narządy wydalnicze u bezkręgowców i strunowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia mechanizm osmoregulacji u zwierząt lądowych i wodnych • omawia bilans wodny zwierząt • charakteryzuje zwierzęta amonioteliczne, urikoteliczne i ureoteliczne • omawia budowę metanefrydium pierścienic • porównuje na podstawie schematów budowę przednercza, prancerza i zanercza 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje azotowe produkty przemian oraz warunki środowiskowe, w których żyją zwierzęta amonioteliczne, ureoteliczne i urikoteliczne • charakteryzuje budowę narządów wydalniczych bezkręgowców i strunowców • wskazuje tendencje ewolucyjne w budowie kanałów nerkowych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje warunki życia na lądzie i w wodzie pod względem utrzymania równowagi wodno-mineralnej • uzasadnia związek między rodzajem wydalanych produktów przemian azotowych zwierząt a trybem ich życia • wyjaśnia, w jaki sposób zachodzi osmoregulacja u zwierząt izosmotycznych, hiperosmotycznych i hiposmotycznych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konieczność regulacji osmotycznej u zwierząt żyjących w różnych środowiskach • wyjaśnia, dlaczego np. parzydełkowce nie mają narządów wydalniczych

*Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25*

<p>49–50. Budowa i funkcjonowanie układu moczowego</p>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje układu moczowego podaje nazwy zbędnych produktów przemiany materii wymienia drogi usuwania zbędnych produktów metabolizmu wskazuje na schematach elementy układu moczowego i podaje ich nazwy podaje nazwy procesów zachodzących w nerkach podczas powstawania moczu określa lokalizację ośrodka wydalania podaje nazwy oraz miejsce powstawania i wydzielania hormonów regulujących produkcję moczu podaje nazwę hormonów produkowanych przez nerki i podaje ich rolę wymienia nazwy składników moczu pierwotnego i moczu ostatecznego wyróżnia substraty i produkty cyklu moczniowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia istotę procesu wydalania charakteryzuje narządy układu moczowego omawia budowę anatomiczną nerki opisuje na podstawie schematu cykl moczniowy charakteryzuje procesy zachodzące w nefronie wymienia drogi wydalania zbędnych produktów przemiany materii omawia proces powstawania moczu omawia kontrolę hormonalną wydalanego moczu przez wazopresynę i aldosteron charakteryzuje hormony wydzielane przez nerki (renina, erytropoetyna) analizuje na podstawie schematu przebieg cyklu moczniowego omawia regulację nerwową wydalania moczu podaje sytuacje, w których objętość moczu może być zmniejszona 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego cykl moczniowy jest procesem anabolicznym porównuje sposoby wydalania trzech głównych produktów metabolizmu: amoniaku, dwutlenku węgla i nadmiaru wody omawia budowę i funkcje nefronu porównuje procesy zachodzące w nefronie przedstawia znaczenie cyklu moczniowego w utrzymaniu homeostazy porównuje skład i ilość moczu pierwotnego ze składem i ilością moczu ostatecznego wyjaśnia, jaką rolę odgrywają nerki w osmoregulacji porównuje resorpcję zwrotną z procesem sekrecji 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje przystosowania w budowie układu moczowego do pełnienia swoich funkcji omawia mechanizm wydalania moczu wyjaśnia regulację poziomu wody we krwi i objętość wydalanego moczu analizuje wpływ hormonów na funkcjonowanie nerek charakteryzuje wewnętrzdzielnicze funkcje nerek opisuje rolę hormonów w utrzymaniu równowagi wodnej organizmu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką rolę odgrywa układ moczowy w utrzymywaniu homeostazy wyjaśnia mechanizm regulacji poziomu wody we krwi i w wydalonym moczu oraz wskazuje na rolę układu hormonalnego w tym mechanizmie wyjaśnia, jak powstaje moczu hipertoniczny, uwzględniając budowę pętli nefronu
<p>51. Choroby układu moczowego</p>	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia metody diagnostowania chorób układu moczowego (USG jamy brzusznej, urografia, badania moczu) analizuje wyniki badania składu moczu zdrowego człowieka wymienia choroby układu moczowego (zakażenie dróg moczowych, kamica nerkowa, niewydolność nerek) 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje metody diagnostowania chorób układu moczowego wymienia cechy moczu zdrowego człowieka omawia zasady higieny układu moczowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje najczęstsze choroby układu moczowego ocenia znaczenie dializy jako metody postępowania medycznego przy niewydolności nerek wymienia składniki moczu, które mogą wskazywać na chorobę lub uszkodzenie nerek omawia przyczyny, diagnostykę i profilaktykę chorób nerek 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje objawy chorób układu moczowego wyjaśnia, na czym polegają hemodializa i dializa otrzewnowa 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> dowodzi dużego znaczenia badań moczu w diagnostyce chorób nerek uzasadnia na podstawie różnych źródeł, że moczu może być wykorzystywany do stawiania szybkich diagnoz, np. potwierdzania ciąży

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny chorób układu moczowego przedstawia cel stosowania dializy podaje zasady profilaktyki chorób układu moczowego 				
52. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Układ moczowy”					
Rozdział 8. Układ nerwowy					
53. Układ nerwowy u zwierząt	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>odruch, luk odruchowy</i> przedstawia typy układów nerwowych bezkręgowców omawia budowę i funkcje poszczególnych elementów budowy mózgowia kręgowców podaje rodzaje odruchów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia i wymienia cechy układów nerwowych bezkręgowców porównuje odruchy warunkowe i bezwarunkowe wskazuje tendencje ewolucyjne w budowie mózgowia kręgowców charakteryzuje budowę układu nerwowego strunowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje układy nerwowe bezkręgowców wyjaśnia, na czym polega proces cefalizacji porównuje budowę mózgowia kręgowców podaje cechy budowy układu nerwowego głowonogów rozdziela i opisuje ośrodkowy i obwodowy układ nerwowy u kręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki mające wpływ na budowę i stopień zaawansowania układu nerwowego analizuje etapy ewolucji układu nerwowego bezkręgowców porównuje odruchy obronne i zachowawcze z odruchami warunkowymi i bezwarunkowymi 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia różnice w budowie układu nerwowego u zwierząt w zależności od trybu życia, np. między polipem a meduzą wykazuje konieczność zmian ewolucyjnych w budowie układu nerwowego u zwierząt w zależności od symetrii ciała oraz ich przystosowań do środowiska, w którym żyją
54–55. Budowa i działanie układu nerwowego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy podstawowych elementów układu nerwowego wymienia funkcje układu nerwowego podaje nazwy i funkcje części neuronu podaje funkcje komórek glejowych podaje funkcję osłonki mielinowej opisuje mechanizm przewodzenia impulsu nerwowego podaje, co oznacza pobudliwość komórek nerwowych definiuje pojęcia: <i>impuls nerwowy, polaryzacja, depolaryzacja, repolaryzacja, refrakcja</i> opisuje na podstawie schematu budowy i działanie synapsy chemicznej i elektrycznej 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia ogólną budowę układu nerwowego porównuje dendryty z aksonem rozdziela neurony pod względem funkcjonalnym (neurony czuciowe, neurony ruchowe, neurony pośredniczące) charakteryzuje budowę synapsy chemicznej wymienia cechy potencjału czynnościowego opisuje sposób przekazywania impulsu nerwowego przez neurony definiuje pojęcia: <i>potencjał spoczynkowy, potencjał czynnościowy</i> omawia rolę neuroprzekazników pobudzających i neuroprzekazników hamujących 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje elementy neuronu i omawia ich funkcje charakteryzuje komórki glejowe pod względem budowy, rodzajów i ich funkcji odróżnia potencjał spoczynkowy od potencjału czynnościowego wyjaśnia, na czym polegają: polaryzacja, depolaryzacja i repolaryzacja omawia proces przekazywania impulsów nerwowych między komórkami wyjaśnia funkcjonowanie synapsy chemicznej i synapsy elektrycznej 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje różnice między synapsą chemiczną a synapsą elektryczną klasyfikuje i opisuje neuroprzekazniki wskazuje różnice między polaryzacją a repolaryzacją porównuje budowę oraz szybkość przewodzenia włókien mielinowych i bezmielinowych przedstawia znaczenie pompy sodowo-potasowej w funkcjonowaniu neuronu i przesyłaniu impulsu nerwowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek budowy neuronu z funkcją przewodzenia impulsu nerwowego omawia funkcjonowanie pompy sodowo-potasowej podczas przesyłania impulsu nerwowego

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady neuroprzekazników 				
56. Ośrodkowy układ nerwowy	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy elementów ośrodkowego układu nerwowego wymienia funkcje mózgowia wymienia nazwy płatów mózgowych i wskazuje na schemacie ich położenie przedstawia budowę i rolę rdzenia kręgowego na podstawie schematu przedstawia rolę płynu mózgowo-rdzeniowego i opon mózgowych podaje funkcje układu limbicznego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę ośrodkowego układu nerwowego omawia rolę poszczególnych części mózgowia klasyfikuje mózgowie ze względu na przebieg rozwoju zarodkowego, a także stosuje podział medyczny mózgowia rozdzieli płaty w korze mózgowej charakteryzuje budowę i funkcję rdzenia kręgowego porównuje położenie istoty szarej z położeniem istoty białej w mózgowiu i rdzeniu kręgowym omawia funkcje mózdzku 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje, że mózg jest częścią mózgowia charakteryzuje poszczególne części mózgowia określa rolę płynu mózgowo-rdzeniowego i opon mózgowych charakteryzuje pod względem budowy i funkcji układ limbiczny 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje mózg i rdzeń kręgowy pod względem budowy i pełnionych funkcji lokalizuje położenie oraz wyjaśnia funkcje ośrodków korowych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia na podstawie różnych źródeł, dlaczego istota szara i istota biała są ułożone odmiennie w mózgu i w rdzeniu kręgowym weryfikuje na podstawie różnych źródeł, w tym danych z czasopism popularnonaukowych, prawdziwość stwierdzenia, że mózg wykorzystuje tylko 10% swoich możliwości
57–58. Obwodowy układ nerwowy	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia budowę i funkcje obwodowego układu nerwowego wymienia rodzaje nerwów wyróżnione ze względu na kierunek przewodzenia informacji (nerwy ruchowe, nerwy czuciowe, nerwy mieszane) wymienia i opisuje nerwy czaszkowe, nerwy rdzeniowe i zwoje nerwowe omawia pamięć i jej rodzaje wymienia nazwy elementów łuku odruchowego definiuje pojęcia: <i>nerw, odruchy bezwarunkowe, odruchy warunkowe</i> przedstawia 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę nerwu przedstawia rolę nerwów czuciowych, nerwów ruchowych i nerwów mieszanych rozdzieli nerwy czaszkowe i nerwy rdzeniowe charakteryzuje elementy łuku odruchowego opisuje przebieg reakcji odruchowej na podstawie schematu porównuje rodzaje pamięci 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje przebieg reakcji odruchowej porównuje odruchy warunkowe z odruchami bezwarunkowymi dzieli odruchy na warunkowe i bezwarunkowe opisuje drogę, którą pokonuje impuls w łuku odruchowym w dowolnej sytuacji, np. po ukłuciu palca igłą wyjaśnia, w jaki sposób można wyrobić w sobie odruch uczenia się 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób powstaje odruch warunkowy dowodzi znaczenia odruchów warunkowych w uczeniu się porównuje odruchy monosynaptyczne z odruchami polisynaptycznymi wyjaśnia, jakie znaczenie mają dla człowieka odruchy mrugania i zmiany wielkości źrenicy pod wpływem światła 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje, że powstanie odruchu warunkowego wymaga skojarzenia bodźca obojętnego z bodźcem kluczowym wywołującym odruch bezwarunkowy planuje przebieg doświadczenia, którego celem będzie nauczenie psa, aby spał na swoim legowisku, a nie w łóżku dziecka podaje przykłady odruchów bezwarunkowych oraz wyjaśnia, jakie mają one znaczenie dla funkcjonowania człowieka

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	przykłady odruchów warunkowych i odruchów bezwarunkowych				
59. Autonomiczny układ nerwowy	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje części układu nerwowego pod względem funkcjonalnym • wymienia elementy i funkcje układu autonomicznego • podaje przykłady sytuacji, w których działa układ współczulny, oraz przykłady sytuacji, w których działa układ przywspółczulny • wymienia strukturę układu autonomicznego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia somatyczny i autonomiczny układ nerwowy • omawia funkcje układu autonomicznego • wskazuje lokalizację struktur nerwowych autonomicznego układu • wyjaśnia, jakie znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania organizmu ma antagonistyczne działanie części współczulnej i części przywspółczulnej • wyjaśnia pojęcie <i>antagonizm czynnościowy</i> 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje część współczulną autonomicznego układu nerwowego z częścią przywspółczulną tego układu pod względem budowy i funkcji • przedstawia rolę autonomicznego układu nerwowego w utrzymywaniu homeostazy • wskazuje różnice w budowie części współczulnej i części przywspółczulnej układu autonomicznego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje antagonizm czynnościowy części współczulnej i części przywspółczulnej układu autonomicznego • podaje różnice w funkcjonowaniu układów somatycznego i autonomicznego • wyjaśnia, w jaki sposób układ współczulny przygotowuje organizm do wysiłku fizycznego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia aktywność części współczulnej i części przywspółczulnej w nietypowych sytuacjach oraz uzasadnia swoją ocenę • wyjaśnia, dlaczego przed stresującym wydarzeniem, np. egzaminem, nie ma się ochoty na spożywanie posiłku
60. Higiena i choroby układu nerwowego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje zasady higieny układu nerwowego • przedstawia znaczenie snu dla organizmu • definiuje pojęcia: <i>uzależnienie, kryzys psychiczny, dopalacze</i> • wymienia konsekwencje uzależnienia się od substancji psychoaktywnych, w tym dopalaczy • przedstawia wybrane choroby układu nerwowego (choroba Alzheimera, choroba Parkinsona, schizofrenia, depresja) • wymienia podstawowe metody diagnozowania chorób układu nerwowego: elektroencefalografia (EEG), tomografia komputerowa (TK), rezonans magnetyczny (MRI) 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje sposoby zmniejszenia ryzyka powstawania uzależnień • ocenia znaczenie snu dla prawidłowego funkcjonowania organizmu • charakteryzuje fazy snu • wyjaśnia znaczenie wczesnej diagnostyki w ograniczaniu społecznych skutków chorób układu nerwowego • charakteryzuje reakcję organizmu zwaną kryzysem psychicznym (załamaniem nerwowym) 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia metody diagnozowania chorób układu nerwowego • wyjaśnia, na czym polega mechanizm powstawania uzależnienia • dowodzi, że uzależnienie to choroba układu nerwowego • charakteryzuje przyczyny i objawy wybranych chorób układu nerwowego • porównuje przebieg choroby Parkinsona z przebiegiem choroby Alzheimera 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia profilaktykę wybranych chorób układu nerwowego • wyjaśnia mechanizm powstawania uzależnienia • ocenia na podstawie zdobytych informacji słuszność stwierdzenia, że telefony komórkowe mają negatywny wpływ na funkcjonowanie układu nerwowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje na podstawie dostępnych źródeł informacje na temat czynników ryzyka wystąpienia schizofrenii i depresji • wyjaśnia, że uzależnienie to choroba układu nerwowego związana ze zwiększeniem poziomu dopaminy w tzw. układzie nagrody, a także omawia wpływ uzależnień na organizm
61. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Układ nerwowy”					

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

Rozdział 9. Narządy zmysłów					
62. Narządy zmysłów u zwierząt	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>receptor, adaptacja oka, akomodacja oka</i> klasyfikuje receptory ze względu na rodzaj odbieranego bodźca wymienia narządy zmysłów u zwierząt i podaje ich funkcje podaje narządy równowagi bezkręgowców i kręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne receptory wskazuje kryterium podziału receptorów przedstawia etapy ewolucji oka proste omawia zmysł dotyku, w tym charakteryzuje linię boczną u ryb 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje narządy zmysłów zwierząt pod względem budowy i funkcji wyjaśnia, w jaki sposób funkcjonuje zmysł słuchu i równowagi wskazuje lokalizację receptorów odpowiedzialnych za odbiór wrażeń słuchowych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje budowę oka pęcherzykowego bezkręgowców z budową oka kręgowców porównuje narządy równowagi bezkręgowców z narządami równowagi kręgowców 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, dlaczego większość narządów zmysłów u zwierząt znajduje się w przednim odcinku ciała
63–64. Budowa i działanie narządu wzroku	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy oka wymienia elementy gałki ocznej wymienia elementy aparatu ochronnego gałki ocznej określa funkcje poszczególnych elementów narządu wzroku definiuje pojęcie <i>akomodacja</i> wymienia nazwy wad wzroku wymienia przykłady chorób i zaburzeń widzenia (jaskra, zaćma, zwyrodnienie plamki, daltonizm) wskazuje podstawowe zasady higieny wzroku 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje oka omawia budowę anatomiczną gałki ocznej przedstawia drogę, którą pokonuje światło w gałce ocznej omawia drogę impulsu nerwowego od siatkówki do ośrodka wzroku w korze mózgowej wymienia cechy obrazu powstającego na siatkówce wyjaśnia, na czym polega akomodacja oka nazywa barwniki światłoczułe w pręcikach i czopkach opisuje na podstawie schematu procesy chemiczne zachodzące w fotoreceptorach wymienia przyczyny wad wzroku omawia sposoby korygowania wad wzroku 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje kryterium podziału receptorów omawia funkcje elementów gałki ocznej porównuje pręciki z czopkami charakteryzuje wady wzroku i sposoby ich korekcji na podstawie dostępnych źródeł podaje produkty, które powinny być spożywane przez osoby pracujące przez długi czas przed monitorem uzasadnia, że właściwa dieta, właściwe oświetlenie, unikanie zanieczyszczeń pyłowych oraz inne czynniki mają istotny wpływ dla utrzymywania narządu wzroku w dobrej kondycji 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia znaczenie widzenia dwuocznego charakteryzuje wybrane choroby wzroku wyjaśnia, dlaczego człowiek może widzieć przestrzennie wskazuje i wyjaśnia różnice między akomodacją a adaptacją oka wyjaśnia, na czym polegają wady wzroku: krótkowzroczność, dalekowzroczność i astygmatyzm, oraz przedstawia sposoby ich korekcji 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizm widzenia wyjaśnia procesy chemiczne zachodzące w fotoreceptorach określa, dzięki czemu jest możliwe widzenie barwne
65. Ucho – narząd zmysłu słuchu i równowagi	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy budowy ucha przedstawia drogę, którą pokonuje dźwięk w uchu przedstawia budowę narządu równowagi określa podstawowe funkcje elementów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje elementy budowy ucha charakteryzuje budowę i funkcję narządu równowagi omawia wpływ hałasu na zdrowia rozdziela i opisuje ucho zewnętrzne, ucho środkowe oraz 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje elementy ucha pod względem budowy i pełnionych funkcji omawia mechanizm powstawania wrażeń słuchowych wyjaśnia, dlaczego człowiek może słyszeć wyjaśnia zasadę 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje, że receptory słuchu i równowagi są mechanoreceptorami opisuje działanie narządu równowagi podczas ruchu w płaszczyźnie pionowej oraz w płaszczyźnie poziomej wyjaśnia, w jaki sposób trąbka słuchowa wyrównuje 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób działa narząd równowagi, gdy człowiek pochyla się i gdy wykonuje ruchy obrotowe wykazuje, w jaki sposób narząd równowagi reaguje w nietypowych sytuacjach wyjaśnia, w jaki

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	<p>narządu zmysłu słuchu i zmysłu równowagi</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia negatywne skutki oddziaływania hałasu na funkcjonowanie organizmu 	<p>ucho wewnętrzne</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje drogę fal dźwiękowych w uchu omawia drogę impulsu nerwowego prowadzącą do powstania wrażeń słuchowych przedstawia konsekwencje, jakie ma dla zdrowia człowieka częste słuchanie dźwięków przekraczających 90 dB 	<p>działania narządu równowagi</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zakres wrażliwości ludzkiego słuchu, uwzględniając wysokość oraz natężenie rejestrowanych dźwięków określa zakres częstotliwości dźwięku, na który reaguje ludzkie ucho 	<p>ciśnienie po obu stronach błony bębenkowej</p>	<p>sposób płyn wypełniający kanały półkolistego generuje powstawanie bodźców przekształcanych w impulsy nerwowe</p>
66. Narządy smaku oraz węchu	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia budowę narządu smaku przedstawia podstawowe funkcje narządu smaku wymienia nazwy pięciu podstawowych smaków odczuwanych przez człowieka przedstawia budowę narządu węchu wymienia funkcje narządu węchu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia biologiczne znaczenie zmysłów smaku i węchu charakteryzuje budowę narządów smaku i węchu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób powstają wrażenia smakowe i zapachowe charakteryzuje budowę narządów smaku i węchu opisuje mechanizm powstawania wrażeń węchowych i smakowych wykazuje znaczenie zmysłów węchu i smaku w ochronie organizmu przed zagrożeniami, np. przed zatruciem drogą oddechową lub drogą pokarmową 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową narządów smaku i węchu a ich funkcjami dowodzi, że komórki zmysłowe występujące w narządach smaku i węchu należą do chemoreceptorów wyjaśnia znaczenie adaptacyjne narządu węchu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> planuje i przeprowadza obserwację dotyczącą współdziałania narządu smaku z narządem węchu (z wykorzystaniem np. musów owocowo-warzywnych) oraz formułuje wnioski na podstawie uzyskanych wyników obserwacji
67. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Narządy zmysłów”					
Rozdział 10. Układ hormonalny					
68. Układ hormonalny u zwierząt	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje znaczenie układu hormonalnego u zwierząt definiuje pojęcia: <i>hormon, gruczoł dokrewny, gruczoły egzokryczne i endokryczne, feromony</i> podaje nazwy hormonów odpowiedzialnych za przeobrażenia u owadów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje gruczoły endokryczne i egzokryczne omawia na podstawie schematu regulację hormonalną przeobrażenia zupełnego u owadów porównuje działanie układu nerwowego z działaniem układu hormonalnego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia różnicę między funkcją gruczołu zewnątrzwydzielniczego a funkcją gruczołu wewnątrzwydzielniczego charakteryzuje działanie feromonów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między gruczołami endokrynnymi a gruczołami egzokrynnymi wyjaśnia różnice między sposobem przekazywania informacji w układzie nerwowym i układzie hormonalnym 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> dowodzi współdziałania różnych hormonów w regulacji hormonalnej przeobrażenia zupełnego u owadów
69–70. Budowa i rola układu hormonalnego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia budowę układu hormonalnego określa położenie gruczołów dokrewnych dzieli gruczoły na wewnątrzwydzielnicze i zewnątrzwy- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje gruczoły dokrewny przedstawia rolę hormonów tkanekowych na przykładzie erytropoetyny, gastryny i histaminy opisuje sposoby działania hormonów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje sposoby działania hormonów stosuje kryterium podziału hormonów ze względu na ich budowę chemiczną i ze względu na miejsce i zakres działania klasyfikuje hor- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny różnic między działaniem hormonów steroidowych a działaniem hormonów niesteroidowych przyporządkowuje hormony odpowiednim gruczołom na podstawie przedstawionych funkcji 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> dowodzi współdziałania różnych hormonów w regulacji tempa metabolizmu, rytmu dobowego i wzrostu organizmu wyjaśnia na podstawie dostępnych źródeł, w jaki sposób współdziałanie

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	<ul style="list-style-type: none"> dzielnicze wymienia gruczoły dokrewne wymienia sposoby działania hormonów (autokrynnne, parakrynnne, endokrynnne, neurokrynnne) dzieli hormony na steroidowe i niesteroidowe oraz na hormony o działaniu ogólnym i hormony tkanekowe wymienia nazwy hormonów wydzielanych przez poszczególne gruczoły dokrewne przyporządkowuje nazwy hormonów odpowiednim gruczołom dokrewnym 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działanie hormonów steroidowych i działanie hormonów niesteroidowych przedstawia rolę poszczególnych hormonów wymienia funkcje podwzgórza i przysadki w utrzymaniu homeostazy przedstawia trzustkę jako gruczoł o podwójnym działaniu 	<p>mony ze względu na ich sposób działania</p> <ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje hormony na takie, których stężenie we krwi ulega znacznym wahaniom, oraz takie, których stężenie we krwi jest utrzymywane na względnie stałym poziomie przedstawia mechanizm działania hormonów białkowych i steroidowych wyjaśnia mechanizm działania hormonów na osi: podwzgórze – przysadka – tkanka docelowa 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę podwzgórza i przysadki w utrzymaniu homeostazy wskazuje i analizuje wpływ danych hormonów w regulacji rytmu dobowego, tempa metabolizmu i wzrostu organizmu 	hormonów wpływa na utrzymywanie homeostazy
71. Regulacja wydzielania hormonów	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie <i>ujemne sprzężenie zwrotne</i> wymienia nazwy hormonów przysadki i podaje ich funkcje wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania organizmu mają hormony tropowe przedstawia na podstawie schematu antagonistyczne działanie hormonów wymienia funkcje i przykłady hormonów uwalniających (liberyny) i hormonów hamujących (statyny) 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie hormonów podaje przykłady hormonów działających antagonistycznie omawia na podstawie schematu ujemnego sprzężenia zwrotnego na przykładzie regulacji poziomu hormonów tarczycy, kory nadnerczy i gonad 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia działanie hormonów podwzgórza i przysadki wyjaśnia antagonistyczne działanie hormonów na przykładzie insuliny i glukagonu oraz kalcitoniny i parathormonu analizuje mechanizm ujemnego sprzężenia zwrotnego na przykładzie regulacji wydzielania hormonów tarczycy, kory nadnerczy i gonad porównuje działanie układu hormonalnego z działaniem układu nerwowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, że podwzgórze i przysadka odgrywają nadrzędną rolę w regulacji hormonalnej uzasadnia, że poziomy glukozy i poziom wapnia we krwi muszą podlegać ścisłej regulacji, uwzględniając funkcje glukozy i wapnia w organizmie 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> dowodzi istnienia związku między układem dokrewnym a układem nerwowym oraz wyjaśnia rolę tych układów w utrzymywaniu homeostazy wykazuje, które z właściwości przysadki pozwalają uznać ją za gruczoł nadrzędny wobec pozostałych gruczołów dokrewnych
72. Nadczynność i niedoczynność gruczołów dokrewnych. Stres	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>nadczynność gruczołu, niedoczynność gruczołu, stres, stresory</i> wymienia nazwy chorób wynikających z niedoboru lub nadmiaru wy- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia objawy nadczynności i niedoczynności wybranych gruczołów wydzielania wewnętrznego opisuje typy cukrzycy wyjaśnia metody diagnostyki 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia diagnostykę i sposób leczenia zaburzeń układu hormonalnego charakteryzuje wybrane choroby układu hormonalnego porównuje stres krótkotrwały ze stresem długo- 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje typy cukrzycy i omawia jej skutki wyjaśnia, jaką rolę odgrywa podwzgórze w reakcji stresowej opisuje możliwe skutki zaburzeń wydzielania wybranych hormonów 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> na podstawie dostępnych źródeł wyjaśnia zmiany, które zachodzą w organizmie podczas krótkotrwałego i długotrwałego stresu

	<p>branych hormonów</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia profilaktykę i objawy cukrzycy • wymienia różne typy stresorów • podaje wybrane choroby układu hormonalnego (choroba Hashimoto, akromegalia, choroba Gravesa–Basedowa, tężyczka, gigantyzm, karłowatość, choroba Addisona, zespół Cushinga) • podaje sposoby radzenia sobie ze stresem 	<p>i profilaktyki cukrzycy</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje cukrzycę typu I z cukrzycą typu II • proponuje inne niż wymienione w podręczniku sposoby radzenia sobie ze stresem 	<p>trwałym</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przebieg reakcji stresowej 		
--	---	--	--	--	--

73. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Układ hormonalny”

Rozdział 11. Rozmnażanie i rozwój

74–75. Rozmnażanie i rozwój u zwierząt	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega rozmnażanie bezpłciowe i rozmnażanie płciowe zwierząt • wymienia sposoby rozmnażania bezpłciowego i podaje przykłady grup zwierząt, u których one występują • definiuje pojęcia: <i>rozdzielnopłciowość, obojność (hermafrodytyzm), dymorfizm płciowy, ontogeneza</i> • wskazuje różnice między żywicielem pośrednim a żywicielem ostatecznym • wymienia etapy rozwoju zarodkowego organizmu • wymienia przykłady zwierząt o rozwoju prostym i złożonym • wymienia rodzaje brudzkowania • wymienia błony płodowe • klasyfikuje jaja 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa wady i zalety rozmnażania bezpłciowego • porównuje zapłodnienie zewnętrzne z zapłodnieniem wewnętrznym • przedstawia istotę rozmnażania płciowego • przedstawia rolę błon płodowych w rozwoju zarodkowym • wyjaśnia, na czym polegają zapłodnienie krzyżowe i samozapłodnienie, oraz podaje przykłady zwierząt, u których zachodzą te procesy • porównuje systemy rozrodcze (poligamia, monogamia) • charakteryzuje zwierzęta jajorodne, jajożyworodne i żyworodne oraz podaje ich przykłady 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sposoby rozmnażania bezpłciowego • wyjaśnia, dlaczego u pasożytów wewnętrznych i zwierząt mało ruchliwych występuje obojność • wyjaśnia, na czym polega partenogeneza (dzieworództwo) i heterogonia • charakteryzuje kolejne etapy rozwoju zarodkowego organizmu • wskazuje kryterium podziału zwierząt na pierwousty i wtórousty • charakteryzuje przebieg brudzkowania w zależności od rodzaju jaj i podaje przykłady zwierząt, u których ono występuje • omawia sposób powstania wtórnej jamy ciała u pierwoustych i wtóroustych • porównuje przebieg rozwoju prostego z przebiegiem rozwoju złożonego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje etapy rozwoju zarodkowego zwierząt wtóroustych • wyjaśnia różnice między rozwojem prostym a rozwojem złożonym • porównuje przeobrażenie zupełne z przeobrażeniem niezupełnym u owadów, uwzględniając rolę poczwarki • wymienia przykłady zwierząt będących hermafrodytami 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia znaczenie rozmnażania płciowego i bezpłciowego w odniesieniu do zmienności genetycznej • wykazuje związek między ilością żółtka w jajku a typem rozwoju u zwierząt • dowodzi, że błony płodowe są najważniejszą adaptacją owodniowców do środowiska lądowego
--	---	---	--	---	---

*Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25*

	ze względu na ilość i rozmieszczenie żółtka				
76. Budowa i funkcje męskich narządów rozrodczych	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy elementów męskiego układu rozrodczego wymienia funkcje męskich narządów płciowych przedstawia budowę elementów męskiego układu rozrodczego definiuje pojęcia: <i>ejakulat, kaparycja, erekcja, ejakulacja, nasienie</i> wymienia etapy spermatogenezy przedstawia budowę i funkcję plemnika 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę i funkcje męskich narządów rozrodczych rozpoznaje na schemacie elementy męskiego układu rozrodczego wymienia gruczoły dodatkowe (pęcherzyki nasienne, gruczoły opuszkowo-cewkowe) omawia budowę plemnika wyjaśnia funkcje testosteronu w organizmie mężczyzny 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę poszczególnych elementów męskiego układu rozrodczego omawia przebieg spermatogenezy określa funkcje elementów budujących plemnik omawia rolę poszczególnych gruczołów dodatkowych w produkcji składników nasienia wskazuje różnice między spermatozoidem a plemnikiem 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie budowy i funkcji prącia w dostarczaniu plemników do organizmu kobiety wyjaśnia, dlaczego jądra są zarówno gonadami, jak i narządami wydzielania wewnętrznego określa i uzasadnia, który z podziałów zachodzących podczas spermatogenezy – mitozy czy mejozy – zapewnia różnorodność genetyczną potomstwa 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia związek między budową męskich narządów płciowych a ich funkcją wyjaśnia, jakie zmiany w ilości DNA zachodzą w męskich komórkach płciowych podczas spermatogenezy
77–78. Budowa i funkcje żeńskich narządów rozrodczych	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia funkcje żeńskiego układu rozrodczego wymienia nazwy elementów budujących żeński układ rozrodczy definiuje pojęcia: <i>oogeneza, menopauza</i> podaje budowę oocytu II rzędu wymienia fazy cyklu menstruacyjnego wymienia nazwy hormonów regulujących przebieg cyklu menstruacyjnego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę i funkcje żeńskich narządów rozrodczych rozdziela zewnętrzne i wewnętrzne narządy żeńskiego układu rozrodczego rozpoznaje na schemacie elementy żeńskiego układu rozrodczego wymienia fazy oogenezy wyjaśnia funkcje żeńskich hormonów płciowych wymienia objawy menopauzy 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę poszczególnych elementów żeńskiego układu rozrodczego charakteryzuje przebieg oogenezy wyjaśnia, w jaki sposób żeński układ rozrodczy jest przystosowany do ciąży i porodu przedstawia zmiany zachodzące w błonie śluzowej macicy w czasie cyklu miesięczkowego określa zmiany zachodzące w jajnikach w czasie cyklu miesięczkowego wyjaśnia rolę hormonów w regulacji cyklu miesięczkowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega hormonalna regulacja cyklu miesięczkowego opisuje zmiany, które zachodzą w jajniku i w macicy podczas poszczególnych faz cyklu miesięczkowego wyjaśnia rolę syntetycznych żeńskich hormonów płciowych w regulacji cyklu miesięczkowego wskazuje różnice i podobieństwa w przebiegu powstawania męskich i żeńskich gamet 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia związek między budową a funkcjami żeńskich narządów płciowych porównuje oogenezę ze spermatogenezą wyjaśnia, dlaczego podczas oogenezy w żeńskich komórkach płciowych zmienia się ilość DNA
79. Rozwój człowieka. Metody antykoncepcji	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>zapłodnienie, implantacja</i> wymienia nazwy etapów rozwoju zarodkowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wędrowkę plemników w drogach rodnych kobiety opisuje znaczenie i przebieg zapłodnienia opisuje przebieg 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg zapłodnienia charakteryzuje rozwój zarodkowy i płodowy omawia przebieg implantacji zarodka 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia istotę i znaczenie badań prenatalnych porządkuje informacje z różnych źródeł dotyczące stosowania właściwej diety 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia propozycje obniżenia kosztów społecznych związanych z wydłużającym się okresem starości podaje argumenty przemawiające

	<p>i rozwoju płodowego</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy błon płodowych wymienia funkcje łożyska wymienia zmiany zachodzące w organizmie kobiety w okresie ciąży wymienia czynniki wpływające na przebieg ciąży wymienia nazwy badań prenatalnych (USG, badanie krwi, amniopunkcja) wymienia etapy rozwoju postnatalnego wymienia naturalne i sztuczne metody antykoncepcji wymienia skutki wydłużania się okresu starości 	<p>okresu zarodkowego i okresu płodowego</p> <ul style="list-style-type: none"> określa funkcje błon płodowych omawia znaczenie łożyska i błon płodowych w rozwoju prenatalnym wymienia substancje, które są transportowane przez łożysko ocenia znaczenie diagnostyki prenatalnej charakteryzuje etapy rozwoju postnatalnego omawia czynniki wewnętrzne i czynniki zewnętrzne wpływające na przebieg ciąży 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę łożyska jako gruczołu dokrewnego ocenia znaczenie bariery, którą tworzy łożysko charakteryzuje etapy porodu przedstawia działania, dzięki którym można ograniczyć negatywne skutki wydłużającego się okresu starości wskazuje różnice między naturalnymi metodami antykoncepcji a sztucznymi metodami antykoncepcji wyjaśnia rolę antykoncepcji 	<p>i prowadzenia odpowiedniego stylu życia przez kobietę w czasie ciąży</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia istotę oraz wybrane przyczyny niepłodności 	<p>za wykonywaniem badań prenatalnych</p>
80. Higiena i choroby układu rozrodczego	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady higieny układu rozrodczego wymienia metody diagnozowania chorób układu rozrodczego wymienia i opisuje nazwy chorób nowotworowych układu rozrodczego (rak piersi, rak jajnika, rak jądra, rak szyjki macicy, przerost i rak prostaty) wymienia i opisuje choroby układu rozrodczego przenoszone drogą płciową: kiła, rzeżączka, chłamydioza, rzeżystkowica, grzybice narządów płciowych, zakażenie wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) wymienia zasady zapobiegania rozprzestrzenianiu 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia zagrożenia wynikające z zakażenia chorobami przenoszonymi drogą płciową charakteryzuje metody diagnozowania chorób układu rozrodczego przyporządkowuje chorobom układu rozrodczego źródła ich zakażenia przedstawia profilaktykę raka jąder i przerostu gruczołu krokowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wybrane choroby układu rozrodczego przedstawia działania, które pozwalają ustrzec się przed chorobami przenoszonymi drogą płciową wyjaśnia, dlaczego jednym z objawów przerostu prostaty są trudności z oddawaniem moczu opisuje metody diagnostyczne, które umożliwiają wykrycie rzeżystkowicy, raka piersi i raka prostaty 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia metody diagnozowania, leczenia i profilaktyki raka szyjki macicy konstruuje zalecenia dotyczące przestrzegania zasad higieny okolic intymnych 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje znaczenie, jakie dla zachowania zdrowia mają regularne wizyty kobiet u ginekologa, a mężczyzn – u urologa podaje argumenty przemawiające za przeprowadzaniem częstych badań kontrolnych, dzięki którym można wykryć chorobę nowotworową w stadium, w którym prawdopodobieństwo jej wyleczenia jest bardzo wysokie

Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych im. S. Staszica w Koninie
rok szkolny 2024/25

	się chorób przenoszonych drogą płciową				
	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady profi- laktyki raka piersi u kobiet i raka prostaty u mężczyzn				
81. Powtórzenie i sprawdzenie stopnia opanowania wiadomości i umiejętności z rozdziału „Rozmnażanie i rozwój”					